דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
דבר
עתון פועלי ארץ ישראל
מייסדו ועורכו הראשון ברל כצנלסון ז"ל

יום שישי, ד' בתמוז תשמ"ו, 11 ביולי 1986 • גליון 18856

היום 64 עמודים כולל „דבר־השבוע" • המחיר 1.10 ש"ח באילת 94 אג'.

היום בדבר

• חנה זמר, עמוס עוז, מרדכי גור
משה בן־זאב וטובה צימוקי על „פרשת־שמיר"
• עליזה ולך על המערך והליכוד בצל הפרשה
• טוביה מנדלסון על חיים רמון
• יצחק בן־נר ונעה ירדנאי־גל על שביתת האחיות
• „משא" לספרות ולאמנות ו„דבר השבוע"

מזג האויר

(עו). – הטמפרטורות החזויות להיום: ירושלים 17–30, רמת הגולן 18–32, צפת 18–31, טבריה 22–37, נצרת 19–31, עפולה 20–33, השומרון 19–32, תל אביב 21–29, נמל התעופה בן גוריון 20–31, יריחו 22–39, עזה 22–29, באר שבע 17–35, אילת 25–41.

בסיסי יציאה של מחבלים באזור העיר צידון הותקפו מהאויר והים

גמול על ניסיון הפיגוע שסוכל • אוירה של החמרה במערכת הבטחון

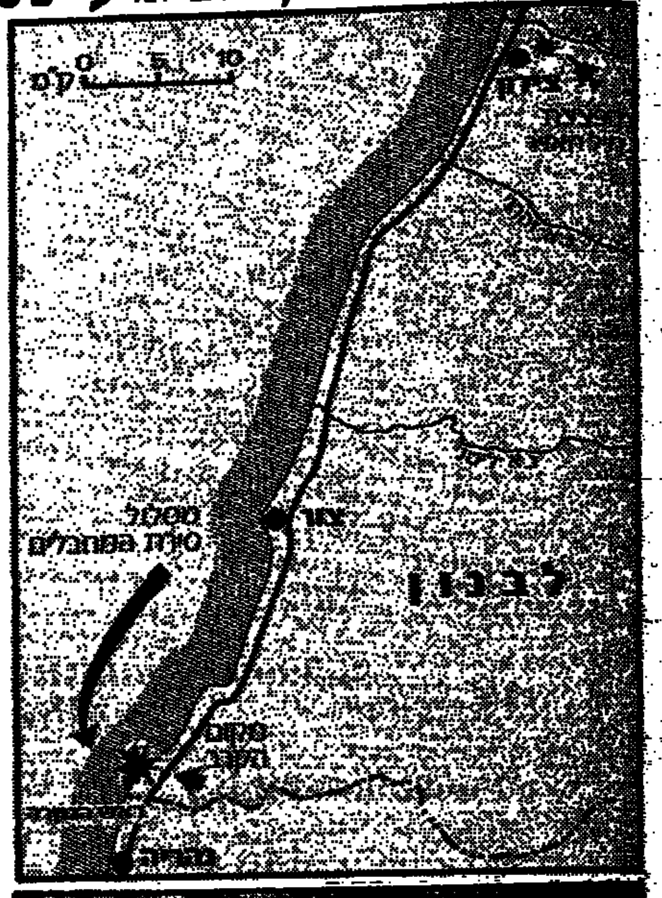

מאת טלי ליפנר, דן אבידן ויקיר צור
סופרי „דבר"

בצה"ל רואים בחומרה את אירועי אתמול בבוקר בגבול הצפון.

תקיפת מטוסי חיל האויר אתמול אחר הצהריים היתה רק אחת בשורה של תגובות אפשריות למה שהוגדר כהחמרה בפעילות הטרור, בעיקר כשל אופי הארגון שחולית המחבלים אשר חוסלה אתמול בבוקר השתייכה אליו, הוא „המפלגה הלאומית הסורית" שחוליה מאנשיה חוסלה לא מכבר באזור הבטחון.

סיכול ניסיון החדירה של חולית מחבלים אשר ביקשה להגיע אתמול לפנות בוקר לחופי ישראל בסירת גומי, ככל הנראה לביצוע פיגוע ראווה, הוא הצלחה בשורה של סיכולים של ניסיונות חדירה. ואולם, עצם הניסיון המסויים הזה כמו גם תוצאות המפגש של חיל הים וכוח רגלי עם חולית המחבלים הזאת יוצרת אוירה של החמרה.

ניסיון החדירה הזה נצפה יחד עם שורה של התראות על פיגועים ימיים ואחרים הצפויים במסגרת התגברות הטרור הפלשתינאי והידוק הקשר בין גופים פלשתינאים לארגונים לבנוניים מקומיים בפעילות נגד ישראל וצד"ל וצה"ל באזור הבטחון.

שתי ספינות טילים וארבעה מסוקים ישראלים הפגיזו אמש את מחנה הפליטים עין חילווה שבפאתי צידון – כך דיווחו כתבי סוכנויות הידיעות מלבנון. במחנה הפליטים פרצו שריפות ונפגע בו לפחות מצבור תחמושת אחד של המחבלים. בבתי החולים באיזור צידון הוכרז מצב כוננות כדי לקלוט פצועים. לפחות אדם אחד נהרג ושישה נפצעו בהפגזה. כתבים לבנוניים מסרו שהמחבלים ירו אש נ.מ. לעבר מסוקי צה"ל. רוב המחבלים פינו עוד בשעות הבוקר את המחנה מחשש לפעולת תגמול של צה"ל. הירי לעבר מחנה עין חילווה נעשה כתגובה על הפיגוע שביצעה אתמול חוליית מחבלים בצפון הארץ, שבו מצאו את מותם שני חיילי צה"ל ונפצעו תשעה נוספים.

ככל הידוע חוליית המחבלים יצאה למשימתה ממחנות הפליטים שבאזור צידון.

אמש שידרה הטלוויזיה הלבנונית סרט וידיאו שבו הוקרנו ארבעת המחבלים בטרם יציאתם לפעולה. הארבעה הם:

מוחמד קבא, אזרח סורי, יליד העיר חלב וחבר „המפלגה הלאומית הסורית" שהיה מפקד החוליה; הפלשתינאים: חליל ח'טאב בן 18, עבדאללה שיהאבי בן 16, ועבד אלהאדי קאסים בן 17.

דובר „החזית העממית" אמר שמכאן ואילך תגביר החזית את נסיונות הפיגוע נגד ישראל בשיתוף פעולה עם חברי ארגון „המפלגה הלאומית הסורית" הלבנונית.

לפי גירסה קודמת של דובר החזית העממית מנתה החוליה שבעה מחבלים ששלושה מהם נמלטו מאזור ההיתקלות ומצאו מקלט במחנות הפליטים שליד צידון.

על־פי אחת ההערכות מרוכזים כיום במחנות פליטים אלה למעלה מ־2000 מחבלים. ארגון החבלה „החזית העממית לשחרור פלשתין" בראשותו של ג'ורג' חבש – נטל על עצמו את האחריות לפיגוע. על־פי הודעת דובר „החזית" מדמשק התכוונו המחבלים לחדור דרך הים לנהריה ולבצע בה פיגוע התאבדות.

בהודעה נאמר עוד שהחוליה היתה מורכבת מארבעה מחבלים, שלושה מהם פלשתינים ומפקדה היה חבר „המפלגה הלאומית החברתית הסורית", שהיא אחת מקבוצות השמאל הלבנוניות. הדובר אישר כי בהיתקלות עם חיילי צה"ל נהרגו ארבעת המחבלים. „המפלגה הלאומית הסורית" פועלת בזיקה הדוקה לסוריה ואנשיה, שהם ברובם יוונים אורתודוכסים, אחראים לכמה מהפיגועים הקשים ביותר שאירעו באיזור רצועת הבטחון כגון להבות מכוניות התופת ולפיגועי התאבדות ביעדים בעומק הרצועה. אמש מסרו כתבים לבנוניים שבבסיסי המפלגה בצפון לבנון הורכז מצב כוננות מחשש לפעולות תגמול של צה"ל.

יצויין ש„לחזית העממית" יש מסורת ארוכה של שיתוף פעולה עם קבוצות שמאל לבנוניות – ובעיקר עם „ארגון העבודה הקומוניסטי" – בביצוע פיגועים נגד יעדים של צה"ל והמליציות הנוצריות בדרום לבנון. יחד עם זאת ככל הידוע זו הפעם הראשונה שאנשי „המפלגה הלאומית הסורית" מבצעים ניסיון פיגוע משותף עם „החזית העממית" נגד יעד בשטח מדינת ישראל. בהודעה משותפת שפירסמו אתמול שני גופים אלה נאמר שהפיגוע בוצע במלאת 35 שנה למותו של אנטואן סעאדה, מייסד „המפלגה הלאומית הסורית" ובמלאת 14 שנה

(המשך בעמ' 2)

שר הבריאות אצל פצועי התקרית. צילום: י.פ.פ.א.

שני הרוגים

סמ"ר גיא בן־דב

מאת נתן רועי, כתב „דבר"

גיא בן דוב, אח להילה בת ה־18 ולמושיק בן ה־12, הוא בנם של דוד, גרפיקאי, ושל נחמה – מורה. הוא גדל ברמת אפעל, למד שם בבית הספר היסודי, וסיים את לימודיו בתיכון המקיף יהוד. חבריו סיפרו, כי לפני שהתגייס לצה"ל התאמן ביחוד עם החברים בריצות ארוכות מכיון שרצה להיות „פייטר". הוא התגייס והתקדם בסולם הדרגות. כאן קנה לעצמו חברים רבים, וכשהגיעה אליו הזמנה לקורס הקצינים סירב לצאת מכיון שלא רצה לעזוב את היחידה.

גיא עמד להשתחרר מהצבא בחודש פברואר הקרוב. הוא תכנן לצאת לטיול באוסטרליה מיד לאחר השחרור. ביום ו' שעבר היה בבית לאחר שלושה שבועות של העדרות ודיבר על השחרור. תמיד היה מוקף חברים וחברות ונחשב ל„מצא" אמיתי. התעסק בספורט ואהב את החיים, את המשחק ואת האימונים הארוכים של מקצועות הספורט.

הלווייתו של גיא תתקיים היום בשעה 13.00 בבית העלמין בקרית־שאול.

סמל מנסור יוסף רחאל

מאת מחמוד חליליה, סופר „דבר" לענייני ערבים

סמל מנסור יוסף רחאל בן 25 נשוי ואב לילד בן שנתיים. אשתו בהריון. שרת בצה"ל 4,5 שנים. בן למשפחה ברוכת ילדים בת 11 נפשות. אחד מאחיו משרת גם הוא בצבא הקבע בדרגת סמ"ר.

מנסור גמר בי"ס יסודי ולמרות היותו תלמיד מוצלח נאלץ להפסיק את הלימודים כדי לסייע למשפחתו שהיתה במצב כלכלי קשה. הוא סייע בגידול עדר הצאן של אביו. חבריו ליחידה מספרים עליו כי היה חייל אמיץ וממושמע וציפו לו עתיד מזהיר בצבא. שבט רחאל הוא הפלג הגדול בשבט אל־היב. בני השבט משרתים בצבא מאז ימי הפלמ"ח, ולשבט יחסים מיוחדים עם צה"ל.

מנסור הוא החלל הרביעי בשבט רחאל. ראשי השבט אומרים שזהו נדבך נוסף בברית הדמים שכרתו עם מדינת ישראל. הם מקווים שלא תהייה זו ברית דמים בלבד, אלא ברית חיים והשלום ישרור באיזור ולא יהיו עוד חללים ולא עוד שכול ויתום.

ביום ה־18 – הופסקה השביתה. בבתי החולים שבו לעבודה צילום: י.פ.פ.א.

בבתי החולים מקווים כי בתוך שבועיים תחזור מערכת הבריאות לתפקוד תקין

הציבור ציית להוראות ולא היה עומס יתר של פונים

מאת דנקה הריניש, סופרת „דבר"

הציבור ציית להוראות שהוציא משרד הבריאות לקראת שובם של בתי החולים לעבודה רגילה בסיום שביתת האחיות – שחזרו אתמול בשעה תשע וחצי בבוקר לעבודה סדירה ומלאה – והתבדו החששות על התנפלות הנזקקים לשירותי בתי החולים.

מלבד בית החולים „איכילוב" בתל־אביב, שמספר הפונים אליו גבר מאוד מיד עם הפרסום ששביתת האחיות נגמרה, הדיווחים מבתי החולים מראים שלא נוצר עומס יתר. רוב החולים מבין 5,000 ששוחררו לביתם בגלל השביתה, ממתינים להודעת בית החולים לבוא להתאשפז מחדש. בחלק מבתי החולים חילקו הרופאים להגריל את שעות הניתוחים כדי להחיש את הטיפול שעוכבו למשך כמעט שלושה שבועות. ברוב בתי החולים אושפזו אתמול רק חולים שהגיעו עם הפנייה רפואית או מקרים דחופים. הנהלות בתי החולים מעריכות שיעבור שבוע עד עשרה ימים עד שהעבודה תיכנס למסגרת שגרתית.

„השביתה נגמרה אך לא המצוקה הסיעודית בבתי החולים" – אומרות האחיות שחזרו למתכונת עבודה רגילה, שבמסגרתה אחות אחת מופקדת על 20 עד 30 חולים.

בקרב ציבור האחיות מורגשת מרירות ואי ודאות לגבי תוצאות המשא ומתן, שיתחיל כנראה ביום ג' הקרוב ואמור להסתיים בעוד שישה שבועות. הן מודעות לכך שבמשא ומתן הנפרד לא יקבלו אחיות בתי החולים תוספות שכר, אבל הן גם אינן בטוחות אם הדיונים על בעיותיהן היחודיות יסתיימו בהחלטות [illegible] לעידוד עבודת אחיות בבתי חולים.

עם זה ההרגשה היא שרוב האחיות נשמו לרווחה בבוא ההודעה על חזרה לעבודה. „השביתה היתה קשה ביותר גם לנו" – הן אמרו אתמול.

בין החולים הנמצאים בטיפול נמרץ במחלקה לניתוחי לב בבית החולים „איכילוב" נמצא חיים לרנר, שעתר לבג"ץ יומיים לפני סיום השביתה, אם כי – כפי שבירר מנכ"ל משרד הבריאות פרופ' דן מיכאלי – מטה השביתה נתן אישור לניתוח לב פתוח, שחיים לרנר היה זקוק לו. הוא עבר את הניתוח בהצלחה.

שר הבריאות מרדכי גור, שביקר אתמול בבתי החולים ועקב אחר התערכותם לעבודה רגילה, אמר כי „נגמר השלב של החזית המאוחדת" של הגנה בפני פריצת הסכמי העבודה. עתה, במשא ומתן ענייני על נושאים היחודיים לסיעוד בבתי החולים, מבטיח השר גור תמיכה בחלק גדול מתביעות האחיות.

אתמול נפגשו נציגי משרדי האוצר והבריאות עם האחיות בלשכתו של יו"ר האגף לאיגוד מקצועי חיים הברפלד וסיכמו את הנהלים למשא ומתן שיפתח בשבוע הבא. נציגות האחיות כללה את ראשי חטיבת בתי החולים. מזכירת הסתדרות האחיות כרמיה פרן לא השתתפה בדיון על פי דרישה תקפה של ראשי החטיבה. בדיון זה ציין חיים הברפלד, שאם כי השביתה היתה קשה „כל הצדדים שמרו לא לחצות את הקווים האדומים".

ראש האגף לאיגוד מקצועי חיים הברפלד אמר, כי בין הבעיות הראשונות לדיון – בעיית התשלום של דמי השביתה. על פי החוק לא משלמים לשובתים ששביתתם לא אושרה על ידי המוסדות המוסמכים, אבל לדברי הברפלד, מחפשים פתרונות שיקלו על אחיות.

ביום א' יתכנס המרכז של הסתדרות האחיות [illegible] למשא ומתן של אחיות בתי החולים. לסופרת „דבר" נודע, כי צפויה ישיבה קשה מאוד מאחר שהאחיות של בתי החולים מערערות על מנהיגותה של כרמיה פרן.

רוזן וארמקוסט דנו בהמשך טיפול הממשל האמריקאי בפרשת פצצות המצרר

האחריות העקיפה לפרסום הפרשה היא של הסטייט דיפרטמנט

מאת אמיר אורן, סופר „דבר" בארה"ב

וושינגטון (מיוחד ל„דבר"). – השלטונות הפדראליים, החוקרים [illegible] כי התעשייה הצבאית ביקשה לעקוף את חוקי ייצוא הנשק מארה"ב בפרשת הטכנולוגיה המשמשת לייצור פגזי־מצרר, דורשים מישראל שיתוף־פעולה בשני מישורים: תישאול כללי (או „ראיון", או „שיחה", לריכוך אופי הבירור) של פקיד בכיר במשלחת משרד הבטחון בניו־יורק, שלא היה מעורב במישרין בפרשה אך ממונה על הישראלים הקשורים בה, וחיסון תשעה ישראלים לעדות בפני שני חבר־מושבעים „גדולים" באיווה ובפנסילווניה, בחודש הבא.

הנקודות המשפטיות הכרוכות בשתי סוגיות אלה נדונו אתמול בסטייט דיפרטמנט בשיחת צוותים מישראל ומארה"ב, בראשות השגריר מאיר רוזן וסגן שר־החוץ לענייני מדיניים מייקל ארמקוסט.

ישראל הודיעה כי אף שרק ראש המשלחת בניו־יורק אברהם בן־יוסף נכלל ברשימת הדיפלומטים המואמנים לשגרירותה בוושינגטון, בדרג של ציר, חלה לדעתה חסינות דיפלומטית על כל עובדי המשלחת, שליחים ועובדים־מקומיים־ישראלים גם יחד, הנחשבים בעיניה „פקידים בלשכת הציר בן־יוסף".

בדיקת „דבר" העלתה אתמול כי בניגוד לטענותיהם של אישים בכירים בישראל, לא נבע פירסום הפרשה השבוע באמצעי־התקשורת האמריקאים מהחלטת גורמים במשרד־המשפטים האמריקאי להיטפל לישראל ולהכביד בקשריה עם ארה"ב. הפירסום בא לאחר עבודה עיתונאית חרוצה אך שיגרתית של צירוף פרט לפרט וסוד לרמז. אף שגורמים במימשל ניסו להטיל את האחריות על שירותי־המכס, בין השאר משום סכסוך חריף בין שר־המשפטים אדווין מיז לבין נציב המכס ויליאם פון־ראב בפרשת קשריהם של פוליטיקאים במכסיקו עם סוחרי־סמים, מסתבר כי האחריות העקיפה לחשיפת הפרשה מוטלת על הסטייט דיפרטמנט, שלא ניסה להסתיר את זימונו הבהול של רוזן לעוזר שר־החוץ ריצ'ארד מרפי ביום ג' ואת ההכנות הבין־משרדיות לקראת הפגישה.

ברגע ביצועם של החיפושים במפעלים באיווה ובפנסילוניה היה מוסר החסיון המשפטי מהחקירה בלאו הכי, אך ההחלטה לשוחח עם רוזן ועם הציר אליקים רובינשטיין בלשכת מרפי שבבניין הסטייט דיפרטמנט, ולא במקום מוצנע יותר, גירתה את סקרנותם של עיתונאים, שמיהרו ללמוד גם על השתתפות אנשי משרד־המשפטים בשיחה זו ובשיחת הכנה פנימית לקראתה ביום ב'.

העיתונאים סברו תחילה שמדובר בסיבוב נוסף של שיחות בפרשת פולארד, אך בהמשך מאמציהם חשפו את העילה האמיתית לשיחות. הצלבת מידע ממקורות שונים מביאה למסקנה ודאית כי לא היתה בפרשה כל הדלפה זדונית ואנטי־ישראלית.

בתוך תשעת הישראלים שעדותם

(המשך בעמ' 2)

אבו ג'יהאד: סגירת משרדינו תגביר פיגועינו בשטח ישראל

נדחה כינוס אש"ף בתוניסיה לשבוע הבא

מאת דן אבידן, סופר „דבר" לענייני ערבים

הוועד הפועל של אש"ף, שעמד להתכנס אמש בתוניסיה כדי לדון בהשלכות המדיניות הירדנית הנוכחית כלפי אש"ף, דחה את ישיבתו לשבוע הבא. כך מסר אתמול דוברו של ערפאת, אחמד עבד אלרחמן. הדובר אמר שהכינוס נדחה בכמה ימים כדי לאפשר את השתתפות כל צמרת אש"ף ובכלל זה את השתתפות ג'יהאד, שיצא אתמול את ירדן כהוראת השלטונות.

בינתיים קיים ערפאת התייעצויות עקיפות עם הנשיא מובארק בנוגע לצעדים הירדניים האחרונים. נשיא מצרים פועל כנראה למתן את התגובה האש"פית הצפויים לגבי צעדים אלה.

אבו ג'יהאד הגיע אתמול לבגדאד יחד עם שישה מעוזריו. דובר אש"ף אמר שהוא יגיע לתוניסיה רק במהלך הימים הקרובים. אשתו של אבו ג'יהאד, הממלאת אף היא תפקידים חשובים במוסדות אש"ף, קיבלה אולטימטום לצאת את ירדן בתוך 72 שעות. טרם צאתו את ירדן בדרך היבשה לעיראק אמר אבו ג'יהאד, שכתוצאה מגירושו מירדן, ומסגירת משרדי ה„פתח" במדינה זו יגביר אש"ף את הפגועים נגד יעדים בשטחים ובישראל. דברים דומים השמיע גם אבו־טייב העומד בראש אחד ממנגנוני הפיגועים של ה„פתח". אבו טייב גורש מירדן בשלהי השנה שעברה.

בינתיים נודע, שבין המשרדים של אש"ף שנסגרו בירדן כלולים גם משרדי „הקרן הלאומית הפלשתינית" (מעין גיזברות של אש"ף) ומשרדי המוסד הכלכלי האש"פי „סאמיד". מקורות פלשתינאים מסרו שבירדן נשארו כ־300 פעילים אש"יים שיפעלו מעתה ואילך בעיקר ממשרדי הנציגות הרשמית של אש"ף, שבראשה עומד עבד רזאק יחיא, המקורב לשלטונות הירדניים, וממשרדו של יו"ר „המועצה הלאומית הפלשתינאית", עבד אלחמיד א־סאיח, שמוצאו ממזרח ירושלים והידוע אף הוא בזיקתו למשטר ההאשמי.

בינתיים אמר אתמול ג'ורג' חבש, ראש אירגון „החזית העממית", המסוכסך עד ערפאת, כי ברגע שראש אש"ף יכריז על ביטול הסכם ההבנה שנחתם אשתקד בינו לבין חוסיין, תסלל הדרך להידברות בין הפלגים היריבים באש"ף ולאיחוד השורות מחדש באירגון זה.

צו מניעה נגד סיעת „תכלת לבן"

מאת חיים ביאור, סופר „דבר"

רשות השיפוט של ההסתדרות תדון הבוקר בבקשה לצו מניעה מטעם איגוד העובדים הליברלים נגד סיעת „תכלת לבן", ממנה התפלג לפני שבועות אחדים.

יו"ר איגוד העובדים הליברלים, צבי רנר, ביקש מרשות השיפוט כי יאסר על „תכלת לבן" להשתמש בשם „הליכוד". הוא מנמק את בקשתו בכך שאיגוד העובדים הליברלים קיים במסגרת ההסתדרות כבר משנת 1953 – כעשר שנים לפני ש„תכלת לבן" החליטה להצטרף להסתדרות.

לעומת זאת, אנשי „תכלת לבן" מתכוונים לטעון כי הזכות לשאת את השם „ליכוד" שמורה בידם, מאחר שהם מהווים 64 אחוז מהליכוד בהסתדרות.

קרייסקי פועל למען הנעדרים

וינה, (עו"ר). – קנצלר אוסטריה לשעבר ברונו קרייסקי אמר אמש, כי הוא מתווך למען אפשרות של חילופי שבויים בין ישראל ומנהיג אש"ף יאסר ערפאת, חילופים העשויים לכלול שני חיילי צה"ל שנתפסו בפברואר בדרום לבנון.

קרייסקי, שהיה פעיל במספר חילופי שבויים בין ישראל וארגוני מחבלים, נפגש ביום ג' בווינה עם ערפאת. כאשר נשאל אם השיחות נוגעות גם לשני החיילים הישראלים שנלקחו בשבי בדרום לבנון, אמר: „כן, הם חלק מהעניין. ביקשתי מערפאת לבדוק אצל אנשיו מי האנשים המוחזקים בידיהם, הוא אמר כי יבדוק זאת".

קרייסקי אמר, כי בצד הישראלי אין מדובר באנשים רבים, אך מדובר גם בגופות של חללים. „אך בצד הפלשתיני, יש להם עדיין אלפים המוחזקים במעצר".

נבחרה הנהלה למרכז הליברלי

מאת עליזה ולך, סופרת „דבר" לענייני מפלגות

המועצה הארצית של המרכז הליברלי בחרה אתמול את הנהלתה, הליך שנמנע ממנה בוועידת היסוד שלה לפני כשבעה שבועות בגלל מחאה פרועה על שיעור הייצוג הנמוך שקיבלה קבוצת יצחק יצחקי במועצה.

כמו כן הוחלט, שההנהלה בת 27 החברים תגדיל את מספר חבריה ל־33 חברים, בהם 16 המייסדים של המרכז הליברלי. יצחק יצחקי עצמו אינו חבר הנהלה.

עם זאת, לא הצליחה המועצה להגדיל את מספר חבריה מ־375 חברים ל־500, כפי שהוחלט בוועידת היסוד, שכן לישיבת אתמול הגיעו רק 236 חברים – פחות מ־75 אחוז מכלל חברי המועצה, כמתחייב מחוקת המפלגה לצורך שינוי מספר חבריה.

הישיבה אתמול היתה שלווה ונינוחה, וראשי המפלגה הזכירו לנוכחים את ההתפרעות שליוותה את ועידת היסוד. שלמה להט, צ'יץ', המועמד לראשות רשימת המרכז הליברלי לכנסת, ציין, כי „יצא במפח נפש מהוועידה" וכי ההתפרעות אז היתה „סטירת לחי רוחנית" לעצם הקמת המפלגה החדשה.

חריש סבור: הממשלה לא תוכל להגן בבג"צ על סירוב לחקור

אם לא תוקם ועדת חקירה תצטרך המשטרה לחקור

מאת טובה צימוקי, סופרת „דבר" בי־ם
ויוסי מלמן, סופרו המדיני של „דבר"

מקורות משפטיים בכירים העריכו אמש כי החלטתו של היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש להפנות למשטרה את חקירת פרשת השב"כ אם לא תוקם ועדת חקירה משפטית פרושה למעשה שלא יוגשו תצהירים מטעם הממשלה לבג"צ. חריש מסר את החלטתו אתמול לראש הממשלה ובה [illegible] חריש למעשה כי המדינה אינה יכולה להגן על סירוב שלא לקיים חקירה בפרשת השב"כ.

המשך הדיון בבג"צ בעתירות בפרשת השב"כ, יהיה בעוד עשרה ימים. באותו מועד ידון בג"צ בצו על תנאי בנושא החקירה וכן בפרשת החנינה. ביום זה ידון הבג"צ הן בתצהירים שהוגשו בשני נושאים אלו וכן ישמע טענים בעל פה.

מקורות משפטיים בירושלים העריכו אתמול כי היועץ המשפטי לממשלה יודיע עד אז לבג"צ כי יסכים לחקירה משטרתית ולכן העתירות לבג"צ מיותרות. המקורות הוסיפו, כי חריש מעריך שאם לא תוקם ועדת חקירה משפטית יופללו אנשי שב"כ נוספים ויועמדו לדין ע"י המשטרה.

אתמול הותרו לפרסום שני תצהירים נוספים של אנשי שב"כ שהוגשו שלשום לבג"צ. בתצהירים אלו יש הודעה רשמית בפעם הראשונה במסמך רשמי שמוגש לבית משפט על פירוט העבירות המיוחסות לאנשי שב"כ. באחד מהם נאמר כי לאחר האירוע בקו 300 הוא התמנה כחבר ועדת חקירת זורע לחקירת נסיבות מותם של שני המחבלים, וכחבר הוועדה פעל להעלמת חלקם של אנשי השב"כ בהריגת המחבלים. „כל פעולותי נעשו באשור הממונים עלי למען שמירת בטחון המדינה וסודותיה. באומרי כן לא התכוונתי לטעון כל טענת הגנה השוללת אותן עבירות. אמרתי זאת כדי שנשיא המדינה וכל אלו שדבר הבקשה יגיע אליהם ידעו שפעלתי לצורך מילוי תפקידי ובאמונה מלאה כי פעלתי לטובת המדינה", נאמר בתצהיר.

בהודעה של איש שב"כ שני נאמר כי במהלך הליכי חקירה הוא סייע לעדים לתאם עדותם על מנת להעלים את חלקו של השב"כ בהריגת המחבלים. „בכך עברתי על חוקי המדינה לצורך מילוי תפקידי ולמיטב הבנתי לקיום בטחון המדינה. כל מעשי היו לצורך מילוי תפקידי ונעשו בתום לב ובאמונה".

השר משה שחל אמר אתמול כי לאור החלטתו של חריש, אין הוא מעלה בדעתו שהחלטת הממשלה בנושא יכולה להיות החלטה מפלגתית. „אנשים שרוממות הבטחון היתה בפיהם אינם יכולים להתעלם מהמלצת היועץ המשפטי לממשלה. היועץ המשפטי הוא עורך דינה של הממשלה והוא מופיע מטעמה כאיש מקצוע".

סופרת „דבר" מציינת כי שחל הגיש בסוף השבוע שעבר חוות דעת לרה"מ שמעון פרס וליועץ המשפטי לממשלה ובמסגרתה הציע לנקוט מספר צעדים לקראת הבג"צ. הוא כתב, כי משקלם המצטבר של הפגמים שנעשו במהלך ההחלטה על החנינה משמעותיים, ויש סיכוי שינתן צו החלטי נגד המשיבים – הממשלה. גם באשר לחקירה משטרתית קבע שחל כי קיים סיכוי שינתן צו לעריכתה. לכן המלצתו של שחל חד משמעית: עדיף שהממשלה תחליט על חקירה במקום שבג"צ יתן צו החלטי על כך.

שרים במפלגת העבודה הביעו אמש אכזבה גדולה מנטייתו של ראש הממשלה שמעון פרס שלא להעמיד להצבעה בישיבה השבועית של הממשלה מחרתיים את ההצעה להקמת ועדת חקירה בפרשת השב"כ. מקורביו של שמעון פרס הסבירו, כי הוא אינו מעוניין להחריף בשלב זה את המתיחות עם הליכוד, אולם שרים במפלגת העבודה סבורים, כי ראש הממשלה אינו מעוניין בוועדת חקירה ומעדיף חקירה של המשטרה על־פי התלונות שהוגשו.

רופאים נדהמים מהצעת משרד הבריאות להשתלות כבד בצרפת

מאת אריאלה ראובני, סופרת „דבר"

הצעה להפנות חולים לביצוע ניתוחים שלא ניתן לבצעם בארץ, כמו השתלת כבד או ניתוחי השתלה אחרים אל בית חולים בצרפת, הועלתה בימים אלה ע"י ד"ר משה משיח, ראש שירותי האישפוז במשרד הבריאות בפני מנהלי בתי החולים הכלליים בארץ.

ההצעה היכתה בתדהמה רבים מן הרופאים. ד"ר יגאל קם, מומחה להשתלות כבד, שהשתלם בענף זה במרכז הרפואי בפיטסבורג והממתין עתה לאור ירוק ממשרד הבריאות לביצוע השתלות כבד בארץ, אמר אתמול, כי ככל הידוע לו בתי החולים בצרפת שעליהם מדובר נמצאים רק בתחילת הדרך בתחום ניתוחי השתלות כבד.

במכתב של ד"ר משיח אל מנהלי בתי החולים נאמר, בין היתר, כי ביוזמת הקהילה היהודית בפאריז ובתאום עם הקונסוליה הישראלית שם, אפשר להפנות לצרפת חולים מישראל הזקוקים להשתלת כבד או לניתוחים אחרים אשר אין אפשרות לבצעם בארץ. עוד נאמר, כי רופאים ידועי שם בתחומי רפואה שונים, בהם יהודים ולא יהודים, הביעו נכונות לבצע ניתוחים כאלה לחולים מישראל, במקרים מסויימים אף בהתנדבות ובמידת הצורך בסיוע הקהילה היהודית במקום, אשר מוכנה גם לדאוג לאירוחם של בני משפחת החולה בתשלום מינימלי.

בהצעה צויין כי הפניית החולים לצרפת לקבלת סיוע רפואי, תיעשה רק לאחר שהוועדה המטפלת בנסיעות חולים לטיפול בחו"ל מטעם משרד הבריאות – תאשר זאת, והדבר יבוצע באמצעות הקונסוליה הישראלית בפאריז, אשר תתאם פעולה עם בתי החולים ועם הגורמים שיהיו נכונים לסייע באישפוזו של החולה.

ישראל העפילה לשלב השני

נבחרת ישראל בכדורסל ניצחה אמש את נבחרת קובה בתוצאה 78:88.

הנבחרת הציגה את משחקה הטוב ביותר עד כה במשחקי הגביע העולמי. בשורות הנבחרת בלטו דורון ג'מצ'י (27 נקודות), לבן מרסר וחן ליפין.

משחקי הסבוב השני יפתחו ביום ראשון בברצלונה. במשחק הראשון תתמודד ישראל מול ספרד.

• במשחק בינארצי בכדוריד גברה אמש בראשון־לציון נבחרת רומניה על נבחרת ישראל בתוצאה (46:13) 18:25.

דוד קמחי: שיפור ניכר ביחסי ישראל קאמרון

מאת יוסי מלמן, סופרו המדיני של „דבר"

קאמרון שיפרה באחרונה את יחסיה עם ישראל והיא מאפשרת את כניסתם של הישראלים לתחומיה בלי אשרות כניסה, דבר שהיה אסור עד לאחרונה.

כך גילה מנכ"ל משרד החוץ דוד קמחי בשיחה ל„דבר". קמחי סיפר עוד כי בתקופה הקרובה יוקם בית ספר ישראלי בקאמרון עבור ילדי הישראלים הרבים יחסית הנמצאים שם, רובם מועסקים על־ידי חברות ישראליות הפועלות בקאמרון.

לישראל יש משרד אינטרסים בקאמרון ומשרת בו דיפלומאט של משרד החוץ [illegible]. על פי השבועון הצרפתי „ז'און אפריק" מתכוונת קאמרון לחדש את קשריה הדיפלומאטיים עם ישראל בקרוב, ולהיות בכך המדינה הרביעית באפריקה שעשה זאת מאז נותקו הקשרים במלחמת יום הכיפורים.

זאיר, ליבריה וחוף השנהב חידשו כבר את קשריהם הדיפלומאטיים.

חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות

רוזן וארמקוסט

(סוף מעמ' 1)

נדרשת בפני חבר־המושבעים, המופקדים על אישור כתב־אישום ואשר דיוניהם הנפרדים יתנהלו בחודש אוגוסט בדלתיים סגורות, שוהים שלושה בארץ. הבקשה לתשאל פקיד בכיר במשלחת תיענה כנראה בחיוב, אם יובטח שהשיחה עימו תתנהל במסגרת חילופי־הבדיע השיגרתיים שבעבודתו עם גורמים אמריקאים ולא כחקירה.

קשה יותר סוגיית הימנון לעדות, בהיותה הליך מישפטי ולא מינהלי. אף שהישראלים זומנו כעדים ולא כחשודים או כנאשמים, עלולה עדותם להביא להפללתם. שיתוף־פעולה מצידם בהליך זה, אם תסכים לו ישראל, יותנה בחסינותם מפני הפללה כזו.

המחלוקת המהותית בפרשה מתמקדת עתה, בין השאר, בשאלת זיהוי הפריטים שלרשיון־ייצואם הוגשו בקשות. אין כמעט עוררין שהבקשות אכן הוגשו. אך פקידים אמריקאים טוענים כי לא הובהר בבקשות שהציוד ישמש לייצור חימוש־מצרר, שלסיוע אמריקאי לו ממשיך הממשל להתנגד.

לא היתה עבירה פלילית

בשיחת רוזן־ארמקוסט השתתף גם היועץ המשפטי של הסטייט דיפרטמנט אברהם סופר, יחד עם פקידים מאגפו של ריצ'ארד מרפי, אך בלסר בהעדרם אנשי משרד־המשפטים. רוזן הבהיר כי ישראל אינה מוכנה שנציגיה יתייצבו להעיד.

אף שסופר ניסה להסביר את משמעותה המשפטית של הזמנה למסירת עדות בדרך שתקהה את עוקצה כ"חקירה" ואף שארמקוסט הבהיר, כי איש אינו טוען שהיתה פעילות פלילית מצד ישראלים, מצפה ישראל – בעקבות שיחה זו ושיחות מקבילות בין שר־הבטחון יצחק רבין ומנכ"ל משרדו דוד עברי לבין השגריר תומאס פיקרינג וסגנו רוברט פלאטון – כי הממשל יפעל לביטול הימנון לעדות.

הפקידים האמריקאים, שהרבו להקשיב והתייחסו בדבריהם בעיקר להשתתפות בכעס הישראלי ובהתמרמרות על הפרסום, לא הבטיחו דבר והרגישו, כי מוטב להשאיר את הפרשה בטיפול סוכנויות אכיפת החוק. רוזן אמר, כי נציגי ישראל ביצעו את משימתם כחוק וכי לא עברו כל עבירה.

בוואשינגטון, שהוקלט אמש אמר תת שר־החוץ ג'ון וייטהד, כי עם כל חשיבותה, אין פרשת המצרר, "שצריך לרדת לחקר האמת בה", יכולה להעיב על "יחסי המשפחה העמוקים וההדוקים" בין ישראל לבין ארה"ב. בשיחת רוזן–ארמקוסט לא נדונו הטענות המיוחסות לפקידים בממשל ושלפיהן הסתירה ישראל את ייעודו של הציוד שביקשה לייבא, גם אם אכן הגישה בקשות לרשיון־ייצוא. נראה, כי המגעים בפרשה יתחדשו בשבוע הבא.

תקיפת צה"ל

(סוף מעמ' 1)

למותו של גסאן כנפאני, ממייסדי "החזית העממית". כנפאני נהרג יחד עם אחייניתו בביירות ב־1972 כאשר מטען חומר נפץ התפוצץ במכוניתו. חיסולו יוחס בשעתו לסוכני "המוסד" הישראלי.

הרמטכ"ל רב־אלוף משה לוי קיבל אתמול דיווחים נוספים במהלך ביקורו בארה"ב טלפונית מפי המפקדים הבכירים. בצה"ל נערכו אתמול תחקירים של ההיתקלות ותחקירים נוספים לבדיקת סידרת הפעולות שנעשו שם יימשכו גם היום.

בתקיפת חיל האוויר אתמול נפגעו מבני מגורים ואימונים של ארגוני החבלה הפלשתינאים במחנה עין־חילווה שבפאתי צידון, זאת בתגובה על ארועי הבוקר, אך גם כחלק מתהליך מתמשך של נסיונות שיבוש ההתארגנות הפלשתינאית במחנות הפליטים בדרום לבנון.

ממלא מקום ראש הממשלה ושר החוץ יצחק שמיר אמר אתמול כי הלקח מנסיון הפיגוע שסוכל שלשום בלילה הוא ברור: אנשי הטרור הערבי חיים וקיימים וממשיכים במלחמתם נגד קיומנו. לכן אנו חייבים לרכז את מאמצינו ולא במלחמת אחים המכוונת נגד הלוחמים בטרור.

שמיר אמר כי תזכורת הדמים מאנשי הטרור הערבי התקבלה באמצע הוויכוחים המרגיזים על פרשת השב"כ. "אולי אירוע זה יפקח את עיניהם של האנשים המתעקשים להמשיך ולדוג במים עכורים", אמר שמיר.

(ראה גם עמ' 3)

מנילה. בירת הפיליפינים מוצפת מים. לאחר שסופת הטייפון "פגי" חלפה על פני האיים. 37 נהרגו בסופה. צילום אי.פי.

מצוד נרחב בגרמניה אחרי רוצח התעשיין, חבר ארגון „הצבא האדום"

מאת זאב סמוזמינסקי, סופר "דבר" בגרמניה וסוכנויות הידיעות

מינכן (סוכנויות הידיעות). – משטרת גרמניה פתחה במצוד נרחב אחרי תשעה מחברי ארגון "הצבא האדום", החשודים ברצח התעשיין הגרמני קרל היינץ בקורטס.

בהודעה מטעם המשטרה נאמר, כי הפצצה שגרמה למותו של התעשיין הגרמני, דומה לפצצות שבהן נעשה שימוש בעת שתי התקפות טרור על בסיסי חיל האוויר האמריקאי במערב גרמניה. המשטרה העריכה, כי הטרוריסטים הניחו את מטען החבלה בתוך "סירה" של אופנוע ואחר כך הסיעו את ה"סירה" למקום הפיגוע, לא הרחק ממינכן.

זרועות הבטחון ידעו מזמן שארגון הטרור "הצבא האדום", האחראי לרצח מנהל מחלקת המחקר של ענק האלקטרוניקה "סימנס", קרל היינס בקורטס, פועל ביתר־שאת זה שנה וחצי.

שמו של בקורטס אף נמצא לפני שנתיים ברשימת המטרות האפשריות של "הצבא האדום" שנפל בידי המשטרה. בקורטס – ואנשי משק אחרים – הוזהרו, וחברותיהם נקטו באמצעי בטחון משלהן. רכבו של בקורטס לווה שלשום בשעת הפיגוע על ידי רכב אבטחה של החברה, אך ללא הועיל. הפצצה שבשולי הדרך הופעלה בשלט־רחוק. בקורטס ונהגו נהרגו במקום.

המסר הוא ברור – אין ערובות להשרדות בחיים למי שנמצא ברשימת הקרבנות המיועדים של הצבא האדום. מספר בני האדם הנמצאים בסכנה זו רב מאד ומגע בטחון מקיף לכולם. ה"צבא האדום" פוגע במתקנים ובבני אדם שמשתייכים לשלושה תחומים:

- "המנגנון הצבאי" – במונח זה מכנים המחבלים מוסדות ברית נאט"ו וצבא ארה"ב.
- "מנגנון הדיכוי" – מערכת המשטרה והמשפט הגרמנית.
- "התשלובת התעשייתית־צבאית" – חברות העוסקות, ולו חלקית, בטכנולוגיה צבאית או בעלת שימושים צבאיים. בכך כלולים בקבוצת הסיכון רוב החברות העוסקות בטכנולוגיה מתקדמת.

בחירתו של בקורטס היתה הגיונית, במונחי המחבלים. הוא היה ראש מערכת המחקר של סימנס, העוסקת בין היתר באלקטרוניקה צבאית. "סיבה" נוספת: שנים רבות בעבר עבד בקורטס כמומחה לתחנות כוח גרעיניות.

"הצבא האדום" מפעיל כיום דור שלישי של מחבלים מאז התמקם במפת הטרור בשנות השבעים. בניגוד לדור הראשון שנקט גם בחטיפות לשם סחיטה, מסתפק "הצבא האדום" היום ברצח פשוט. השונה ממעשים כגון חטיפת יו"ר אירגון המעסיקים, מרטין שלייר שנסתיימה ברציחתו, ב־1977, או חטיפת מטוס "לופטהנזה" למוגדישו באותה השנה. הרצח הפשוט אינו אכזרי פחות, אך הוא מסוכן פחות למבצעיו וקל יותר לאירגון.

"הצבא האדום" אינו ארגון הטרור השמאלני היחיד בגרמניה, אך הוא מהווה את הגרעין הקשה. אשתקד רצחו מחבלים שני בני אדם בדם קר – תעשיין וחייל אמריקאי. בשני המקרים היה ה"צבא האדום" אחראי למעשה. כמו כן היה זה "הצבא האדום", שביצע את הפיצוץ בבסיס חיל־האוויר האמריקאי בפרנקפורט, שבו נהרגו שני בני אדם נוספים.

ל"צבא האדום" כיום עשרים חברים פעילים לערך, הפועלים בתנאי מחתרת. סביבם קיים חוג של כמאתיים אוהדים ותומכים שאינם משתתפים בביצוע ממשי של מעשי הטרור, אך מסייעים לאירגון.

מיטראן סיים ביקור בברה"מ; התרשם כי חידוש היחסים עם ישראל – רחוק

צרפת הגישה לרוסים רשימה של אסירי ציון ומסורבי עליה

מאת גדעון קרן, סופר "דבר" בצרפת

פאריס (מיוחד ל"דבר"). – [illegible] בדיונים מיכאל גורבצ'וב אינו מוציא מכלל אפשרות את חידוש [illegible] בין אבל [illegible] לא יקרה בעתיד הקרוב – כך התרשם נשיא צרפת פרנסואה מיטראן, שערך אתמול מסיבת עיתונאים לסיום ביקורו במוסקבה.

מיטראן התרשם גם, כי יש "פתיחות" בעמדת מוסקבה באשר לכינוס ועידת שלום בינלאומית למזרח התיכון. לפי נשיא צרפת, מוכנה מוסקוה לשתף את החברות הקבועות של מועצת הבטחון בוועדה מכינה, שעליה יוטל להכין את הועידה הבינלאומית.

אשר לשאלת זכויות האדם הסתפקה המשלחת הצרפתית בהגשת רשימת שמות של "מקרים", ביניהם אסירי ציון ומסורבי עליה, לשלטונות הסובייטיים. שר החוץ הצרפתי ז'אן ברנאר רמונד הגיש לעמיתו אדוארד שוורדנדזה רשימה של 40 שמות ורשימה נוספת של 200 שמות הוגשה אתמול לפני צאתו של מיטראן חזרה לפאריס.

נראה, כי נושא זה נמצא הפעם ראוי בעיקר לטיפול נשות המנהיגים. רעיתו של מיטראן, דניאל, העלתה מקרים רבים שהועברו אליה בשיחותיה עם רעייתו של מיכאל גורבצ'וב ראיסה.

[illegible] לבנון והטרור הבינלאומי הועלו בשיחות באורח שטחי בלבד.

מסופרנו שלמה שמיר מוסיף:

ביקורו של נשיא צרפת פרנסואה מיטראן בברה"מ, שנסתיים אתמול בביקור קצר באחוזתו של טולסטוי הוא בגדר הישג מדיני נכבד למיטראן ולמארחו גורבצ'וב גם יחד.

עם מטען של 16 שיחות עם גורבצ'וב, כשמחציתן שיחות בין שני המנהיגים בלבד, והשיחות שניהלו השניים בעת ביקורו של גורבצ'וב בפאריס באוקטובר אשתקד – מיטראן הוא כיום המדינאי המערבי היכול לזקוף לזכותו את ההיכרות הטובה ביותר עם המנהיג הסובייטי. מאז עלה גורבצ'וב לשלטון, אף הצליח מיטראן לשקם מעין "יחסים מיוחדים" עם ברה"מ וליהפך לשותף המערב־אירופי המועדף של הסובייטים, בדומה לתקופת דה גול בשנות השישים ובניגוד לאוריינטציה של ליאוניד ברז'נייב בשנות ה־70 לכיוון הלמוט שמידט המערב־גרמני.

[illegible] ויתור על כוח המחץ הגרעיני העצמאי של צרפת, שעבור ביקשו הסובייטים להכניסו לחשבון המאזן האסטרטגי של הכלים הבינתיים באירופה, ובלי לסכן את היחסים הידידותיים למדי עם הנשיא רייגן, שהם טובים יותר מאשר עם קודמיו הנשיאים השמרניים של מיטראן.

הדבר גם עשוי לסייע לנשיא הסוציאליסטי במצב היחסים העדין עם הממשלה השמרנית בראשותו של ז'אק שיראק, המבקשת ליטול חלק גם היא בעיצוב מדיניות החוץ והבטחון הצרפתי.

בשביל גורבצ'וב, שיפור היחסים עם צרפת הוא חלק מהאסטרטגיה האירופית גבוהה התנגדותו למלחמת הכוכבים של הנשיא רייגן, ואפשר שמוסקבה מקווה, כי בעקבות שיפור זה יבוא שינוי לטובה בעמדת הסוציאליסטים הצרפתים, שהיו עד כה המסוייגים ביותר בין המפלגות הסוציאליסטיות האירופאיות כלפי המדיניות הסובייטית.

אף כי ראשי הממשלה של בריטניה ומערב גרמניה, הגב' תאצ'ר והלמוט קוהל, חלוקים עם מיטראן ותומכים בתוכנית ההגנה האסטרטגית האמריקאית לחלל, יש בקרב דעת הקהל בשתי הארצות הסתייגות ניכרת כלפי מלחמת הכוכבים של רייגן. כל אלה כמובן אינם תולדה בשביל גורבצ'וב במשא ומתן על הגבלת מירוץ החימוש עם ארה"ב. אך גם אם לא ברורים עדיין סיכויי הפסגה השניה בין רייגן לגורבצ'וב אחרי הבחירות לקונגרס האמריקאי בסתיו זה, מקווה בודאי גורבצ'וב ששיפור היחסים עם צרפת יתרום גם הוא את חלקו להעלות לחץ על ארה"ב, אם לא בימי הנשיא האמריקאי הנוכחי או לפחות בימי יורשו.

מסקנה: השריפה באניה „סיגל" בגלל דליפה בצינורות דלק

כך עולה מבדיקת הביטוח וחברת „צים"

מאת יוסף מיכלסקי, סופר "דבר"

השריפה באניה "סיגל" נגרמה בעקבות פיצוץ צינורית הדלק שמביאה את הדלק לגנרטורים בחדר המכונות של האניה.

בעקבות התפוצצות הצינורית נגרמה נזילת דלק, קרוב להניח בכמויות גדולות, וכאשר אדי הדלק הגיעו לריכוז גבוה, ארעה התפוצצות, הדלק שנשפך התלקח וגרמה שריפה שהדרה דרך תעלות האיוורור לגשר הפיקוד ולאזור המגורים.

מסיבה זו עלו מדורי המגורים וגשר הפיקוד באש במהירות רבה.

למסקנות אלה הגיעו חוקרי הביטוח וחוקרי חברת "צים" אשר בדקו את נסיבות השריפה באניה "סיגל". יצויין שחדר המכונות של "סיגל" אינו מאויש בשעות הלילה משום שהוא מופעל באורח אוטומטי ומצוייד בחיישנים המשדרים אותות אזעקה במקרים של שריפות. בצורה זו בנויות כל האוניות החדישות, לרבות "סיגל" אשר נבנתה ב־1977 ב"מספנות ישראל".

המסקנות יועברו לוועדת חקירה שמינה מינהל הספנות של משרד התחבורה ואשר בראשה עומד סגן ניצב (מיל.) צבי שליט וחבריה הם רב־חובל זאב צור ומכונאי ראשי אורי שרמן.

המלחים בצי האמריקאי נכשלים בהבנת הנקרא ונופלים מעמיתיהם הסובייטיים

מאת סופר "דבר"

הבערות היא אחת הסכנות הגדולות ביותר לחיל־הים האמריקאי – כך עולה ממחקר, שנערך ביוזמת מפקדו היוצא, אדמירל ג'יימס ווטקינס.

אחד מכל חמישה מגויסים – כלומר מתנדבי־החיל בשנים האחרונות נכשל במבחני הבנת הנקרא ברמה של כתה ט', הרמה המזערית להבנת ספרות־הדרכה טכנית הדרושה לתפעול ציוד צבאי ולהכשרת ימאים. למרות הכשלון, נותרה בעינה האשליה שלכאורה הכל בסדר: תשעה מכל עשרה נבחנים היו בוגרי בתי־ספר תיכוניים ובאמתחתם תעודות־הקלף המעידות על כך.

כשלון מערכת החינוך האמריקאית אינו חידוש. למעלה מ־30 שנה מקוננים הורים, מורים ואנשי־ציבור על התופעות המביאות לקושיה – "מדוע אין ג'וני יכול לקרוא". אך בצבא אין זו רק תהייה חברתית, אלא שאלת חיים־ומוות.

ווטקינס, שפרש מפיקוד חיל־הים ומשירותו הצבאי לפני כשבוע, אמר ל"ניו יורק טיימס", כי כדי להישרד בחיל־הים חייב ימאי להבין את הכתוב בשלט "זהירות: הדף סילון", על סיפון נושאת־מטוסים. 97 אחוזים מהמתנדבים שהודחו עוד בשלב הטירונות, בדרך כלל משום כשלונם בפיענוח הכתוב, היו בוגרי תיכון, אמר ווטקינס.

איסור לעשן

ככל שכלי־השיט המלחמתיים משתכללים, דרוש כוח־אדם מיומן ומשכיל יותר לתפעולם. סיירת־הטילים "טייקונדרוגה" היא אולי הספינה המתוחכמת ביותר בעולם במערכותיה, הסביר ווטקינס, אך מפעיליה הם בוגרי 12 או 11 שנות־לימוד. "הם עושים מלאכה נהדרת, אבל דרושות תוכניות־שיקום לימודיות אדירות, כדי להביאם לרמה זו. הוודאי שלא נוכל לתחזק סיירת כזו עם טכנאים הקוראים ברמת כתה ו'. בקרוב תחייב הטכנולוגיה המתקדמת רמה גבוהה עוד יותר, שנתיים מעבר לתיכון".

חיל־הים נאלץ להשקיע מדי שנה 25 מיליון דולר בתיקון מחדלי ההשכלה, הכושר הגופני וההתמכרות לסמים, שקדמו להתנדבות ימאיו לשירות.

ווטקינס מודאג עוד יותר מהפער המתרחב שבין הצעיר האמריקאי – טירון בצבא או עובד מיומן – לבין מקבילו הסובייטי, הלומד מדעים ומתמטיקה ובקי הרבה יותר מהתלמיד האמריקאי בשפות זרות.

שר־ההגנה קספאר וויינברגר הורה בחודש שעבר לאסור על אנשי־צבא לעשן בבסיסי־השירות, לאחר שסקרים העלו שאוכלוסיית המעשנים בצבא גדולה ב־60 אחוזים משיעור המעשנים האזרחיים. העישון פוגם בבריאותם ובכושרם הגופני של החיילים ומקצר את תוחלת שירותם היעיל. מריחואנה וסמים קשים יותר פוגמים בתפקודם.

אירוני מעט שאותו וויינברגר הבליט את תופעות השכרות והתולעניות בחברה הסובייטית, בדיווחו לקונגרס על העוצמה הצבאית הסובייטית.

צרפת מספקת נשק לאיראן

מאת גדעון קרן, סופר "דבר" בצרפת

פאריס (מיוחד ל"דבר"). – צרפת מתחילה לספק נשק לאיראן, על רקע השיפור ביחסי שתי המדינות וכדי להשיג את שחרורם של שבעת בני הערובה שלה שנותרו עדיין בשבי ארגונים פרו־איראניים בלבנון.

השבועון "ו.ס.ד." מוסר, כי שתי המדינות חתמו על עסקה ראשונה לאספקת 200 סירות גומי פנאומאטיות לאיראן, שישאו עליהן מקלעי "הרסטל" מתוצרת בלגיה. 150 סירות ראשונות יימסרו לאיראן בסתיו הקרוב והן יוכנסו למלחמה נגד עיראק במפרץ שאט אל ערב.

צרפת ממשיכה בתוך כך להיות ספק הנשק העיקרי של עיראק.

ארבע שנות מאסר לג'ורג' אברהים

מאת גדעון קרן, סופר "דבר" מצרפת

פאריס (מיוחד ל"דבר"). – מנהיג ארגון הטרור "הסיעות המהפכניות הלבנוניות המזוינות" ג'ורג' עבדאללה איברהים נידון אתמול לארבע שנות מאסר על־ידי בית־משפט בעיר ליון על אחזקת נשק, זיוף מסמכים והשתתפות בארגון פשע. עתה יועבר עבדאללה לפאריס, שם יישפט על חלקו ברצח הדיפלומט הישראלי יעקב בר־סימנטוב והנספח הצבאי האמריקאי שארל ריי.

ג'ורג' עבדאללה היה מנהיגו באירופה של ארגון "הסיעות המהפכניות", שרוב חבריו באו מכפר נוצרי אחד בלבנון ופעל נגד גופים יהודים, ישראלים ואמריקאים כולל התנקשויות בחיי דיפלומטים. שני חברים נוספים בארגון נאסרו בצרפת ואחרים באיטליה.

איברהים עבדאללה, מנהיג "הצבא הלבנוני המהפכני" באירופה נידון בצרפת לארבע שנות מאסר בעוון פעולות טרור. צילום אי.פי.

בר־סימנטוב נרצח על־ידי אשה חברת הארגון, הנמצאת בלבנון. שחרורו של עבדאללה נדרשה על ידי ה"ג'יהאד האיסלמי" המחזיק בבני ערובה צרפתיים בלבנון והנתמך על ידי סוריה. גם מבצעי שורת הפיגועים הגדולה בפאריס בתחילת השנה תבעו את שחרורו.

יש המקשרים גם את הפיגוע במטה המשטרה בפאריס שלשום למשפטו של עבדאללה. מקורות בפאריס העלו את הסברה שצרפת תשתדל להיפטר במהרה מן הטרוריסט, בתמורה לשחרור בני הערובה שלה בלבנון.

עבדאללה נעצר ב־1984. לפני שנה ערכו השלטונות הצרפתיים הסכם עם מחבלים לבנונים פרו־איראניים שחטפו דיפלומט צרפתי, גיל פיירול, והבטיחו את שחרור עבדאללה תמורת שחרור הצרפתי, אך לאחר ששוחרר פיירול גילו שירותי הבטחון הצרפתים מחסן נשק בדירתו בפאריס והכשילו את העסקה.

בית־המשפט הצרפתי לא התחשב אף הוא אתמול ב"נסיבות הפוליטיות". עם זאת, נראה כי אין הוכחות מוצקות בדבר מעורבותו ברצח בר־סימנטוב וריי ב־1982 (וכמו גם בטבח ברובע היהודי) והדבר עשוי לסייע לשחרורו במסגרת עסקה.

מקורות משפטיים מסרו, כי מרבית החומר נגד ג'ורג' עבדאללה בא משרותי הביון הישראליים.

מיס ישראל נילי דרוקר עושה חזרות לקראת טקס הכתרת מיס עולם שייערך בעוד שבועיים בפנאמה. הפעם היא מחזיקה בייגלה בידה, אולי סימן להשראה מלמעלה. (צילום: א.פ.)

מאסר עולם לחוטפי האניה „אכילה לאורו" ולאבו־עבאס

המחבלים נמצאו אשמים ברצח ליאון קלינגהופר

גנואה, (רויטר, עתים ועיצ). – בית משפט איטלקי גזר אמש מאסר עולם לשלושה מחבלים פלשתינאים, כולל מנהיג המחבלים אבו עבאס, על חלקם בחטיפת הספינה האיטלקית "אכילה לאורו", בשנה שעברה.

עבאס, ששוחרר בידי שלטונות איטליה לאחר החטיפה, ושניים מעוזריו הקרובים שגם הם נדונו למאסר עולם, נשפטו שלא בפניהם. בית־המשפט גזר עונשי מאסר מ־15 עד 30 שנה לשלושה מחוטפי האניה שנלכדו. העונש החמור ביותר נגזר על מגיד אל מולקי, 23, שנחשב במפקד המחבלים שהשתלטו על האניה.

שישה מהנאשמים – השלושה שנידונו למאסר עולם ושלושה שהשתתפו במעשה החטיפה – נמצאו אשמים באותה מידה במותו של הנוסע היהודי האמריקאי הנכה ליאון קלינגהופר, שנורה למוות בכסא הגלגלים שלו וגופתו נזרקה לים לא הרחק מחופי לבנון. בגזר־הדין לא נאמר מי האיש שירה בקלינגהופר, אם כי במהלך המשפט הואשם בכך מולקי.

נשיא ביהמש"פ קורא את פסק הדין. צילום אי.פי.

על־פי החוק האיטלקי, תכנון פשע נחשב תכופות כחמור יותר מאשר ביצועו, ובכך אפשר להסביר מדוע חוטפי האניה לא נדונו למאסר עולם – אמרו משפטנים.

בתגובה על פרסום גזר־הדין אמרו בנותיו של ליאון קלינגהופר, כי הן זועמות על קלות עונשי המאסר שנגזרו למחבלים שרצחו את אביהן. "אנו זועמות. הרוצח של אבינו יישב שנים ספורות בכלא ולאחר מכן שוחרר", אמרה אילזה, אחת משתי בנותיו, בטלוויזיה האמריקנית.

נשיא איטליה ביקש מג'וליו אנדראוטי להרכיב ממשלה

ישיב בחיוב רק אם יוכל להשיג תמיכה

רומא (רויטר, עתים). – נשיא איטליה, פרנצ'סקו קוסיגה, הטיל אתמול על המדינאי הותיק ג'וליו אנדריאוטי [illegible] להרכיב ממשלה חדשה, לאחר שאיטליה נתונה מזה שבועיים במשבר ממשלתי. [illegible] פקידים בכירים ברומא אמרו, כי אנדריאוטי ביקש שהות לשקול את המינוי. זו היא נוסחה מקובלת בנסיבות אלה ופירושה כי [illegible], בן 67, יודיע כי הוא נענה לבקשת הנשיא רק אם יצליח להרכיב ממשלה.

אנדריאוטי, שכיהן חמש פעמים כראש ממשלה, וכיהן כשר חוץ בממשלה היוצאת, הוא מדינאי בעל נסיון רב, הידוע כבקיא ומנוסה בתככי הפוליטיקה האיטלקית. אולם משקיפים אמרו, שיתקשה להצליח למלא כישלון על מנת למצוא דרך לפתרון המשבר הקשה, שנוצר ב־27 ביוני עם התפטרותו של ראש הממשלה, בטינו קראקסי.

מחקר

בי"ס תיכון עיוני מקדם התלמידים יותר מהמקצועי

בית־הספר התיכון העיוני מעמיד בפני תלמידיו דרישות לימודיות ואינטלקטואליות גבוהות יותר מבית הספר התיכון המקצועי כך טען בשבוע שעבר פרופ. עזרא שילד בהרצאה שנשא בפני מפקחי מיפות ממשרד החינוך.

שילד ביסס את טענתו על מחקרים שנעשו באחרונה בארץ לפיהם תלמידים בעלי יכולת גבוהה שבחרו ללמוד בבתי ספר עיוניים, הגיעו להישגים גבוהים יותר מתלמידים בעלי יכולת גבוהה שבחרו ללמוד בבתי ספר מקצועיים.

לפי המחקרים שממצאיהם הסופיים עדיין לא פורסמו, תלמידים בעלי יכולת נמוכה שלמדו בבית ספר תיכון עיוניים, הגיעו להישגים גבוהים יותר מתלמידים בעלי יכולת מקבילה שבחרו ללמוד בבתי ספר מקצועיים.

מדובר במדגם של כ־2000 תלמידים שנחקרו על הישגיהם הלימודיים בתקופת בית הספר ועל הישגיהם המקצועיים לאחר שהסתיימה תקופת לימודיהם. מתברר שלאורך כל הדרך בולט יתרונם של אלה שבחרו ללמוד בבתי ספר תיכון עיוניים.

לטענת שילד, יש להעמיד בפני תלמידי התיכון הן במסלול המקצועי והן בעיוני רמת דרישות גבוהות ולא לוותר עליהן שכן, וויתור על רמת הדרישות גורם נזק דווקא ליוצאי השכבות הנמוכות הנוטים לבחור במסלול הלימודים המקצועי.

לקבוצת הורים שתקפה את הרפורמה בבחינות הבגרות שנעשתה בלחץ האוניברסיטאות השיב "מערכת החינוך הצליחה להביא לידי שיוויון בדרגות ההשכלה הנמוכות לעומת זה בדרגות ההשכלה הגבוהות שהן הרלוונטיות למקצועות יוקרתיים ומכניסים – שם נשאר הפער ואפילו גדל במקצת".

משרד החינוך מונע נסיון של הורים למעורבות בחינוך

טענות קשות של הורים נגד מדיניות המשרד

מאת יעל פישביין, סופרת "דבר" לענייני חינוך

"משרד החינוך בולם בשרירותיות ובשיטתיות כל ניסיון של הורים להיות מעורבים בחינוך ילדיהם – הוא דוחה ומתנגד בעקשנות לכל שינוי שאנחנו מציעים". טענה זו הורה ונשנתה בשבועות האחרונים על ידי קבוצות הורים שונות בירושלים.

ההורים העלו את טענותיהם בפני שלומית כגן האחראית על תכנון החינוך בעיריית ירושלים כשבמוקד הטענות ד"ר יוסף יונאי מנהל מחוז ירושלים במשרד החינוך. יונאי הוגדר על ידי ההורים כמי שאחראי לבלימת ההורים בניגוד למדיניות הרשמית של משרד החינוך התומכת במעורבות הורים.

באחרונה החלו קבוצות הורים בירושלים להתאגד באופן בלתי תלוי ולהילחם על נושאים חינוכיים הנוגעים לילדיהם. בשכונת בקעה התאגדו מאות הורים בדרישה לערוך שינויים בביה"ס השכונתי "גאולים". 400 זוגות הורים מרחבי העיר התאגדו בדרישה להרחיב את ביה"ס הניסויי על מנת שיקלוט את ילדיהם.

הורי הילדים המחוננים בירושלים הקימו ועד במטרה לאפשר לילדיהם לימודים מיוחדים במסגרת של יום בשבוע. הורי 3 בתי"ס יסודיים שילדיהם אמורים היו להיקלט בחטיבת ביניים חדשה ליד ביה"ס אורט, התאגדו בדרישה למנות מנהל "בעל שיעור קומה" לחטיבה ומשזה לא נמצא – החליטו על אי פתיחת החטיבה.

מנהל מחלקת החינוך בירושלים, מיכאל גד, התומך בהורים הגיב: "הורים זה משאב חינוכי חשוב ביותר בחינוך, יש להקשיב להם ולשתף אותם פעולה – זה הפירוש שאני נותן למושג דמוקרטיה." ד"ר יוסף יונאי הגיב באומרו: "אני כופר בטענות ההורים", וסירב להתייחס לטענות שהועלו על ידי כל אחת מהקבוצות.

דובר משרד החינוך מסר בתגובה: "משרד החינוך דוגל במעורבות הורים אבל יש גבול דק בין מעורבות והתערבות וייתכן שעל רקע זה יש לפרש את הויכוחים".

נדחתה בקשה לשווק כאן רכב „דלתה" הרומני

מאת אריה ארד, סופר "דבר"

משרד־התחבורה דחה השבוע את הבקשה לשווק בארץ מכוניות "דלתה" מתוצרת רומניה. הבקשה נדחתה בשל ליקויים גדולים שנמצאו במכונית.

מומחי המשרד והטכניון מצאו, כי מנוע ה"דלתה" מתחמם בנסיעה עירונית מעבר למקובל, תגובת הבלמים איטית, יש קשיים ניכרים בהחלפת הילוכים וקיימת דליפת דלק. עוד נקבע, כי על־פי רמת הבניה והגימור צפויים בלאי מואץ והוצאות תחזוקה גבוהות.

ה"דלתה" כבר שווקה בארץ לפני שנים אחדות והמומחים, שבדקו אותה כעת, אומרים, שהתלונות שהצטברו אז, חזרו על עצמן עכשיו.

דבר
DAVAR
מאוחד עם לשער
העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פדהצור
מנהל כללי אהרן קראוס
המו"ל – "דבר" בע"מ
מדפס בדפוס "דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה: תל־אביב, רח' שינקין 45, ת.ד. 199, מ. 65233
טלפון 286141 (6 קוים)
מחלקת המודעות: טלפונים ישירים: 281860, 298032
סניפים: ת"א, בית "דבר" רח' שינקין 45 טלפון 286141, מיקוד 65233
ירושלים, המערכת: רח' המלך ג'ורג' 16 בית מאזיה קומה ב
טל. 222451, 222353, 241306/7
המינהלה: רח' הלל 16, טל. 231251
חיפה, רח' הנביאים 27 טלפונים 3־642111, מ. 33104

אנשים • אנשים

בר מזל

ג'ובני דמינגו (בתמונה), שגרירה החדש של איטליה בישראל הוא בר מזל: לא זו בלבד שמיד עם תחילת כהונתו נפל בחלקו ביקור של שר החוץ שלו – אלא שזה היה ממש שר החוץ "שלו". בתפקידו הקודם היה דמינגו ראש הלשכה של אנדריאוטי. ולא עוד אלא שהוא עבד איתו גם לפני כן, כאשר אנדריאוטי היה ראש הממשלה.

השגריר החדש, כמו קודמיו, הוא אחד הדיפלומטים המעטים שאינם גרים ברדיוס הרצליה פיתוח וכפר שמריהו. מעונם של שגרירי איטליה נמצא ברמת־גן, במה שהיה פעם ביתו של שר החוץ הישראלי משה שרת. לזוג דמינגו ילדה בת 3 שכבר רשמו אותה לגן ילדים עברי.

זן מיוחד

דן קורצר הוא דיפלומט אמריקאי מזן מיוחד. לא זו בלבד שהוא יהודי הדובר עברית, אלא גם שומר כשרות ושאר מצוות. בכל מקום שבו שירת בעבר ובכל המסיבות והסעודות מעולם לא נגע בטרף. השבוע נפרדו ממנו ומרעייתו, שילה, ידידים ישראלים בביתם של מיופה הכח המצרי מוחמד בסיוני ורעייתו נגואה.

קורצר שירת בעבר בשגרירות האמריקאית בקאהיר ובתפקידו החדש בוואשינגטון יכהן כסגן מנהל המחלקה המצרית.

אשה מעשית

ננסי רייגן היא אשה מעשית מאד. מיום שנבחר בעלה לנשיא היא מנהלת יומן אישי וכבר חתמה חוזה עם הוצאת „רנדום האוס" לפרסום זכרונותיה מהבית הלבן. הספר יצא לאור בסתו 1989, לאחר שהנשיא רייגן יעזוב את הבית הלבן. ה„וואשינגטון פוסט" מסר כי ננסי רייגן תקבל כסף עבור ספרה רק בינואר 1989 לאחר שהנשיא רייגן יעזוב את משרתו. יהיה זה ספרה השני של רעית הנשיא. ספרה הראשון – „ננסי" נכתב בעזרתו של ביל ליבי ויצא לאור על ידי ויליאם מורו ב־1980 בזמן מסע הבחירות לנשיאות.

שיחה ישירה

„מה נשמע" שאלה פולינה. „אין חדש" השיב בוריס, בנו של אסיר ציון יוסף ביגון מעברו השני של הקו, בשיחה טלפונית ישירה מקיבוץ מעגן מיכאל למוסקבה.

השיחה הטלפונית הוקלטה על ידי פולינה שרשטיין, חברת הקיבוץ והושמעה שלשום בערב במסיבה שנערכה בקיבוץ לציון יום־הולדתו ה־54 של יוסף ביגון, שאומץ לפני שלוש שנים ע"י הקיבוץ. במסיבה השתתפו אביטל ונתן שצ'רנסקי, חברי מעגן מיכאל, חברים מקיבוצי הסביבה ופעילי המועצה הציבורית למען יהדות ברה"מ בראשותו של חיים צ'סלר, שהיו שותפים ביוזמה לאירגון ערב זה. בוריס ביגון, דיבר עברית ואמר בין השאר: „מחר נחוג בדירה שלנו את יום הולדת ה־54 של אבא, הנמצא בכלא צ'סטופול (הידוע לשימצה). אני מדבר משכנים, כי הטלפון שלנו מנותק. זה יום הולדת רביעי בלי אבא. לא מקבלים מכתבים מחודש פברואר. לא ראינו אותו מחודש יולי אשתקד. לעתים קרובות מכניסים אותו לצינוק. כדי לשמור על כבודו של אדם הוא חייב לשבות רעב. כתוצאה מיחס השלטונות אליו הוא חולה קשה, בכל זאת מתנהג באופן חזק. מקווים שבשנה הבאה ישתתף גם יוסף ביום הולדת יחד עם הקיבוץ".

קו אדום בירושלים

התאחדות התעשיינים וההסתדרות בירושלים החליטו על פתיחת „קו טלפון אדום" כדי למנוע סכסוכי עבודה עוד לפני פריצתם. יו"ר התאחדות התעשיינים בירושלים, אבנר פריז, ומזכיר ההסתדרות בעיר ניסן הרפז, מקווים למנוע, באמצעות הידברות ישירה בין שני הגופים, סכסוכי עבודה בכל ענפי התעשייה עוד לפני שאלה מגיעים לכלל „פיצוץ".

יעל אדמוני

מוקד משיכה

פאריס הופכת בהדרגה מוקד עליה לרגל למנהיגים סוריים. אמנם אחיו של הנשיא אסד, ריפעת, שוהה כיום בפאריס מזה תקופה ממושכת במעין גלות, אולם מתברר כי בסוף השבוע הבא אמור לבקר בפאריס סגנו של הנשיא הסורי – ח'דאם. בנוסף לכך יגיע לצרפת בקרוב שר ההגנה הסורי מוסטפה טלאס. רשמית נמסר שטלאס ייצא לפאריס כדי לבלות בה את חופשת הקיץ שלו, אולם הולכי רכיל בדמשק יודעים לספר שטלאס שואף להשיג לעצמו תואר דוקטור במדע המדינה באחת האוניברסיטאות בצרפת ולשם כך הכין כבר עבודת דוקטוראט בנושא „המדיניות הצרפתית במזרח התיכון". קרוב לוודאי שטלאס יפגש בצרפת עם חתנו המיליונר הסעודי אכרם עוג'ה. השניים עוסקים מזה כמה שנים במכירת נשק למדינות שונות שתמורתו הם גובים דמי עמלה שונים.

דן אבידן

תנופת תגבורת

נשיא המדינה, ראש הממשלה, עשרה שרים ו־30 ח"כים כבר הודיעו על הצטרפותם לקרן „תנופה לצמיחה" של ההסתדרות, ואישרו תרומתם בשיעור של שלושה ימי עבודה. בקרוב תאורגן בכנסת, על דעת היו"ר שלמה הלל, החתמתם של חברי כנסת נוספים לקרן שיזם מזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר, ושמטרתה לגייס משאבים מהציבור ליצירת מקומות עבודה חדשים. השרים שכבר הצטרפו לקרן הם: גדעון פת, גד יעקבי, משה שחל, יצחק רבין, מרדכי גור, יצחק נבון, יגאל הורביץ, יעקב צור, חיים בר־לב, אריה נחמקין.

הח"כים הם: שם־טוב, בראון, סולודר, רן כהן, ארצי, גרנות, סרטני, גרוסמן, ברעם, פרץ, ליבאי, חריש, הלל, רמון, קיסר, הראל, ארד, וייס, אמנון לין, אוריאל לין, בן־אליעזר, נחמיאס, רז, שלום, בר־מאיר, אדרי, נמיר ודיניץ.

בהנהלת הקרן נתקבלה המחאה על סך 57,111 ש"ח – תרומת יום עבודה ראשון מתוך שלושה של עובדי „מקורות" לקרן.

עקשן

למרות שעבר שלוש התקפות לב, מתכנן האסטרונאוט לשעבר, ג'יימס אירווין, מסע נוסף לפסגת הרי האררט בתורכיה כדי לחפש אחרי שרידי תיבת נוח. הרופאים אסרו עליו לטפס לגבהים מעל עשרת אלפים רגל לאחר התקפת הלב האחרונה שעבר בחודש שעבר. „אולי אצליח לשכנע אותם להרשות לי לטפס גבוה יותר, אם אקח איתי ציוד נייד לאספקת חמצן" אומר אירווין העקשן.

שותפים

בפרסום לארועים בירושלים לציון יום הולדתו של אסיר־ציון, יוסף ביגון, השבוע ב„דבר", נשמט איזכור המועצה הציבורית למען יהודי ברה"מ, שהיתה שותפה לאירגון האירועים. אז הנה, תיקנו.

טקס הענקת פרס העבודה האזורי על שם מרדכי נמיר התקיים אמש בבית ברנר בתל־אביב בישיבה חגיגית של מועצת מליאת פועלי תל־אביב, כלות וחתני הפרס ובני משפחותיהם. שמונה יחידים ושני צוותי עבודה היו השנה בין מקבלי הפרס האזורי: צ'רלי בלקי – עובד ותחזוקה בבלומפילד, גל דניס – רוקחת בקופת חולים וסגן המחלקה לייצור תרופות, יעקב הירשון – מבקר חשבונות ארצי בברית פיקוח לקואופרציה חקלאית, רות כהן – עוזרת מינהלית בקופת חולים בהנהלה המרכזית, אביבה מרדנפלד – פקידה בבנק אמריקאי ישראלי, עודד קורקין – מסגר רתך ב„מקורות", יוסף רייכרד – גזבר מערכת עתון „דבר" ואהובה שינה – רואת חשבון, סגנית מנהל המחלקה להנהלת חשבונות הראשית בבנק הפועלים. שני צוותי העבודה אשר קבלו את הפרס הינם: הצוות הניהולי של סולל בונה באתר הבנייה בבית החולים תל השומר והצוות הניהולי של בית הספר למנהלים ב„כור". מקבלי הפרס זכו בו לאחר שעברו ועדות שיפוטיות אשר קבעו כי הם יעילים ומסורים לעבודה בדרגה היכולה לשמש כמופת לאחרים.

יוסף רייכרד, גזבר מערכת עתון „דבר" אשר הגיע לטקס עם אשתו, ילדיו ונכדיו זכה בפרס העבודה בשל מסירותו ללא סייג, דיקנות למופת ומוסר עבודה גבוה. עובד בעתון „דבר" מזה 18 שנה ובסוף שנה זו עומד לפרוש לגמלאות.

בלהה דבורי

בתמונה: ח"כ אורה נמיר מוסרת את הפרס לידי יוסף רייכרד (צילום: אפי שריר)

המדור נערך היום על־ידי עידית נחמני

חדשות • חדשות • חדשות • חדשות

ספינת ה„דבור" הבחינה בסירת המחבלים ופתחה באש

מאת עופר יהבי בצפון ומכתבים הידיעות

מזימת פיגוע של חוליית מחבלים, שכוונתה בחוף 2 ק"מ מצפון לראש הניקרה – סוכלה אתמול לפנות בוקר על־ידי כוחות צה"ל בקרב ממושך וקשה.

ההיתקלות היתה בשעה 3:30 לפנות בוקר, זמן מה קודם לכן הבחינה ספינת „דבור" של חיל הים, בסירת גומי שעשתה דרכה במהירות רבה לעבר החוף. אנשי חיל הים פתחו באש לעבר הספינה, אך זו הצליחה לחמוק, ואנשיה נחתו בחוף, 2 ק"מ מצפון למסוף הגבול בראש הניקרה.

דיווח על התקרית הועבר לחיילי צה"ל, ואלה סגרו את האיזור ופתחו בסריקות לאיתור אנשי החולייה. במקביל הוזעקו למקום כוחות נוספים של צה"ל, ובישובי האיזור הוכרזה כוננות. חברים נעורו משנתם והתייצבו לשמירה. אנשי משטרה ומשמר הגבול הקימו אף הם מחסומים באיזור ובדקו בקפדנות את כלי הרכב. כאמור, כשעה 3:30 לפנות בוקר נתקל כח צה"ל במחבלים. מסוקים של צה"ל העבירו את שני הפצועים בינוני לבית החולים „רמב"ם" הפצועים קל הועברו באמבולנסים ובמסוקים לבית החולים בנהריה. שני הפצועים בינוני הגיעו לבית החולים רמב"ם בחיפה סמוך לשעה 5 לפנות בוקר. סגן מנהל בית־החולים, ד"ר צבי בן ישי, מסר, כי השניים הוכנסו מייד לחדר הניתוח, לאחר שנפגעו בחלקים שונים של גופם.

אריאלה ראובני, סופרת „דבר" בחיפה מוסרת:

אחד הפצועים היה במצב אנוש. הוא הועבר מיד לחדר הניתוח אולם כל המאמצים להצילו עלו בתוהו והוא נפטר. הפצוע השני יוסף ישראל, שמצבו הוגדר כבינוני עד קשה, הועבר אף הוא לחדר הניתוח. אתמול נמסר, כי חל שיפור במצבו המוגדר כ„יציב". פצוע נוסף שנפצע פצעים קלים טופל, נחבש ונשלח לביתו.

יוסף ישראל, המשרת ביחידת חי"ר, סיפר, כי לאחר שהתקבלה ידיעה על סירת גומי עם מחבלים ליד ראש הניקרה, נסרק השטח, וכאשר התגלתה הסירה נפתחה עליה אש חזקה. שני מחבלים הצליחו להימלט והסתתרו בין הנקיקים ומשם המטירו עליהם אש חזקה. הוא עצמו הספיק לירות 200 צרורות ב„מאג" שהיה ברשותו, אולם לאחר שחש שלוש חבטות בגופו, כנראה מרסיסים, נפל ולא יכול היה לזוז ממקומו. הוא פונה במסוק מהמקום והועבר ל„רמב"ם".

יוסף סיפר עוד, כי הוא הפצוע השני במשפחתו שמונה ששה ילדים, שלושה בנים ושלוש בנות. אחיו נפצע במלחמת לבנון והחלים מפצעיו, ובקרוב הוא עומד לשאת אשה. האח הצעיר עומד לחוג בשבת את חגיגת הבר־מצווה שלו.

הפצועים מספרים

פצועי התקרית סיפרו אתמול בביה"ח בנהריה, כי המחבל שהסתתר מאחורי סלע הוא שהצליח לפגוע בכוח הסיור, עד שאותר וחוסל. שלושת המחבלים האחרים שירו לעבר כח צה"ל הסתתרו במחפורת בחוף ראש הנקרה וירו ממנה לעבר הכוח שסרק אחריהם, עד שנהרגו בחילופי האש.

אחד הפצועים ציין, כי אחד מחבריו נפצע תחילה בפלג גופו התחתון. הוא היה במקום חשוף ונפגע שנית. ניתן לו טיפול עזרה ראשונה, אך מאוחר יותר מת מפצעיו. החלל הראשון נהרג עוד בעיצומה של התקרית.

הפצועים סיפרו, כי נקראו לערוך סריקות אחרי המחבלים שנחתו בחוף.

חקירת צה"ל העלתה, כי לאחר שה„דבור" של חיל הים זיהה את סירת הגומי של המחבלים, הוא ירה לעברה והצליח לפגוע בה, אך בכל זאת הצליחו המחבלים לנחות בחוף ולהימלט.

למקום הוחשו כוחות יבשה וים של צה"ל, אשר הסתייעו במסוקים שהאירו בזרקורים את פני השטח.

אחד הפצועים, ג. סיפר, כי במרחק מטר מן החוף הוא הבחין בסירה שהיתה אפופה בלהבות. לפתע הושלך רימון לעבר כוח הסיור. לדבריו, זיהו אנשי הכוח מחבל אחד והשיבו אש לעברו, אולם מחבל אחר שהסתתר מאחורי סלע השליך לעבר הסיור רימון ופגע בחיילים. אחד הקצינים איתר את המחבל הזה והמטיר לעברו צרור יריות. במקביל המטיר הסיור אש נוספת וחיסל את המחבל.

בינתיים התברר, כי שלושת המחבלים האחרים התלכדו והסתתרו במחפורת. חלקם נפצעו מאש סיור צה"ל עוד בראשית הקרב, ובהמשך הקרב חוסלו כולם.

בסיום התקרית פוצץ צה"ל את סירת הגומי ואת אמצעי הלחימה הרבים שהיו בה.

התקרית מצריכה מחשבה

בעקבות הנסיון של חוליית המחבלים לחדור לגליל נערכו אתמול תחקירים בשיתוף גורמי הבטחון בישובים ובצה"ל. קצין בכיר אמר לרכזי הבטחון „זה היה קרוב מאוד, אין ספק שאנחנו צריכים מחשבה יסודית ומסקנות חותכות בעקבות הנסיון הזה. אין צורך לשנות סדרי בראשית, אבל יש כמה לקחים ברורים". „ההנחה היא", אמר הקצין, „שהמחבלים לא התכוונו לפיגוע מיקוח אלא לביצוע הרג המוני באחד הישובים ולזכות במות גיבורים. הציוד שהיה ברשותם, הנשק וחומרי החבלה, מלמדים, שאם היו חודרים לישוב היתה הקטסטרופה מתרחשת בתוך דקות ספורות". „צריך בהחלט להיערך", סיכם הקצין, „לאפשרות שחוליות דומות כבר סיימו את אימוניהן לקראת משימה דומה".

אנשי הבטחון בישובים שיבחו את צה"ל על סיכול הפיגוע, אולם אחד המשתתפים אמר: „המערכת פעלה, בסופו של חשבון, היטב, שכן עובדה היא, שהמחבלים נעצרו לפני הגדר, אבל אסור לנו לשכוח, שההצלחה היתה ממש במרווח הבטחון."

4 המחבלים שנהרגו הלילה בהתקלות עם כוחותינו. צילום: ירון קמינסקי

בשעה שתיים לפנות בוקר הוקפצה מערכת הכוננות בישובי גבול הצפון. כיתות כוננות של תושבים חמושים החלו לפטרל, ורק בסביבות השעה 8 בבוקר נתקבלה ההודעה על סיום התקרית. בכמה ישובים אף שקלו בשלב מסויים להוריד נשים וילדים למקלטים. במשך שעות ארוכות יכלו תושבי גבול הצפון לשמוע את הדי הירי בזירת התקרית ולצפות בפצצות התאורה שהאירו את השמים. טיולים רבים שהיו אתמול בדרכם לאזור הצפון נעצרו במחסומים של משטרה ושל צה"ל, ורק בשעה 10 בבוקר הותר למטיילים להמשיך בדרכם.

בהלה במחנות הפליטים

כשהחלו סריקות צה"ל בשטח הועברה הודעה לכוח יוניפי"ל בדרום לבנון, צה"ל ביקש מחיל האו"ם להימנע מלצאת מבסיסיו וגם חיילי או"ם רבים עוכבו במבואות ראש הנקרה למשך שעות ארוכות. מדרום לבנון נמסר, כי מאות מחבלים פלשתינים עזבו אתמול בבהלה את מחנות הפליטים באזור צור ונמלטו צפונה מחשש לפעולת גמול של צה"ל. הפלשתינים, ובהם אנשי ערפאת ואנשי חזית הסרוב, יצאו מראשדייה, מבורג' אל ג'ימאלי לכיוון צידון וביירות.

אלוף פיקוד הצפון על התקיפה מהים

אלוף פיקוד הצפון יוסי פלד אמר אתמול, כי מטרת המחבלים שחוסלו בתקרית עם חיילי צה"ל, היתה לבצע פיגוע באחד הישובים בישראל, אולם תגובת צה"ל היתה מהירה מאוד ותקיפה.

אלוף הפיקוד, ששוחח עם הכוחות במהלך הסריקות, אמר אחר כך, כי תגובתו המהירה של צה"ל מלמדת שהמערכת דרוכה ומוכנה להתפתחויות מסוג זה. הוא אמר עוד, כי ייערכו דיונים על האירוע ויוסקו המסקנות וכי אין להתפזר בהצהרות.

אלוף פלד הטעים, כי המחבלים מנסים את כל דרכי הפעולה כדי לפגוע בנו. נסיון התקיפה מן הים נעשה משום שאינם מצליחים בפעילותם בדרך היבשה.

שיחה עם: רפאל רקנאטי; לא מאמין שהממשלה תביא להשעייתו

מאת דרור שורבים

„אני לא מאמין שממשלת ישראל תיתן יד להשעייתי מבנק דיסקונט. אם תאושר ההשעיה אאבק נגדה בבתי המשפט", אומר רפאל רקנאטי לקראת הדיון הצפוי בממשלה ביום ראשון על בקשת נגיד בנק ישראל לאשר את השעייתו.

הפגישה עם רקנאטי במשרדו בתל־אביב מגלה אדם הנחוש בעמדותיו נגד הכוונה לסלקו מראשות קבוצת דיסקונט. את העמדות האינטנסיביות שהוא מבטא עוטפות חוות דעת משפטיות, גיבויו של הדירקטוריון, הודעות של העובדים ו„מאות מכתבים שהגיעו לשולחני". בפגישה עם רקנאטי משתתף גם אלי כהן יו"ר הנהלת הבנק.

להלן קטעים מהשיחה:

על מהלכי הנגיד להשעייתו: עם כניסתו לתפקיד הצהיר נגיד בנק ישראל כי יש להגשים את המסקנות האישיות בדו"ח בייסקי. דו"ח בייסקי אמנם מורה לנגיד להפעיל ללא דיחוי את סמכותו להשעיית בנקאים שלא התפטרו, אך להערכת רקנאטי פקודת הבנקאות חייבת את הנגיד לבחון את הנושא באורח בלתי תלוי.

„הצהרת הנגיד נאמרה עוד לפני שפגש אותי ולפני ששמע את טענותינו", אומר רקנאטי. „בכלל, מוסיף אלי כהן, הנגיד החדש לא מכיר את הבנקים, ובפרט לא את בנק דיסקונט. אם היה מתוודע לבנק, לצורת הניהול בו ולתרומת רקנאטי, יתכן שהיה מגיע למסקנות אחרות. כהן מוסיף כי לנוכח הקושי בהפעלת פקודת הבנקאות לצורך ההשעייה, עליה עומד גם היועץ המשפטי לממשלה, המציא הנגיד נימוקים חדשים כדי לשרת את מטרת ההשעיה.

אי הסמכות להשעות: ניתוח משפטי שהוכן על ידי עו"ד צדוק הראה שלנגיד אין סמכות להשעות את רקנאטי. מסקנה זו מתבססת על סעיפי פקודת הבנקאות, שעיקרם, פעולת ההשעיה אפשרית רק כאשר הפעולות המיוחסות לבנק או למנהליו בניהול העסקים התקין עלולות לפגוע כיום ביציבותו של הבנק. וזה לא המקרה אומר כהן.

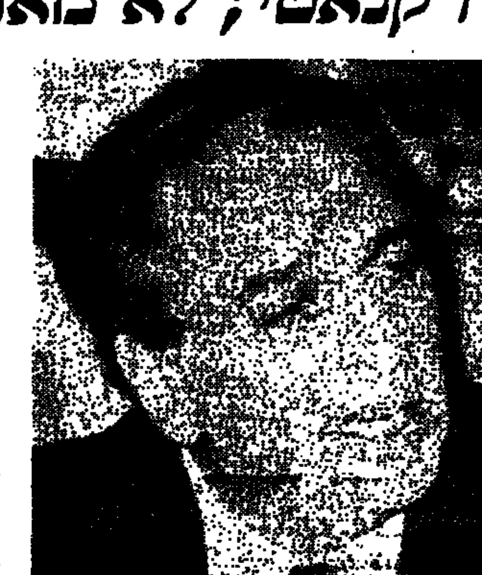

ריקנאטי: לא מאמין

השימוש בסמכות זו אינו למטרת ענישה מוסיף רקנאטי. מול ההמלצה של שופט בית המשפט העליון משה בייסקי מצוטט שופט בית משפט עליון אחר מאיר שמגר, שכאשר כיהן כיועץ משפטי לממשלה כתב בסיכום פרשת בנק ארץ ישראל בריטניה: אין לנגיד או למפקח על הבנקים סמכות לפטר בנק. מבחן ההשעיה צריך להיות האם יש מקום לנקוט צעדים לתפיסת הבנק או פירוקו.

אין זה סביר להפעיל כיום סמכות קיצונית של השעיה לגבי אירועים שבנק ישראל ידע אותם במשך שנים רבות ולא פעל נגדם בעבר. מעולם לא נמסר לבנק על ידי בנק ישראל או המפקחת על הבנקים כי בפעולות הוויסות היה משום פגיעה בניהול העסקים התקין.

חטאי הוויסות: אם נעשו עבירות בוויסות מוכנים הבנק ומנהליו לעמוד על כך למשפט. רקנאטי וכהן דוחים את העבירות המיוחסות להם בוויסות בענין יעוץ ללקוחות, הנתונים במאזנים ובתשקיפים והשימוש בקופות פנסיה וקרנות גמל לצורך הויסות. לבנק ישראל, לבורסה ולרשות לניירות ערך היו נתונים מלאים על הוויסות, הם אומרים, ולא היה שום נסיון להסתיר או להעלים.

נסיבות מקילות לדיסקונט: הבנק הצטרף לוויסות שנתיים לאחר שהחלו בכך שני הבנקים הגדולים האחרים. בכל תקופת הוויסות שמר הבנק על מכפיל שלא עלה על 10, כך שהפער בין ערך המניות לשווי הבנק היה נמוך יותר לעומת בנקים אחרים.

התעשרות המשפחה בוויסות: ניפוח ערך המניות העלה בהתמדה גם את ערכן של מניות המשפחה בקבוצה. האם הדבר לא מחמיר את תופעת הוויסות במקרה של דיסקונט? רקנאטי: המשפחה מעולם לא מכרה מניות. ירידת חלקה באחזקות נבעה מגיוסי הון חדשים. בחברות העיסקיות כ„אליס" (בה מחזיקה המשפחה 25%) המחזיקות במניות הקבוצה לא רשמו רווחי הון בשל עליית ערך המניות. גם האשראי שקיבלה חברה זו התבסס כולו על משכון אגרות ולא על מלאי מניות הקבוצה שהחזיקה.

הבוחרים של הבנקאים: רקנאטי מתקשה להשלים עם העובדה שרק חמישה בנקאים ונגיד אחד נאלצו לשלם את מחיר הוויסות. על הטענה כי הפוליטיקאים עומדים לבחירה מחדש על ידי הבוחרים והם שיקבעו את עונשם הוא אומר, כי גם הוא עומד לבחירה על ידי בעלי המניות בקבוצה, ואם יחליטו להחליפו יכבד את החלטתם.

אם הממשלה תחליט: רק שיגרום להשעייתו יהווה עבור רקנאטי סוף לפעילותו העיסקית כאן. הוא יראה בכך הלאמה, המצטרפת להמלצות בייסקי למנות רואי חשבון ומנהלים חיצוניים לבנקים על ידי נגיד בנק ישראל.

פסק דין הצהרתי של בג"צ: דיין לא יעסוק בפוליטיקה

הוצא בעקבות עתירה של ח"כ צבן

(ע). – בית המשפט הגבוה לצדק קבע בפסק־דין הצהרתי, כי דיין כמו שופט אינו רשאי לעסוק בפעילות פוליטית ואינו רשאי לתת בגלוי או בסתר עצות בעלות אופי פוליטי לאנשים או לגופים פוליטיים הפונים אליו.

בג"צ קבע כי התנהגות כזו פוגעת באמון הציבור ברשות השופטת ואין היא תואמת את מעמדו של דיין בישראל. פסק־הדין ניתן בעתירתו של חבר הכנסת יאיר צבן נגד שר הדתות ודיין בית הדין הרבני הגדול, הרב הראשי לשעבר עובדיה יוסף.

חבר הכנסת צבן טען בעתירתו, כי הרב יוסף עוסק בפעילות פוליטית ענפה במסגרת חברותו במועצת חכמי התורה ועל פיו ישק דבר. כך, למשל, טען חבר־הכנסת צבן, קבע הרב יוסף אם תשתתף ש"ס בקואליציה אם לאו, ואם היא תתמיד בחברותה בקואליציה או תפרוש ממנה. הוא טען, כי הרב יוסף מתנהג באופן שאינו הולם את מעמדו של דיין בישראל, בגין פעילותו הפוליטית ומעורבותו המפלגתית.

בא כוחו של ח"כ צבן עו"ד מישאל חשין טען, כי הרב יוסף עוסק בענייני מדינה ומושך בחוטים, ונוצרה מציאות שיש לדיין מפלגה משלו בכנסת ובממשלה. טענתו היתה, כי דיין, כשופט, פעילות כזו אסורה עליו, מאחר והוא מורם מעם, ואי־תלותו והחשש למשוא פנים מחייבת אותו להתרחק מכל עיסוק פוליטי.

לעומתו טען עו"ד שלמה תוסיה כהן בשמו של הרב יוסף, כי מעצם תפקידו ממלא רב פונקציה של דמות פעילה ומעורבת בחיי היום־יום בקרב הקהילה. עוד נטען מפיו של הרב יוסף, כי מעורבותו הפוליטית לא היתה במסגרת מעורבות מעשית, אלא בשל מעמדו כמנהיג דתי בעל השפעה, אשר אנשים נועצים בדעותיו. הוא טען כי סמכותו ותפקידו מסתיימים במתן העצה ולא בישומה הלכה למעשה. במסגרת הייעוץ אין בכוונתו להשפיע או להכריע על הרכב הממשלה או תיפקודה, אלא הוא מנחה בשאלות יישום הלכה ומורשת ישראל על בעיות אקטואליות, לרבות פעילות פוליטית בהיבטה ההלכתי.

בפסק־דינם קובעים השופטים אהרון ברק, שושנה נתניהו ואליעזר גולדברג, כי יש לחלק את ההחלטה לשתי שאלות: האחת, האם הפעילות עולה בקנה אחד עם מעמדו של אדם כשופט, והשניה – האם דין דיין כדין שופט בסוגייה זו.

בהתייחס לשאלה הראשונה קובע השופט ברק, שכתב את פסק־הדין: „שופט הנותן עצה בבעיה פוליטית, המוצגת לו ע"י אנשים או גופים פוליטיים, פוגע עמוקות באמון הציבור במערכת השיפוט. לשופט עשויות להיות דעות פוליטיות משלו, להן יתן ביטוי בקלפי ביום הבחירות. אסור לו לתת להן ביטוי מחוץ לתא סגור זה. הציבור בישראל מצפה לכך, כי השופט יהיה מחוץ למסגרת הפוליטית וכי הוא יימנע מכל הבעה שיש בה גוון פוליטי. הציבור מצפה לכך, כי השופט לא יתן כל ביטוי פומבי או פרטי, גלוי או נסתר, להעדפותיו הפוליטיות. רק כך ניתן להבטיח את אמון הציבור בהכרעה השיפוטית. שופט המעדיף זרם פוליטי פוגע בציפיותיו של הציבור בישראל, כי ההכרעה השיפוטית תהא ללא נטיות ונייטרלית. לא יעלה על הדעת, כי שופט ייענה לפנייתה של מפלגה פוליטית ויתן לה עיצה פוליטית. כל אלה מחייבים, כי שופט יהיה מורם מעם, כלומר מנותק מהפעילות הפוליטית במדינה".

כעת נפנה השופט ברק לדון בשאלה השניה, באשר לעצה בעלת אופי פוליטי מפי דיין. השופט ברק קבע בפסק דינו כי דיין, כמו שופט, הוא חלק מהרשות השיפוטית, סמכותו משתרעת על כל הציבור, על כל גווניו, דעותיו והשקפותיו, וכמו שופט, כך גם דיין נהנה מאי תלות ועצמאות בענייני שפיטה.

„גם הדיין צריך להבטיח בפעולתו את אמון הציבור בשיפוטו. ציבור זה אינו רק הציבור הדתי. הדיין דן את העם כולו. עליו להבטיח בהתנהגותו את אמון העם כולו, חילוניים ודתיים כאחד. כשם ששופט אסור בפעילות פוליטית בכלל, כך גם דיין אסור בכך, פעילות פוליטית של דיין פוגעת באמון הציבור בדיינות, פוגעת באמון הציבור ברשות השופטת בכלל, שדיינות היא חלק ממנה", נקבע בפסק־הדין.

השופט ברק קבע, כי אכן תנאי מוקדם להיותו של אדם דיין שיהיה רב, אך לא נובע מכך, כי כל הפעילות המותרת לרב מותרת גם לדיין „נתמנה אדם להיות דיין, עליו לקבל על עצמו את המגבלות שהדיינות מטילה עליו".

בסוף הדברים קבע השופט ברק בפסק דין הצהרתי, כי אל לדיין לעסוק בפעילות פוליטית.

ח"כ יאיר צבן שבירך על פסק הדין אמר, כי הוא מאמין שהרב עובדיה יוסף ודיינים אחרים יאלצו עתה לבחור סופית בין עיסוק בדיינות לבין עיסוק בפוליטיקה. עוד אמר כי ישלח עוד היום עותק מפסק הדין לרוה"מ בתקווה כי לאחר שיעיין בו יכה, יחד עם פוליטיקאים חילונים אחרים ששחרו לפתחו של הרב עובדיה יוסף, על חטא הפגיעה בנורמה החוקית של הפרדת הדיינות מהפוליטיקה ובתקווה כי יבין שאין מנוס מהפרדת הפוליטיקה מהדת.

שחרורו בערבות של ברזאני עוכב ביממה

(ע). – בית המשפט המחוזי בירושלים הורה אתמול לשחרר בערבות את יצחק ברזאני, הנאשם בפרשת השוחד במשרד המשפטים, אך השחרור בפועל נדחה ל־24 שעות כדי אפשר לב"כ המדינה לערער על ההחלטה.

לפני יומיים הוגשו כתבי אישום נגד ברזאני, שהיה נהגו של היועץ המשפטי לממשלה ורכז התחבורה במשרד המשפטים, ונגד נאשם אחר באותה פרשה, בסיקו טל. בכתבי האישום נאמר כי ברזאני קשר קשר עם טל ב־1982, כדי לנצל את תפקידו ומעמדו של ברזאני להבטחת עזרה לעבריינים בבקשות לחנינה ולעיכוב הליכים, תמורת שוחד.

בעקבות הגשת כתב האישום נערך אתמול דיון בבקשת המדינה להאריך את מעצרו עד תום ההליכים המשפטיים נגדו.

רשם בית־המשפט המחוזי בירושלים, השופט אליהו בן זימרה, דחה את הבקשה והורה לשחררו בערבות עצמית של 1000 ש"ח וערבות צד ג' בסכום של 10,000 ש"ח. כן הורה שהנאשם יימנע מלהיכנס למשרד המשפטים, יימנע מלשוחח עם פקידי המשרד ויתייצב פעמיים בשבוע במשטרה.

השופט נימק את החלטתו בכך, כי האיש חולני, ללא עבר פלילי, הודה בעבירות והושעה מעבודתו.

לבקשת ב"כ המדינה נאות השופט לעכב את שחרורו של ברזאני ב־24 שעות, כדי לאפשר למדינה להגיש ערעור בפני בית המשפט העליון. כתב עתי"ם מציין, כי הדיון בבקשת המדינה להאריך את מעצרו של הנאשם השני, בסיקו טל, ייערך ב־17 לחודש. עד אז יישאר במעצר.

הסכם עם סוכנות החלל הצרפתית

(ע). – הסכם נחתם אתמול בין חברת „ספוט אימאג'", השייכת לסוכנות החלל הצרפתית, לבין המרכז הבין־תחומי לניתוח ולחיזוי טכנולוגי והסוכנות הישראלית לניצול החלל, שהם עמותה של אוניברסיטת תל־אביב.

הצרפתים משתמשים בלוויין כדי לצלם מהאוויר וישראל תוכל עתה להזמין אצל חברה צרפתית זו צילומים כדי למדוד, למשל, את השלגים בחרמון, התאדות המים, כבישים, שבילים בהרים וכדומה.

סע במסחרית ותרגיש כמו במכונית פרטית.

FIAT

הגיע מלאי מצומצם לאספקה מיידית!

„פיאט פיורינו" המסחרית הכדאית

★ הוצאות אחזקה נמוכות ביותר ומוכרות לצרכי מס.
★ ארגז מטען מקורי ואטום בנפח 2.5 מ"ק.
★ מטען מירבי של 560 ק"ג.
★ 2 דלתות אחוריות בעלות זווית פתיחה של 90°.
★ מגבר בלם.
★ מנוע חסכוני 1050 סמ"ק.
★ אפשרות להתקנת ספסלים וחלונות בתא המטען.
★ תא נוסעים מרווח בעל מושבים אורטופדים.
★ אפשרות לאשראי עד 50%.

מחיר נמוך ללא תחרות 15,777 ש"ח כולל מע"מ ללא הובלה ואגרת רישוי

FIAT

פיאט. טכנולוגיה בתאוצה

חדשות חוץ • חדשות חוץ

בריטניה מחזירה לבעליו אי שזוהם על־ידי לוחמה ביולוגית

מאת דליה שחורי, סופרת „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר") – למעלה מ־40 שנה לא דרכה רגל אדם על האי הסקוטי גרונרד. האי היה מזוהם על־ידי חיידקי גחמת (אנטרקס) ונאסר באיסור חמור לעלות על חופיו. עתה החליטו המדענים כי הם יכולו לטהר את האי ולהחזיר אותו לבעליו עד סוף הקיץ.

האי גרונרד שימש בזמן המלחמה לאחת המשימות הסודיות ביותר של מלחמת העולם השנייה – ניסויים באמצעי לחימה ביולוגיים.

בשנת 1942 הופלו על האי פצצות, המכילות חיידקי גחמת (אנטרקס). כל הכבשים שהיו על האי מתו כתוצאה מההפצצה. החיידקים נשארו ועל כן נאסר על בני אדם לעלות על האי.

מחלת הגחמת היא מחלה מדבקת, אחת המחלות המסוכנות ביותר לאדם ולבהמות. החיידקים מסוגלים לחיות מאות שנים ואף להתרבות בתנאים מתאימים. למרבה המזל, לא אהבו החיידקים את התנאים באי ועל כן לא התרבו, אך במקומות שם נפלו הפצצות, הם המשיכו להתרבות. הצוות המטהר את האי נמנע מלגשת לאזורים אלה, אפילו כשהוא לבוש בחליפות מגן.

לשם טיהור האי, תושקה אדמתו בעזרת צנורות מנוקבים, בתערובת של מי ים ותכשיר חיטוי במשך חודשים אחדים, ואז – טוענים המדענים – יוכלו בעליו לרכוש את האי תמורת 500 ליש"ט – הסכום אותו שילמה הממשלה עבור האי בזמנו.

חיילים בגדוד הרגלים צ'אקאבוקו מצבא צ'ילה מצדיעים במועל־יד לדגל ולמפקדיהם. מפקד הגדוד הוא הרודן הגנרל אוגוסטו פינושה (צילום: א.פ.)

שלטונות ברה"מ מקימים אלפי בתים עבור נפגעי צ'רנוביל

מוסקווה (רויטר עת"ם). – שלטונות אוקראינה מקימים שבעת אלפים בתים באיזור קייב, עבור אנשים שפונו מאיזור הכור הגרעיני שבצ'רנוביל – על כך מוסר ביטאון המפלגה הקומוניסטית באוקראינה.

העיתון „פראבדה אוקראינה" מציין, כי שלטונות חקלאיים מתכננים את הקמתם של 7,000 בתי איכרים, עבור המפונים שמספרם לא צויין. העיתון הוסיף, כי „רבים מבתים אלה כבר הושלמו".

מצד אחר מציין העיתון, כי חלק מן המפונים חוזרים בימים אלה לבתיהם, ורבים נוספים יצטרפו אליהם, במידה שמתקדמות העבודות לטיהור האזורים הנגועים.

סוכנות טא"ס מסרה בתוך כך, כי רשת מים אלטרנטיבית הוחלה לספק מים לעיר קייב, כצעד של זהירות. קייב קיבלה עד כה את מימיה מנהר דנייפר, אולם במימיו נתגלו סימני זיהום גרעיני, אם כי שיעורם נמוך למדי.

„פראבדה אוקראינה" כותב גם כי התושבים מוסיפים להתקשר יום יום למרכזים רפואיים, כדי לשאול האם וודקה ויין הינם בבחינת סטגנדי יעיל נגד קרינה.

האסטרונאוט הצרפתי ז'אן־לו קרטיין (משמאל) מאזין להסברי עמיתיו הסובייטים ב„עיר הכוכבים" במוסקווה. מימין ולנטינה טרשקובה, האשה הראשונה בחלל.

מסמך • מסמך • מסמך • מסמך • מסמך

ישראל־סוריה: עליונות איכותית וכמותית של צה"ל

למרות הקשיים הראשונים, צה"ל יוכל לבלום את ההתקפה הסורית. השאלה היא אם יוכל – למרות העוצמה הסורית והתערבות המעצמות – להכות את הסורים מכה ניצחת

ההתעצמות הצבאית והיכולת המבצעית של הצבא הסורי בנויים על מה שסוריה מכנה „האיזון האסטרטגי". תפיסה זו גובשה לאחר שמצרים כפרה בקונסנסוס הערבי ובעקבות מלחמת לבנון. ניתוח של האיזון האסטרטגי ישפוך אור על מטרותיה של סוריה ועל האסטרטגיה שלה.

סוריה מודעת היטב לכך, שרוב „אחיותיה הערביות" ויתרו על האופציה הצבאית. משום כך נראה לדמשק, כי רק היא לבדה ממשיכה את המאמץ הצבאי (והפוליטי) הערבי נגד ישראל. העובדה שמצרים חתמה על הסכם שלום עם ישראל לא רק ערערה את האחדות הערבית: היא גם יצרה אי־איזון אסטרטגי בין הערבים לישראל. חוסר האיזון הזה רק הוחרף בעקבות הסתבכותה של עיראק במלחמת המפרץ. בעיני סוריה, ישראל כלל אינה חייבת לרכז כוחות בחזית המערבית והיא נהנית מחופש פעולה צבאי (ופוליטי) לא מבוטל כלפי מדינות ערב, ובמיוחד כלפי סוריה.

לפי ההשקפה הסורית, חוסר האיזון האסטרטגי אפשר לישראל להחיל את החוק הישראלי ברמת הגולן, להפציץ את הכור האטומי העיראקי ולפתוח במלחמת לבנון. לגבי סוריה, קיים הכרח בהתעצמות צבאית, כדי להתמודד, בראש ובראשונה, עם חוסר האיזון וכדי לסגור תוך כדי כך את הפער הצבאי לעומת ישראל.

הלקחים האסטרטגיים והמבצעיים, שלמדה סוריה ממלחמת לבנון, חיזקו את תפיסת האיזון האסטרטגי. מעל לכל, הם נוכחו לדעת, כי אין ביכולתם להסתמך על סיוע ממדינות ערב אחרות בעת עימות צבאי עם ישראל. לקח נוסף היה, כי סוריה זקוקה לסיוע מאחת המעצמות. סיוע זה הכרחי לשם בניית עוצמתה הצבאית ולשם מתן תמיכה אסטרטגית־פוליטית במקרה של תבוסה צבאית. לבסוף, האיום הצבאי הפוטנציאלי מכיוון לבנון (שהסורים היו תמיד מודעים לו) כפה על סוריה לבנות כוח, שיהיה מסוגל להילחם ביותר מחזית אחת.

מאז המלחמה, מצבת הכוחות הסורית הוגדלה במידה ניכרת ותשתית הצבאית ויכולת ההתקפה שופרו ללא היכר. כתוצאה מכך, סוריה יכולה לומר, כי עמדתה בחזיתות הגולן והלבנון היא מוצקה יותר, בוודאי במונחים הגנתיים ואולי גם במונחים התקפתיים.

מאזן הכוחות האיכותי והכמותי

למרות ההתעצמות הצבאית הסורית בשנתיים־שלוש האחרונות, נראה שצה"ל שמר הן על עליונותו האיכותית והן על עליונותו הכמותית. אם נחשב את מספר החיילים בלבד, צבא סוריה עולה על צה"ל ב־850,000 ל־500,000 (לאחר גיוס המילואים; צה"ל מבוסס בעיקר על מילואים, בעוד המילואים בסוריה משמשים רק ככוח השלמה ביחידות השונות). אולם צה"ל, כשהוא מגויס במלואו, עדיין יכול להשליך יותר יחידות שדה לקרב. למשל, יתרונה של ישראל במקרה של עימות כולל עם סוריה יישמר גם אם תיאלץ להציב כוחות לנוכח איום אפשרי מחזיתות אחרות. יתרון כמותי זה מעניק בידי הפיקוד העליון של צה"ל יתר חופש פעולה בקרב.

באשר לכלי הנשק העיקריים, התמונה שונה במקצת. לרשות כוחות הקרקע הסורים עומד מספר גדול יותר של טנקים, וחשוב יותר – טנקים באיכות טובה יותר. ה„טי. 72" מעניק לצוותו מיגון מעולה ולרשותו תותח מדויק עם יכולת חדירה מצוינת וכן מערכת בקרת אש טובה – כאשר מערכת זו אף טובה יותר בטנקי ה„טי. 72" המשופרים, שעתידה סוריה לקבל. לסורים יש גם יתרון מכריע בקני ארטילריה, אף יתרונו של צה"ל בנגמ"שים.

בין שני חילות האוויר קיים איזון כמותי, למרות ההרכב השונה של שני החילות. בעוד שלסורים יש יותר מטוסי יירוט, כלומר מטוסים הגנתיים, צה"ל שם את הדגש על מטוסים התקפתיים ורב־תכליתיים, כמו גם על מטוסים, המתאימים לאופי ההתקפתי יותר של הלוחמה הישראלית. באשר להגנה אווירית, לסורים יש יתרון מכריע בסוללות טילים קרקע־אוויר; ובכלל, ההגנה האווירית, כולל מטוסי יירוט, משחקת תפקיד מכריע בחיל האוויר הסורי. לרשות צה"ל עומדות גם מערכות בקרה ופיקוד אוויריות, המאפשרות למטוסי צה"ל לפעול ביעילות המירבית.

בציוד לחימה ימי, סוריה השתוותה השנה לישראל במספר ספינות הטילים ותגיע לשוויון בצוללות, לאחר שתקבל את הדגמים החדישים, שכבר הוזמנו. עם זאת, לזכות ישראל עדיין עומד יתרון בנחתות. גם נסיון הלוחמה הימית של ישראל הוא עשיר יותר.

אף שאי אפשר להתעלם מהמרכיב הכמותי לשם חישוב המאזן האסטרטגי, הרי אין לו משקל מכריע כשלעצמו. המרכיבים האחרים שיש להתחשב בהם הם, בין השאר, איכות כלי הנשק, החיילים ומערכות הפיקוד.

השריון הסורי, רובו ככולו מתוצרת סובייטית, השתפר לאין ערוך, אולם השריון הצה"לי, כמעט כולו אמריקאי, עדיין עולה עליו. נשק מתוצרת ישראלית ושכלולים ישראלים מתוחכמים מוסיפים מימד איכותי לשריון הישראלי. גם יכולת התנועה של צה"ל – בעיקר בזכות נגמ"שים, ארטילריה מתנייעת ומסוקים נושאי גייסות – משפרת את יכולת התקיפה ואת הגמישות האופרטיבית, במיוחד במה שנוגע ליכולתו של דרג הפיקוד לפקח על המאמצים הצבאיים. צה"ל נהנה עדיין מעליונות ניכרת על הסורים בנוגע לכוח האדם ולאיכות המפקדים.

אולם הפער האיכותי בין הצדדים בולט במיוחד בזרוע האווירית. למרות מאמצי הסורים לרכוש מטוסי קרב מתקדמים וטילי אוויר־אוויר ערב מלחמת לבנון, הם עדיין מפגרים אחרי צה"ל. העליונות הישראלית ניכרת גם בתחום ההגנה האווירית. את הפער הזה ניתן לייחס לשילוב בין טייסים ישראלים מעולים, מערכות נשק טובות יותר וניצול יעיל של מערכות בקרה ופיקוד אוויריות. הפלת שני מטוסי „מיג 23" סורים בידי צה"ל בנובמבר 1985 משמשת תזכורת לפער זה.

סוריה מסוגלת להתגונן

נראה, כי ההתעצמות הצבאית הסורית כמעט הושלמה והצבא הסורי מסוגל כיום, בכוחות עצמו, להתגונן היטב בפני התקפה של צה"ל או אף לאיים על ישראל במלחמה כללית או מוגבלת.

אלמנט נוסף במאזן הצבאי בין ישראל לסוריה הוא יכולתה של האחרונה, יכולת שנבנתה בשנים האחרונות בהתאם לקונספציית האיזון האסטרטגי, להכות בעומק שטחה של ישראל. יכולת זו מבוססת לא רק על מטוסי התקיפה הסורים המשופרים אלא גם על מערך טילי קרקע־קרקע, במיוחד טילי סס. 21 וטילי „סקאד". מלבד שיפור יכולת התקיפה הסורית, טילים אלה מגבירים גם את כוח ההרתעה הסורי כלפי ישראל.

סיכויי הטילים לחדור ולשרוד במרחב האווירי הישראלי עדיפים על סיכויי מטוסי הקרב. לכן, סביר יותר שיגיעו למטרתם ויגרמו נזק גדול יותר. הודות לטווח שלהם וליכולתם לפגוע במטרות שונות, מעניקים הטילים יותר גמישות וזריזות בעת נטילת החלטות. במיוחד טילי הסס. 21 המדויקים נותנים בידי הסורים אפשרות להכות במטרות רגישות, כגון בסיסי ציוד, מתקני בקרה ופיקוד, שדות תעופה וכדומה. מעל לכל, טילים אלה מסוגלים לפגוע בריכוזי אוכלוסיה בישראל. משום שישראל לא ידעה מעולם פגיעות נרחבות באוכלוסיה אזרחית או במתקנים חיוניים, הרי מלחמה עם סוריה בתנאים אלה עלולה ליצור מצב חדש לחלוטין. איום הטילים הסורים עשוי להשפיע על מערכת קבלת ההחלטות בישראל בנוגע לעצם ניהול המלחמה. לדוגמה, איום זה עשוי להרתיע את ישראל מפני פגיעה במטרות אסטרטגיות בעומק סוריה. אם ישראל תראה שאיום הטילים הוא בלתי נסבל עבורה ואם לא תהיה לה היכולת לעצור את הטילים על ידי מטוסים או טילי־נגד, הברירה היחידה שתישאר לישראל תהיה לפעול על הקרקע כדי להסיר את האיום.

טילי הקרקע־קרקע של ישראל אינם מבטלים את חומרת האיום הסורי. בניגוד למערך הטילים הסורים, הטילים הישראלים אינם מהווים כוח „מהפכני"; צה"ל תקף מטרות בעומק סוריה ושומר לעצמו את היכולת לשוב לעשות כן, מבלי להסתמך על טילים מסוג זה. יותר מכך, הרגישות הישראלית לאובדן חיי אדם או להשמדת ציוד ומתקנים צבאיים עולה לאין שיעור על הרגישות הסורית.

טילי ים־קרקע מדגם „ספאל" (עם טווח של 300 ק"מ), המסוגלים לפגוע בנקל בבסיסים ימיים או במטרות חוף, משפרים את יכולת התקיפה של סוריה בעומק ישראל. טילי „אס.איי. 5", בעלי טווח רב, מאפשרים לסוריה לפגוע במטוסים ישראלים במרחב האווירי הישראלי, אם כי רק במטוסים איטיים בגובה רב. בסיכומו של דבר, העובדה שסוריה מחזיקה טילי קרקע־קרקע, טילי קרקע־אוויר וטילי ים־קרקע ארוכי טווח ומדויקים, בתוספת לאמצעים אחרים כגון צוללות, נותנת לה „זרוע ארוכה", עם כל הכרוך בכך.

ישראל אינה חסרת אונים בפני האלמנט החדש הזה ביכולת האסטרטגית הסורית. יכולתה של ישראל להגיב לאיום הטילים ולפגוע במטרות „רכות" בתוך סוריה – גדולה יותר מאשר בעבר. אולם אם יפרצו פעולות איבה, ישראל תיאלץ לשקול את צעדיה בזהירות. בעקבות כך, יתכן שייווצר מצב של הרתעה הדדית, שעשוי להגביל את יכולתה של ישראל להחריף את המלחמה, אם הדבר ייראה לה נחוץ.

הנשיא אסד ושר ההגנה טלאס במסדר צבאי: סוריה למדה ממלחמת לבנון, כי עליה להשיג איזון אסטרטגי בכוחות עצמה

בכל השוואה בין צבאות ישראל וסוריה יש לקחת בחשבון את העובדה, שהצבא הסורי מפולג לשניים – בין שתי חזיתות: הגולן ולבנון. מלבד השפעותיה הפוליטיות, התפרשות הסורית בלבנון נועדה לשם אבטחת הגישה לדמשק ולמרכז סוריה. אפילו אחרי נסיגת צה"ל מלבנון ודילול הכוחות הסורים במדינה זו, הצבא הסורי ייאלץ להחזיק מספר לא מבוטל של יחידות קרביות בלבנון, בסדר גודל של כשתי אוגדות. עם זאת, סוריה מסוגלת לפרוש כשש אוגדות בשטח שבין רמת הגולן לדמשק. במחשבתה של ישראל, כוח בסדר גודל כזה יוצר חוסר איזון ואיום מתמשך על רמת הגולן. בתגובה לכך, צה"ל ייאלץ להגביר את כוחותיו באיזור. אך משום שצה"ל בנוי בעיקר על מילואים, ריכוז כוחות צבאי גדול ברמת הגולן, יקצר בזמן ההתראה של צה"ל הקצר ממילא בכך, שסוריה תוכל לעבור במהירות יחסית להתקפה, כדי לרשום הישגים ראשוניים ולגרום לאבידות.

אחת השאלות המרכזיות לגבי ישראל היא אם פריסת הצבא הסורי בשתי חזיתות מחלישה או מחזקת אותו. פרישה זו תאפשר לסורים לנהל מתקפה בשתי חזיתות ולהכניס אזורים ניכרים בצפון ישראל תחת איום של כיבוש צבאי. אולם בסופו של חשבון, פיצול הצבא הסורי מחליש אותו ומעניק יתרונות לצה"ל, אפילו במקרה של יוזמה התקפית סורית. על אף התעצמותו, הצבא הסורי הוא קטן מדי מכדי לנהל שתי מתקפות משולבות בשתי חזיתות נגד צה"ל. מבצע בעל שתי זרועות יהיה מסובך מאוד מבחינת תכנון צבאי, ציוד, וניהול הקרב מצד הפיקוד הצבאי. מאמצי הסורים להעביר כוחות מחזית אחת לשניה יסתבכו עוד יותר, מחמת הטופוגרפיה וכוחו של צה"ל. יתר על כן, אם הסורים ירצו לתקוף בגולן ובלבנון בעת ובעונה אחת, יהיה עליהם להעביר כוחות נוספים ללבנון, בכלל זאת כלי נשק שלא נמצאו שם קודם לכן (כגון סוללות טילים מתנייעות „אס.איי" ואמצעים לוגיסטיים לתמיכה בכוחות הקרקע). מהלך זה יפגע במימד ההפתעה, שהיא כה חיונית להצלחת מתקפה סורית. גם לצה"ל יהיה נוח יותר לטפל במתקפה סורית מפוצלת: הודות לתנאי השטח בלבנון יוכל צה"ל לעצור התקפה סורית בעזרת כוחות קטנים יחסית. במקרה של מגננה, הסורים יכולים להיות סמוכים ובטוחים, כי כוחות הקרב העומדים לרשותם יעמדו במשימה.

יתרון סורי נוסף על פני צה"ל נעוץ ביכולתם לשאת אבידות בכוח אדם ובציוד לחימה, וזאת הודות לאופי החברה והמשטר הסורי ולתמיכה הסובייטית המובטחת. לדוגמה, ב־1973 חיסל צה"ל יותר מ־1,000 טנקים סורים מתוך כוח פעיל של 1,300 – כמות אדירה בכל קנה מידה. אולם למרות האבידות בציוד (ובצוותי טנקים), לא רק שסוריה המשיכה בלחימה, אלא גם ניהלה מלחמת התשה יעילה ברמת הגולן. כיום, יכולת ספיגת האבידות הסורית אף גדלה, כתוצאה מההתעצמות הצבאית בשנתיים־שלוש האחרונות.

יתר על כן, הסורים נהנים מתמיכה סובייטית מאסיבית, הן במה שנוגע לאספקה מתמדת של כלי נשק וציוד בזמן מלחמה והן במה שנוגע לתמיכה אסטרטגית במקרה של מפלה. מאז גירוש הסובייטים ממצרים, סוריה היא נקודת האחיזה הסובייטית האיתנה ביותר באיזור. ההתחייבות הסובייטית העמוקה הועלתה על הכתב בחוזה הידידות ושיתוף הפעולה בין שתי המדינות ב־1980.

כיצד לתרגם העליונות

למרות עליונותו האיכותית והכמותית של צה"ל על פני הצבא הסורי, הרי אין צה"ל יכול להביא את עליונותו לידי ביטוי בכל סיטואציה של מלחמה. בעייתה העיקרית של ישראל ביחס לסוריה היתה מאז ומעולם לתרגם את יתרונותיה לכדי נצחון צבאי מכריע והישגים פוליטיים, וההתעצמות הצבאית הסורית אף החריפה את הבעיה הזו. הקושי נובע משאלות אופרטיביות ואסטרטגיות גם יחד.

מן הבחינה האופרטיבית, עצם העובדה שישראל תיתקל בכוחות סוריים עדיפים מספרית תקשה על השגת נצחון מהיר. לקושי זה יש להוסיף את העובדה, שהמלחמה תיערך ברמת הגולן, המכוסה ברשת רצופה ועמוקה של מתחמים. בסך הכל, סך הכוחות הסורי והביצורים בגולן (ובמידה קטנה יותר) בלבנון יגביל את יכולתה של ישראל לנהל מלחמה של תנועה, תנופה והתקדמות מהירה, שתשיג את השמדת הצבא הסורי או כיבוש שטחים חיוניים. מערכת המגננה הסורית החזקה ברמת הגולן תכפה על ישראל לפתוח יותר ממאמץ הבקעה אחד. אפילו לאחר ההבקעה, לצה"ל לא תהיה יכולת התמרון, שבאמצעותה יוכל להביא לידי ביטוי את עליונותו במלחמת תנועה. יתר על כן, שיעור האבידות שיספוג צה"ל בנסיונות ההבקעה ובקרבות הטנקים שיתפתחו אחר־כך עלול להיות גבוה יותר מבעבר.

מן הבחינה האסטרטגית, ישראל עתידה להיות כפופה לאילוצי זמן, שייכפו עליה בידי המעצמות. במקרה של מתקפה צה"לית, במיוחד במקרה של התקפה מרמת הגולן לכיוון דמשק, אין כמעט ספק שברה"מ, יחד עם ארה"ב, יפעלו כדי לשים קץ לקרבות ולמנוע את השמדתו של הצבא הסורי או כיבוש שטחים סוריים; ככל שתתארך המתקפה הישראלית, כך יגדלו הסיכויים לעצירתה על ידי התערבות המעצמות. ויותר מכך, התארכות המלחמה עלולה להביא להתערבות מדינות ערביות נוספות לטובתה של סוריה ובכך להגביר את הלחץ על הכלכלה הישראלית. עקב ההתעצמות הסורית בתוספת לגורמים אחרים, יקשה על צה"ל להשיג הישגים משמעותיים תוך זמן קצר, ולכן אפשר שישראל תיאלץ לאמץ דרכים אחרות כדי להתמודד עם הצבא הסורי – לא בהכרח דרכים הקשורות למלחמת תנועה.

קושי אסטרטגי נוסף עלול לצוץ במקרה שהמלחמה העתידית נגד סוריה תהיה המשך של מלחמה בלבנון; כלומר, חוסר קונסנסוס בדעת הקהל הישראלית. הבעיה עלולה להתעורר במקרה של מלחמה יזומה מצד ישראל, כלומר במקרה שישראל תחוש כפויה לפתוח במלחמה מונעת. עקב הטראומה של מלחמת לבנון, רק צירוף מקרים פוליטי וצבאי יוצא דופן יאפשר לישראל לנהל מלחמה יזומה נגד סוריה על בסיס של הסכמה לאומית.

מצד שני, אם ישראל תותקף או תיאלץ לקדם מתקפה סורית, יהיה לה חופש פעולה גדול יותר. אך במקרה של מלחמה יזומה על ידי סוריה, צה"ל יעמוד בפני הצורך לבלום ולהדוף מתקפת פתע שבמהלכה עלולים הסורים לחדור דרך מערך הביצורים הישראלי. למרות הקשיים הראשונים, בכלל זאת אבידות כבידות, צה"ל יוכל לבלום את צעדי הפתיחה הסורית לאחר גיוס המילואים ולהחזיר לשטחו את הכוח הפולש. השאלה היא אם במקרה זה יוכל צה"ל – למרות העוצמה הסורית והתערבות המעצמות – להשלים את מתקפת הנגד שלו ולהכות את הסורים מכה ניצחת.

מתוך „מאזן אסטרטגי במזרח התיכון", מאת אהרון יריב, שראה אור השבוע בהוצאת מרכז יפה ללימודים אסטרטגיים באוניברסיטת תל אביב ו„ג'רוזלם פוסט". הסקירות והניתוחים מקיפים את השנים 1984, 1985 והנתונים נכונים לסוף 1985

לאן השבוע
מחולק חינם!
מדריך שבועי לבידור ובילוי
טל. 284569

משרד התעשיה והמסחר

תיקון טעות למחירים מרביים למרגרינה

במודעה שפורסמה ב־10.7.86 נפלו טעויות. המחירים המרביים הנכונים הם:

שם המצרך	האריזה	הכמות	המחיר בשיווק במכירה – לקמעונאי ללא מע"מ	המחיר בשיווק במכירה – לצרכן כולל מע"מ	המחיר בשיווק במכירה – לקמעונאי באזור אילת	המחיר בשיווק במכירה – לצרכן באזור אילת
מרגרינה עם או בלי מלח, מרגרינה בטעם חמאה או מרגרינה לאפיה	חבילה	200 גרם	0.33	0.43	0.33	0.37

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של אשתי אמנו וסבתנו

שרה בצר

ההלויה תערך בנהלל היום, יום שישי ד' תמוז תשמ"ו 11.7.86 בשעה 15.00

נחמן
תמי ואריק
יובל, עליזה, מיכל ומיטל
אייל, זוהר, יעל, נעם ועמנים
מיקי, נעמי, שאול ושני
אודי, רחל, נמרוד ואמוץ

במלאת שלושים לפטירת יקירנו

הרוקח

אליהו קושניר ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו במקום גילוי מצבה שייערך ביום שני ז' בתמוז תשמ"ו 14.7.86. נפגשים בשעה 16.30 אחה"צ בבית העלמין בחולון ליד השער החדש.

תודתנו נתונה לכל מנחמינו.

המשפחה

עיריית כפר־סבא

מכרז פומבי מס' 231/86

[...]יה כפר־סבא מכריזה בזה על מכירת 2 מגרשים המהווים חלק מחלקות 41, 42, 43, 44 בגוש 6430 בחול היזבל השייכים לעיריית כפר־סבא.

[...]רש 1 הינו בשטח של כ – 1130 מ"ר.

[...]רש 2 הינו בשטח של כ – 1150 מ"ר.

[...] מסמכי המכרז ניתן לקבל במשרדי המחלקה לפיתוח ולהחזקה של עיריית כפר־סבא תמורת 50.– ש"ח. סכום זה אינו מוחזר.

[...] המציע לצרף להצעתו ערבות בנקאית בסכומים ובתנאים הנדרשים בתנאי המכרז. הצעות ללא צרוף ערבויות בנקאיות כנדרש לא תובאנה לדיון.

[...] יתקיים ביום ו' 18.7.86 בשעה 9.00 בבוקר.

[...]צאה ממשרד מחלקת הנכסים של העיריה רחוב ויצמן 137, כפר־סבא. את ההצעות על גבי הטפסים שימצאו על ידי המחלקה לפתוח ולהחזקה יש להכניס במעטפה הרשמית של ועדת המכרזים ולשלוח בדואר רשום או להכניס לתיבת המכרזים אשר במשרד מזכיר העיריה לא יאוחר מיום 25.7.86 שעה 12.00 בצהריים.

[...] העיריה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או הצעה כל שהיא.

בכבוד רב,
יצחק ולד, ראש העיריה

זכו בפיס

בהגרלת רב־פרס מצטבר של מפעל הפיס מס. 28/86 שהתקיימה ביום 10/07/86 זכו הכרטיסים הבאים:

בסך 160,000 ש"ח זכה המספר 173348. כדור המזל לא עלה בגורל. הפרס המצטבר בסך 180,000 ש"ח עובר לשבוע הבא. מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 430,000 ש"ח (כולל צבירה). בסך 10,000 ש"ח זכה המספר: 114478. בסך 4,000 ש"ח זכו המספרים: 339714, 582732.

בסך 250 ש"ח זכו המספרים:

006402, 053185, 088026, 177872, 198915, 221873, 263319, 296751, 434686, 471675, 517725, 530028, 543143, 571424, 576874, 589948, 626226, 660297, 678820, 689199, 696430, 736086, 772679, 782708, 784280, 785105, 798409, 845730, 854230, 859690, 863035, 897019.

בסך 120 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 3641, 6343.

בסך 20 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 471, 567.

בסך 12 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 286, 329, 390.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 9 זכו בסך של 2 ש"ח.

בסך 4 ש"ח זכו המספרים התלת־ספרתיים:

024, 089, 152, 196, 260, 303, 304, 314, 335, 341, 349, 481, 503, 578, 594, 620, 710, 716, 718, 769, 831, 856, 867, 915, 922, 963.

קבלת מודעות 24 שעות ב„דחף"
מודעות משפחתיות דחופות
וכל יתר סוגי המודעות ל„הלוח הכללי"
„דבר"
מתקבלות 24 שעות ביממה ב„דחף" דיזנגוף
רח' דיזנגוף 118 (מול כסית)
טל. 239952 248518

עיריית עפולה

הועדה המקומית לתכנון ולבניה עפולה

הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה–1965

ניתנת בזה הודעה כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה עפולה בקשה להיתר הקלה על ידי

א. 10% הקלה בקו בנין צדי ואחורי.

ב. בניה על קו בנין 0 בקו קדמי שפל פיר בניינים מרבית הבתים בצד המזרחי של רח' הרב לוין.

ג. 6% הקלה באחוזי בניה.

מקום הבניה: רח' הרב לוין עפולה גוש 16738 חלקה 51.

את התנגדות להתרת הקלה הנ"ל אפשר להגיש תוך שבועיים מתאריך הודעה זו לועדה המקומית, משרד מהנדס העיריה, רחוב יהושע עפולה בשעות קבלת קהל.

אם לא תתקבל התנגדות בתקופה הנ"ל, תובא הבקשה לדיון בועדה המקומית לתכנון ולבניה עפולה והיא תחליט בנדון.

י. היזוביין
יו"ר ועדת משנה של הועדה המקומית לתכנון ולבניה עפולה

9.7.86

טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ

בתי מרקחת ליום שישי 11.7.86

תל־אביב
זיוה – אצ"ל 52 שכונת התקוה – 378403
שרה דב – האומר 3 תכנית ל' – 428510

ירושלים
מרפאת רוממה – המ"ג 28 – 523191

חיפה
הנשיא – שדרות הנשיא 33 – 333312

פתח־תקוה
אמתא – ברון הירש 21 – 911710

בני־ברק – רמת־גן
רשי – רשי 13 רמת־גן – 7510971

בת־ים – חולון
גני בת־ים – הנביאים 3 בת־ים – 5515671
ד"ר חורי – סוקולוב 70 חולון – 842433

רחובות
מאוחדת – בגין 23 – 457991

ירושלים
הר הזיתים – הר הזיתים – 287480
מרפאת רח' הגידם – הגידם 1 – 224173/8 – מוצ"ש

חיפה
הנשיא – שדרות הנשיא 33 – 333312

פתח־תקוה
מינרפם – שפרינצק 20 – 9321067

בני־ברק – רמת־גן
פינצ'י – היכל ציון 43 רמת־גן – 782821

בת־ים – חולון
מוזר – הבימה דייק 28 בת־ים – 583560
ד"ר חורי – סוקולוב 70 חולון – 842433

רחובות
סגל – הרצל 134 – 451228

בתי מרקחת ליום שבת 12.7.86

תל־אביב
זיוה – אצ"ל 52 שכונת התקוה – 378403
שרה דב – האומר 3 תכנית ל' – 428510
זיוה – אצ"ל 52 שכונת התקוה – 378403 – מוצ"ש
שרה דב – האומר 3 תכנית ל' – 428510 – מוצ"ש

מוקד מידע טלפוני של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה על מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי־חולים, עזרה ראשונה, מרפאות הפתוחות בשבת ובחג וכן אינפורמציה על הגורמים הרפואיים בישראל.

בתל־אביב
בימים א' עד ה' מ־8.00 בבוקר עד 20.00 בערב. ביום ו' מ־8.00 בבוקר עד 15.00 אחה"צ – 03־433300, 03־433500.

מרפאת שיניים לעזרה ראשונה
אזור תל־אביב
רחוב מרדכבא 49 ת"א – 03־284649
בימים א'־ה' בין 21.00 עד 23.00, בימי ו' וערב חג בין 18.00 עד 24.00, שבתות וחגים – בין 15.00 עד 21.00.

חיפה
רחוב הגפן 26, קומה ג' – 04־523566
יום יום כולל ערבי שבתות, שבתות וחגים מ־20.00 עד 23.00.

אלמקס
לכל המשפחה!

פה מלמדים ברצינות

לרגל פתיחת כיתות נוספות דרושים/ות לנו:
מורים ומורות אקדמאים, בעלי רשיון הוראה קבוע וניסיון בהכנה לבגרות, ללימודי ערב ובוקר במקצועות:
אנגלית, היסטוריה, תנ"ך, ספרות, גיאוגרפיה, מדעי החברה, לשון, מתמטיקה (5,4,3), פיסיקה (4,3,2), ביולוגיה
בוגרים/ות המעוניינים/ות להשתלב בצוות מקצועי עם ראש צעיר,
הרואה במקצוע ההוראה אתגר, יפנו לאחד מסניפי רשת "תיכון רון".

תל-אביב: רח' תל-חי 5 ליד כיכר דיזנגוף 03-288121
הרצליה: רח' העצמאות 59 052-541262, 546923
רחובות: רח' הרצל 108 08-455572

תיכון רון

המסגרת הבטוחה ביותר לבגרות

דפי הפיד

תן לעצמך הזדמנות!!

דרוש לנו:
נציג/ת מכירות דינמי/ת בשטח הפרסום
- ★ עבודה קבועה בצוות צעיר
- ★ הכשרה והדרכה מלאים
- ★ הכנסת מינימום בתקופת הנסיון
- ★ אחזקת רכב מלאה
- ★ אפשרויות קידום למתאים
- ★ חמישה ימי עבודה בשבוע

טל. 542664, 052-540952
בין השעות 09.00—11.00

לחברה מסחרית גדולה ליבוא ויצוא
דרושה:
מזכירה
- *ניהול משרד ההנהלה.
- *טיפול בהזמנות יצוא.
- *שליטה מלאה באנגלית כולל הדפסה
- *המלצות הכרחי.

שעות העבודה: 08.00-16.00
08.00-13.00

טלפון: 03-625281

למיפרומאל תעשיות ירושלים בע"מ
דרוש
חשמלאי ראשי
בעל נסיון
במערכת תעשייתית גדולה
להתקשר 02-522201

כימוביל בע"מ
דרושים
נהגי סמיטריילר
- ■ נסיון של 5 שנים לפחות בנהיגת גורר/תומך
- ■ גיל מעל 28
- ■ מגורים בחיפה/קריות/ עכו.

נא לפנות טלפונית 04-722237,
04-740677 לאריה/יוסי.

פוספטים בנגב בע"מ

דרוש
הנדסאי/טכנאי חשמל
לעבודה על מחפר חשמלי חדש

דרישות התפקיד:
- ● נסיון עשיר באחזקה מונעת בטיפול בתקלות בתעשיה
- ● רשיון חשמלאי מוסמך — חובה
- ● הסמכה למתח גבוה — יתרון
- ● ידע באלקטרוניקה תעשייתית

פניות בכתב יד בציון קורות חיים ונסיון קודם יש להפנות ל"מרכז הגיוס", ת"ד 435, דימונה 86 100. ולציין המשרה המבוקשת.
מגורים בדרום — חובה.
למועמדים מחוץ לאזור תינתן עזרה בדיור.
● סודיות מובטחת

ל"תנובה" מחוז תל־אביב
דרושים
מפיצים
לחלב ותוצרת חלב
בתל־אביב וסביבתה

הכישורים הדרושים:
- ✱ רשיון נהיגה למשאית
- ✱ ידע בנושא שיווק מוצרי מזון
- ✱ כושר גופני טוב
- ✱ ידיעה טובה בחשבון

תינתן עדיפות בקבלה למועמדים בעלי נסיון מעשי בחלוקת תוצרת.
התחלת העבודה משעה 03.00 בבוקר.
מועמדים מתאימים יעמדו במבחני כניסה לבדיקת התאמתם לתפקיד מחלק תוצרת.
יועדפו מועמדים תושבי תל־אביב וסביבתה הקרובה ביותר.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות אישית למר דוד גלאון במחלקת המנגנון במחלבה, דרך פתח־תקוה 144 תל־אביב.
ניתן לתאם פגישה טלפונית בטלפון מס' 210161.
– סודיות מובטחת –

לבי"ס ערב לאקסטרניים דרושים:
מורים
להכנת כיתות לבחינות הבגרות בשעות הערב במקצועות ובמקומות הבאים:
תל אביב (טל' 5460618) מתמטיקה 5 יח'
חיפה (טל' 641040) מתמטיקה 5 יח'
פיזיקה 5 יח'
באר שבע (טל' 71690) מתמטיקה 5 יח'
פיזיקה 5 יח' תנ"ך היסטוריה ואנגלית.
מורים בעלי נסיון בהכנה לבגרות ותעודת הוראה מתבקשים לפנות לטלפונים הנ"ל
תנאים טובים למתאימים

דרוש מנהל
לדרג סטור חדש
באיזור ירושלים
- ★ נסיון בניהול סופרמרקט
- ★ תנאים בהתאם לכישורים

טל: 02-667057
בין השעות 8.30 — 14.30

ראם תקשורת

לקואופרטיב "דן"
דרושים
נהגי אוטובוסים
על המעונינים לפנות למשרדי "דן" שד' שאול המלך 39 תל־אביב, בנין חדר דפנה — לקומה 8 חדר 814 — מצויידים בתעודת זהות, רשיון נהיגה, פנקס מילואים. ופנקס שבוע. ימי הקבלה — א'—ה' 8.00 — 13.00.

"פרי תנובה"
דרושים
- ● **חשמלאי ראשי** ידע במכשירנות
- ● **מכונאי תעשייה** רצוי בוגר בי"ס מקצועי

● גיל 35 ומעלה ● נסיון תעשייתי, או יוצא יחידה טכנית בצה"ל.
לפנות בכתב יד לת.ד. 161 רחובות 76101.

ל"תנובה" סניף פתח-תקוה
דרושים
מפיצים
לחלב ותוצרת חלב
בפתח־תקוה וסביבתה

הכישורים הדרושים:
- ✱ רשיון נהיגה למשאית
- ✱ ידע בנושא שיווק מוצרי מזון
- ✱ כושר גופני טוב
- ✱ ידיעה טובה בחשבון

תינתן עדיפות למועמדים בעלי נסיון מעשי בחלוקת מוצרי מזון.
● התחלת העבודה משעה 3.00 בבוקר.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות אישית למחלקת המנגנון בסניף פתח-תקוה, רחוב חיים פינשטיין (לפני היפרשוק פתח-תקוה).
נא להתקשר טלפונית לתיאום פגישה: 03-906591.
– סודיות מובטחת –

אי.אמ.אס. international manpower services ltd

עבור אחד מלקוחותינו בראשל"צ
דרושים.
1. מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה
עם נסיון במכ"ים ו/או מיקרופרוססורים. יכולת התבטאות בכתב, שרות צבאי מלא, או שהיה בארץ ב־6 השנים האחרונות.
2. מדפיסה אנגלית
לחצי משרה, עם אפשרות להרחבת שעות עבודה. שרות צבאי, או שהיה בארץ ב־6 השנים האחרונות.

עבור אחד מלקוחותינו בחולון
דרושים:
1. מבלטן מעולה.
2. טכנאי מיזוג אויר
בעל נסיון • רשיון נהיגה.

עבור אחד מלקוחותינו ברחובות
דרוש:
מסגר מתכת עם נסיון בסורגים.
נא לפנות לטל'. 950044, 03-951422
- סודיות מובטחת

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק-זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. המפרים צפויים לעונש על פי החוק.

מנהל חשבונות
בעל ידע יסודי של שנים רבות בהנהלת חשבונות וניהול משרד.
דרוש למפעל תעשייתי פרטי גדול בחולון.
מועמדים מתאימים מתבקשים לכתוב בפירוט קורות חיים ונסיון לת.ד. 2905 ת"א 61028
– סודיות מובטחת –

לחברת תיירות גדולה
דרושים
לסניפיה בירושלים ורחובות
- ✱ **מומחים לנסיעות**
- ✱ **פקידי נסיעות**

הכישורים הדרושים:
- * תעודת מומחה, או פקיד מורשה
- * נסיון בתיירות יוצאת
- * ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין

מועמדים/ות מתאימים/ות מתבקשים לפנות בכתב לת.ד. 2136 תל-אביב 61020 עבור "חברת תיירות".

אוניברסיטת תל-אביב
היחידה למחקר ולפיתוח תוכניות לימודים
העובד יועסק על חשבון תקציב מחקר
דרוש/דרושה
עוזר/עוזרת לראש המרכז להוראת המדעים
כישורים נדרשים:
- • תואר ראשון או שני באחד מהתחומים הבאים: מדעי הטבע, מדעי ההתנהגות, מינהל עסקים, הנדסת תעשיה וניהול
- • כושר אירגון
- • ניהול משא ומתן עם גורמי חוץ ופנים
- • ניהול כח אדם
- • ניהול מחקר
- • יכולת שימוש במחשב לצרכי ניהול (יתרון).

נא לפנות לטלפון: 420763, 420461

---

migada
מיגדה בע"מ קרית ויצמן רחובות
migada ltd. kiryat weizmann, rehovot, israel

למפעלנו המוקם בקרית־שמונה
לייצור מוצרים פלסטיים רפואיים
דרושים
מנהל ייצור
הכישורים: בוגרים ייצוב, מכונות, בעל נסיון בניהול צוות עובדים במפעל תעשייתי; יכולת עבודה תחת לחץ; גיל עד 35.
מנהל אבטחת איכות
הכישורים: הנדסאי מכונות ייצור; רצוי נסיון בתעשייה; כושר ניהול צוות עובדים; גיל עד 35.
התפקידים הנ"ל כרוכים בתקופת הכשרה בת 3־5 חודשים במפעל מינדה ברחובות ובמגורים קבועים בקרית־שמונה החל מינואר 87.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב־יד בצירוף קורות חיים אל "מינדה בע"מ" ת.ד. 211, קרית־ויצמן, רחובות 76101, עבור "מפעל קרית־שמונה".
סודיות תישמר כהפרנות.

למוזיאון ישראל, ירושלים
דרושים
א. מעצב/ת גראפי/ת
בוגר/ת מגמה לעיצוב גראפי, לעבודה בעיצוב תערוכות ואולמות התצוגה במוזיאון ועזרה למעצב הראשי
ב. אדריכל/ית מתחיל/ה
(ותק של 1—3 שנים במקצוע) – או – מעצב/ת פנים – לסיוע למעצב הראשי בפרוייקטים שיוגדרו בנפרד.
נא לפנות טלפונית: 02-698270 לדוד גל או שושנה ניצן

דרושה עובדת לתפקיד
מזכירת מפעל ורכש
הכישורים הדרושים:
- • ידיעה מושלמת של השפה העברית.
- • ידיעה טובה של השפה האנגלית.
- • הדפסה והתכתבות בעברית ובאנגלית.
- • יכולת להפעלת מכשיר טלקס.
- • אפשרות לעבוד שעות נוספות.
- • נסיון קודם בעבודת מזכירות.

תנאים טובים למועמדת המתאימה.
מקום העבודה – מפרץ חיפה.
מועמדת מתאימה – אנא פני בצירוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 7095 ת"א מיקוד 61070 עבור "מזכירה".

לחברה העוסקת בתכנון פיתוח והקמה של מערכות תקשורת ומחשבים ובפרוייקטים טכנולוגיים מתקדמים
דרושים:
מהנדסי/הנדסאי אלקטרוניקה/פתוח
בעלי ידע ונסיון של שנתיים לפחות בתיכנון פיתוח ובנית אבי טיפוס של מעגלים ומתקנים אלקטרוניים בתחומים הדיגיטאליים והאנלוגיים (שמע). התפקיד דורש כושר בטוי בכתב ובע"פ ויכולת עבודה בצוות.
הצעות נא להפנות לת.ד. 255104 תל־אביב 62150 עבור ד.ה. (נא לציין מס' טלפון לצורך קביעת ראיון).

עצור!
אנחנו מחפשים אותך!
ל"רשת זהב", החברה המובילה בארץ בשרותי דואר אלקטרוני ומאגרי מידע דרושים לתפקיד מענין ורווחי
נציגי מכירות
אם הנך בעל נסיון מוכח של 3 שנים לפחות במכירות (רצוי בענף המחשבים)
אם הינך בעל היכרות במגזרי השוק העסקי
ואם הנך בעל יוזמה והתמדה, נכונות לעבודה קשה ויחסי אנוש מעולים...
צלצל אל עורך־רשת זהב 03-7532666
אל מירה ותאם פגישה.
למועמדים המתאימים תנאים מצוינים
סודיות מובטחת
מודעה זו מכוונת לנשים וגברים.
מידע ותקשורת בלחיצת כפתור
ר/ש/ת/ז/ה/ב

למפעל עתיר ידע בירושלים
דרושים:
1. מהנדס אבטחת איכות
תאור התפקיד:
- * ביקורת ובדיקות בתהליך הייצור.
- * ביקורת קבלה.
- * תיעוד והערכה של תהליך הייצור.
- * קשר עם ספקים ולקוחות.

דרישות התפקיד:
- * תואר בהנדסה, פיזיקה או כימיה.
- * לפחות 5 שנות נסיון בתעשיה.
- * ידיעה טובה של השפה האנגלית (קריאה, כתיבה ודיבור).
- * נסיון בתעשיית המיקרו־אלקטרוניקה – יתרון.

2. טכנאים
לעבודה בתחום המיקרואלקטרוניקה
כישורים נדרשים:
- * נסיון בעבודה מעבדתית בתחום הכימיה, פיזיקה או חומרים
- * ידיעת השפה האנגלית.

לשתי המשרות: 5 ימי עבודה בשבוע, תנאי עבודה ושכר טובים למתאימים.
פניות יש לשלוח בכתב יד בצרוף קורות חיים ופרוט נסיון מקצועי לת.ד. 8293, ירושלים 91082 ולציין עבור מנהל כח־אדם.
המשרות מיועדות לנשים ולגברים כאחד.
– סודיות תישמר בקפידה –

מזכירה כתבנית
למשרד עו"ד ת"א
מ' 8.00-17.00
חמישה ימים בשבוע
תנאים טובים למתאימה
לראיון: 258847, 258843

דרושה **פקידה**
למשרד עורכי־דין גדול בתל־אביב
למשרה מלאה.
כישורים: מדפיסה מעולה; רצוי נסיון בעבודה במשרד עורכי־דין; נסיון בהפעלת מעבד תמלילים; ידיעת הדפסה באנגלית – יתרון.
בפרטים נא לפנות אל ת.ד. 20045, תל־אביב

חברת תוכנה רב־לאומית מחפשת עבור משרדיה באנגליה
מנכ"ל
הכישורים הנדרשים
- ● יכולת ניהולית מוכחת בחו"ל (רצוי אנגליה)
- ● היכרות מקצועית של ענף התוכנה ומוצרי תוכנה, בעיקר למחשבי י.ב.מ., והפעלת צוות מכירות וצוות פיתוח
- ● היכרות של השוק האנגלי בפרט והשוק האירופאי בכלל, ויכולת שיווקית להעמקת חדירת פעילות החברה בשווקים אלה
- ● יכולת התמודדות עם פעילות חברה בצמיחה
- ● כישורי ניהול משא ומתן בדרגים גבוהים
- ● יתרון לדובר שפות נוספות מעבר לאנגלית מצויינת

התפקיד דורש מגורים באנגליה תוך זמן קצר.
למועמד יוצעו תנאים מצויינים
אנא פנה, בצירוף קורות חיים מפורטים, ל.ת.ד. 2028 בני־ברק 51120
– סודיות מלאה מובטחת –

הדסה נעורים
המרכז הכפרי להינוך מקצועי הדסה־עליית הנוער
עליית הנוער

דרושים/ות:
- ★ **מורה למתמטיקה**
- ★ **מורה לאנגלית** (חצי משרה)
- ★ **מדריך חברתי בפנימיה** (חובת מגורים במקום)
- ★ **מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה** – להוראה

נא לפנות למחלקת כח־אדם "הדסה־נעורים", דאר נעורים, מיקוד 40298 טל. 053-96831
● המודעה מתייחסת לגברים ונשים כאחד

למוסד רפואי גדול
דרושה
מרפאה בעיסוק לגיל הרך
בעלת נסיון והמלצות למשרה מלאה או חלקית באזור חולון. למתאימות נא לפנות לת.ד. 4026 תל אביב 61040

לקונצרן גדול בענף המזון
דרוש
מנהל מחסן
באיזור נס־ציונה
הכישורים הדרושים:
- * השכלה תיכונית
- * כושר ארגון
- * נסיון מוכח בניהול אנשים ומלאי
- * יחסי אנוש טובים

נא לפנות בכתב יד בלבד בציון קורות חיים ונסיון קודם, לת.ד. 1469 תל־אביב 61014 עבור "מנהל מחסן".

גרמק בע"מ
דרושים:
1. פקידת קבלה:
בשעות 7:30—13:00
2. פקידת קבלה:
בשעות 12:30—18:00.
* ידע בהדפסה עברית חובה באנגלית יתרון.

לפנות לאורלי 03-663651, מ-8:30 — 16:00.

כלל מערכות בניה
בניה בסגנון אמריקאי
דרוש
מהנדס ביצוע בכיר
בעל 5 שנות ניסיון לפחות
מקום העבודה: פרדס חנה
לפנות בכתב־יד לת.ד. 285, פרדס חנה (עבור מהנדס ביצוע)

דרוש:
מתפעל עצמאי לצרכניה
במושב חגור
- * עם כל הציוד
- * תמורת שכ"ד

להתקשר 03-9369232, 03-9368006 או בכתב יד. מושב חגור ד.נ. השרון התיכון מיקוד: 45-870
לא יאוחר מ־26.7.86
אין המושב מתחייב, לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

מעוז
חברה לביטוח בע"מ

חברת הביטוח "מעוז" מקבוצת בנק לאומי לישראל מזמינה אותך לפתוח דף חדש בחייך. אם אתה נשוי, מעל גיל 26, מתגורר באזור המרכז, בעל השכלה תיכונית, נמרץ, דינמי ובעל רצון עז להצליח, כסוכן ביטוח עצמאי.

זו ההזדמנות שלך

בקרוב ייפתח קורס לביטוח ומכירות בתחומי ביטוח חיים בהדרכת אנשי מקצוע מהשורה הראשונה.
קורס זה יקנה לך את כל המיומנויות הדרושות להצלחה בתחום הביטוח.
זו ההזדמנות שלך להיכנס לעולם הביטוח.
אם ברצונך להיות עצמאי ומצליח, נא התקשר לטלפון 03-647293, 03-647273 ובקש את גב' ניצה או מר עמיר.

המוכשרים להצליח
אם אתה בוטח בעצמך ויכול להוכיח שאתה מסוגל להצליח ולעבור את המיון הקפדני,
יש לך הזדמנות להצטרף לקורס המקצועי של מגדל
ללמוד ביטוח חיים וגם ביטוח כללי
לעמוד במבחני רישוי מתמחה של משרד האוצר, להתמחות כסוכן ביטוח במגדל ליהנות מהכנסה חודשית הולמת מסיום הקורס.
והעיקר – להצליח ולהגיע לעצמאות.
טלפן לפיורה: 03-647240

מגדל
חברה לביטוח בע"מ
דבר אחד בטוח.

לחברה מסחרית ברמת גן
דרוש:
מנהל/ת חשבונות
בעל נסיון למחלקת לקוחות.
לקביעת ראיון נא לפנות ליעקב. טלפון 03-7511229.

לחברה בינלאומית העוסקת במיכשור ובבדיקות דיאגנוסטיות
דרוש/ה
מקדם מכירות
בעל רקע פארא־רפואי
רק מועמדים בעלי ניסיון בבדיקות RIA ו/או ELISA יפנו בכתב יד לת.ד 16658 ת"א בצרוף מס. טלפון להתקשרות

למוסד ציבורי
דרוש עו"ד
שיעסוק בתחום המשפט האזרחי ביחידה שעוסקת ביעוץ ללא הופעה בבית המשפט
נסיון של 1-4 שנים.
המעונינים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים!
לת.ד.– 7093 ת"א עבור מס' 522 מיקוד 61006.
רק מועמדים מתאימים יענו.

למוסד ציבורי גדול בתל־אביב
דרוש/ה:
סוציולוג/ית או פסיכולוג/ית ארגוני/ת
שיעסוק/תעסוק במשאבי אנוש ותכנון כ"א
הכישורים הדרושים:
- – תואר שני בסוציולוגיה או בפסיכולוגיה
- – נסיון של 3 שנים בתפקיד ארגון ותכנון כח־אדם

המעונינים מתבקשים לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד.– 7093, מיקוד – 61006, עבור מס' 523. רק מתאימים ייענו.

מירוץ אמצע העונה: הצמרת מתבססת

מאת אריה ארד

לאחר השלמת מירוץ המכוניות השלישי העונה כבר אפשר לראות את הצמרת החדשה המתגבשת, בעיקר בקבוצה שעד 1,000 סמ"ק ובקבוצה שעד 1,300 סמ"ק. בקבוצה שעד 1,600 סמ"ק עדיין אין תבונה ברורה והיא משתנה ממירוץ למירוץ.

בצמרת הקבוצה שעד 1,000 סמ"ק בולטים שניים – אלון קידר ודוד פריס. לא תהיה זו הפתעה, אם שני המקומות הראשונים יפלו הסנה בחלקם. אליהם עשוי להצטרף אריאל ארזים, שזכה בבאר־שבע לפני חודש במקום הראשון. ארזים לא השתתף הפעם במירוץ ומחליפו ב„אינוצ'נטי" הארוכה, אד קסרזון, לא השלים את הגמר בשל התנגשות בין מכוניתו ובין ה„פרינץ" של מוטי פריס. בשלב המוקדם היתה ה„אינוצ'נטי" המכונית המהירה ביותר בקבוצתה הן בבאר־שבע והן הפעם באשקלון.

אין כמובן לבטל גם את סיכוייהם של אבי אנגל, שהגיע הפעם למקום השלישי, ושל שרון אבר, שזכתה במקום זה בבאר־שבע. במקרה של תקלה לאחד משלושת הפייבוריטים, הם יהיו המועמדים לתפוס את מקומם. אנגל זכה הפעם במקום השלישי במקום מוטי פריס, שנפסל כתוצאה מההתנגשות עם אד קסרזון. בבאר־שבע הגיעה אבר למקום השלישי במקום אנגל, שהודף מהמסלול על־ידי קידר.

בצמרת הקבוצה שעד 1,300 סמ"ק בולטים שלושה – חיים רוזה, שזכה במקום הראשון זו הפעם השלישית ברציפות, יצחק זית ואלי זלק, שנאלץ לפרוש מהגמר בשל תקלה במנוע. בשל כך זכה זית במקום השני וויקטור אסולין במקום השלישי. אסולין עשוי להיות מועמד רציני לצמרת, אם אחד מהשלושה ייכשל בהמשך. סיכוייו של ג'ורג' קורשיא, אחד המבכירים בין נהגי המירוץ הישראליים, להעפיל אינם טובים, לאחר ששוב לא הגיע אל קו הסיום. הפעם פשוט ירד מהמסלול באחד העיקולים במקצה הגמר. לעומת זאת יש סיכוי מסויים לניר בר־ארי, שעירן הפעם את נהיגתו במידת־מה.

אי־וודאות בצמרת ה־1,600

בקבוצה שעד 1,600 סמ"ק שוררת אי־וודאות ועדיין הכל פתוח. רוני סמדרסמן, שזכה במקום הראשון בבאר־שבע, נאלץ הפעם לפרוש, כאשר צירייה של ה„גולף" שלו התקלקלה במחצית השניה של ההקפה האחרונה. גם בשלב המוקדם הגיע רק למקום החמישי. מישל גרז, שזכה ב„ויזה אלף המסלולים" שלו במקום הראשון בשלב המוקדם, הגיע בגמר בקושי למקום השלישי, לאחר שצלחת החזירה אותו מהמקום הראשון לאחרון. רועי ערן, שזכה במקום הראשון בחיפושית של פקה ניניקובסקי, יחדיו כנראה את המכונית לבעליה במירוץ הבא וזה עשוי להיות מועמד רציני לצמרת. גם רמי לנדס, שלא השתתף הפעם בשל תאונה, עשוי לחזור לצמרת, אם יצליח להפגין את יכולתו האמיתית בשלושת המירוצים שנותרו. וכמובן אין לשכוח את אלי פרנק, שהגיע הפעם למקום השלישי ובנסיבות מסויימות עשוי לחזור על הישג זה.

לא אתייחס למיקצה אלופי־האלופים, מפני שלדעתי אין לו כל משמעות. הא ראיה, רועי ערן, שהגיע למקום הראשון בקבוצה שלו, היה האחרון במיקצה אלופי־האלופים ונראה יותר כמשתעשע בתרגילי נהיגה – לא כל כך מוצלחים, אגב – מאשר אדם הנאבק על נצחון. העובדה, שמישל גרז רצה להציל את כבודו לאחר ההצגה העלובה בקבוצתו שלו, אינה מחייבת אותי.

מכות

המאבק בעיקרי בקבוצה שעד 1,000 סמ"ק התנהל בין דוד פריס ב„פרינץ" ובין אלון קידר ב„פולו". פריס זכה במקום הראשון במירוץ הראשון וקידר במקום השני. במירוץ השני נאלץ פריס לפרוש בשל תקלה במשאבת השמן, אולם קידר שוב הגיע רק למקום השני. אילו תפס גם הפעם את המקום השני, הייתי כותב עכשיו, שהוא חתם קבע על מקום זה. אולם קידר התעשת הפעם במוכף־כפול. הוא עבר בקלות יחסית את פריס זמן קצר לאחר הזינוק לגמר וגם הצליח להישמר מהנהגה המבריעה, שאיפיינה אותו בשני המירוצים הקודמים. אולי למד מכך, שנהיגה פרועה אינה תנאי לנצחון.

האחים פריס, דוד ומוטי, הפגינו נהיגה מרבירה מחושבת היטב: הפעם היו שניהם להגיע לצמרת. לאחר שאלון קידר עבר את דוד, עשו האחים יד אחת, כדי שאחד מהם יהיה שני והאחר שלישי. אולם אד קסרזון, שהיה רביעי, ניסה בכל מאודו לשפר את מצבו. בעיקול האחרון שלפני הישורת הקטנה, בעודו מנסה לעקוף את מוטי מימין, התנגש בו ומעוצמת המכה ירדו שניים מגלגליו לשוליים. מוטי יצב את רכבו והחל מאיץ מחדש, בלי שידע, שקסרזון עדיין דבוק אליו. תוך כדי כך נהדף קסרזון מהמסלול ונאלץ לפרוש במחצית האחרונה של ההקפה האחרונה. זה לא נעים, אבל זה קורה. ההמשך הוא בלתי נסבל.

ראשית, השופט משה סימן־טוב, שהיה מתירני מדי בשני המירוצים הקודמים, נקט עתה תקיפות שלא במקומה. הוא פסל את מוטי פריס מהמקום השלישי וכך זכה בו אבי אנגל. זה אותו סימן־טוב, שלא פסל את אלון קידר במירוץ בבאר־שבע, כאשר נגח את אבי אנגל אל מחוץ למסלול; ולא את ניר בר־ארי, שניסה לעשות זאת לאלי זלק, אלא שולק החזיק מעמד. ואלה רק דוגמאות. לאחר שפעמיים הסתפקתי בהרמת גבה, הפעם אין עוד מקום לספק: הסימן הזה לא כל כך טוב ויש למצוא שופט אחר במקומו.

שנית, כאשר הגיע מוטי פריס לפתח המניון, פתח בריין אבר בריצה מטורפת לעברו, הכניס את פלג גופו העליון לתוך הרכב והחל מכה. מוטי הצליח להיחלץ מהמכונית, יצא והטיל את אבר במכת אגרוף עזה אל החול.

אבר הוא בעלה של שרון, שעדיין היתה על המסלול. לה לא היתה כל תקרית עם האחים פריס. אדרבא, כאשר ניסתה במיקצה הציר־הגמר לעקוף את דוד פריס, הוא דווקא פינה לה את המסלול, אך היא לא הצליחה להאיץ דייה את ה„פיאט 127" שלה. יתכן גם, שאבר הורהה עם קסרזון, שניהם יוצאי דרום־אפריקה. הוא עצמו אמר לי אחר כך: „אני נגד ליכלוך". סתם ולא פירש.

לעבור על כך בשתיקה בוודאי אי־אפשר, שכן, ככל שזכור לי, גם אם כבר היו תקריות מסוג זה בתניון, היתה זו ההתקוטטות הראשונה לעיני אלפי הצופים. עם זאת אינני יודע איך יכול המועדון המוטורי להגיב על התנהגותו. הוא אינו משתתף במירוצים השנה ואילו שהון בפירוש אינה נושאת באחריות למעשיו.

משרד־התחבורה מתעניין

לאחר המירוץ נמסר, כי מנכ"ל משרד־התחבורה ברוך לוי מינה ועדה, שתלמד את נושא המירוצים על כל היבטיו. אם כי אי־אפשר להגיד על כך אפילו מלה רעה אחת, לבי מנבא רעות. אני חושש, שפקידי המשרד יתחילו להנהיג הגבלות, שבהן לא יוכל ענף הספורט הצעיר הזה לעמוד.

אמצעי־הבטחון הקפדניים, שהנהיג המועדון מרצונו, הוכיחו עצמם עד כה, לא רק בארץ אלא גם בבריטניה, משם הועתקו. אין כמובן רע בכך, שאמצעים אלה ייקבעו בתקנה מחייבת, אולם מוטב, שמשרד־התחבורה יימנע מהחמרות מיותרות, העלולות להמית את הענף, עוד לפני שיצא לדרך המלך.

„לכם מגיע הכל"

היחס הדו־ערכי לעתונאים כבר אינו מפתיע איש. קריאת הקרב, „אתם חושבים שמגיע לכם הכל", יפה בעיני רבים לכל שעה.

ראשי המועדון והחברה המארגנת את המירוצים באמת עושים הכל כדי להקל את מלאכתם של הכתבים המסקרים את האירוע. הם מקדישים תשומת־לב אישית, דואגים לשאול, אם חסר משהו למישהו, מוכנים להסיע, להלין ולהזין: במיוחד טורחת על כך שרה אדמון, רוברת המירוצים השנה.

אף על פי כן תמיד יימצא מישהו, שיטרח להשמיע באוזניך את קריאת־הקרב הידועה. כך למשל, ביום הראשון ישבתי לי ליד המזכירות, שם נמדדו זמני המשתתפים. מישהו אפילו הציע לי כסא. אבל, בעיני הדגלן אמיר זה לא מצא חן. „מי שאין לו מה לעשות כאן", לחש לי, „מתבקש ללכת". „אבל לי יש מה לעשות כאן", עניתי. „אני מבקש ממך ללכת מפה", התעקש אמיר. „אני דוחה בקשתך", עניתי. לבסוף ניגש למנהל החברה, היתה התייעצות עם השופט סימן־טוב, אך המנהל מנחם אדמון התעקש לאפשר לי לעבוד בנחת.

ביום השני עצר אותי מישהו בכניסה ולמרות שהצגתי את תעודת־העתונאי המיוחדת למירוץ, דרש ממני תשלום. „רק בעד התניה". סירבתי. מעולם קודם לא נדרשתי לשלם דמי־כניסה ואני יודע שהמארגנים בפירוש הורו לא לדרוש כסף מעתונאים. סכך יהיה לי טוב, שהייתי פונה לאחור ונוסע הביתה, אילמלא השוטר שבמקום, שהבודה לפקח לחדול מהעניין. „אתם העתונאים", שמעתי בעוד אני מתרחק...

זלמן מחמיר ברישוי טוסטוסים

על החמרה גדולה ברישוי דגמים חדשים של אופנועים וקטנועים מסר בימים אלה המהנדס הראשי לייצור רכב ואנרגיה במשרד־התחבורה, דוד זלמן, ליו"ר מלר"ן ידידיה בארי. האמצעים החדשים משקפים את מדיניות ההתנכלות המתמדת של משרד־התחבורה לרכב דו־אופני ממונע בכלל ולצעירים בפרט.

ראשית, יבואם של טוסטוסים חדשים יאושר רק עם מנוע־עזר ועם תיבת־הילוכים אוטומטית. רכב כזה, אומר זלמן, שקט יותר וגם קשה להכניס בו שינויים. בו בזמן ינהג תקן מחמיר יותר להקטנת הרעש. כל התקנות מתייחסות לרכבים משנת הדגם 1987 בלבד.

בארי טוען, כי יש להחמיר באכיפת התקנות נוכח ההקלות, שכדעת משרד־התחבורה להנהיג במתן רשיונות נהיגה לקטנועים ולאופנועים. „המצויים בדרך כלל בידי צעירים, הנוטים מנסיעה רועשת".

תיקון תאורה חינם

בימים אלה מתחדש מיבצע בדיקת מערכות התאורה במכוניות על־ידי משרד־התחבורה בשתוף עם מ.מ.ס.י.

בעלי רכב, הנעצרים עקב תקלה במערכת התאורה שלהם, נהנים מתיקון התקלה בו במקום מאנשי ניידות מ.מ.ס.י., המוצבות בצמוד לניידות־הביקורת של משרד־התחבורה.

מתאנול: עכשיו גם בירושלים ובחולון

שתי תחנות דלק בירושלים ובחולון החלו בימים אלה לשווק בנזין מועשר במתאנול. השתיים הן „שערי חולון" ו„סמדר" בירושלים. בחצי השנה האחרונה שווק בנזין מיוחד זה רק בחיפה.

המתאנול הוא דלק סינתטי בעל אוקטן 120, שהוספתו לבנזין משפרת את איכות הדלק. דלק כזה נמצא בשימוש זה כמה שנים בארה"ב ובאירופה. בימים אלה הכריזו מדינות השוק המשותף על מעבר לשימוש סטנדרטי בדלק זה.

יבואני מכוניות רנו, חברת בני משה קרסו, החלו בימים אלה בשיווקם של ארבעה דגמים חדשים. הארבעה הם משאית על בסיס ה„סופר 5" במחיר של כ־15 אלף דולר, „סופר 5 טורבו" במחיר של כ־25 אלף דולר; „רנו 21" (בתצלום), שהיא מכונית משפחתית גדולה; „רנו 25", שהיא מכונית מנהלים מפוארת, במחיר של כ־56 אלף דולר.

מאבק צמוד בין מוטי פריס ב„פרינץ" ובין אד קסרזון ב„אינוצ'נטי" שניות ספורות לפני ההתנגשות ביניהן, שהביאה לפרישת קסרזון ולפסילת מוטי פריס.

דוד פריס ב„פרינץ" מפנה את הדרך לשרון אבר ב„פיאט 127" בחצי־הגמר. אבר לא הצליחה להאיץ דייה.

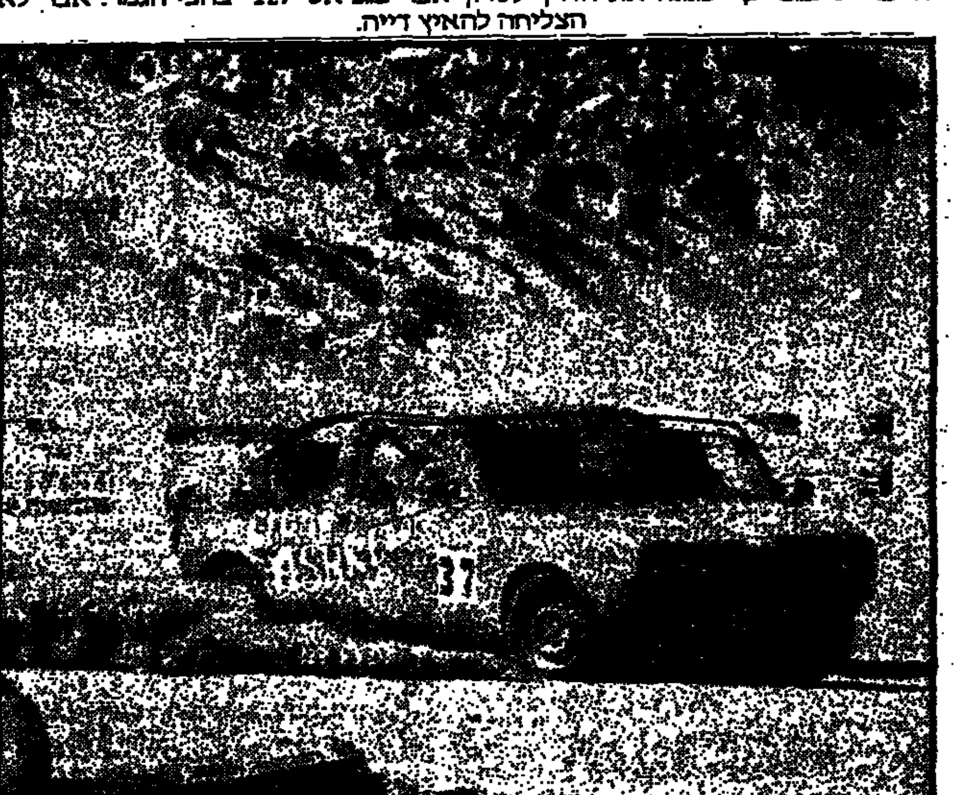

ה„אלפא־סוד" של ג'ורג' קורשיא מחליקה בעיקול ויורדת מהמסלול. בתצלום זה כבאחרים אפשר לראות היטב את האבק הכבד, שהקשה לא רק על הראות, אלא גם על אחיזת הדרך.

רועי ערן בחיפושית של פקה ניניקובסקי בדרך למקום הראשון למרות נהיגתו ההוללנית, שגרמה לו להחליק שוב ושוב, כמו בתצלום זה. לידו איזי רזאב ב„אסקורט 1600". נהיגתו של רזאב השתפרה מאד במירוץ זה. רזאב הביא עימו את בנו, זאב, בן 18, שנהג ב„סימקה 1000".

יצחק סואד ב„פיאט 125 ספיידר" נוגח ב„סאאב 96" של ישראל דיקר. השופט סימן־טוב לא נתן שום סימן.

כל הצילומים מהמירוץ: חנוך גוטמן

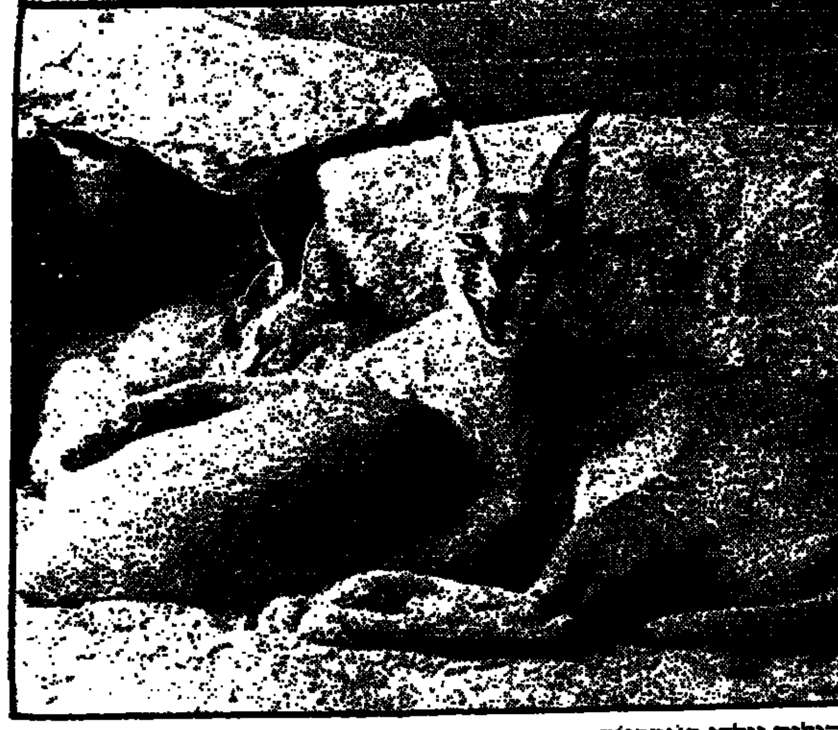

שני גורי קרקילים נולדו באחרונה במרכז הטורפים ב„חיבר" סמוך לאילת. השניים נולדו לשתי אמהות מאב אחד. בתצלום נראות שתי האמהות מצפות לגוריהן, שיצאו לטיול.
צילום: שמואל תגר

„מוצר תיירותי ייהודי של הקיבוץ"

מאת דויד מושיוב

על יצירת „מוצר תיירותי ייחודי" של הקיבוץ כדי להגביר משיכת תיירים לישראל ולבתי־ההארחה בהתיישבות העובדת ממליצה ועדה, שהוקמה לשם כך.

בתנועה הקיבוצית יש כיום 21 בתי־הארחה ובהם 2,000 חדרים, המהווים 7 אחוזים מכלל החדרים בבתי־המלון המומלצים בישראל. התפוסה הממוצעת גבוהה יחסית ובשנה שעברה היו בהם 663 אלף לינות. ההכנסה מתיירים הגיעה בשנה זו ל־10 מיליון דולר, שהם כ־30 אחוז בכלל ההכנסות בענף התיירות בתק"ם.

הוועדה, שסיימה עבודתה בימים אלה, הגיעה למסקנה, כי יש טעם להעביר את האירוח בקיבוץ כאחד ממוקדי המשיכה של התיירות בישראל. לכן יש לבנות מוצר תיירותי בעל ייחודיות, שיתאים גם למהות הקיבוץ, לאופי חבריו ולסביבה – ויאפיין עם זאת את כלל בתי־ההארחה הקיבוציים.

נופש באשראי

נופש בשניים עד שלושה תשלומים מציעה עכשיו סוכנות „קל". המנכ"ל צבי גנדלמן אומר, כי חוץ מאילת יש מקומות פנויים בכל בתי־ההארחה והמלונות.

מי שמזמין נופש באמצעות „קל" יוכל לשלם בכרטיס־אשראי. המזמין שלושה לילות ומעלה לחודש יולי יוכל לשלם בשני תשלומים. המזמין נופש לחודש אוגוסט יוכל לשלם בשלושה תשלומים.

שיט: על הנילוס...

סיור במצרים, הכולל שיט על הנילוס מאסואן עד לוקסור, מוצע לישראלים במחיר 340 דולר לנוסע.

הסיור נמשך 8־9 ימים. הוא מתחיל בקאהיר ומשם נוסעים ברכבת לאסואן. מאסואן מתחיל השיט בספינת־מלון מפוארת עד לוקסור תוך ביקור באתרים ההיסטוריים שבדרך. הסיור מסתיים בביקור בקאהיר.

...ולחופי הים התיכון

סיורי שיט־תופים לישראלים באניה „סיטי אוף רודוס" בים התיכון ייערך בחודשים הקרובים. כל סיור יימשך עשרה ימים והמסלול יעבור לחופי תורכיה, סנטוריני, מיקונוס, קורפו, ונציה.

באניה מטבח כשר ואת הבידור יספקו טוביה צפיר, גדי יגיל, מתי כספי ו„הכל עובר חביבי".

מחיר הסיור הוא 450–990 דולר ליחיד.

טיסות־שכר לרודוס

„סאן־דור" פתחה בטיסות־שכר לרודוס. הטיסות יוצאות אחת לשבוע במוצאי שבת.

החברה משווקת חבילות־נופש, הכוללות טיסה הלוך ושוב, העברה משדה־התעופה למלון ושהייה של שבוע במלונות בדרגה של 5 כוכבים.

מחיר החבילה, 365 דולר.

ללמוד אנגלית אצל משפחה

לצעירים מוצעת האפשרות להתגורר כבן למשפחה אנגלית, ליהנות מספורט ומטיולים וללמוד אנגלית – הכל בחופשה אחת. הקורסים מוצעים בארבע ערים בדרום־מזרח אנגליה עד סוף אוגוסט.

תמורת 160 לי"ש לשבועיים או 230 לי"ש לשלושה שבועות מקבל המשתתף 12 שעורי אנגלית כל שבוע ומשתתף בסיורים ובפעילויות ספורט. המחיר כולל את האירוח בביתה של המשפחה.

גני בריטניה – על מפה

כ־50 מגניה היפים של בריטניה, הפתוחים לקהל, מתפרסמים ב„מדריך הדרך לגני בריטניה". במדריך מפה שבה מסומנים גנים מהמאה ה־17 ואילך.

מומלץ להגיע אל הגנים במכונית, שכן לגנים רבים אין תחבורה ציבורית. לצורך זה מציעה הדרך עריפים מוזלים.

רכבות נוספות לוויילס

„בריטיש רייל" מציעה קוי רכבת חדשים לוויילס לקראת עונת הקיץ מתחנת יוסטון בלונדון למרכז ולצפון ויילס.

נוסף לרכבת הדגל החדשה של „בריטיש רייל" תופעל רכבת אקספרס נוספת, שתצא מלונדון בשבתות בבוקר (עד ל־28 בספטמבר) ותגיע ליעדה בשעות אחר־הצהרים. לאורך המסלול נופים מקסימים.

על הממשלות לממן את אבטחת התעופה האזרחית

מאת רחמים בן

באחרונה עלו מאוד ההוצאות הכרוכות באבטחת נתיבי התעופה האזרחית. חברות־התעופה הישראליות מוציאות עשרות מיליוני דולר בשנה בסעיף זה. השאלה היא, מי יממן זאת.

ממשלת ישראל החליטה לפני שנה להטיל הוצאות אלה על חברות־התעופה ועל רשות שדות התעופה. שתי חברות־תעופה אמריקאיות החלו זה עתה בגביית היטל מיוחד מנוסעים בקו הטרנס־אטלנטי וקיים חשש, שאחרות יחליטו להעתיק שיטה זו. הטענה היא, שיש להטיל את מחיר השירות הזה על מי שנצרך לו. רבים סבורים, שיש להתנגד לכך בכל תוקף.

ראשית, אבטחת התעופה האזרחית היא בעיה ממלכתית בין־לאומית, שאותה אין להותיר בידי חברות ויחידים, איש איש לפי הבנתו. כאשר נחטף מטוס אזרחי, זו אינה רק בעייתם של הנוסעים, אלא של כל הממשלות הנוגעות בדבר. משום כך חייבות הממשלות לקבוע תקנים לאבטחה ולדרוש את העמידה בהם, ממש כשם שהן קובעות תקני תחזוקה. אינני מכיר חברה, הגובה תשלום מיוחד בעד תחזוקה תקינה של מטוסיה.

שנית, כשם שלא יעלה על הדעת לדרוש מ„אגד", שיממן את השיטור בכבישים שבהם הוא נוסע, כך לא יהיה סביר לדרוש מחברת־תעופה לאבטח את הנוסע, שבו היא טסה. ובשם שלא בשמך שהחנות האוטובוסים המרכזית תידרש לממן את דרכי הגישה אליה, כך כלפי הגיון הוא לתבוע מנמל־תעופה שיאבטח את הצירים המובילים לטרמינל.

יתר על כן, מדינת ישראל כבר הטילה מס מיוחד על היוצאים ממנה. לבד ממס קבוע בן 126 דולר היא גובה 20 אחוז משווי כרטיס הנסיעה, 15 אחוז משווי שירותי הקרקע, שרוכש הנוסע, ו־15 אחוז ממחיר מטבע הזרה שהוא קונה. על פי אומדן הדוך אפשר לומר, שהאוצר גובה 100־150 מיליון דולר בשנה מהנוסעים לחוץ לארץ. אם תקצה שליש מזה לאבטחת התעופה האזרחית, תיפתר בעיית המימון.

החברה האוסטרית מקיימת עתה טיסות ל־50 ערים ב־35 מדינות באירופה, בצפון־אפריקה ובמזרח התיכון.

הקו וינה–תל־אביב–וינה הוא מן הוותיקים והתפוסה בו גבוהה מן הממוצע בקווה האחרים של החברה. בקו זה ארבע טיסות שבועיות.

האוסטרים מצטיידים במטוסים ארוכי־טווח

שני מטוסי „איירבוס A310־322" רחבי־גוף ייקלטו בעוד שנתיים בחברת־התעופה האוסטרית. מטוסי „איירבוס A310־322" הם בעלי צריכת דלק נמוכה, מסוגלים לשאת משקל רב יותר בהמראה והם בעלי מכלי דלק נוספים. לפיכך הם יאפשרו לחברה לפתוח כמה קווים ארוכים נוספים מעבר לאיזור הפעילות הנוכחי שלה.

שווי העיסקה 140 מיליון דולר.

מחקרי שווקים, שנערכו ב־1985 ונועדו להמליץ על יעדי טיסה מועדפים להרחבת פעילותה של נתיבי אויר אוסטריים, הראו, כי היעדים המסחריים הראשונים במעלה הם צפון־אמריקה והמזרח הרחוק.

שיט לילי עם „סילינק"

חברת המעבורות הבריטית „סילינק" מפעילה שיט לילי בקו ויימוס–שרבור בלילות שבת במשך הקיץ. בלילות אלה לא ייגבה תשלום בעד הובלת קאראוונים.

הספינה „איירל־גודוויין" תעזוב את ויימוס ב־9.45 בערב ותגיע לשרבור ב־5 לפנות בוקר. היא תשוב לוויימוס ב־8.45. ויימוס מרוחקת 180 ק"מ מלונדון. המחיר למכונית הוא 22 לי"ש לכיוון אחד ולנוסע, 18 לי"ש. נוסעים ללא מכונית ישלמו 21 לי"ש.

מלבד שירות הלילה קיים גם שירות יום לשרבור ובחזרה.

דרכון לאחוזות

„דרכון לבתי אחוזה ולגנים באנגליה הכפרית" מוצע לתיירים המבקרים בבריטניה השנה. החוברת בגודל כיס עולה 11 לי"ש ובלבד בידיע היא מקבלת שוברים זוגיים לביקור, ללא תשלום נוסף, ב־36 מצודות וארמונות היסטוריים, בבתי אחוזה ובגנים.

יריד היין העולמי

בבריסטול תארח השנה את היריד העולמי ה־9 ליין, בימים 10–19 ביולי ביריד ישתתפו מציגים רבים, ביניהם מיפאן. היום הראשון יוקדש לעוסקים במקצוע ולעתונאים. כל ימי הפסטיבל ייערכו די־סקידרינה, מוסיקה חיה, ומפגני מים.

60 מיליארד בשנה – הכנסות האמריקאים מעסקי החלל

מאת אלי חביב

הכנסות המשק האמריקאי מעסקי החלל מגיעות ל־60 מיליארד דולר בשנה, אמר מרכז הסוכנות הישראלית לניצול החלל דוד בכנס טכנולוגי שערכה רשת אורט.

פרופסור אביר מדגיש, כי הפעילות בחלל היא הפעילות המובילה כיום בהתפתחויות הטכנולוגיות לעתיד ואם ישראל לא תשתלב בפעילות זו כבר כעת, בעוד שנה היא תפגר מבחינת הפיתוח הטכנולוגי.

חלום הנופש ★ פלמחים ★ נס הרים ★ מלון קמפינג ★ בידור ★ ספורט ★ אירועים ★ חלום הנופש ★ פלמחים ★ נס הרים ★ מלון קמפינג ★ בידור ★ ספורט

חלום הנופש הישראלי

3 אפשרויות נופש חלומיות לבחירתך

1
חופשה 5 כוכבים על גלגלים
מלון קמפינג נייד
(בשיתוף "חגור" תעשיות תיקים, ספורט ומתנאות)

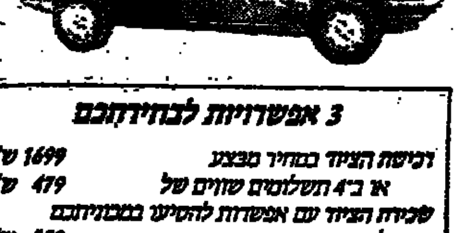

חופשה מסוג שונה עם הלהיט החדש מלון קמפינג נייד, מעתה תוכלו לצאת לחופשה בכל מקום בארץ, כשאתם לוקחים עמכם ציוד נופש מלא במכוניתכם.

הציוד מטיב מעלה, מתאים ל־4 נפשים ונישא על גגן מכונית כמול כ־2 מארזים קלים וניידים.

הציוד כולל:
■ אהל הרמון מפואר (3x3) מתוצרת „חגור" ■ 4 מיטות ■ (4 מזרנים משולבים ב־4 שקי שינה) ■ 2 כסאות נוח ■ 4 כסאות וגילים ■ שולחן ■ שמשיה ■ מזודות גריל ■ כירת גריל כפולה ■ אמצעי תאורה ■ תיק עזרה ראשונה ■ כלים להקמת האהל ■ גלגל הצלה.

מתאים למוסדות, קיבוצים ומושבים, ועדי עובדים המעוניינים לקניה או לשכירות במרוכז

סוכן ראשי באילת: שזר, מרכז סולל בונה שד' התמרים 477/1, 75005, 059־75553

הזמנות במשרד הראשי תל־אביב טל. 03)296351/2)

3 אפשרויות לבחירתכם

רכישת הציוד במחיר מבצע	1699 ש"ח
או ב־4 תשלומים שווים של	479 ש"ח
שכירת הציוד עם אפשרות להסיעו במכוניתכם לשבוע	250 ש"ח
שכירת הציוד + רכב צמוד (מסוג A) – לשבוע בשיתוף „אויס" – השכרת רכב (קילומטרז' חופשי, לא כולל דלק וביטוח)	620 ש"ח

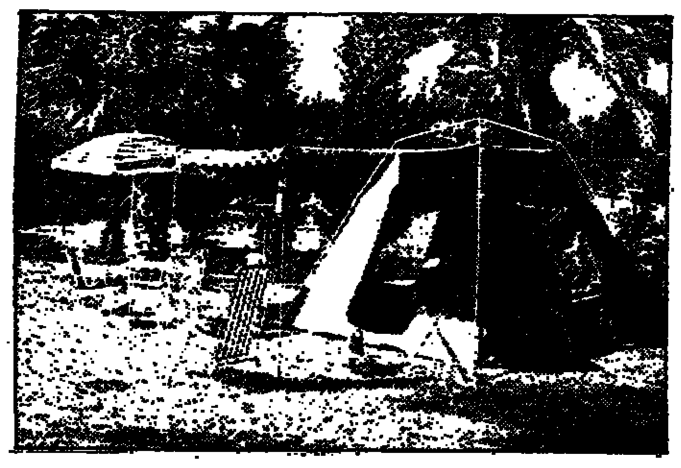

מלון קמפינג נייד, כולל את כל הציוד לנופש

2
כיף חיים בפלמחים
כפר הנופש פלמחים

באו לקחת חלק בנופש ים־תיכוני, על חוף ימה המקסים של פלמחים, במקום שהוא מרכז חי ותוסס של כיופים:
■ מגורים בבתי נופש מרוהטים
■ צוות מדריכים מעולה
■ חמש ארוחות ביום, תפריט עשיר ומגוון

אטרקציה!
רכיבה מודרכת על סוסים וסוסי פוני

גלשנים ■ סירות ■ משחקי כדור ■ מחול אירובי ■ ריקודי עם ועמים ■ שירה בציבור ■ מוזיאון ארכיאולוגי ■ סיורים בקיבוץ ■ סרטים ■ קשת וחץ ■ מגלשות

מריאל תקשורת

מחירי מבצע לרגל הפתיחה:
26.– ש"ח לילד + מע"מ
36.– ש"ח למבוגר + מע"מ

הזמנות:
כפר הנופש פלמחים
בקיבוץ פלמחים
טל. 64–(03)958958

במשרד הראשי תל־אביב
טל. 03)296351/2)

כפר הנופש פלמחים אל מול החוף המקסים

3
נס־הרים שלווה בנוף מקסים
מרכז הנופש והבידור
נס־הרים

יום של כיף במקום היפה ביותר בארץ ליד מערת הנטיפים - בהרי ירושלים. קחו את משפחתכם, במרחק נסיעה קצר מירושלים ומהשפלה ובואו לבלות במרכז נופש בלב שמורת טבע (עם או בלי לינה).

■ בונגלוס מקסימים ואהלים צבעוניים ■ בריכה מקסימה ■ בריכת ילדים ■ משחקי כדור ■ מגלשות מים ספירלה וקמיקזו ■ פינות משחקים לילדים
■ מסעדה ייחודית (מתקבלות הזמנות לאירועים ומסיבות)

מחירי מבצע:
(יולי אוגוסט וחגים)
יום כיף למבוגר –.10 ש"ח
לילדים –.8 ש"ח
יום כיף כולל ארוחת צהרים 18 ש"ח
לינה וארוחת בוקר 19 ש"ח—
לקבוצות ולועדים בלבד!

הזמנות:
נס־הרים, טל' 02־914170, 02־914171
ובמשרד הראשי תל־אביב 2 03־296351

נס הרים – מרכז נופש בלב שמורת טבע

המשרד הראשי:
אילן
מפעלי מתנאות וקיט בע"מ

חלום הנופש ★ פלמחים ★ נס הרים ★ מלון קמפינג ★ בידור ★ ספורט ★ אירועים ★ חלום הנופש ★ פלמחים ★ נס הרים ★ מלון קמפינג ★ בידור ★ ספורט

נופש בישראל היפה

יש מקום לנופש בחודש יולי
בבתי הארחה של קופת-חולים

הזמנת מקומות ישירות בטלפון:
★ בית גודיון בכפר-החורש - 065-72530
★ ארזה, מוצא ע"י ירושלים - 02-342291
★ מרגוע לעובד באשקלון - 051-36433
★ כנען בצפת - 069-30834
★ בית יערי ע"י כפר-ויתקין - 053-93377
★★ שפרינצק בנצרת - 065-73006
★★ בנדורי בחיפה - 04-381414

★ מחיר יום אירוח מלא - 44 ש"ח
★★ מחיר יום אירוח מלא - 51 ש"ח
המחירים לחברי קופת-חולים הכללית וכוללים מע"מ

ניתן להזמין גם במרכזי ההזמנות:
- בתל-אביב, רח' אבן גבירול 51 - טל. 219211
- בחיפה, רח' אחד העם 7 - טל. 04-664241
- בירושלים, רח' התקומה 24 - טל. 02-667151
- בבאר-שבע, שלמה המלך 17 - טל. 057-73772
- ברעננה, אחוזה 56 - טל. 052-454131

צא לנופש וקבל מנוי ל"איתנים"
המביא מודעה זו בעת ההרשמה, מקבל חינם מנוי שנתי לירחון "איתנים" - ירחון הבריאות של ישראל (12 החוברות יגיעו אליך הביתה).

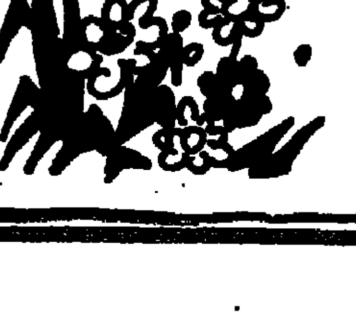

קופת חולים
ענף ההבראה

מאה שערים ● מאה שערים ● מאה שערים ●

שערי המניות

בנקים מסחריים

שאינם בהסדר ההצמדה

אגודה ש	17385	12.0			-12.0
הספנות 0.1	1035	343			-10.0
הספנות א 0.5	769	1626	-5	-.7	-1162
הספנות אפ 2	730	745	-32	-4.2	-1562
כללי לא בהסדר	27500	67.0	+370	+1.4	+42.0
בנק צפ' אמריק 1.	— הפסקת מסחר				
בנק צפ' אמריק 5.	— הפסקת מסחר				
בנק צפ' אמ אופ	— הפסקת מסחר				
הבינלאומי 5.0	3570	596			-79.0
פ.י.ב.י 0.5	3920	611	+19	+.5	+38.0

כלולים בהסדר ההצמדה

אידיבי רג 100.0	82900	109	+850	+1.0	+233
אידיבי ב 100.0	83100				
אידיבי בב א 2.0	507000				
אגוד ושה	62001	15.0	+601	+1.0	+10.0
דיסקונט ב	106000	8.0			-8.0
דיסקונט א	105100	27.0	-400	-.4	-32.0
דיסקונט שה ב	12340	22.0			-50.0
המזרחי ש	33850	269	-150	-.4	-271
המזרחי ם	34000	8.0	-50	-.2	-8.0
המזרחי שה 9	15400	35.0	-300	-1.9	-35.0
הפועלים מבב	117500				-3.5
הפועלים ש	56250	243	-120	-.2	-44.0
הפועלים ם	56350	37.0	+350	+.6	+25.0
כללי א 1.0	143800				
כללי אפ 9	139000				
כללי שה 5	108000				
כללי שה 7	7000	52.0	-100	-1.4	-72.0
כלל מסוק 100.0	35599	894			-68.0
כלל שה 11	13600	58.0			+136
מימון וסחר 1.0	48770				
מימון וסחר 5.0	24850	7.0	-210	-.8	-8.0

בנקים למשכנתאות

אדנים 0.1	13200	28.0	-150	-1.1	-15.0
לאומי משכנתאו ש	4505	45.0			+25.0
לאומי משכנתאו ם	4465	5.0			-5.0
כרמל ש	4200	138			+108
כרמל שה 1	3081				
בנין ב' 5.0	7349	19.0	-1		-1.5
טפ משכ ש	1394	397	+14	+1.0	+160
משכן ב ש	2135	275	-100	-4.5	-215
טפחות 0.1	7030	87.0	+300	+4.5	+51.0
טפחות מבכ ש	13300	25.0	-500	-3.6	-20.0
טפחות רג ש	12050	11.0	-250	-2.0	-26.0
טפחות שה 1	7816	31.0			-31.0
טפחות שה 2	3986	54.0			-54.0
יעסור 1.0	תב 1763	147	+100	+6.0	+448
יעסור 5.0	765	82.0			-81.0
מירב 1.0	4850	118	+220	+4.8	+158

מוסדות מימון

סלמון א ש	357	3205			-2712
התקלאות מבכ א	— לא נסחר				
התקלאות מבכ ג	— לא נסחר				
לאומי תעשיה א ש	5428	19.0	-28	-.4	-31.0
פתוח תעשיה מבכ	— לא נסחר				
פת תעש בב ג	— לא נסחר				
פת תעש בב גג	— לא נסחר				
פת תעש בב גגג	— לא נסחר				
פת תעש בב ד	— לא נסחר				
פת תעש בב דד	— לא נסחר				
מרכז קבלנים 5.0	472	77.0	-25	-5.0	-411
תיירות בב	— לא נסחר				
כלל ליסינג א 0.1	13244	109	-220	-1.6	-125
כלל ליסינג ב 0.5	10600	44.0	+342	+3.3	+80.0
כלל ליסינג אג"ח	10990	11.0	+138	+1.3	+28.0

ביטוח

אליס 0.1	870	783	-2	-.2	-165
אליס א 0.5	469	2112	-11	-2.3	-1902
בטוח משנה 0.1	תב 920	58.0	+59	+6.9	+58.0
בטוח משנה 0.5	301	1340	+2	+.7	+1210
הדר 1.0	330	1254	-4	-1.2	-937
הדר 5.0	191.0	5282			-5232
המגן ש	482	7431	+17	+3.3	+8093
הפניקס 0.1	675	604	-9	-1.3	-1064
הפניקס 0.5	376	1250	+8	+2.2	+2587
המסחר-הראל 1.0	2130	60.0	-60		-60.0
המסחר-הראל 5.0	3025	289	-60	-1.9	-229
כנורה 1.0	7820	6.0	-80	-1.0	-1.0
כנורה 5.0	3270		-30	-.9	-40.0
סהר ג 1.0	4200	51.0	+100	+2.4	+67.0
סקורפיו 0.1	2501	337	-4	-.2	-285
נמר ש	342	2045	+9	+2.7	+2225
ציון החזקות 1.0	16600				
ציון החזקות 5.0	3950	105			-80.0

מסחר ושרותים

מסחר

אינטרקאסה 1.0	4500				
אינטרקאסה 5.0	1100	100	-20	-1.8	-109
בארד עזרא 1.0	4417	26.0	-233	-5.0	-164
בארד עזרא אפ 1	4451				
טמה 1.0	— הפסקת מסחר				
טמה 5.0	— הפסקת מסחר				
כלל סחר 1.0	1152	1399			-57.0
קרסטל 1.0	7480	26.0	-20	-3	-80.0
ימק 0.1	33000	1.0	-1500	-4.4	-2.5
ימק 0.5	9900	17.0	-80	-.8	-21.0
סופרסל א 2.0	4950	568	+15	+.3	+125
סופרסל ב 10.0	3141	383	+15	+.5	+260

שרותים

דלק ג ש	2900	1160	+30	+1.1	+1047
הראל 1.0	— הפסקת מסחר				

קרנות נאמנות

אב	3850.55	3866.59
אבוקה	30110.67	30411.60
אגוז	197.95	201.93
אדיר	1318.50	1345.06
אדום	1619.14	1651.32
אופיר	1551.07	1582.28
אור	404.88	413.61
אורנן	154.64	157.83
אורלי	205.89	207.31
אורן	598.30	610.24
אייל	2976.78	3036.41
איילת	3590.88	3668.65
אירוס	3912.30	3997.75
איתן	572.00	584.14
אלון	503.83	514.53
אלמוג	584.58	591.86
ארז	637.30	649.97
אש	109.09	111.52
אשל	166.38	169.70
אתרוג	193.22	195.15
בדולח	1651.60	1683.97
ברוש	374.22	381.65
ברק	377.86	385.45
ברקת	761.92	777.21
בשם	1131.54	1154.00
גביע	849.21	862.02
גורן	578.57	589.97
גיא	7684.09	7799.78
גיל	2184.07	2227.31
גלית	512.34	518.75
דובדבן	277.30	280.89
דוכיפת	535.76	546.50
דולב	194.81	199.01
דורון	1217.55	1241.64
דותן	216.92	221.16
דליה	397.66	404.32
דרור	3287.77	3353.08
דקל	264.40	269.67
הדס	285.12	287.65
הדר	402.03	409.46
חבצלת	2440.90	2492.70
חושן	15972.21	16211.38
חד	15147.30	15375.05
חמד	658.26	650.70
חרות	131.45	134.42
חלמיש	112.53	113.01
חלונים	554.79	566.01
חן	110.97	111.41
טופז	1188.00	1215.97
טל	4084.57	4132.65
יובל	643.64	656.46
יהלום	1541.86	1572.40
יסודות	—	—
יעלה	551.60	559.16
ינשוף	747.83	762.76
כחל	119.30	121.70
כלנית	439.84	447.38
כספית	627.81	634.31
כרמל	116.44	118.00
כתר	896.34	914.34
לוטם	3395.21	3462.22
למסקיע	95791.85	97492.42
לפיד	10346.33	10549.21
לקט	1469.77	1500.23
לשם	793.78	810.31
מגדל	963.96	983.37
מגמה	2808.1	2825.60
מגן	199.26	202.17
מגדן		
מגל	611.03	623.34
מור	1139.80	1152.85
מורן	637.68	643.64
מחה		
מיטר	739.46	753.95
מסדר	3026.90	3086.10
מעיין	647.05	659.79
מקסמה	828.51	824.32
מרגלית	977.28	996.56
מרום	946.66	965.43
נגה	20729.02	21038.19
נטיף	603.05	614.75
נטע	372.13	379.71
נילי	3895.87	3954.40
נחל	434.46	442.35
נופר	119.61	122.03
סגולה	819.41	835.97
סלע	568.15	575.16
סנונית	604.06	615.77
סער	527.37	529.80
ספיר	634.38	646.62
עדיה	1624.09	1656.61
עדן	5825.21	5909.79
ענבר	1163.08	1189.68
ענת	1977.62	1997.29
עפרוני	539.19	546.59
ערמון	144.71	147.58
פאר	1309.91	1233.86
פז	525.25	535.90
צבר	523.41	533.88
צוק	100.84	101.23
צמיד	844.63	863.15
צמרת	6218.15	6308.32
צפרה	1508.31	1538.25
קלע	1700.59	1709.12
רבנית	15094.95	15230.48
רקפת	517.88	525.67
רשף	653.69	668.03
שביט	637.48	645.40
שחם	833.45	853.92
שירה	307.29	309.31
שמיר	298.87	304.90
שנהב	547.22	555.01
שסק	534.34	547.73
ססר	162.01	165.30
תאנה	173.09	174.78
תבור	762.63	773.16
תדהר	358.46	368.46
תהילה	89.78	91.74
תירוש	410.97	415.88
תמר	382.45	386.88
תמה	178.84	188.18
תרשיש	1261.38	1286.76
תשרי	380.12	385.58

הראל 5.0	— הפסקת מסחר				
ספנות הספקה 0.1	— הפסקת מסחר				
ספנות הספ א 0.5	— הפסקת מסחר				
קידר 0.1	— הפסקת מסחר				
קידר 1.0	— הפסקת מסחר				
חברת החשמל 0.1	— הפסקת מסחר				
מתכתי קרובה 0.1	— הפסקת מסחר				
מתכתי קרובה 0.5	— הפסקת מסחר				
קנמורים 0.1	1769	75.0			+151
קנמורים 0.5	1287	400			+112
קופל 1.0	— הפסקת מסחר				
קופל אפ 1	— הפסקת מסחר				

מלונות ושרותי תיירות

גלי זהר 1.0	11000	34.4	-500	-4.4	-41.4
גלי זהר 5.0	6900	50.0	+185	+2.8	+5.6
מלונות דן 1.0	3700	70.0	-100	-2.6	-67.0
מלונות דן 5.0	2640				
חוף האלמוג 0.1	— הפסקת מסחר				
כנם 1.0	2575				-18.1
מלונות ירדן 1.0	3280	215	-70	-2.1	-335
מלונות יהלום 1	— הפסקת מסחר				

מחשבים ושרותי מחשב

דטה קונטרול 1.0	3800	37.0	-99	-2.5	-66.0
ת.י.ל.ג. 1.0	תב 13300		-700	-5.0	-30.0
יעבוא 1.0	3869		-1		-9.0
יעבוא אפ 1	3201				
כלל מחשבים 1.0	* 9990	96.0	-460	-4.4	-174
* ביצוע חלקי 91.80%					
מ.ל.ל. 1.0	12400	58.0	+550	+4.6	+31.0
מ.ל.ל. 5.0	4967	46.0	-10	-.2	-129
משוב מחשבים 1.0	2600	180	-120	-4.4	-281
ניקוב מחשבים 1.	8977	396	-473	-5.0	-478
ניקוב מחשבים 5.	6830	385			-220
תים מחשבים 1.0	1740	220	-60	-3.3	-220
תים מחשב אפ 1	17700				

מקרקעין ופיתוח

נדל"ן בנוי ופיתוח

אברהם גינדי 1.0	— הפסקת מסחר				
אברהם גינדי 5.0	— הפסקת מסחר				
אזרן מבנים 1.0	* 850	140	+41	+5.1	+627
* ביצוע חלקי 79.40%					
אזרן מבנים 5.0	375	862	+5	+1.4	+562
אזרים 1 ש"ח	598	12850	-1	-.2	-6932
אילון 1.0	420	2569	+2	+.5	+1169
אילון אפ 1	1550	1519			-458
אל-רוב 1.0	3480	151			-151
אל-רוב 5.0	3381				
אמבנים 1.0	2500	144			-141
אפריקה 1.0שח	32950	14.0	-100	-3	-11.0
אפריקה 5.0שח	22950	7.0			+1.0
אפריקה אפ 5	14700	493			+40.0
ארזים 1.0	2100	282	+100	+5.0	+122
אלרון 1.0שח	תב 2228	813	+203	+10.0	+2059
אלרון 5.0שח	1150	864	+22	+2.0	+817
בן-יקר גת 1.0	3233	136	+33	+1.0	+52.0
ברנוביץ 1.0	3325	165			-82.0
ברנוביץ 5.0	2015	120	-10	-.5	-120
דנקנר 1.0	3890	49.0	+4	+.1	+43.0
דרוקר 1.0	427	347	+11	+2.6	+1300
דרוקר 5.0	331	200	+11	+3.4	+900
דרוקר אפ 1	250	100			-17260
דיור 0.1	6599	61.0			
דיור 0.5	3900	242			+114
המסלול 1.0	— הפסקת מסחר				
המסלול 5.0	— הפסקת מסחר				
ת.ל.ב. 0.1	— הפסקת מסחר				
ת.ל.ב. 0.5	— הפסקת מסחר				
נכסים ובנין 1.0	2689	584			-234
גב-ים 0.1	3700	244	-120	-3.1	-176
גב-ים 0.5	2280	246			-230
הכשרת הישוב 1.0	48200	4.0			-4.0
ישפרו 0.1	2679	630	+39	+1.5	+561
ישראלום 1.0	1300				
ישרס 10.0	12000	7.0			+46.0
כנן פיתוח 1	6750	16.0	+50	+.8	+14.0
כלל נדלן 0.1	365	2985	+10	+2.8	+2328
לומיר 1.0	3950				-22.0
לומיר 5.0	1522	80.0	+52	+3.5	+160
מ.ת.מ. 1.0	תב 350	4000	+27	+8.4	+6844
מבנה					
מאגרי בניה 1.0	509	1000	+6	+1.2	+229
מאגרי בניה אפ1	381	394	+1	+.3	+253
מגדל בטון 1.0	— הפסקת מסחר				
מיבטל 5.0	275	1992	-7	-2.5	-2741
מגרב 5.0	800	1306	+5	+.6	+1583
מור-לין 1.0	491	172	+12	+2.5	+392
לוינשטיין 1.0	431	626	+12	+2.9	+432
לוינשטיין 5.0	9280	114.0	-1.0	-.9	-6680
לפשיץ 1.0	1228	373	+36	+3.0	+777
לפשיץ 5.0	560	1100	+1	+.2	+1060
גאות אביב 0.5	תב 5050	400	+400	+8.6	+466
מבני תעשיה 1.0	695	616			-322
מצר השקעות 1.0	10300	8.0	-50	-.5	-3.0
מצר השקעות 5.0	7360	1.0	+100	+1.4	+7.0
סוף 1.0	3679	10.0	+100	+2.8	+30.0
סוף 5.0	2580	1.0	-99	-3.8	-34.0
עמר ועילם 1.0	תב 725	614	+37	+5.4	+524
עמר 3.0	— הפסקת מסחר				
קיסריה 0.1	1730	168	+50	+3.0	+143
קיסריה 0.5	800		-1	-.1	-94.0
רומנדין 1.0	3250	388	+65	+2.0	+304
רומנדין 5.0	2039	422			-102
רסקו מבכל	6900	125			-134
רסקו רג	6840	74.8			+51.0

חקלאות

מטעי הדר 0.1	2787	349			-97.0
מטעי הדר 0.5	1960	484			+166
מהדרין 0.1	6790	75.0			-102
גבעי הדרים 1.0	1100	505			-460
פרי אור 0.5	2600	39.0			-39.0
פרי-הר 5.0	16600	155	+100	+.6	+66.0

תעשייה

מזון וטבק

אוסם 1.0	1420	295	+65	+4.8	+680
גולדפרוסט 1.0	3100	535	-90	-2.8	-700
גולדפרוסט 5.0	1830	500	-90	-4.7	-1137
גולדפרוסט אפ 1	1425	138	+75	+5.6	+522
דובק מב ש	3550	139			-70.0
דובק מב מ	3500	120			-42.0
זגלגל 1.0	— הפסקת מסחר				
זגלגל 5.0	— הפסקת מסחר				
פרי-גן 1.0	1961	997			+19.0
פרי-גן 5.0	1530	301			-139
טמפו בירה 1.0	15571	79.0	+1		+2.0
טמפו בירה 5.0	10400	60.0			-60.0
יצהר 1.0	1725				
יצהר א 5.0	940	399	-13	-1.4	-599
מן 1.0	9000	38.0	+300	+3.5	+49.0
מן 5.0	4750				
סנפרוסט 1.0	7650	9.0	+245	+3.3	+144
עלית 0.1	12780	68.0	+200	+1.6	+50.0
עסיס ב 0.5	34900	11.0	+600	+1.8	+10.0
שלמה אנגל 1.0	תב 2130	180	+150	+7.6	+250
שמן מבכב ש	6550	61.9	-300	-4.4	-157

טכסטיל והלבשה

ארגד 1.0	816	1125	-4	-.5	-581
אופיס 1.0	893	280	+33	+3.8	+340
אופנת ברוך 1.0	2570	233	-30	-1.2	-203
אופנת ברוך 5.0	1650	185	+20	+1.2	+285
אתגן 1.0	— הפסקת מסחר				
אתגן אפ 1	— הפסקת מסחר				
ארגמן רג ש	11500	25.0	-90	-.8	-8.0
דלתא-גליל 1.0	4080	136	-70	-1.7	-136
דלתא-גליל א 3.0	3160				
מטוויות מאוחד 1.	תב 1605	88.7	-155	-8.8	-139
מטוויות מאוחד 5.	841	28.0	+20	+2.4	+200
מטוויות אפ 1	654	150	-2	-.3	-50.0
[illegible] 1.0	3800	112	-50	-1.3	-86.0
[illegible] 5.0	2600	20.0	-20	-.8	-40.0
ורדינון 1.0	4300	49.0	+100	+2.4	+115
כיתן 1.0	תב 4130	373	+200	+5.1	+702
כיתן 5.0	3270	621	+146	+4.7	+494
טיב-טוב 1.0	— הפסקת מסחר				
טיב-טוב אפ 1	— הפסקת מסחר				
לודזיה 0.1	1840	111	-20	-1.1	-111
לודזיה 0.4	824	1000			-858
לינת 1.0	547	1187	+7	+1.3	+517
מים גליקס 1.0	699	350	+9	+1.3	+350
מקש 0.1	תב 24570	78.0	+1800	+7.9	+64.0
מקש 0.5	11000	94.0	-500	-4.4	-108
עים 1.0	11500	79.0	+500	+4.6	+101
עים 5.0	5600	36.0	+100	+1.8	+11.0
עמק 1.0	תב 1800	381	+89	+5.2	+322
פולגת א 0.1	5169	182	+29	+.9	+41.0
פולגת ב 0.4	2020	709	+30	+1.5	+454
פולינג א 0.5	7770	170	+370	+5.0	+300
פירוג 1.0	1926	96.0	+56	+3.0	+55.0
גיבור סברינה	11360	75.0	+300	+2.7	+206
תעש רוגוזין 1.0	3500	89.0	-10	-.3	-39.0

מתכת ומוצריה

אשקלון 5.0	קו 2110		+100	+5.0	+1177
ארדן 10.0	9700	38.0			-10.0
ארדן 50.0	8000	30.0			-25.0
אלומית 1.0	4680	16.0			-56.0
אלומית 5.0	2970		+60	+2.1	+34.0
כבלים ש	11230	9.0			-9.0
המבוך 1.0	7450	55.0	+224	+3.1	+29.8
המבוך 5.0	4300	123	+200	+4.9	+370
ויקה 1.0	5700	25.0	-150	-2.6	-11.4
ויקה 5.0	2949	213			-105
קוממיות מח 1.0	1140	1536			-735
קוממיות מח 5.0	865	153			-153
מתכת פרזם 1.0	2240	232	-60	-2.6	-250

כלל ציון 1.0	2199	165			+37.0
כלל ציון 5.0	915	3384	+10	+1.1	+2747
כלל ציון אפ 3	633	320	+2	+.3	+34.0
מרכן 1.0	— הפסקת מסחר				
מרכן אפ א	— הפסקת מסחר				
קרגל 1.0	970	1968	+28	+2.1	+1703
קרגל 5.0	499	2796	+3	+.6	+1185
נחושתן 0.1	17260	60.0	+700	+4.2	+40.0
נחושתן 0.5	6501	57.0	+1		+31.0
פקר פלדה 1.0	6650	102	+100	+1.5	+131
קינג 1.0	1200	438	+10	+.8	+235
קינג 5.0	647				
קליל 1.0	4890	496	+60	+1.2	+290
קליל 5.0	2270	243	-29	-1.3	-337
שלדות 5.0	2062	25.0	-8	-.4	-2.0
תעשיות לכיש 1.0	1175	155	-30	-2.5	-395
תעשיות לכיש 5.0	560	300			-280

חשמל אלקטרוניקה ואפטיקה

אלביט 3.0	401000	5.0	-2000	-.5	-8.0
אלקו 0.1	קו 7133		+340	+5.0	+82.0
אלקו 0.25 ש	3090	134	+146	+4.8	+165
אלקו 0.25 ב	3101	50.0	+101	+3.4	+250
אלקטרה 0.1	14490				
אלקטרה א 0.5	6720	147	+100	+1.5	+43.0
אלרון 3.0	327000	4.0	+6000	+1.9	+8.0
אורית 0.02שח	27300	14.0			-7.0
כלל תעש אלקטר	2120	259	+15	+.7	+258
ספקטרוניקס 1.0	2014	990	-23	-1.1	-412
ספקטרוניקס 5.0	1350	451			-101
פריכנגר 1.0	2250	186	-80	-3.4	-612
פריכנגר 5.0	1240	248	-10	-.8	-552
ציקלון 1.0שח	2450	172	-50	-2.0	-75.0
ציקלון 5.0שח	1110	277			-87.0
קנבסקיין ארילד 1.	5090	10.0			-10.0
קנבסקיין ארילד 5.	3140	50.0			-30.0
ת.א.ת. 1.0	4101	223	+151	+3.8	+516
ת.א.ת. 5.0	1630	110	+20	+1.2	+26.0
ת.א.ת. אפ 1	13402		+2		+6.0
תדיראן 1.0	5460		+40	+.7	+18.0

מוצרי בניה

אי.פ.כלל בנין 1.	809	1200			-101
אלקול 5.0	11233	197	-450	-3.9	-297
אקרשטיין 1.0	1530	500	-20	-1.3	-545
אקרשטיין 5.0	1200	171	+20	+1.7	+93.0
בטון תדיר 1.0	10600				
בטון תדיר 5.0	— הפסקת מסחר				
בר-טון 1.0	4600	172	-125	-2.7	-56.0
בר-טון 5.0	1499	169	+14	+.9	+444
פרומאסבסט 1.0	תב 6750	17.5	-750	-10.0	-35.1
פרומאסבסט 5.0	2480	340			+65.0
ב.ל.ב. 1.0	900	251	-24	-2.6	-301
ב.ל.ב. 5.0	585				
מוזל השק בתעש	4252	95.0	+54	+1.3	+144
פוזאיקה ולפמן 1	— לא נסחר				
פוזאיקה ולפמן 5	13500				

כימיה, גומי ופלסטיק

אגן 5.0	20100	30.0	+20	+1	+6.0
אליאנס ב 200.0	תב 2350	1304	+160	+7.3	+1093
גל תעשיות 1.0	11900	17.0	+100	+.9	+6.0
גל תעשיות 5.0	5730	114			-19.0
דקסטר 1.0	3550	92.0	-49	-1.4	-182
דשנים 0.1	5910	100			-88.0
דשנים 0.5	1530	437			-184
חיפה כימיקל 10.0	804	2390	-8	-1.0	-2656
טבע ש	— הפסקת מסחר				
טבע אפ 4	— הפסקת מסחר				
ליבסקי 1.0	1370	144			-144
ים המלח 0.1	14900	239			-209
פטרוכימיים 10.0	תב 540	19650	+40	+8.0	+42219
מקסימה 1.0	7850	80.0	+320	+4.3	+49.0
מקסימה 5.0	2683	25.0			-50.0
נקה כימיקל 1.0	3200	5.0	-95	-2.9	-5.0
כנו 1.0	9699	84.0	-71	-.7	-19.0
כנו 5.0	6340	65.0	-40	-.6	-65.0
קים כימיקל 1.0	6350	72.0	+230	+3.8	+86.0
ת.ג.ל. 1.0	4270	212	+70	+1.7	+240
ת.ג.ל. 5.0	3715	150			+22.0
תיא 5.0	7250	262	+250	+3.6	+477
פרוטארום 10.0	9400	8.0			-3.0
תרו א 5.0	4210	28.0			+11.0

עץ ומוצריו, נייר ודפוס

דפרון 1.0	5149	20.0	+149	+3.0	+280
דפרון 5.0	3000	142	+130	+4.5	+177
ה.פ.ג. 1.0	6591	214			-68.0
ה.פ.ג. 5.0	3300	150	-50	-.9	-105
לכדיר אשקלון 1.	465	470	-3	-.6	-693
לכדיר אשקלון אפ1	743	106			+75.0
מולס ב 0.5	23999	21.0			+5.0
מפעלי ניר 10.0	203000	65.0	-1000	-.5	-26.0
סקופוס 1.0	3050	180			+24.0
רים 0.1	4700	175	-100	-2.1	-164
רים 0.4	2440	200	-30	-1.2	-175
חעל ב 0.2	11640	221			-76.0

תעשיות שונות

אזרין 1.0	4000	65.0			+65.0
אזרין 5.0	2200	400	-40	-1.8	-569
חכישה יוד 1.0	8510	40.0	+80	+1.0	+25.0
מולק 1.0שח	— הפסקת מסחר				
מולק 5.0שח	— הפסקת מסחר				

התיצבות במחזורים קטנים

מאת שמואל רוזנבלום

לאחר יומיים של ירידות שערים בשוק המניות חלה רגיעה והתייצבות במרבית הסקטורים בבורסה. סקטור מניות הנפט הגיב באופן חיובי לאחר השחיקה שחלה בו ביומיים האחרונים, ומרבית ני"ע בענף הנפט עלו באופן בולט. ספיגת הכספים הניכרת בתחום ההנפקות החדשות בצירוף חוסר עניין במתרחש בשוק גרמו לירידות השערים באמצע השבוע. מפתיעה העובדה שקרנות המניות לא ניצלו כיאות את החלשות השוק ע"מ להצטייד בסחורה במחירים נוחים. בקרנות המניות לא היו פדיונות כספים במהלך השבוע, ולפיכך תמוהה התנהגות מנהלי הקרנות שבמקום לנצל את מצב הרגיעה ולתמוך באורח חיובי יותר בשוק, נשארו בעמדת המתנה והססנות. ניתן לקוות שפתיחת המסחר בשבוע הקרוב תגרום לשיפור בתשואות הקרנות ולשיפור בשערי ני"ע הנבחרים.

שינויי שער במסחר

באג"ח ובבנקאיות שררה מגמה מעורבת תוך יציבות ומחזורים בינוניים. במניות ההשפעיות שררה מגמת הצעים. היצע 2780 ע.ב. במניות דיסקונט השקעות נקלט במחזור 1886 ע.ב. ובירידת שער של 1.1%. היצע 234 ע.ב. בנכסים ובנין נקלט ללא שינוי בשער תוך מחזור 584 ע.ב. אי.די.בי. פיתוח נסחר ב.ש. בהיצע 325 ע.ב. ובמחזור 462 ע.ב. היצע 1173 בכלל ישראל נקלט ב.ש. תוך מחזור מלא של 3194 ע.ב. במניות הקלילה שררה מגמה בעקבות לחלוטין. מניות אלדן 0.1 עלו 10% ומגרב עלו 0.5%. במניות מגרב נ"שם עודף ביקוש 1583 ע.ב. ומחזור 1306 ע.ב. בשלושת החודשים האחרונים הורגשה מגמת איסוף ברורה במנית מגרב ע"י מנהל תיקים ידוע. רמת השפל של ני"ע היתה סביב השערים 550 לערך, וכיום הוא נסחר סביב 800 לערך. ביתר המניות מרבית ההצעים או הביקושים היו קטנים והם גרמו לשינויי שער זעירים למדי כאשר נכמות הרכישה בלטה במספר מקרים רב.

הנפקות חדשות

במרכז אירועי השבוע בשוק ההון עמדו ההנפקות החדשות. ההצלחה הסורת התקרים לה זכו הנפקות יישום ואיתן וגודל חתימת היתר בהנפקות אלו הזכיר את תקופת הגאות של 1982, בה זכו ההנפקות לחתימות יתר ענקיות. לא ברור מדוע היתה נהירה המונית כ"כ להנפקות החדשות כאשר בבורסה נסחרות מספר רב של מניות מעניינות. חברת יישום טוסתה לביקוש של פי 37 לערך מכמות ההנפקה, לא הוכיחה עדיין באמה בביצועיה הכלכליים. חברת איתן שעיסוקה ביטוח הראתה הפסדים מצטברים מעת הוסדה, ובסקטור הביטוח מצויות מספר רב של חברות במצב משופר מחברת איתן. ניתן להניח שהיקף הביקושים נבע מעצם היות ההנפקות בהיקף כספי קטן דבר שיאפשר פעילות ספקולטיבית בעתיד. בשבוע הקרוב יהיה מעניין ביותר לראות כיצד תתנהגנה יישום ואיתן במהלך המסחר, דבר שעשוי להשפיע מאוד בעתיד על גיוס הון לגופים קטנים. מהראוי לזכור שמרבית רוכשי ההנפקות מצפים שני"ע החדשים ישופלו בצורה שתניב רווחים מרגע שיתקיים בהם המסחר בבורסה.

גיוס הון באג"ח

בנק ישראל „מפציץ" את שוק האג"ח בהנפקות חדשות למכביר. נכון שבשכבת הנזילות רכישת אג"ח מהווה אלטרנטיבת השקעה בולטת בשוק. אמרנו בולטת, ובמודגש לא כתבנו – מומלצת. לדעתנו ההנפקות של בנק ישראל אינן מועילות לאג"ח הקיימים למסחר, וטוב יעשה בנק ישראל אם ינמיך מעט פרופיל בהנפקות אג"ח ו„יפנה מקום" בשוק האג"ח לסקטור העסקי. ראוי לציין, שהמדיניות המוצהרת של הממשלה היא לאפשר לסקטור העיסקי לגייס הון באמצעות אג"ח, ופעילות בנק ישראל בשלב הנוכחי אינה מסייעת בכך.

„איסוף סחורה"

מגמת „איסוף סחורה" מורגשת בני"ע הבאים: גאות אביב, לוינשטיין 5, פריון, מרכזית, חלפסון, גליל טכנולוגיות, ברוטן, מקסימה, אינקובה, אלומית. מרבית ני"ע הנ"ל סחירים למדי באופן יחסי ולפיכך מגמת איסוף הסחורה בהם הינה איטית ובשלבים של קביעת רמות שערים רצויות. ניתן להאמין שהגדלת פוזיציות באופן משמעותי תגרום לשינוי חיובי בשערים. הדבר מותנה כמובן בהמשך מגמת מסחר חיובית בעתיד. כדאי לתת שימת לב לעובדה שחלק מהחברות הנ"ל מצוי בקשיים כלכליים.

תשואה שבועית בקבוצת ני"ע

להלן שינויי שער במשך השבוע החולף בקבוצת ני"ע נבחרת.

	שער ני"ע 3.7.86	שער ני"ע 10.7.86	הפרש ב-%
נכסים ובנין	2620	2689	+2.6%
אורים	625	598	-4.4%
פרומאסבסט 5	2355	2480	+5.5%
פטרוכימיים	530	540	+2%
ים המלח	14810	14900	+0.6%
רובק	3380	3350	-0.9%
אי.די.בי פיתוח	3650	3700	+1.5%
לוינשטיין 5	113	114	+0.9%
פריון	3555	3460	-2.9%
דלק נפט 5	1615	1729	+7%

הודעות בורסה

אלקטרה ישראל – הפסד מתואם לשנת 1985 של 3769 אלף שקל ולאחר הפסדים רצופים בשנתיים הקודמות. מכירות – 62 מליון דולר. יצוא 6.3 מליון דולר (ירידה של 29% בהשוואה ל-1984) השקעות – 2 מליון דולר. החברה השלימה שלב ראשון בתכנית הבראה והתייעלות.

גיבור סברינה – החברה מתכננת הכפלת היצוא לארה"ב, והגדלת מחזור המכירות ב-10 מליון ש"ח. החברה מצפה למחזור מכירות של כ-75 מליון ש"ח ב-1986/87.

* הכותב הינו יועץ השקעות

השקעות תעשיה

מרכזית ב 0.1	6600	37.0	+100	+1.5	+80.0
כור בב' 1.0	4830000	.2	-50000	-1.0	-2
כלל תעשיות 1.0	1290	2679	+15	+1.2	+759
מאגרי טכנולוגיה	450	3303	+8	+1.8	+713

חברות להשקעה

השקעה ואחזקות

אביק ש	4900	64.0	+150	+3.2	+45.0
אידיבי פתוח 2.0	3700	462			-325
אינקובה 0.1	1600	71.0			+106
אינקובה 0.5	835	310	+35	+4.4	+50.0
אלגר ש	6840	184			-134
אלגר מ	6750	122			-137
אלרן ש	2695	828	-5	-.2	-143
אלרן מ	2800	63.0	-100	-3.5	-131
אמיסר בב' 1.0	— הפסקת מסחר				
אפיק 1.0	— הפסקת מסחר				
אפיק 5.0	— הפסקת מסחר				
גחלת 1.0	תב 1350	50.0	+72	+5.6	+50.0
חברה לישראל 1.0	— הפסקת מסחר				
חברה לישראל 5.0	— הפסקת מסחר				
וולפסון 0.1	117300	1.9	+2300	+2.0	+10.1
וולפסון 1.0 ש	24090	59.0	-120	-.5	-114
אמפא א 0.5	12290	7.0	+390	+3.3	+7.0
פועלים השק ש	5180	491			-325
לאומי השק 0.1	— הפסקת מסחר				
דיסקונט השק ש	2160	1886	-25	-1.1	-2780
מזרחי השק ש	15950	20.0	-200	-1.2	-34.0
כור השק אגח 124	10020				
ירדן 1.0	1895				
ירדן 5.0	688	580	+9	+1.3	+716
יצוא ש	9840	72.0			-54.0
ירדן א 0.1	4280	192			-296
כלל ישראל 10.0	738	3194			-1173
כלל ישראל 50.0	634	216	+18	+2.9	+421
לנדקו 0.1	8799				
לנדקו 0.5	2710	174	-13	-.5	-46.0
מגור 0.1	624	2741	+13	+2.1	+2701
מגור א 0.5	400	3122	+17	+4.4	+4657
עוז השק ב 0.1	— הפסקת מסחר				
עוז השק ג 0.5	— הפסקת מסחר				
פז השק ש	5700	89.0			-146
פמה א 0.1	9458	3.0			-35.0
פמה 0.5	4950	227	+150	+3.1	+224
פריון ב 2.5	3460	385	+70	+2.1	+251

מחקר ופיתוח

אלבעים מתוחכמים	— הפסקת מסחר				
גליל טכנולוגיות	525	8513	+25	+5.0	+8274

דלק ונפט

דלק חיפושים 1.0	תב 3760	592	+210	+5.9	+920
דלק חיפושים 5.0	1729	960	+39	+2.3	+944
דלק נפט אפ 2	1050	863	+30	+2.9	+824
פז חיפושי נפט	12650	154			-144
מראיל 1.0	1850	219	+18	+1.0	+219
מראיל 5.0	תב 957	460	+87	+10.0	+760
י.ג.א.ל. 5.0	1500	321	+48	+3.3	+45.0
מ.ג.ג. 1.0	3000	218			-32.0
מ.ג.ג. 5.0	1280	148	+35	+2.8	+117
מראיל ב 0.3	3900	284	+180	+4.8	+416
צפון אמר נפט 1.	255	716			-709
צפון אמר נפט 5.	170.0	500	+1.0	+.6	+123
צפון אמר אפ 2	452	140	+1	+.2	+165
נפטא ש	1865000	1.0	-25000	-1.3	-1.0

נסחרות במט"ח

גוית מ	229

שערי מטבע חוץ ביום 10.7.86

המטבע	השינוי	בנקנוטים						העברות והמחאות						שער יציג
		לאומי		הפועלים		דיסקונט		לאומי		הפועלים		דיסקונט		
		קניה	מכירה	קניה	מכירה	קניה	מכירה	קניה	מכירה	קניה	מכירה	קניה	מכירה	
1 דולר ארה"ב	+0.004	1.46	1.51	1.46	1.52	1.46	1.51	1.4827	1.5013	1.4818	1.5002	1.4818	1.5004	1.4968
1 ליש"ט	+0.006	2.22	2.33	2.22	2.33	2.22	2.33	2.2619	2.2902	2.2612	2.2894	2.2641	2.2926	2.2976
1 מארק גרמני	+0.005	0.67	0.70	0.67	0.70	0.67	0.70	0.6820	0.6906	0.6808	0.6893	0.6822	0.6907	0.6904
1 פרנק צרפתי	+0.001	0.21	0.22	0.21	0.22	0.20	0.22	0.2125	0.2151	0.2127	0.2154	0.2125	0.2152	0.2154
1 גילדן הולנדי	+0.004	0.60	0.70	0.59	0.62	0.59	0.62	0.6057	0.6133	0.6059	0.6135	0.6046	0.6122	0.6128
1 פרנק שוויצרי	+0.005	0.82	0.86	0.82	0.86	0.82	0.86	0.8353	0.8458	0.8336	0.8440	0.8347	0.8452	0.8468
1 כתר שוודי	+0.001	0.21	0.22	0.20	0.21	0.20	0.22	0.2091	0.2117	0.2087	0.2113	0.2090	0.2116	0.2118
1 כתר נורבגי	+0.001	0.20	0.21	0.19	0.20	0.19	0.20	0.1985	0.2010	0.1984	0.2009	0.1986	0.2010	0.2013
1 כתר דני	+0.001	0.18	0.19	0.18	0.19	0.17	0.19	0.1826	0.1849	0.1828	0.1851	0.1826	0.1849	0.1852
1 מארק פיני	+0.002	0.29	0.30	0.28	0.30	0.28	0.30	0.2916	0.2952	0.2914	0.2950	0.2913	0.2950	0.2957
1 דולר קנדי	+0.004	1.06	1.11	1.06	1.11	1.05	1.11	1.0772	1.0907	1.0749	1.0883	1.0750	1.0885	1.0855
1 דולר אוסטרלי	+0.020	0.89	0.98	0.91	0.98	0.92	0.98	0.9489	0.9608	0.9442	0.9560	0.9461	0.9580	0.9502
1 ראנד דרא"פ	+0.003	0.45	0.50	0.35	0.59	0.36	0.50	0.5805	0.5878	0.5786	0.5858	0.5808	0.5881	0.5905
10 פרנקים בלגיים	+0.003	0.32	0.34	0.32	0.34	0.32	0.34	0.3291	0.3333	0.3311	0.3352	0.3313	0.3355	0.3361
10 שילינגים אוסטריים	+0.007	0.95	1.00	0.95	1.00	0.95	1.00	0.9694	0.9816	0.9707	0.9828	0.9695	0.9817	0.9820
1000 לירטות איטלקיות	+0.007	0.97	1.03	0.97	1.04	0.97	1.03	0.9938	1.0062	0.9938	1.0062	0.9934	1.0059	1.0061
100 ינים יפאניים	+0.008	0.91	0.95	0.91	0.95	0.91	0.95	0.9255	0.2371	0.9252	0.9368	0.9226	0.9342	0.9367
1 דינר ירדני	+0.011	4.25	4.52	4.07	4.33	4.08	4.31	—	—	—	—	—	—	4.2539
10 לירות לבנוניות	+0.001	—	—	—	—	0.20	0.30	—	—	—	—	—	—	0.3742
1 לירה מצרית	+0.002	0.79	0.84	0.78	0.83	0.76	0.82	—	—	—	—	—	—	0.7978

דולר יציג: 1.4918 **דולר נוסעים:** 1.77 **דולר שחור:** 1.58–1.59

שערי אגרות חוב

הסידרה	השער	השינוי בנקי
4% מלוות (100% הצמדה)		
ש4001	562000.0	
ש4002	535479.0	
ש4003	525302.0	
ש4004	541343.0	
4.25% מלווה מדינה (שגיא)		
ק-301 תשואה 3.53%		
4101	303.0	-1.8
ק-302 תשואה 3.55%		
4102	118.6	-.6
4103	117.0	-.6
4104	113.3	-.5
ק-311 תשואה 4.37%		
4201	101.6	-.7
4202	99.7	-.7
4203	97.8	-.7
4204	94.3	-.7
4205	92.5	-.7
ק-321 תשואה 3.81%		
4301	112.2	+.1
4302	106.8	
4303	106.0	
4304	104.3	
3% מלווה מדינה (גליל)		
ק-201א תשואה 2.32%		
ש3601	33350.0	-10.0
ק-201ב תשואה 2.41%		
ש3602	30635.0	+15.0
* 2027 א תשואה 2.27%		
ש3603	29225.0	-120.0
ק-202ב תשואה 2.31%		
3604	26211.0	+14.0
ק-203א תשואה 2.67%		
ש3605	23586.0	-53.0
ק-203ב' תשואה 2.52%		
ש3606	22355.0	-98.0
ק-203 ב' תשואה 2.35%		
ש3607	20927.0	+56.0
ק-203 תשואה 2.40%		
ש3608	19763.0	+128.0
ק-204 תשואה 2.51%		
ש3609	18735.0	+10.0
ש3610	16897.0	+10.0
ש3611	16322.0	+9.0
ש3612	15847.0	+8.0
ק-205 תשואה 2.34%		
ש3613	15030.0	+15.0
ש3614	14430.0	+14.0
ש3615	13589.0	+14.0
ש3616	12441.0	+12.0
ק-206 תשואה 2.46%		
ש3617	11667.0	+98.0
ש3618	11072.0	+94.0
ש3619	10189.0	+87.0
ק-207 תשואה 2.48%		
ש3620	9621.0	+55.0
ש3621	9140.0	+53.0
ש3622	8243.0	+48.0
ק-208 תשואה 2.57%		
ש3623	7702.0	+4.0
ש3624	7253.0	+4.0
ק-209 תשואה 2.68%		
ש3625	6587.0	-18.0
ש3626	6092.0	-18.0
ש3627	5765.0	-16.0
ק-210 תשואה 2.69%		
ש3628	5304.0	-57.0
ש3629	4969.0	-55.0
ש3630	4698.0	-53.0
ק-211 תשואה 2.53%		
ש3631	4357.0	+2.0
ש3632	4104.0	+3.0
ש3633	3877.0	+2.0
ק-212 תשואה 2.68%		
3634	3384.0	-5.0
ש3635	3200.0	-4.0
ש3636	3082.0	-4.0
ק-213 תשואה 2.72%		
ש3637	2887.0	-8.0
ש3638	2688.0	-7.0
ש3639	2511.0	-7.0
ק-214 תשואה 2.59%		
ש3640	2086.0	+16.0
ש3641	1608.0	+14.0
ק-215 תשואה 2.70%		
3642	1605.0	+1.0
ש3643	1393.0	+1.0
ק-216 תשואה 2.21%		
3644	1284.0	+1.0
3645	1158.0	
4.25% מלווה מדינה (גליל)		
ק-341 תשואה 4.43%		
3826	96.8	-.7
3827	94.9	-.7
3828	91.5	-.7
3829	89.7	-.7
ק-251 תשואה 3.74%		
3701	916.2	+5.5
ק-252 תשואה 3.60%		
3702	708.5	+3.9
ק-253 תשואה 4.13%		
3703	604.7	+.3
3704	533.4	+.3
ק-261 תשואה 4.11%		
3751	281.5	+.1
ק-262 תשואה 4.26%		
3752	108.6	-1.7
3753	107.4	-1.6
ק-263 תשואה 4.67%		
3754	94.4	-1.5
3755	90.8	-1.5
3756	87.5	-1.5
3757	85.8	-1.4
ק-271 תשואה 4.40%		
3901	102.8	-1.8
3902	97.9	-1.7
3903	97.1	-1.7
3904	95.5	-1.7
4% מלווה פיתוח (90% הצמדה)		
ש3109	243600.0	
ש3110	244900.0	+600.0
ש3111	241000.0	
ש3112	235500.0	+500.0
ש3113	237500.0	+1000.0
ש3114	231000.0	+500.0
ש3115	227400.0	-600.0
ש3116	220500.0	
ש3117	229600.0	-1400.0
ש3118	221000.0	+500.0
4%–6%–7% מלווה פיתוח והמדינה (80% הצמדה)		
ש3201	190500.0	
ש3202	194500.0	
ש3203	188500.0	
ש3204	185000.0	
ש3205	181000.0	
ש3206	179800.0	
ש3210	176000.0	
ש3211	173500.0	
ש3212	170000.0	
ש3213	161800.0	
ש3214	159000.0	
6%		
ש3501	157500.0	
ש3502	157000.0	
ש3503	140500.0	
ש3504	137500.0	
ש3505	135715.0	
7%		
ק-701 תשואה 2.30%		
ש3521	134215.0	+73.0
ש3524	121761.0	+65.0
ק-702 תשואה 2.27%		
ש3522	128958.0	+129.0
ש3523	121921.0	+125.0
ק-703 תשואה 2.43%		
ש3525	119158.0	+105.0
ש3526	119049.0	+106.0
ש3527	116679.0	+105.0
ש3528	113672.0	+104.0
ק-704 תשואה 2.30%		
ש3529	113798.0	+389.0
ש3530	111142.0	+380.0
ש3531	115772.0	+404.0
ש3532	112385.0	+393.0
ש3533	112295.0	+405.0
ש3534	105915.0	+384.0
ק-705 תשואה 2.21%		
ש3535	106313.0	+57.0
ש3539	100204.0	+53.0
ק-706 תשואה 2.29%		
ש3536	106020.0	+147.0
ש3537	105907.0	+147.0
ש3538	99686.0	+138.0
ש3540	99554.0	+142.0
ש3541	96195.0	+137.0
ש3542	96118.0	+139.0
ש3543	91440.0	+133.0
ק-707 תשואה 2.60%		
ש3544	90940.0	+50.0
ש3546	88730.0	+48.0
ש3547	88539.0	+48.0
ש3548	88444.0	+48.0
ש3550	83846.0	+45.0
ש3551	83531.0	+45.0
ק-708 תשואה 2.64%		
ש3545	88404.0	+90.0
ש3549	83535.0	+86.0
ש3552	76699.0	+80.0
ש3554	76577.0	+82.0
ש3555	76577.0	+82.0
ק-709 תשואה 2.69%		
ש3553	76191.0	-154.0
ש3571	66132.0	-154.0
ק-710 תשואה 2.60%		
ש3556	73055.0	+40.0
ש3558	72979.0	+40.0
ש3559	70402.8	+39.0
ש3560	66656.0	+37.0
ש3561	66477.0	+36.0
ק-711 תשואה 2.57%		
ש3557	73588.0	+20.0
ש3572	66966.0	+13.0
ק-712 תשואה 2.68%		
ש3573	66399.0	+50.0
ש3574	61228.0	+46.0
ש3577	63839.0	+53.0
ש3578	58981.0	+49.0
ק-713 תשואה 2.60%		
ש3575	61172.0	+187.0
ש3576	63638.0	+194.0
ש3579	58766.0	+183.0
ק-714 תשואה 2.38%		
ש3580	55063.0	+77.0
ש3581	50106.0	+72.0
ש3582	46237.0	+67.0
ש3583	42997.0	+64.0
ק-715 תשואה 2.59%		
ש3584	40639.0	+22.0
ש3585	38547.0	+21.0
ש3586	34922.0	+19.0
ש3588	34886.0	+19.0
ק-716 תשואה 2.60%		
ש3587	35005.0	+19.0
ש3591	31911.0	+17.0
ש3592	31877.0	+17.0
ש3593	31826.0	+18.0
ק-717 תשואה 2.45%		
ש3589	32008.0	+151.0
ש3594	30532.0	+146.0
ש3596	29194.0	+143.0
ש3597	29101.0	+143.0
ק-718 תשואה 2.62%		
ש3590	31700.0	-205.0
ש3595	30218.0	-201.0
8.25% מלוות אחרים (100% הצמדה)		
81 סד' 3	103.9	
מימון 157	110.2	
5% מלווה פיתוח ומדינה (בריבית צבורה)		
ק-101 תשואה 2.44%		
ש2001	130697.0	+71.0
ש2002	130349.0	+71.0
ק-102 תשואה 2.64%		
ש2003	125123.0	+68.0
ק-103 תשואה 2.50%		
ש2004	126084.0	+68.0
ק-104 תשואה 2.72%		
ש2005	118102.0	+65.0
ש2006	117968.0	+64.0
ש2007	115703.0	+63.0
ק-105 תשואה 2.54%		
ש2008	115260.0	+308.0
ש2012	112853.0	+312.0
ש2015	109992.0	+307.0
ק-106 תשואה 2.65%		
ש2009	116281.0	-41.0
ק-107 תשואה 2.68%		
ש2010	115593.0	-526.0
ש2011	113352.0	-516.0
ש2013	113289.0	-539.0
ש2014	110407.0	-529.0
ק-108 תשואה 2.50%		
ש2016	111509.0	+483.0
ש2018	112168.0	+500.0
ש2021	108607.0	+503.0
ק-109 תשואה 2.72%		
ש2017	107567.0	-290.0
ש2019	110784.0	-294.0
ש2020	107541.0	-287.0
ק-110 תשואה 2.67%		
ש2022	101418.0	+55.0
ק-111 תשואה 2.56%		
ש2023	102369.0	+56.0
ק-112 תשואה 2.70%		
ש2024	95346.0	-382.0
ש2027	91976.0	-385.0
ש2031	85176.0	-386.0
ק-113 תשואה 2.55%		
ש2025	96228.0	+52.0
ש2026	95919.0	+51.0
ק-114 תשואה 2.09%		
ש2028	93773.0	+50.0
ש2030	89246.0	+48.0
ק-115 תשואה 2.33%		
ש2029	88156.0	+88.0
ש2033	81226.0	+84.0
ש2035	74598.0	+78.0
ק-116 תשואה 1.73%		
ש2032	87749.0	+736.0
ש2034	82974.0	+716.0
ש2036	76241.0	+678.0
ק-117 תשואה 1.90%		
ש2037	71816.0	+230.0
ש2052	60430.0	+204.0
ק-118 תשואה 2.45%		
ש2038	71273.0	+421.0
ש2040	68657.0	+417.0
2051	64977.0	+400.0
ק-119 תשואה 2.34%		
ש2039	68416.0	+523.0
ש2041	64788.0	+507.0
ק-120 תשואה 2.50%		
ש2053	61644.0	-497.0
ק-121	— הפס	
ש2054	— הפסקת מסחר	
ש2056	— הפסקת מסחר	
ש2058	— הפסקת מסחר	
ש2060	— הפסקת מסחר	
ק-122 תשואה 1.75%		
ש2055	58232.0	+31.0
ש2057	53931.0	+28.0
ש2059	49076.0	+26.0
ק-123א תשואה 0.48%		
ש2061	35907.0	+836.0
ק-123ב תשואה -0.40%		
ש2062	ק 33910.0	+1008.0
ק-123ג תשואה -0.04%		
ש2063	ק 31970.0	+947.0
הילים		
ם 17	103.1	
ם 18	103.4	-.1
ם 19	102.1	
ם 20	102.0	
ם 21	102.2	
פריון 21	103.0	07/07
ם 22	102.7	-.3
ם 23	96.0	
ש24	94.1	-.4
ש25	95.3	
ש26	97.5	
ש27	95.0	09/07
ש28	94.0	+1.0
ש29	95.0	+2.0
ש30	100.0	
ש31	100.5	+.5
32	97.3	+1.0
33	95.3	
2	94.9	-.2
34 סו"ג	101.8	-.7
אגרות חוב בלתי מתקבלות במס		
אמפל מ	100.0	01/07
ישראל 11	98.3	25/06
ישראל 12	98.3	25/06
ישראל 13	95.1	29/06
ישראל 14	95.7	26/06
מניב ש24	88.0	29/06
מניב ש25	88.0	25/06
מניב ש26	88.3	25/06
מניב ש28	88.8	01/07
מניב ש30	84.6	09/07
אגרות חוב צמודות לדולר (100% הצמדה)		
ק-601 תשואה 5.80%		
סד' 2501	154.5	-.6
סד' 2502	151.8	-.6
סד' 2503	147.0	-.6
ק-602 תשואה 6.28%		
סד' 2504	145.7	-.4
סד' 2505	140.2	-.3
ק-603 תשואה 5.75%		
סד' 2506	136.0	-1.2
סד' 2507	131.3	-1.2
ק-604 תשואה 0.15%		
סד' 2508	109.5	-1.0
[illegible]-צמוד דולר ריבית קבועה		
ק-901 תשואה 7.68%		
7001	235.5	-2.3
7002	228.3	-2.2
ק-902 תשואה 7.55%		
7003	219.1	-3.4
7004	208.9	-3.3
ק-903 תשואה 7.35%		
7005	196.4	-5.1
ק-904 תשואה 7.55%		
7006	184.0	-2.8
ק-905 תשואה 7.14%		
7007	173.7	-.6
7008	165.1	-.5
ק-906 תשואה 7.22%		
7009	159.5	-.6
ק-907 תשואה 7.72%		
7010	148.3	+.3
ק-908 תשואה 7.60%		
7011	140.7	-2.1
7012	135.8	-2.0
ק-909 תשואה 7.60%		
7013	128.3	-.2
ק-910 תשואה 7.70%		
7014	111.4	-.8
ק-911 תשואה 7.78%		
7015	95.4	-.9
7016	94.7	-1.0
7017	94.0	-1.0
7018	93.8	-1.0
7019	94.2	-1.0
7020	94.0	-1.0
7021	93.2	-1.0
7022	92.8	-1.0
ק-951 תשואה 7.55%		
7201	93.0	
7202	94.5	
7203	94.3	
7204	94.7	
7205	94.8	
"[illegible]" צמוד דולר ריבית משתנה		
ק-801 תשואה 2.17%		
ש6101	12371.0	+81.0
ק-802 תשואה 2.22%		
ש6102	7566.0	-158.0
ק-803 תשואה 2.40%		
ש6103	6728.0	-112.0
ק-804 תשואה 2.57%		
ש6104	6146.0	-20.0
ש6105	5827.0	-19.0
ק-805 תשואה 2.50%		
ש6106	5671.0	-106.0
ש6107	5461.0	-103.0
ק-806 תשואה 2.62%		
ש6108	3922.0	+8.0
ש6109	3731.0	+8.0
ש6110	3705.0	+6.0
ק-807 תשואה 2.56%		
ש6111	3089.0	-62.0
ש6112	2997.0	-61.0
ק-808 תשואה 2.68%		
ש6113	2028.0	-4.0
ק-821 תשואה 3.18%		
ש6151	804.1	-3.2
ש6152	769.8	-3.1
ק-822 תשואה 3.10%		
ש6153	673.1	-2.2
ש6154	661.3	-2.2
ק-823 תשואה 3.00%		
ש6155	431.5	-1.2
ק-824 תשואה 3.13%		
ש6156	348.7	-1.2
ק-825 תשואה 3.03%		
ש6157	261.1	-2.1
ש6158	247.5	-1.9
ק-826 תשואה 3.20%		
6159	206.7	-.6
ק-827 תשואה 3.16%		
6160	194.5	-.6
6161	187.9	-.5
ק-828 תשואה 3.10%		
6162	172.5	-4.7
ק-829 תשואה 3.01%		
6163	161.4	-1.4
6164	154.9	-1.4
ק-830 תשואה 3.09%		
6165	144.7	-.5
ק-831 תשואה 3.05%		
6166	137.1	-.5
6167	134.1	-.3
6168	132.1	-.5
ק-832 תשואה 3.10%		
סד' 6169	123.9	-.4
ק-833 תשואה 3.02%		
6170	117.4	-1.0
ק-834 תשואה 3.07%		
6171	83.6	-.2
6172	82.5	-.3
ק-851 תשואה 3.11%		
6801	87.8	-2.7
אל אופס 86	947.0	
אלביט 85	207.9	
אלתא 85	1226.0	
אלסינט 83	— הפסקת מסחר	
תדיראן 84	96.2	+.6
תדיראן 85	400.1	

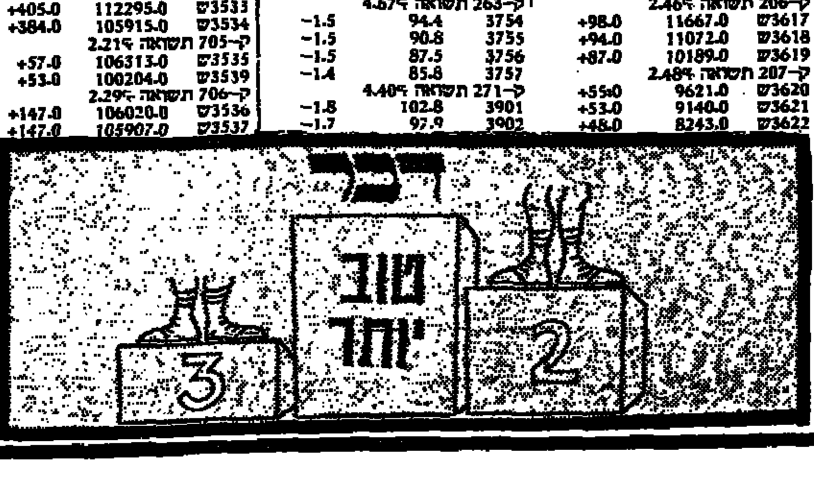

„מסירקין האדם ועד האיש שכאן"

מאת משה בורשטיין

ב־1 באפריל השנה מלאו לכפר סירקין 50 שנה. לכבוד הארוע ב־23 למרץ נתקבלו מייסדי כפר סירקין ברוב כבוד על־ידי נשיא המדינה, מר חיים הרצוג, במשכנו בירושלים. באחד באפריל נתנך, בנוכחות כל חברי הכפר ואורחים רבים מן החוץ, „גן" שניטע במרכז הכפר ע"ש הראשונים. השלמת הנטיעה נעשתה בידי שני חברים משרידי עשרת החברים של הקבוצה הראשונה שעלתה על הקרקע, באותו יום לפני חמישים שנה. קהל המשתתפים עבר משם לרחבת האנדרטה להתייחד עם זכר החברים והבנים שנפלו במלחמות ישראל, ולאחר מכן אל כותל ההתייחדות, שהוקם לאחרונה במועדון המפואר לחבר הוותיק, שם התייחדו עם זכר החברים שהלכו לעולמם במשך חמישים שנות קיום הכפר.

גולת הכותרת של אותו יום היתה כנס הראשונים בבית־העם. לאחר דברי הפתיחה וההכרזה על שנת היובל על־ידי יושב ראש ועדת החגיגות, סקר יו"ר הוועד את 50 שנות התפתחות הכפר.

לידתו של כפר סירקין היתה בעיצומם של מאורעות דמים ביישוב. מאורעות הדמים של 1936 – היא שנת עליתנו על הקרקע – היו לנו כבני לוויה קבועים משך זמן רב, ומוראם הטיל צילו עלינו במקום רגיש זה, שהיה מוקף ישובים ערביים עויינים. לא נענינו לדרישת מטה ההגנה באיזור לנטוש את המקום בשעת סכנה והמשכנו בעשייה, תוך כדי הגנה על הנפש והרכוש.

עם תום מלחמת השחרור הוסר מעל הכפר האיום הבטחוני, והחברים השתחררו מעט מעול המתח הבלתי־פוסק.

היוזמה להקמת הכפר באה מצד מועצת פועלי פתח־תקווה, לשם מציאת פתרון לבעיות הדיור והתעסוקה שהיו מנת חלקם של פועלי המושבה, על־ידי הקמת בית ומשק־עזר לפרנסת המשפחה.

הפועלים שהתארגנו שילמו בכספם עבור הקרקע והתשתית. בעשר אצבעותיהם החלו החברים ביצירת יש מאין והגיעו ברבות הימים למשקי עופות ובקר, שהיו להם לעזר לקיום משפחותיהם, חלקם הצליחו לבסס את פרנסתם על התוצרת ממשקיהם.

כאה היה המצב של רוב החברים, שנרשמו לארגון מבין פועלי פתח־תקווה, פרט לקבוצת חברים מגובשת מבין עולי גרמניה, אשר שפר חלקם וזכו לסיוע כספי וארגוני במחלקת ההתישבות של המעמד הבינוני בסוכנות היהודית.

לשם שמירה על צביון חברתי קול־בי של הישוב, הוחלט באחת האסיפות הראשונות לכונן את החיים בכפר על בסיס של מושב עובדים ולפי הצעת החבר יעקב פרוזנסקי (אחווה) אשר שימש בראשית הדרך כמרכז הכפר – לקרוא את הכפר על שמו של נחמן סירקין, מנהיג פועלים דגול, ומהוגי הרעיון להקמת ישובים קולקטיביים בארץ. עד עצם היום הזה משמש תקנון זה כבסיס לחיים החברתיים המשותפים של כפר סירקין.

בעיית החינוך היתה חריפה במיוחד. בהדרכת המרכז לחינוך של הוועד־הפועל של ההסתדרות, הוקמו כמה כיתות לימוד בבתים פרטיים שטרם אוכלסו ורבדי גיל אחדים צורפו לכיתה אחת. כך היה בשנים הראשונות לייסוד הכפר. במשך הזמן חלו התפתחויות רבות בכל התחומים. הבתים הסטנדרטיים כמעט נעלמו מן האופק. אלה הורחבו שופצו וקיבלו צורה אחרת. בעקבות תחלופת חברים ניבנו בתים חדשים.

68 בנים ובנות של חברים ותיקים הקימו משפחותיהם כאן. 25 מהם בנו בתיהם כבית שני על חלקות הוריהם. 43 באו במקום הוריהם, או רכשו זכויות של אחרים שעזבו את הכפר. במשך השנים חלה התפתחות רבה באיכות החיים. הוקם איזור ספורט ובתוכו בריכת שחייה. במרכזו של הכפר, סמוך למוסדות הציבור, בית העם, בית־הספר וגן הילדים. מוסדות החינוך מופעלים בשיתוף עם המועצה האזורית והם קולטים גם ילדים משיכון ושכונת בילינסון הסמוכות.

בשנים הראשונות של כפר סירקין התפללו החברים שומרי המסורת בצריף עץ, אחר־כך נבנה בית־הכנסת במרכז הכפר. לאחרונה שופץ הבית, והוא מנוהל על־ידי ועד של חברים צעירים, ותיקים וחדשים כאחד.

המפקד האחרון שנערך עתה לקראת יובל החמישים מראה על ארבעים ושבע משפחות מהמייסדים הראשונים, החיים אתנו כאן, למעלה ממחציתם בודדים, אלמנים ואלמנות.

האוכלוסיה המונה עתה כ־650 נפש, היא איפוא מגוונת מבחינת הגילים ומכאן השלכות על חלוקתה במקורות התעסוקה והפרנסה. 65 חברים קיבלו תוספת קרקע של 15 דונם בנוסף על חמשת הדונמים שהיו ברשותם, ורובם נטועים עצי הדר. ישנה קבוצת חברים המתפרנסת מגידולי כותנה וירקות ליצוא על שטחים נרחבים, בחלקם חכורים, מחוץ לכפר. רוב החברים החדשים מוצאים את פרנסתם בעבודות חוץ שונות.

למרות כל זה אין פער הגילים וההבדלים בעיסוקיהם של החברים משפיעים על הגיבוש החברתי. ניהול מוסדות הכפר והפעילות התרבותית נעשים מתוך שיתוף־פעולה בין הדורות ומתוך שאיפה לראות את הדור הצעיר ממשיך את הדרך.

מחר, בשבת 12.7.86, ילבש הכפר כולו חג, כאשר במוצאי־יום זה יתקיים האירוע המרכזי בו יעלו חברי הכפר והילדים מחזמר שחובר למאורע זה, „מסירקין האדם ועד האיש שכאן" – **דוד לדור מגע.**

כפר סירקין – מראה כללי

לכפר סירקין

ליובל ה־50

איחולי שגשוג והצלחה

המשיכו בדרך הטובה

מושב מגשימים

לכפר סירקין

שלוחה ברכת שכנים חמה

ליובל ה־50

איחולינו להמשך שגשוג ופיתוח

בית קיבוץ עינת

למושב כפר סירקין

ביובלכם ה־50

קבלו איחולינו וברכותינו

להמשך דרך צלחה!

חברי מושב גן חיים

למושב כפר סירקין

ברכות לבביות ביובלכם ה־50

איחולינו להמשך הצלחה

בדרככם הברוכה

מושב נוה־ירק

לכפר סירקין

ביובלכם ה־50

שאו ברכת דרך צלחה

להמשך שגשוג ופיתוח

קיבוץ נחשונים

למושב כפר סירקין

ברכותינו **ביובלכם ה־50**

איחולינו להמשך שיתוף פעולה פורה

גם בעתיד

שרותי השקייה

כל־בו לחקלאות מושב נחלים

משרד – 03־9328580

מחסן – 203־9326583

מחסן – 03־9322132

לכפר סירקין

בחג יובלכם ה־50

שלוחות מיטב ברכותינו

להמשך דרך צלחה

דפוס אופסט קולור

כל סוגי העבודות באיכות מעולה

רח' שטמפפר 25, פ"ת, טל' 03־901146

לכפר סירקין

בחג יובלכם ה־50

שאו ברכת ידידים

להמשך הבנין השגשוג והפיתוח

כה־לחי!

דרור לפנים הבנין בע"מ

ונגרית ישפה בע"מ

לכפר סירקין

ביובלכם ה־50

שאו ברכותינו.

איחולינו להמשך שיתוף פעולה פורה

דפוס המרכז

כל סוגי עבודות דפוס

רח' שטמפפר 13, פתח־תקווה, טל' 03־912635

למושב כפר סירקין

ברכות חמות ליובלכם

אחים המבורגר

רהיטי מתכת ועץ למשרדים ומוסדות

ורהיטי גן ונוי

רח' פינסקר 21, פתח תקוה, טל' 03־912417

למושב כפר סירקין

שפע ברכות ואיחולים לבביים

ביובלכם

כה־לחי!

אליאס יעקב

משרד להנהלת חשבונות

רח' איכילוב 4, פתח תקוה

לכפר סירקין

החוגג יובל שנים לעליתו על הקרקע

המשיכו בהצלחה בדרככם!

לוי לייכנר

מתקני חשמל לתעשיה בע"מ

רח' בר כוכבא 24, פתח תקוה, טל' 03־905830

לפרדסני כפר סירקין

ולכל משפחות הכפר

שלוחה ברכה חמה

ליובל ה־50

בתקוה לשנים פוריות בפרדסנות

וביתר ענפי החקלאות

„בוסתן"

אגודת פרדסנים קואופרטיבית בע"מ

אריזת פרי הדר, עיבוד וניהול פרדסים

פתח־תקוה, טל' 03־917701/2

למושב כפר סירקין

ולהנהלת הכפר

מיטב ברכותינו

ביובלכם ה־50

כה – לחי!

פרנקו חיים ובנו

קבלנים לפיתוח אשפה ופסולת

טל' 03־954256

למושב כפר סירקין

שפע ברכות ואיחולים לבביים

ביובלכם ה־50

כה־לחי!

מגנידול ה. גולנד

איטום בריכות, מגדלי מים ומיבנים

ברכות לחברינו תושבי כפר סירקין

לרגל יובל ה־50

אב־גל סוכנות לביטוח

פתח־תקוה

לתושבי המושבים בסביבת פ"ת

תנאים מיוחדים

לפי תנאי תנועת המושבים

- **חתמים ויועצים לכל סוגי הביטוח**
- ביטוח חיים – ביטוח מנהלים, תכנון פיננסי.
- **ביטוח אלמנטרי לכל סוגיו**
- **לעובדי תעשיה אוירית "הסנה"**

תנאים מיוחדים בהתאם לחוזר

מבצע מיוחד-מנוי ב־מ.מ.ס.י.

רח' חיים עוזר 13 פ"ת 902540, 911941

המועצה האזורית דרום השרון

מברכת את כל

תושבי כפר סירקין

ביובלם ה־50

ומאחלת להם המשך הדרך הפוריה והיוצרת

אשר הלכו בה עד עתה לאורך כל הדרך

אברהם לזר

ראש המועצה האזורית דרום השרון

וכל עובדיה

• אייל	• חורשים	• נחשונים
• אלישמע	• ירקונה	• ניר אליהו
• בית ברל	• ירחיב	• נירית
• גבעת השלושה	• כוכב יאיר	• עדנים
• גבעת ח"ן	• כפר מע"ש	• עינת
• גן חיים	• כפר מל"ל	• צופית
• גני יהודה	• כפר סירקין	• צור נתן
• גני עם	• מגשימים	• רמות הכובש
• גת רימון	• נוה ירק	• שדה ורבורג
• חגור	• נוה ימין	• שדי חמד

מועצת פועלי פתח תקוה

מברכת את

חברי

מושב כפר סירקין

לרגל יובל ה־50

איחולינו הלבביים להמשך שיתוף פעולה פורה בעתיד

ציון צאלה

מזכיר

מועצת פועלי פתח תקוה

מבצע הנחה מיוחד לקוראי „דבר"

אַטְלָס עֵץ-חַיִּים

תּוֹלְדוֹת עַם יִשְׂרָאֵל

מִבְּרִיאַת הָעוֹלָם וְעַד יָמֵינוּ

מאת הרב

רְפָאֵל הַלְפֶּרִין

האנצקלופדיה לשורשי עם ישראל הגדולה והמקיפה ביותר

14 כרכים מהודרים במבצע ענק

יצירת ענק מונומנטלית ★ אלפי ערכים ★ מאות מפות ★ מפתחות ומובאות

קנה היום ושלם עד 6 חדשים

מבצע 456.- 299.- בתשלום אחד

המחיר הקטלוגי 456 ש"ח, המחיר לקוראי „דבר"

342 ש"ח ב־6 תשלומים שוים × 57 ש"ח

במזומן – 299 ש"ח כל 14 הכרכים

(כולל מע"מ) + 9 ש"ח אריזה ומשלוח

תוכן „אטלס עץ־חיים"

★ תאור מדויק של כ־5,700 שנות היסטוריה על גלגוליה והכויה.

★ אוצר בלום של מידע, מתאר בדייקנות את תולדותיהם ומסכת חייהם של כל גדולי ישראל וחכמיו – קדמונים אבות, שופטים, נביאים, תנאים אמוראים, גאונים, ראשונים ואחרונים, מפרשים, אדמו"רים ומנהיגים לדורותיהם, משפחותיהם, תלמידיהם וספריהם.

★ כ־20,000 ערכים ורבבות פרטים, ביוגרפיים, מפתחות־עזר רבים.

★ 700 מפות ודיאגרמות ב־4 צבעים. לכל כרך מצורפת מפת ענק צבעונית, המקפלת בתוכה תקופה תוררות.

כרך ראשון	התקופה הקדומה – חלק א' – מבראשית עד ג' תש"ס מבריאת העולם עד לאחר חורבן בית ראשון
כרך שני	התקופה הקדומה – חלק ב' – מבראשית עד ג' תש"ס מבריאת העולם עד לאחר חורבן בית ראשון
כרך שלישי	תנאים ואמוראים – חלק א' – ג'תש"ס-ד'תש"י מהחורבן עד שלהי תקופת הגאונים
כרך רביעי	תנאים ואמוראים – חלק ב' – ג'תש"ס-ד'תש"י מהחורבן עד שלהי תקופת הגאונים
כרך חמישי	ראשונים – ד'תש"י-ה'תנ"ב משלהי תקופת הגאונים עד גירוש ספרד
כרך שישי	אחרונים (א') – ה'רנ"ב-ה'ת"ח מגירוש ספרד עד גזירות ת"ח-ת"ט
כרך שביעי	אחרונים (ב') – ה'ת"ח-ה'תק"ב מגזירות ת"ח-ת"ט עד לראשית החסידות
כרך שמיני	אחרונים (ג') – חלק א' – ה'תק"ב-ה'תר"י החסידות בפולניה; חידוש הישוב בארץ; מרכזי התורה במזרח
כרך תשיעי	אחרונים (ג') – חלק ב' – ה'תק"ב-ה'תר"י החסידות בפולניה; חידוש הישוב בארץ; מרכזי תורה במזרח
כרך עשירי	אחרונים (ד') – חלק א' – ה'תר"י-ה'תרע"ה החסידות; תנועת המוסר; מרכזי תורה באירופה והמזרח
כרך אחד־עשר	אחרונים (ד') – חלק ב' – ה'תר"י-ה'תרע"ה החסידות; תנועת המוסר; מרכזי תורה באירופה והמזרח
כרך שנים־עשר	אחרונים (ד') – חלק ג' – ה'תר"י-ה'תרע"ה החסידות; תנועת המוסר; מרכזי תורה באירופה והמזרח
כרך שלושה־עשר	ספר המבוא חלק א'
כרך ארבעה־עשר	ספר המבוא חלק ב'

דעת מומחים

פרופ' ייד גילה – גבוה על היצירות הגדולות שבזמננו.

פרופ' אייא אבישר – עבודה גדולה בתכלית הדיוק.

פרופ' דניאל קרפי – עדיין אין לנו כלי עזר כמוג זה.

הרב עובדיה יוסף – בקיאות עצומה ודייקנות נפלאה.

האנציקלופדיה העברית – כרם היה כדבר הזה בספרותנו.

גזור ושלח

לכבוד ת.ד. 199 ת"א

יו"ר ועדת השיפוט בספרד: החלטות רבות לא מוצדקות

מאת יוסי רוזנברג, שליחנו בספרד

●●● בעקבות תלונות רבות נגד השופטים באליפות העולם בכדורסל, הודה יו"ר ועדת השיפוט, הספרדי סנצ'ז, כי רמת השיפוט אינה גבוהה וישנן החלטות רבות לא מוצדקות. בשריקותיהם גורמים השופטים לסערת רוחות במגרש. לסנצ'ז הצעה מעניינת – חמשת השופטים המצטיינים בשלבים הבאים של האליפות, יזכו בשבוע נופש בטנריף על חשבון הועדה המארגנת●●●

●●● נבחרתו של ראלף קליין, מערב גרמניה, די מאכזבת בספרד. אולם אין הדבר מפריע לכדורסלניה לבלות היטב בדיסקוטקים של מלגה. בבית הנערך בעיר זו אין התעניינות רבה במשחקים, וכמות הצופים נמוכה●●●

●●● השופט הישראלי, ראובן וירובניק, זכה לשבחים על שיפוטו המצויין בשני משחקים קשים בבית במלגה – מערב גרמניה נגד פורטו ריקו, אך בעיקר במשחק ארה"ב נגד פורטו ריקו (72:73). לוירובניק הובהר כי אם ישראל תעפיל, הוא ישובץ למשחקים המכריעים בשלבים הגבוהים●●●

●●● ד"ר חואן קורבלן, הרכז של ריאל מדריד, פרש מן הנבחרת, אך נחשב עדיין לכוכב נערץ. הוא מקבל מכתבי מעריצים המבקשים ממנו לחזור לסגל הלאומי●●●

●●● נבחרת בראזיל המופיעה בבית בסרגוסה, אינה מרשימה. רק במשחק נגד יוון (95:115) התעלו הבראזילים בכיכובו של אוסקר שמידט (קודמה האיטלקית) שקלע 40 נקודות, מהן 8 סלי 3 נקודות. בגלל יכולתם המפתיעה, נחשדו הבראזילים בנטילת סמים ואחרי המשחק נלקחו לבדיקות סמים●●●

●●● קולות נפץ פתאומיים הקפיצו שלשום בלילה את אנשי המשלחת הישראלית במלון אלמירנדה באל־פאורל. כולם ירדו ללובי מוכנים על מוחדות. כוחות הבטחון המאבטחים את האיזור גילו מיד כי המדובר בזיקוקין די־נור שהופעלו בחגיגה מקומית●●●

●●● מאמן הפועל ת"א, משה ויינקרנץ, "שם עין" על אחד מכוכבי נבחרת אורוגואי, הדברט נונייז (2,00 מ'). באמצעות מתורגמן הזל מרתי. נונייז התלהב וסיפר כי בארצו הוא מרויח רק 300 דולר כחודש. לבסוף לא הגיעו הצדדים לעמק השווה וההצעה ירדה מהפרק●●●

●●● שחקן חצי הפינה של קובה, ליאונרדו פלט, מצא חן בעיני מאמן בית"ר ת"א, אלי קטני. המאמן קטני ציין כי זהו בדיוק השחקן החסר לו להשלמת הרכבה, אך בשל היעדר יחסים דיפלומטיים עם קובה, אין סיכוי לממש את הרעיון●●●

●●● בעת שיתקיים שלב הגמר של האליפות, תיערך במדריד השתלמות מאמנים בהדרכת בובי נייט, מאמן בוסטון סלטיקס קי.סי. ג'ונס ומאמן ריאל מדריד, לאלו סאינז. ל־נ.ב.א. יהיה ייצוג נוסף ברמות פט יואינג מניו־יורק ניקס, שידגים תרגילים. צפויה הרשמה של כ־2000 מאמנים מכל רחבי תבל. 30 מאמנים ישראלים, השוהים עתה בספרד, הודיעו כי ירשמו להשתלמות●●●

●●● חברת "אדידס" הנותנת חסותה ל"מונדובאסקט 86", לא חוסכת מתנות יקרות מהשחקנים, העסקנים והמלווים. החברה מארגנת כוסו אלופה, והאדם שינחש את תוצאת הגמר המדויקת יזכה בציוד ספורט בשווי 60.000 פזטות, שהן 500 דולר●●●

●●● בנבחרת האיטלקית מורגש חסרונו של דינו מנגין. מחליפו הצעיר, בינאלי, מועמד לשחק ב־נ.ב.א. אולם עד כה לא ענה על הציפיות●●●

●●● חביב התקשורת, ארווידס סאבוניס, גילה כי חלום חייו לשחק ב־נ.ב.א. אך חלומו הקרוב הוא זכיה באליפות העולם. בראיון סיפר סאבוניס כי המכוניות הן תחביבו הגדול ובביתו הוא שומר אוסף ענק של דגמים שונים. כן הוסיף כי הכדורסל מנע ממנו לסיים לימודיו וחסרות לו 3 שנות כדי לקבל תעודת אגרונום●●●

●●● היוגוסלאבי, אלכסנדר פטרוביץ', אישר כי הוא מצוי במו"מ מתקדם עם ריאל מדריד. לדבריו קיים סיכוי רב שהעיסקה תצא לפועל●●●

●●● הועדה המארגנת שכחה להצמיד מתורגמן לשופט הסיני בסרגוסה. רק לאחר שהשופט שוטט חסר אונים זמן מה, נתגלה בעיר מלצר סיני, המועסק עתה כמתורגמן המקבל אירוח מלא וחשבון הוצאות פתוח●●●

●●● פיב"א אסרה על כל הנבחרות להופיע עם פרסומות על הגופיות. להוציא את נבחרת בראזיל, מילאו כל האחרים אחר ההוראה החדשה●●●

●●● ד"ר אריה גובר מרחובות, הוא אוהד שרוף של הנבחרת הישראלית, ומלווה אותה לכל משחקי החוץ שלה. הפעם הביא עימו את בנו יאיר בן ה־12, כמתנת בר מצווה. הנער ציין כי אם תיכשל ישראל, זה יהיה יום עצוב●●●

●●● לאחר ההפסד לאוסטרליה נדדה שנתם של אוהדי הכדורסל מישראל. מצב הרוח היה ירוד, והכולם עסקו בחישובים וניחושים, בלובי המלון●●●

בהגרלת משחקי גביע אירופה באיירן מינכן – איינדהובן

קבוצת סטיאווה בוקרשט מרומניה, מחזיקת גביע אירופה לאלופות הוגרלה היישר לסיבוב השני של משחקי המפעל – כך נקבע אתמול בהגרלת משחקי שלושת גביעי אירופה שנערכה בג'נבה.

הרומנים נהנו מהעובדה שבמפעל האלופות משתתפות רק 31 קבוצות (אלופת אנגליה לא משתתפת זו השנה השניה ברציפות לאחר "אסון בריסל") ושובצו כאמור לסיבוב השני.

כך יוכלו הרומנים לעקוב אחרי יתר הקבוצות שלפחות חלק מהן זכו בהגרלה אכזרית וקשה. בעיקר אמורים הדברים לגבי אלופת מערב־גרמניה באיירן מינכן שתשחק כבר בפתיחה נגד האלופה ההולנדית פ.ס.ו איינדהובן.

גם גורלה של פאנתינייקוס היוונית לא שפר והיא תצטרך להתמודד כבר בסיבוב הפתיחה עם אלופת יוגוסלאויה קבוצת הכוכב האדום מבלגראד.

לעומת זאת טוב יותר גורלן של הפייבוריטיות האחרות שזכו להגרלה קלה. ריאל־מדריד, מחזיקת גביע אופ"א תתמודד עם אלופת שוויץ יאנג־בויס ברן; אנדרלכט הבלגית תשחק עם גורניק זבז'ה הפולנית; אלופת סקוטלנד גלזגו סלטיק תשחק עם שמרוק רוברס מאירלנד; פאריז סט. ג'רמן – ויטקוביץ' (צ'כיה); פורטו (פורטוגל) – ראבאט (מלטה); יובנטוס – ואלור (איסלנד).

מחזיקת הגביע למחזיקות גביע, דינמו קייב תשתתף בגביע האלופות ותתמודד עם אלופת בולגריה ברוה סטרה זאגורה.

בגביע למחזיקות גביע תתמודד אברדין הסקוטית (שנטלה הגביע ב־1982) נגד סיון משוויץ בשעה שרומא האיטלקית תצטרך להתאמץ מול נציגת ספרד ריאל סארגוסה.

יוהן קרוייף מאמנה של אייאקס אמסטרדם יוליך את קבוצתו בסיבוב הראשון למפגש כפול עם בוהמאנס האירית.

בגביע אופ"א יוליך גיבור ה"מונדיאל" דייגו מארדונה את קבוצתו נאפולי נגד טולוז הצרפתית.

במשחקים מעניינים נוספים במסגרת זו ישחקו אינטר־מילאן – א.א.ק אתונה; בורוסיה מינשנגלדבאך – פרטיזן בלגראד; טורינו – נאנט; אתלטיקו־מדריד – ורדר ברמן.

המשחקים יערכו בשיטת בית וחוץ. הסיבוב הראשון יהיה ב־17 בספטמבר והגומלין ב־1 באוקטובר.

פורטוגל מוליכה נגד ישראל בגביע גליאה

טניסאי פורטוגל מוליכים 2:1 נגד ישראל בתום היום הראשון של הסיבוב השני בגביע גליאה, בו משתתפים טניסאים עד גיל 21.

את הנצחון לישראל השיג גלעד בלום, שגבר על קוניה סלבה 2:6, 5:7. באור הפסיד לנוני מאקו 1:6, 4:6, ובמשחק הזוגות גברו הישראלים בידי הפורטוגלים 3:6, 6:4 8:6.

נותרו עוד שני משחקי יחיד למחרת, שיכריעו את הכף.

הלוח הכללי | הלוח הנפוץ ביותר | טלפון 261211

שירות התעסוקה

מחפש/ות עבודה?

שירות התעסוקה לשירותך

אנו נעזור לך בעבודה, ייעוץ תעסוקתי, והכוונה לקורסים מקצועיים.
גם אתה תוכל למצוא עבודה מתאימה לך, במגוון ההצעות שבידינו.

הזדמנות שווה לכל

איזור ירושלים
• רפד, למרפדיה, 6088/31
• מנהל חשבונות, סוג 3, עבודה על מחשב, וחישוב משכורות, 6089/31
• תופר/ת עור, מפעל אביזרים, 6090/31
• חשמלאי רכב מקצועי מרכז נוער דתי להדרכת תלמידים בסדנה, 6091/31
• מדריך/ה מועצה מקומית, לילדים בכיתות א'־ב' בית ספר ממלכתי דתי, נסיון בעבודה עם קבוצות נסיון בחינוך, או תעודה של מדריך, 6093/31
• מעמדת לגרפיקה, לבית דפוס, ידע ונסיון, 6094/31
• מזכירה אנגלית + הדפסה, 6095/31
• מורה להתעמלות, למלון, 6096/31
• לפף מנועי חשמל תעשייתיים, 6097/31
• הנדסאי תעשייה, לתע"ש, לניהול, רקע במתכת, 6098/31

איזור תל־אביב
• מכונאי רכב, מוסך, ת"א, 6099/31
• סוכן למכשירי כתיבה, עם מכונית, השכלה תיכונית, מפעל מכשירי כתיבה, ת"א, 6100/31
• מחסנאי מזון ומשקאות, מלון 5 כוכבים, ת"א, 6101/31
• תופרות, מפעל אופנה, ת"א, 6102/31
• נהג + רשיון, למשאית, מפעל, ת"א, 6103/31
• סוכן להפצת ספרים, בית מסחר, ת"א, 6104/31
• טלפנית, חברה, ת"א, 6105/31
• פקידה עם ידע בחשבון, מרפאת שיניים, ת"א, 6106/31
• נהגים, רשיון ב', רשת מזנונים, ת"א, 6107/31
• פקידה כללית, מפעל, ת"א, 6108/31
• עובדים לתדלוק, תחנת דלק, ת"א, 6109/31
• פקידת ארכיב, משרד פיקוח, ת"א, 6110/31
• מסגר, מפעל מתכת, בת ים, 6111/31
• רתך, מפעל מתכל, בת ים, 6112/31
• בלתי מקצועיים, מפעל מתכת, בת ים, 6113/31
• בלתי מקצועיים, בעלי רקע טכני, 500 ש"ח לחודש + פרמיות, מפעל פלסטיק, חולון, 6114/31
• בלתי מקצועיים, מפעל לנעליים, בת ים, 6115/31
• תופרות, 6116/31
• בלתי מקצועיים, מפעל לייצור סדינים, בת ים, 6117/31
• רתכים, מפעל, 6118/31
• עובדים לעיבוד פח, מפעל, ראשון לציון, 6119/31
• אלקטרונאי למערכות אחזקה, מפעל אלקטרוניקה, ראשון לציון, 6120/31
• מפ"ט, עדיף מש"ק, אפסנאות בצבא, 6121/31
• כרסם, יוכשר במפעל, ראשון לציון, 6122/31
• הנדסאי מכונות, עדיפות בתחום מיזוג אוויר, 6123/31
• טכנאי קירור, 6124/31
• חוטי לוחות חשמל, 6125/31
• טפס"ים, 6126/31
• מסגרים/רתכים, 6127/31
• בלתי מקצועיים, בוגרי בית ספר מקצועיים, עדיפות לתושבי ראשון לציון, חולון, בת ים, מפעל אלקטרה, ראשון לציון, 6128/31
• טכנאי שרות, בעלי רשיון נהיגה, ידע בחשמל, ראשון לציון 6129/31
• מבלטן, מפעל אלקטורה, ראשון לציון, 6130/31
יש הסעות מת"א דרך יפו בת ים אזור דרך חולון ומרמלה דרך באר יעקב ראשון לציון מרחובות דרך נס ציונה וראשון לציון.
• מפ"ט, 6131/31
• איש אחזקה, בוגר מכינקה עדינה, 6132/31
• עוזר חשמלאי, 6133/31
• בלתי מקצועיים נשים, תוכשרנה לעבוד במפעל, 6134/31
• עובדים, למפעל לנעליים, בראשון לציון, הסעות דרך יפו בת ים לוד רמלה יבנה אשדוד, המפעל עובד ב־2 משמרות, 6135/31
• מסגר, מפעל, בת ים, 6136/31
• עובד מכבש, מפעל, בת ים, 6137/31
• בלתי מקצועיים, מפעל בת ים, 6138/31
מפעל בת ים הסעות מראשון לציון ורמלה 6139/3131
• עובדי צמר ואשפרה, למפעל, ראשון לציון, 6140/31
• עובדים בלתי מקצועיים, ידע טכני מינימלי, משכורת התחלתית 400 ־ 450 ש"ח, לאחר כשבועיים מתחילים עם פרמיה, וחלוקת רווחים, 6141/31
• הנדסאי חשמל, 6142/31
• בלתי מקצועיים, שכר התחלתי 600 ש"ח + ארוחות מסובסדות, מפעל תעשיות שמן, ראשון לציון, 6143/31
• חשמלאי, 6144/31
• מסגר, מפעל בראשל"צ, משכורת התחלתית 650 ש"ח, 6145/31
• איש פנים, מפעל, 9146/31
• חרט, מפעל, 6147/31
• מסגר, מפעל 6148/31
• מפעיל, ראשל"צ, 6149/31
• בלתי מקצועיים, רצוי נשים, מפעל מזון, ראשל"צ, 6150/31
• מסגרים, מפעל, ראשל"צ, 6151/31
• בלתי מקצועיים, מצות, ראשל"צ, 6152/31
• מסגרים, 6153/31
• רתכים, 6154/31
• בלתי מקצועיים, מפעל ייצור אטמים לרכב, ראשל"צ, 6155/31
• מסגרי אחזקה, רצוי נסיון בתיקון מכונות תעשיתיות, ראשל"צ, 6156/31
• בקר סיב, 6157/31
• מנהל עבודה, בוגר בית ספר מקצועי בתחום מכונות מתכת, מפעל, רמת אליהו, 6158/31

כל מודעה המנוסחת בלשון זכר מכוונת גם ללשון נקבה ולהיפך

איזור חיפה
• כתבנית, חצי משרה, עו"ד, חיפה, 6159/31
• פקידת כתבנית, עבודה מפוצלת, חיפה, 6160/31
• כתבנית, מעולה, עבודה זמנית, מוסד ציבורי, 6161/31
• כתבנית, עברית, אנגלית, חצי משרה, מוסד ציבורי, 6162/31
• תופרות, בתי מלאכה, מפעלים, חיפה־מפרץ, 6163/31
• כרסמים, טובים, בתי מלאכה, חיפה־מפרץ, 6164/31
• רתכים, טובים, בתי מלאכה, חיפה מפרץ, 6165/31
• רתכי אלומיניום, חיפה, 6166/31
• רתכי ארגון, חיפה, 6167/31
• רתכי C.O, חיפה, 6168/31

איזור הגליל העליון
• גננת, דתית, לגן, בחצור, 6169/31
• מתכנת, C.N.C, למפעל, באיזור שפוט חצור, 6170/31
• מסגרים, מפעלים, איזור שיפוט חצור, 6171/31
• רתכים, מפעלים, איזור שיפוט חצור, 6172/31
• חרטים, מפעלים, איזור שיפוט חצור, 6173/31
• חשמלאי מוסמך, מפעל מתכת, חצור, 6174/31
• מהנדסי מכונות, מפעלי מתכת, חצור, 6175/31
• הנדסאים, למפעלי מתכת, חצור, 6176/31
• מנהח"ש, סוג 3, למפעל, איזור שיפוט חצור, 6177/31
• קצב, מקצועי, נסיון, למפעל, איזור שיפוט חצור, 6178/31
• חשמלאי רכב, מוסך, איזור טבריה, 6179/31
• הנדסאי כימיה, מפעל, איזור טבריה, 6180/31
• מסגרים, מפעל, איזור טבריה, 6181/31
• רתכים, מפעל, איזור טבריה, 6182/31
• מנהל חשבונות, סוג 3, למלון, איזור טבריה, 6183/31
• זגג רכב, למפעל, איזור טבריה, 6184/31
• מלצרים, לבתי מלון, טבריה, 6185/31
• חשמלאי ראשי, למפעל, איזור טבריה, 6186/31
• מחסנאי, בכיר, למפעל, איזור טבריה, 6187/31
• טבחים, לבתי מלון, טבריה, 6188/31
• מזכירת מנכ"ל, ידע בהדפסה עברית, אנגלית, למלון, טבריה, 6189/31
• חרש, מקצועי, נסיון, לחברה, צפת, 6190/31
• מכונאי, לכלים חקלאיים, לחברה, צפת, 6191/31
• מנסרים ולוטשים מקצועיים, למפעל יהלומים, צפת, 6192/31
• מהנדס חשמל, מקצועי, מפעל, איזור שיפוט צפת, 6193/31
• מכונאי תעשייה, למפעל, איזור שיפוט צפת, 6194/31
• אלקטרונאים, למפעל, איזור שיפוט צפת, 6195/31
• מחסנאים, למפעל, איזור שיפוט צפת, 6196/31
• מנהל חשבונות, סוג 3, מעולה, מפעל, איזור שיפוט צפת, 6197/31
• נגר, מקצועי, נגריה, צפת, 6198/31
• חשמלאי, מקצועי, לקבלן פרטי, איזור שיפוט צפת, 6199/31

איזור גליל מערבי
עכו:
• תופרות, בעלות ניסיון, מפעל קונפקציה, 6200/31
• רתך ארגון, בעל נסיון, מפעל מתכת, 6021/31
כרמיאל:
• טכנולוג, בעל נסיון, מפעל טכסטיל, 6202/31
• חרש כלים, בעל נסיון, מפעל אלקטרוניקה, 6023/31
נהריה:
• פקידה, ידע בשפות, אנגלית, גרמנית, עברית, 6204/31
• הנדסאי או טכנאי חשמל, נסיון מפעל מזון, 6205/31
• רואה חשבון, נסיון, מפעל מזון, 6206/31
מעלות:
• מנהל חשבונות ראשי, נסיון בעבודה, מפעל מתכת, 6207/31
• הנדסאי מכונות, נסיון בעבודה, מפעל מתכת, 6208/31
• טכנאי מיזוג אויר, נסיון בעבודה, מפעל אלקטרוניקה, 6209/31
• תכנת מחשבים, נסיון, מפעל אלקטרוניקה, 6210/31
• שרטט, נסיון, מפעל מתכת, 6311/31

איזור דימונה
• רתכי שריון, מצפה רמון, מפעל, 6212/31
• נהגים, מפעל, מצפה רמון, 6213/31
• חשמלאים מוסמכים, מפעל, מצפה רמון, 6214/31
• מפעילי חדר בקרה, מפעל מצפה רמון, 6215/31
• מחסנאי טכני, מפעל, מצפה רמון, 6216/31
• לבורנט, מצפה רמון, 6217/31
• מנהל עבודה במתכת, מפעל, מצפה רמון, 6218/31
• מבקר איכות, מפעל, מצפה רמון, 6219/31
• מהנדסי מכונות, מפעל, מצפה רמון, 6220/31
• עובד/ת סוציאלי/ת, למועצה המקומית, מוסמך, מצפה רמון, 6221/31

איזור השרון הצפוני
• מסגרים, קדימה, 6222/31
• תופרות, קדימה, 6223/31
• מסגרים, תל מונד, 6224/31
• חרש, אבן יהודה, 6225/31
• מסגרים, כפר יונה, 6226/31

איזור באר שבע
• כתבניות, עברית, אנגלית, 6227/31

איזור השומרון
• לבורנטים, מפעל, חדרה, 6228/31

איזור שרון דרומי
• מפעילים, לקו ייצור, מפעל מזון, פ"ת, 2 משמרות, 6229/31
• מפעילים, לקו ייצור, מפעל לבידים ופורמייקה, 3 משמרות, 6230/31
• מנהל מחסן, לתוצרת גמורה, 5 שנים נסיון, ידע באנגלית על בוריה, נסיון בעבודת מחסן ממוחשבת, למפעל לבידים ופורמייקה, פתח תקוה, 6231/31
• מבקרי טיב וייצור, אפשרי לבורנטים מתחילים, במפעל לבידים ופורמייקה, פתח תקוה, 6232/31
• הנדסאי מכונות, רצוי עם נסיון, מפעל ייצור מעגלים מודפסים, פתח תקוה, 6233/31
• מזכירה, עברית אנגלית, שנתיים נסיון, למשרד הנהלת מפעל, משרה מלאה, 6234/31
• פועלות ייצור, מפעל מתכת, 2 משמרות, אפשרי בנות, חצי שנה לפני גיוס, 6235/31
• מסגרים, מפעלי תעשייה, פתח תקוה והאיזור, 6236/31
• רתכים, מפעלי תעשייה, פתח תקוה והאיזור, 6237/31
• טפסנים, מפעלי תעשייה, פתח תקוה והאיזור, 6238/31
• מכונאי רכב, מוסך מרכזי, 6239/31
• חשמלאי רכב, מוסך מרכזי, 6240/31
• כרסם, מפעל מתכת, יהוד, 6241/31
• נגרים, מנוסים, מפעל צעצועים, 6242/31
• צבעי תעשייה, מנוסים, מפעל צעצועים, יהוד, 6243/31
• תפסנים, חברת בניה, יהוד, 6244/31
• ברזלנים, חברת בניה, יהוד, 6245/31
• מנופאי, מנוסה, חברת בניה, יהוד, 6246/31
• מזכירה, כתבנות עברית אנגלית, חצי משרה מ־9.00־1.00, חברת שיווק, פתח תקוה, 6247/31
• עורכת סקרים, השכלה אקדמאית, רצוי במגמת שיווק, ידיעת השפות אנגלית, צרפתית, גרמנית, למפעל מזון, פתח תקוה, 6248/31

בפרטים נוספים גש ללשכת התעסוקה במקום מגוריך הבא אתך תעודת זהות וכל תעודה המעידה על השכלה, מקצוע, נסיון, וכן תלוש זה.

מבצע "יש עבודה – עבודה"
סדרה מס' 31
הזדמנות שווה לכל

מעסיק את שירותך
באיתור ובמיון כוח אדם מתאים ובהכשרתו. התקשר ללשכת התעסוקה הקרובה למקום עבודתך על כל משרה פנויה.
תוכל לקבל סיוע ממלכתי משמעותי לקליטת עובדים חדשים ובהכשרה פנים מפעלית באזורי פיתוח במוקדי אבטלה ולעולים.

שיאן העולם בקפיצה לגובה נוצח ע"י קופץ אמריקאי

שיאן העולם בקפיצה לגובה, הסובייטי איגור פאקלין, נוצח על ידי האמריקאי דאג נורדקוויסט, בתחרויות "רצון טוב" במוסקווה.

האמריקאי ניתר לגובה 2.34 מ', פאקלין והרוסי ספרין מאטיי קפצו 2.32 מ'.

תוצאה מצויינת קבע האמריקאי מייקל קונלי בקפיצה משולשת – 17.69 מ', לפני הבולגרי חריסטו מאקוב (17.35) והסובייטי ניקולאי מוסייקו.

הקנדי בן ג'ונסון רץ 100 מ' בזמן המרשים 9.95 שנ' (השיא העולמי 9.93 של האמריקאי סמית). לפני הניגרי אימו 10.04 (שיא אפריקאי) והאלוף האולימפי, האמריקאי קרל לואיס (10.06) שנ'.

שיא אירופי נקבע במירוץ שליחים 100x4 מ' על ידי רביעיה סובייטית, שקבעה 38.19 שנ' וסיימה אחרי האלופה האולימפית, ארה"ב 37.98 שנ'. ארה"ב ניצחה גם במירוץ השליחות 100x4 מטר, בזמן 42.12 שנ' לפני הסובייטיות (42.27).

ארוויון מוזס מארה"ב, זכה לנצחונו ה־111 רצוף, כשעבר 400 מ' משוכות בזמן של 47.94 שנ'. הוא הקדים את הסובייטי אלכסנדר ואסילייב (48.24) האמריקאי דייויד פאטריק (48.59) והסנגלי אמאדו דיה בה (48.73). הישגו של מוזס הוא הטוב ביותר השנה.

שיאן העולם בפטיש, יורי סדיך מברה"מ יהה למרחק 84.72 מ', לפני בן ארצו סרגיי ליטווינוב (84.64).

לברה"מ 35 מדליות זהב ולארה"ב 30.

סיכויי מתאגרפי ארה"ב נפגעו בגלל הפנטגון

האיסור שהטיל הפנטגון על תשעה מתאגרפי נבחרת ארה"ב למשחקי "הרצון טוב" במוסקווה יפגע קשה בסיכויי הנבחרת האמריקאית בתחרויות שיחלו היום – כך הצהיר אנתוני דורנבלס מאבגרים מאמן הנבחרת האמריקאית.

על תשעת המתאגרפים, כולם חיילים, נאסרה ההשתתפות במשחקים עקב צאתם לבירת ברה"מ, לאחר שהפנטגון טען שהמפעל הוא מסחרי ולחיילים אסור ליטול בו חלק.

לאחר האיסור שיגרו האמריקאים רק שבעה מתאגרפים לתחרות וסיכוייהם להישגים מול המתאגרפים האירופאים המצטיינים קלושים.

נודע כי אתלטי ארה"ב קיבלו 3000 דולאר כל אחד כדי ליטול חלק בתחרות. למנצחים הובטחו 1000 דולאר נוספים על כל נצחון.

מצבו של שאפיק אל־הוזייל מוגדר כיציב

מאת ניסן פרידמן

מצבו של הכדורגלן הפצוע, שאפיק אל־הוזייל, מוגדר יציב אך ממשיך להיות קשה. הוא מאושפז עדיין ביחידה לטיפול נשימתי נמרץ בבית־החולים "סורוקה" בבאר־שבע.

אל־הוזייל מונשם אך הדופק שלו יציב. בבדיקה שנערכה לו מיד לאחר תאונת הדרכים לא נתגלו סימנים לפגיעה מוחית, אולם העובדה שהוא שרוי בחוסר הכרה מזה שלושה ימים, מעלה את החשש כי קיימת פגיעה כזו.

מבקרים רבים פקדו את מיטת חוליה, בהם שחקנים ומקורבים לענף הכדורגל ואנשי שבכס. דוברת בית־החולים, תמי לנגפלד, ציינה כי מהמנהלה מבקשים להימנע ככל האפשר מביקורים וקשר טלפוני ליחידה לטיפול נמרץ, כדי לאפשר לצוות להעניק לאל־הוזייל את הטיפול המירבי, במקום להיות עסוקים באירוח.

חיפה: אם נמצא תחליף נמכור את רוזנטל לבריז'

מאת ניסן פרידמן

"אם נמצא בשוק הישראלי מחליף מתאים לרוני רוזנטל, נמכור אותו ללא היסוס לקבוצה הבלגית, פ.צ. בריז'. רוזנטל הוא בורג חשוב מאד במכונה של מכבי חיפה, ולא נוכל לוותר עליו בקלות", כך התבטא אתמול גזבר אגודת מכבי חיפה, פרידי שבים.

יחד עם זאת הוסיף שבים: "ברור שרוזנטל שואף לשחק באירופה, ולא נציב מכשולים בדרכו. במו"מ עם הבלגים התרשמתי כי אפשר להגיע איתם להסדר. הם מעוניינים ברוזנטל, ואיתם לא תהיה לנו בעיה. כפי שציינתי, נותרה עתה רק הבעיה שלנו – למצוא לרוזנטל מחליף ברמה גבוהה".

מכבי חיפה עדיין ממתינה לתשובת בית"ר ירושלים על הצעתה לרכוש את הקשר הבין־לאומי, אורי מלמיליאן. "אורי זו רק אחת האפשרויות", אמר שבים, "כרגע אנו בחופשה, לאחר משחקי האינטרטוטו. גם לנו מגיעה מנוחה אחרי שלוש שנים של עבודה רצופה ומפרכת. אחר־כך נתחיל בחיפושים".

קבוצת מכבי חיפה תתחיל באימוניה לקראת העונה הקרובה ב־4 באוגוסט. אין מתוכננים שינויים משמעותיים בהרכב. בימים הקרובים יוחל במו"מ עם החלוץ זאהי ארמלי בתקווה להשאירו בקבוצה לעונה נוספת.

היום בלונדון: קו מחפש "נקמה" באמריקאי גריי

שיאן העולם בריצת 800 מ', הבריטי סבסטיאן קו ישאף "לנקום" היום באמריקאי ג'וני גריי על הפסדו בשבוע שעבר בשטוקהולם – כשיתמודד עמו בלונדון בטורניר "הפרס הגדול".

כזכור קבע גריי בשבוע שעבר את הישג השנה בריצה זו כשעצר את מונה השעון על 1:43.85 דקה.

עבור קו תהיה ריצה זו הכנה טובה לקראת השתתפותו בסוף החודש במשחקי חבר העמים הבריטי באדינבורה. גריי ינסה לבחון בלונדון את הטאקטיקה החדשה שלו – ספרינט הזל מירית הזינוק. גריי טען כי בטאקטיקה זו יוכל לשבור עד סוף העונה את השיא העולמי העומד על 1:41.60 דקה.

לבד מריצה מרתקת זו יטלו חלק בתחרות עוד ארבעה אלופים אולימפיים – האמריקאים קרל לואיס, אוולין אשפורד ווילארד בריסקר־הוקס והרומניה מריסיה פויקה.

לואיס שנוצח שלשום ע"י הקנדי בן ג'ונסון בריצת 100 מ' במסגרת תחרויות "הרצון טוב" ישתתף בריצת 200 מ'. פויקה תתמודד עם הבריטית זולה באד בריצת 2000 מ'.

סטיב קראם שרצה להתמודד עם קו יצטרך להתגונן בריצת 1000 מ' נגד האמריקאי אול ג'ונס. קו סירב להתמודד עמו לפני אדינבורה.

ברקוביץ' לחץ לדעת על התקרית בלבנון

מאת ניסן פרידמן

"איזה פיגוע היה? במה נפגעים יש? איך האווירה בארץ?" כך בדאגה רבה לחץ קפטן נבחרת ישראל בכדורסל, מיקי ברקוביץ', כשהתקשרתי אליו טלפונית לאל־פאורל, לשאול על מצב הנבחרת.

דבר ההיתקלות עם מחבלים הגיע במהירות לאנשי המשלחת הישראלית בספרד וגרם לתגובה. במקום שאראיין אותו על אווירת המתח וההרדה בקרב כדורסלני ישראל באליפות העולם, אחרי ההפסד לאוסטרליה ולפני המשחק מול קובה, חקר הוא אותי, בשמו ובשם חבריו.

בצער דיווחתי על כמות הנפגעים, אך אמרתי שכל העם מחזיק אצבעות לנבחרת ומקווה להצלחתה. מיקי הבטיח כי הבחורים בספרד יעשו הכל כדי להעלות את המורל ולייצג בכבוד את המדינה.

היום חצי־גמר "הכל נשאר במשפחה"

משחקי חצי הגמר באליפות הטניס המסורתית "הכל נשאר במשפחה" יתקיימו היום אחה"צ במרכז הטניס בבת־ים בחסות "כל בו שלום".

בין השאר העפילו לחצי־הגמר יאיר ודוהיימר בקטגורית בעלים ונשותיהם וכן במסגרת אחים, גבי דוביצקי העפיל בחצי־הגמר בקטגורית אבות ובנים.

אורוגוואי גברה על אנגולה 81:83 (73:73)

מאת יוסי רוזנברג, שליחנו בספרד

שתי דקות מסיום המשחק בין אנגולה לאורוגוואי היו הישראלים באל־פאורל מאושרים. אנגולה היתה ביתרון של 12 נקודות, והכרטיס לברצלונה היה מונח בכיס הישראלי. אבל בניצוחו של הרכז היהודי, ויקטור מיטלמן, נכנסה אורוגוואי לסירוק, וממש עם השריקה לסיום השווה פנייד ל־73:73. בהארכה ניצחה אורוגוואי 81:83, והתחירה את צבי שרף, חניכיו והאוהדים הישראליים המומים.

נצחונה של אורוגוואי על אנגולה סתמה את האפשרות שישראל תעלה לשלב הבא גם אם תפסיד לנבחרת קובה. עתה כדי לעלות שלב על ישראל לנצח את קובה אחרת תיסע הביתה (על תוצאת המשחק נגד קובה – ראה בעמודי החדשות).

שלושה כדורסלנים לא ישובו עם הנבחרת ארצה בתום האליפות, אלא ייצאו לארה"ב. לאסוף ומרסר יסעו לביקור משפחתי, ומוטי דניאל יחזור לאוניברסיטה ע"ש ג'ורג' ושינגטון כדי לסיים את שנת הלימודים האחרונה לפני שיתחיל לשחק במדי מכבי ת"א.

למפעל גדול באזור המרכז
דרוש/ה
מהנדס/ת "ייצור"
לתפקיד במחלקת הנדסת ייצור
תאור התפקיד
– ביצוע נתוחים וסקרים בנושאי המפעל
– בדיקות כדאיות ופרוייקטים לאגפים אחרים בתחום הנדסת ייצור
דרישות התפקיד
* מהנדס ייצור בעל נסיון של 4–5 שנים בנושאים דומים
* יכולת נתוח ועבודה עצמאית.
* * *
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב תוך פרוט קורות חיים ונסיון תעסוקתי קודם לת.ד. 3149 חדרה, 38131.
רק המועמדים העונים על הדרישות הנ"ל – ייענו – סודיות מובטחת –

לרזיאל בע"מ – חברה לשאיבת בטון
דרושים
מפעילי משאבות בטון
* נסיון קודם – יתרון
* רשיון נהיגה מעל 15 טון
* מגורים באזור גוש דן.
לקביעת ראיון נא להתקשר: 9231912 9230076/8

לחברה עתירת ידע בתל־אביב
דרוש/ה
בוגר/ת מדעי החברה
לתפקיד מינהלי במחלקת כח אדם
התפקיד כולל טיפול בסגל העובדים, שרותי רווחה לעובדים וכיו"ב. נדרש נסיון קודם בתחומים הנ"ל.
* * *
מועמדים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים נסיון קודם וטלפון להתקשרות לת.ד. 6335 תל־אביב, 61061, עבור "בוגר/ת מדעי החברה"
– סודיות מובטחת –

דניש
לסניפנו ברמת־גן
דרושים/ות:
אנשי מכירות
במשרה מלאה
* עדיפות לבעלי נסיון במכירות, רקע בעיצוב פנים וידע בשפות זרות.
טל. 03־739141 לבקש את אדוארד.

CNC
ADVANCED TECHNOLOGY MARKETING LTD.
לתפקיד איש מכירות
דרוש
מהנדס/הנדסאי מכונות
עם ידע במכונות CNC
מגיל 35 – 25
לפנות לרגינה טל. 03־773021

דרושים
סוכני רישוי לרכב באשדוד
ת.ד. 414 אשדוד 055־35676/8 – אלי.

דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
רצוי סוג 3 עם נסיון בתעשיה
עדיפות לקליטה בקיבוץ בדרום
נא לפנות בכתב יש לת.ד. 2755 ת"א 61026
לציין "עבור מנהל חשבונות"

טנא נגה
גלידות ומוצרי חלב
למפעלינו הנמצא בתנופת פיתוח
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות סוג II/III
נא לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים למחלקת כח אדם, דאר נ. מלאכי ת.ד. 497.

טמפו
לטמפו תעשיות בירה
חולון
מחסנאי
תוצרת/מלאי
השכלה תיכונית
נסיון בעבודה כמחסנאי
רצוי בענף המזון.
תושב גוש דן
מחלקי תוצרת
בעלי רשיון נהיגה למשאית
תנאים טובים למועמדים המתאימים.
מועמדים מתבקשים לפנות בהקדם למח' כח־אדם במשרדי אזור התעשייה חולון רח' המלאכה 9 או בטלפון 03־808131

למשרד הנדסי בצפת

דרוש: **מהנדס/הנדסאי חשמל**

למיכנון מתקני חשמל
לפנות בצרוף פרטי השכלה וניסיון
לת.ד. 1273 צפת מיקוד 13112

ת מ י ד
תעשיות מדע ומוצרי רפואה בע"מ
במסגרת הורחבות החברה
ופיתוח מוצרים חדשים
דרוש/ה

מהנדס/ת מכונות/פלסטיק

לעבודה בתחום הפולימרים
רצוי נסיון קודם בנושאי פתוח
ושליטה באנגלית.
נא לשלוח קורות חיים בכתב יד לת.ד. 3702, פתח־תקוה: 49131 עבור "מהנדס לפתוח"

למפעל מזון בתל-אביב
דרוש

מכונאי

* בעל נסיון באחזקת מכונות אחזקה
* רצוי ידע במערכות חשמל למכונות אוטומטיות.

לתאום ראיון להתקשר: 03-218283

למוסך [illegible]
דרוש
מכונאי מעולה
ז'בוטינסקי 63 פ"ת
טלפון 03-9229069.

אנשי מכירות
בעלי ידע במחשבים אישיים
בסיס אחוזים + הוצאות * הכנסה נבונה מובטחת * רכב חובה.
03-488188

לכפר רימונים
דרוש/ה
מזכיר/גזבר
הצעות בכתב יד בלבד, כפר רימונים ד.נ. בקעת ירדן מיקוד 90955, פרטים בטל' 02-941662.

לחברה מסחרית בחיפה
דרושה

פקידה
עברית-אנגלית מוסמכת

* הדפסה בשתי השפות
* ידע בביבא — יתרון
* שעות העבודה: 08.00—16.00.

נא לפנות בכתב יד לת.ד. 9720 חיפה

למוסד חינוכי צבורי בת"א
דרוש/ה

מזכיר/ה

לרשום ולהכוונה של תלמידים בשעות אחה"צ.
* מעל גיל 25, עם תעודת בגרות ונסיון בעבודה עם קהל.
* שעות העבודה 14.30 עד 19.30

נא לפנות: 03-290775, 03-295977

לאופנת אופיום דרושה

מודליסטית
(תדמנית)

בעלת נסיון רב (הכרחי). למשרה מלאה.
למתאימות תנאים טובים.
03-654287

לחברת מחשבים גדולה
בחיפה — דרוש

מנהל אגף שיווק

הכישורים הדרושים:
* השכלה אקדמאית + הכשרה אקדמאית בשיווק
* ידע מצטבר בנושא מחשבים
* נסיון קודם בשיווק בענף המחשבים
* נסיון בניהול צוות עובדים ואנשי מכירות.

בעלי כישורים מתאימים יפנו בכתב לת.ד. 45600 חיפה שבור מס' 21 עם פירוט קורות חיים ונסיון.
— סודיות מובטחת —

לחברה בתחום המחקר
והפיתוח — דרוש

חשב / מנהל חשבונות בכיר

תאור התפקיד: אחריות על דיווחים חשבונאיים/כספים תקופתיים, פיקוח תקציבי וניהול כספים.
דרישות המשרה: רקע חשבונאי מקיף וידע טוב באנגלית.
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 50008 בת"א 68125 תוך ציון נסיון מקצועי, דרישות כספיות, מועד התחלה אפשרי, וטלפון להתקשרות.

לחברה כלכלית בתל-אביב
דרושה

מזכירה

* שפת אם אנגלית
* נסיון בתרגום ועריכה
* הפעלת מעבד תמלילים
* השכלה אקדמאית.

לפנות בכתב־יד בפרוט קורות חיים ונסיון לת.ד. 36236 ת"א 61361 "עבור מזכירה"
— סודיות מובטחת —

לחברה קבלנית
דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות
סוג ג'

* בעל/ת נסיון של 3 שנים לפחות
* בעל/ת ידע בהעברת פקודת מחשב

נא לפנות לת.ד. 28204 תל-אביב 67132 עבור "מנהל/ת חשבונות".

למשרד פרסום
דרושה

נציגת מכירות

לעבודה מעניינת ורבת אתגרים.
הכישורים הדרושים:
מעל גיל 25.
רצוי נסיון קודם במכירת מדיה לעיתונות מקצועית, קטלוגים ומדריכים או משרד פרסום.
נא להתקשר לטלפון: 03-253194

רופאי שיניים
למשרה חלקית/מלאה בכל רחבי הארץ.
טלפון: 04-530785
03-849415
תנאים מעניינים למתאימים

אנשי מכירות מנוסים
לעבודה מעניינת בניהול
ידע בניהול ושיווק, לאזורים במרכז הארץ ובצפון הארץ.
04-530785

למוסד צבורי דרושים:
1. **חשב שכר בכיר**
בעל יכולת ונסיון בנהול צוות
2. **חשב שכר**
הכישורים הדרושים:
* הכרת דירוגים בסקטור הצבורי
* נסיון בעבודה במחשב (לשכת שירות)

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות לאורי עגבר מנהל כח אדם
טל': 03-224181, 03-234008, רח' בלפור 27 תל-אביב.

דרושה

עובד/ת סוציאלי/ת

בעל/ת יכולת ניהולית לתפקיד של ניהול פרוייקט שיקומי מעניין.
לפנות בכתב אל ת.ד. 15002 ת"א

לחברה מסחרית בין-לאומית וכלל ארצית
דרוש — במרכז תל-אביב

מנהל חשבונות ראשי

כישורים נדרשים:
* ידע ונסיון רב במערכות הנהלת חשבונות
* יכולת ונסיון בניהול צוות עובדים
* נמרץ ובעל נכונות לעבודה במערכת דינמית ומתפתחת.
* בעל השכלה בראיית חשבון או מנהל חשבונות מדופלם.

תנאים טובים למועמד המתאים.
על המעומדים לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 457 גבעתיים מיקוד 53103, עבור מנהל חשבונות ראשי.
— סודיות מובטחת —

למפעל מזון באזור התעשיה באר-טוביה בקרית מלאכי
דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות
סוג ד'

הדרישות: 3 שנות נסיון ומגורים באזור.
מועמדים מתאימים העונים לדרישות מתבקשים לפנות בכתב יד תוך פירוט קורות חיים לת.ד. 26137 ת"א, מיקוד 61261 ולציין על גבי המעטפה עבור "מנהל/ת חשבונות".
— סודיות מובטחת —

למוסד פיננסי גדול בשוק ההון
דרושים

1. **עוזרת למנהל**
2. **פקידת קהל**

מקום העבודה: רמת השרון
המעוניינים יפנו בצרוף קורות חיים לת.ד. 1453 רמת השרון 47100

הכפר הירוק ע"ש לוי אשכול
לשנת הלימודים תשמ"ז
דרושים מורים
א. לפרוייקט האמריקאי במשרות חלקיות (הוראה באנגלית עפ"י תכנית לימודים אמריקאית)
במקצועות: * היסטוריה כללית וישראלית * מתמטיקה * ביולוגיה * כימיה * מחשב
ב. לבית הספר התיכון:
* מתמטיקה—פיסיקה * אלקטרוניקה * נהלי מסחר * מחשבים
ג. **לבורנטית** חצי משרה
ד. **מדריכים חינוכיים**
לפנימיה
בעלי השכלה ונסיון חינוכי
ה. למזכירות הכפר:
מדפיסה - טלפנית
חצי משרה, כישורים: הדפסה בעברית ואנגלית
פרטים ביה"ס התיכון הכפר הירוק ת.ד. 47800 טל. 03-472231-2

ליפאורה
דרוש:
באזור חיפה

איש מכירות

* חרוץ, שעות עבודה בלתי שגרתיות, עקביות, יחסי אנוש, עד גיל 30.

נא לפנות למקס לקביעת ראיון 04-725318

המשטרה אתגר

דרושים
שוטרי/ות סיור ותנועה
דרישות התפקיד: 11 שנ"ל לפחות, לאחר שרות בצה"ל. בריאות תקינה, גיל עד 35.
מקום השירות: כל הארץ
שכר התחלתי: כ־750 ש"ח.
המעוניינים מתבקשים לפנות בצרוף תעודות השכלה ופנקס מילואים לאחת מלשכות הגיוס המפורטות להלן:
ירושלים – המלך ג'ורג' 8 טל 02-244433
באר שבע – העצמאות 55 טל 057-32521
רחובות – הרצל 206 טל 08-487488
חיפה – דרך חטיבת גולני 21, טל 04-661067
ת"א – הרכבת 14 טל 03-627290
סודיות מובטחת

דלתא DELTA
טקסטיל שיווק בע"מ
דרוש/ה

פקיד/ה מכירות

* נסיון בהפעלת קופה רושמת
* שעות העבודה 10.00—16.00
5 ימי עבודה בשבוע

נא להתקשר לאיציק 657992 בין השעות 08.00—10.00 בבוקר.

לקופת חולים "מכבי"
דרושים

1. **פיסיוטרפיסט ופיסיוטרפיסטית**
בחצי משרה לסניף בני ברק לשעות הבוקר ואחה"צ.
2. **אחות מוסמכת**
לחצי משרה במכון העיניים ביפו.
3. **מרפאה בעיסוק**
לחצי משרה ליחידת טיפולי בית תל-אביב

נא לפנות טלפונית למחלקת כח אדם טל: 292911 שלוחות 363, 365.

דרושה

מזכירה כתבנית

כישורים:
* שליטה טובה בעברית ובאנגלית (כולל הדפסה)
* ידע בעיבוד תמלילים והכנת טלקסים.

משרה מלאה, 5 ימים בשבוע.
לפנות: 03-370566.

דרוש
מהנדס מכונות
שנתיים נסיון בתיכנון וביצוע [illegible]
בע"מ טל. 9234254
9232837

גרפיקאי/ת
ראש פתוח, המוח רצון לעבודה לא שגרתית נסיון קודם הכרחי
טל. 03-7532345 – לשרה

"למפעל פלסטיק בצפון
ד ר ו ש

מנהל מפעל

נתונים: מהנדס/הנדסאי מכונות/תעשיה וניהול
נסיון 5 שנים בניהול
נסיון בהזרקת פלסטיק והגבות – הכרחי
מגורים בצפון
ידיעת השפה האנגלית
פירוט קורות חיים בכתב יד לשלוח לת.ד. 1327 רמת השרון 47100"

למלון דיפלומט ת"א
דרושים:

מזכירה
למחלקת כח־אדם
בעלת נסיון קודם במח' כ"א ושכר.
חשמלאי מוסמך
מחסנאי מזון

המעוניינים יפנו לטלפון 294422 מחלקת כ"א.

לבית מלכה בירושלים
דרוש

מנהל אחזקה

מהנדס/הנדסאי/טכנאי
המעונינים, בעלי תעודה כנ"ל, מתבקשים לפנות בכתב, בציון קורות חיים, נסיון מקצועי והמלצות לת.ד. 30 ירושלים.

לחברה תעשייתית בהרצליה
(ליד צומת אכדיה), דרושה

מזכירת מנכ"ל

התפקיד כולל: ניהול משרד ועזרה אדמיניסטרטיבית למנכ"ל.
הכשורים.
* 5 שנות נסיון במזכירות.
* אחראית, יסודית, מתמידה, עצמאית ובעלת יוזמה.
* יחסי אנוש מעולים
* הספק גבוה בעבודה.
* כושר ביטוי מעולה בכתב ובע"פ.
* יכולת נהול משא ומתן.

— למשרה מלאה —
נא לפנות בכתב"י, בפרוט מלא של קורות חיים, השכלה ונסיון לת.ד. 2052 הרצליה ב' 46120.
— סודיות תשמר בקפידה —

למפעל בטון
באזור חולון וראש־העין
דרוש

מפעיל/משלה
עם נסיון

לפנות לטלפון:
בחולון: 03-800121/2/3
בראש העין: 03-9360717 03-9360213

למפעל צעיר ודינמי באזור ראשל"צ—דרוש

מנהל ייצור

התפקיד: ניהול מערך הייצור הכולל [illegible] עובדים ב־7 מחלקות ייצור.
הכישורים: מהנדס ייצור/מכונות; בעל נסיון של 3 שנים לפחות בניהול ייצור; נכונות להתמודד עם אתגרים חדשים.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב־יד בצירוף קורות־חיים ונסיון קודם אל ת.ד. 4104, תל־אביב 61040, עבור "מנהל ייצור".
סודיות מובטחת.

דרושים
מורים לאלקטרוניקה
מהנדס/הנדסאי
* אנגלית לחטיבה עליונה
העסקה בתנאים מועדפים ייחודיים
לפנות מיד לבית־הספר התיכון המקיף באילת טלפון 7־6־059-72105 או בערב לטלפון 059-72024

למפעל טקסטיל
באיזור תל־אביב
דרוש

מנהל מחסן

בעל נסיון בהפעלת צוות עובדים וכושר עבודה בתנאי לחץ.
ת.ד. 6075 ת"א

להברה יצרנית יבוא-יצוא

חשב/מנהח"ש ראשי

* העיסוק: נושאים מגוונים בתחום הכספים, הנהלת חשבונות, תזרים מזומנים, מימון וגבייה, בנקים.
* ידע ונסיון בהנהלת חשבונות ממוחשבת.

הכישורים: בוגר חשבונאות, בעל נסיון מוכח בתחומים אלו.
לפנות בכתב יד לת.ד. 29831 ת"א 61297 —

למרכז רפואי הרצליה
דרוש/ה

מנהל חשבונות ראשי
מנוסה

לפרטים נא לפנות בכתב למדאינווסט הרצליה בע"מ רחוב רמות ים 7 הרצליה, 46100

לפיברן – מפעל ליצור
מיתקני משחקים וריהוט רחוב
דרושים:
1. **מסגרים, רתכים**
2. **עובדי פיברגלס מקצועיים**
3. **מתקינים,**
רשיון נהיגה ג' חובה.
לפנות לטלפון: 053-44759

למפעל בנתניה
דרוש איש אחזקה
בעל ידע טכני,
רצוי בוגר בי"ס מקצועי.
טלפון 053-28524, 053-33138 אבנר

לחברת ליאר־גולדברג
דרוש/ה

מנהל/ת
סוג 2 או 3

— למשרה מלאה.
נסיון בהנהלת חשבונות ממוחשבת
לקביעת ראיון להתקשר לטלפון 9231873
רחוב היצירה 6 קריית־אריה פ"ת

אוניברסיטת בר-אילן
מחלקת המנגנון
מודיעה על משרה פנויה של:

עובד ביקורת
בלשכת המבקר

– 100% משרה מכרז 4/86 –
הכישורים הדרושים
* יכולת לבצע עבודות ביקורת באופן עצמאי
* כושר לקיים מגע נאות עם עובדים ועם ממונים
* ידיעת השפה העברית על בוריה.
* ידע בהנהלת חשבונות

רצוי נסיון קודם בעבודת ביקורת
רצויה השכלה אקדמית.
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים. תעודות. המלצות ומספר המכרז אל: מחלקת המנגנון, אוניברסיטת בר־אילן
הדרגה תקבע בהתאם לכישורים ולנסיון

למלון
טל ****
Basel Group Hotels
רשת מלונות בזל
ד ר ו ש

שף

בפרטים נא לפנות לצבי טל: 03-455281
מיום א'

"בראף" – שרותי מסיבות אזור התעשיה רעננה
דרוש
טבח מעולה
לניהול והפעלת פרויקט חדש, רצוי עם רכב. תנאי עבודה טובים
טלפונים: 052-450829,
052-451522,
057-451596

לחברה מסחרית גדולה
ד ר ו ש י ם
* פקידה כללית
* מחסנאי + רשיון נהיגה
* סוכן
עם ניסיון מוכח באזור חיפה והצפון עד גיל 30
לפרטים: נא לפנות לטל' 03-612172, 03-622108

לרציניים בלבד לפיתוח נוסף
של בית אופנה גדול ומצליח
במרכז הארץ
דרוש **שותף**
רצוי יצרן או בעל עסק עם מוניטין ונסיון בענף ההלבשה
לטלפן (בשעות הערב) 08-245436

בס"ד
עיריית בני־ברק
המחלקה לשרותים חברתיים
דרושים

1. **מדריך ראש צוות**
הכישורים הדרושים:
א. עו"ס בעל תואר אקדמאי.
ב. נסיון של 5 שנים לפחות.
ג. עבר הכשרה כמדריך ראש צוות.

2. **מנהל התחנה ליעוץ נשואין**
הכישורים הדרושים:
א. עו"ס בעל תואר אקדמאי.
ב. נסיון של 5 שנים לפחות.
ג. עבר הכשרה מיוחדת בטפול משפחתי.

בדבר פרטים נא לפנות למנהלת המחלקה בכתב או בטלפון, בשעות הבוקר — 03-701122.

דרושים
כרסמים מעולים
לייצור חלקים מדוייקים
למתאימים תינתן הכשרה בתכנות להפעלת מרכזי עיבודים ממוחשבים
טלפון: 03-5562901

טנסור הינה החברה המובילה בתחום הטכנולוגי של POWER ELECTRONICS עם התמחות מיוחדת בנושא מערכות אל־פסק להגנת מחשבים.
החברה מונה כ־50 עובדים, מחציתם מהנדסים, הנדסאים וטכנאים.
לרגל הרחבת פעילותה של החברה, אנו מחפשים:

מנהל מחסן אלקטרוניקה

תאור התפקיד
אחריות כוללת לארגון ותפעול מחסן חמרי גלם, קיטים ותוצ"ג.
כישורים דרושים:
נסיון 5 שנים בתפקיד דומה
כושר ארגון והרכבת נוהלים.
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם: טנסור תעשיות בע"מ ת.ד. 39334 תל־אביב 61392

האוניברסיטה העברית בירושלים
ד ר ו ש
מכרז מס' 31/86

וטרינר–בית החיות
ביה"ס לרפואה

תאור התפקיד:
הפעלת המעבדה לאבחון בבית החיות בפקולטה לרפואה, כולל: נתיחות לאחר המוות של חיות ניסוי, ביצוע בדיקות פתולוגיות, פרזיטולוגיות, בקטריולוגיות ווירולוגיות, ניטור מצב הבריאות של חיות המעבדה לפני בזמן ולאחר ניסויים. השתתפות בתכניות פיתוח בית החיות ובמחקרים על חיות מעבדה לפי הנחיות ועדת בית החיות.
דרישות התפקיד:
ידיעת השפות עברית ואנגלית, השכלה וטרינרית, רצויה מומחיות בתחומי המקצועות הקרובים לבית החיות: מיקרוביולוגיה, פתולוגיה וכדו', נסיון באבחון מיקרוביולוגי.

על המעונינים לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים ושמות ממליצים עד 23.7.86 אל: אגף כח אדם האוניברסיטה העברית ירושלים מיקוד 91905 ולציין על המעטפה את מס' המכרז.

לעתון "הארץ"
דרושים.

מחלקי עתונים

לעבודה בשעות הבוקר המוקדמות לבתי מנויים באזור גוש דן, בעלי קטנוע
להתקשר לטלפון 824271
מיום ראשון ליורם – לאחר השעה 10:00

לפרוייקט בתחום רפואת השיניים
דרושה

אשת מכירות

* דינמית ובעלת כושר שכנוע רב.
* בעלה יכולת ניהול מו"מ עם מוסדות.
* הופעה נאה.
* השכלה תיכונית לפחות.

למתאימות הבטחת הכנסה גבוהה על בסיס משכורת + עמלות.
נא לפנות החל מיום א' טל. 051815, 03-662844

"מי ומי"
מפעלי מזון בע"מ
דרושים
* מהנדס מזון וייצור
* איש קרור ואחזקה
* מזכירה
* קצב

נא לפנות לשי יישי לשם קביעת ראיון
טל. 8—7—03-2562161

ד ר ו ש

מנהל חנות

לחברה דינמית המובילה בארץ במכירה ציוד לתעשיה בענף המתכת.
הכישורים: 12 שנות לימוד. ידיעה באנגלית ו/או בגרמנית. כישורים גבוהה, רקע טכני. תנאים טובים למתאים.
לפנות בכתב לת.ד. 1334 ת"א. ה'/21371.

אמונה — רשת מוסדות חינוך

דרושים
עובדים דתיים
למוסדות ילדים פנימיתיים
לגילאי בי"ס יסודי

א. "בית אלעזרקי" חולון
1. **מרכז-מדריך** (רצוי בעל רשיון נהיגה)
2. מדריך – נתג
3. מדריכה
פרטים לקבל בטלפון 053-28815 בשעות 7–5 אחה"צ

ב. כפר הילדים "יוה מיכאלי" בפרדס-חנה
1. פסיכולוג, חצי משרה
2. עובדת סוציאלית
3. אם בית – לגיל העל יסודי
פרטים לקבל בטלפון 063-77104

ג. בית ילדים ע"ש שרה הרצוג בעפולה
1. **מדריכים – בעלי נסיון** (בעלי רקע ישיבתי או תעודת הוראה) למשרה מלאה – 065-22463
ד. "אחוות שרה" בני-ברק
1. **אמהות-בית חינוכיות** העבודה בשעות אחה"צ והערב.
2. **מדריכות – רווקות** רצוי בוגרות סמינר או אוניברסיטה. מגורים במקום – התפקיד במשרה מלאה
בענין פרטים נא להתקשר לטל' 03-782578, 03-791504

לבית אופנה צעיר ודינמי
דרוש
סוכן עצמאי
לאיזור המרכז
נסיון + רכב מסחרי הכרחי
03-653276 03-651761

רפק אלקטרוניקה בע"מ
למחלקת מערכות באור-יהודה
דרושה פקידה
עברית – אנגלית
נסיון בהדפסה בשתי השפות – הכרחי.
שפת אם אנגלית – יתרון.
5 ימי עבודה בשבוע.
לקביעת ראיון נא לפנות לטלפון: 03-477118 או 03-493591

שופר-סל
למשרדנו הראשי בפתח-תקוה
דרוש/ה
פקיד/ת חשבונות
בעל/ת ניסיון של שנתיים לפחות בהתאמת ספקים
מועמדים מתבקשים לפנות ביום ראשון 13.7.1986 בין השעות 09:00–12:00 למר דוד פולק, בית שופרסל, רח' רוטשילד 79, פ"ת

---

europcar
RENT A CAR
דרוש/ה
דייל/ת השכרה
בסניף ת"א
* ידע בעברית ואנגלית
* בוגר/ת תיכון
* רשיון נהיגה
* גיל בין 21–30
לפנות לאריאל 247237

יותר טוב מנפאואר

לסניף תל-אביב
המחלקה הטכנית
רח' בן-יהודה 12, א'-ה', 08:00—14:00
טל: 03-298877, 284128

ד ר ו ש י ם :

* **שרטט/ת מכונות**
יוצא/ת צבא, בעל/ת ידע באנגלית ונסיון בלירוי.
* **צבע תעשייתי**
לצביעות מתכת. יוצא צבא, בעל פרופיל גבוה. 5 ימי עבודה בשבוע, הסעות, ארוחות. לתקופה ממושכת.
* **כרסמים**
אוניברסאליים, מעל 7 שנות נסיון. יוצאי צבא, בעלי פרופיל גבוה. שכר גבוה, 5 ימי עבודה בשבוע. הסעות, ארוחות, לתקופה ממושכת.
* **מלחימות מחווטות**
יוצאות צבא, עדיפות ליוצאות חיל אויר או בעלות נסיון במפעלים בטחוניים. עבודה מעניינת, לתקופה ארוכה. יום עבודה מלא, כולל ארוחות והסעות. 5 ימי עבודה בשבוע.

* * *

למחלקה המשרדית
למשרה מעניינת ולתקופה ארוכה בת"א
* **כתבנית עברית-אנגלית מנוסה** (אנגלית ברמה גבוהה)
לפחות 8 שעות עבודה ביום, 5 ימים.
* **מזכירות/כתבניות עברית/עברית-אנגלית**
למשרות מעניינות, בשעות מגוונות

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

למחלקת שיווק
דרושה
מתאמת פגישות.
כושר ביטוי, יוזמה והתמדה הכרחיים
052-541176

ד"ר ויגרט
מפעל חומרי ניקוי
מקדם מכירות מנוסה
לאזור הצפון
שוק לקוחות קיים
תנאים טובים למתאימים
טל' 04-728154, 03-789918

למפעל מזון ארצי דרוש
מנהל טכני
לעבודה באזור גוש-דן
הכישורים הדרושים:
* בעל ידע מקיף במכונאות וחשמל.
* יכולת ניהול ופיקוח על צוות בעלי מקצוע.
* בעל נסיון מוכח בתפקיד דומה.
* רצוי מהנדס או הנדסאי.
בעל הכישורים הנ"ל יפנו בכתב יד לת.ד. 33263 ת"א בציון נסיון קודם עבור "מנהל טכני".
— סודיות מובטחת —

ל"עמית" סוכנות לביטוח
דרושות **פקידות**
* בעלות ידע בחיתום ו/או תביעות
* ידע בהדפסה
טל. 03-242347

לחברה קבלנית
דרושה
מזכירה כתבנית
למשרה מלאה.
לראיון להתקשר 7818440, 7819028

למועדון לילה ביפו
דרושה
בארמנית מקצועית
טלפון 812818
מ-11.00–14.00

למרפאת שיניים שנאור דרוש/ה
רופא שיניים
03-221505

לחברת מוצרי אספקה לחקלאות
דרושה
פקידה
עם נסיון בהדפסה
עברית/אנגלית
שעות עבודה: 11:00–18:00
נא לפנות בשעות 08:00 – 13:00
לגדעון טל': 03-381281

פוליגון POLYGON
לפוליגון מצבעת טקסטיל חיפה בע"מ דרוש/ה
מנהל ייצור
תחומי פעולה:
אחריות על מחשב, אחריות על מחלקת תפ"י, תיאום וקשר בין מחלקות המפעל.
הכישורים:
* מהנדס תעשיה וניהול
* נסיון בתפקיד דומה בתעשיה של 3 שנים לפחות.
נא לפנות בכתב לת.ד. 66 חיפה

אחים חכמוב השקעות ונכסים בע"מ
פרספוליס בע"מ חברה לבניין

להשלמת שלב ב' בפרוייקט
פואבלו אספניול
והתחלת שלב ג' בראשון לציון
דרושים

1. **מנהלי עבודה מוסמכים** לעבודות שלד
בעלי נסיון של 10 שנים לפחות בעלי רכב, המלצות ושכר נדרש.
2. **מנהלי עבודה מוסמכים** לעבודות גמר
בעלי נסיון של 10 שנים לפחות. בעלי רכב, המלצות ושכר נדרש.
3. **קבלנים** לבצוע עבודות שלד.
(יפנו רק קבלני משנה הרשומים כעוסק מורשה).
4. **קבלני משנה** לבצוע עבודות ריצוף.
5. **קבלני משנה** לבצוע עבודות צבע
6. **קבלני משנה** לבצוע עבודות טייח.
7. **קבלני משנה** לבצוע עבודות פיתוח (כבישים-מדרכות).

את ההצעות יש לשלוח בכתב יד ברור והמלצות לרח' ולמן שזר 18 גני-יהודית ראשון-לציון מיקוד 75700

MISHAN משען
דרושים :
* פסיכולוג — 1/2 משרה
* מדריכים חברתיים — משרה מלאה
* אחות — 1/2 משרה
* מטפלות — משרה מלאה
* מדריכי חוגים
בתי אבות, כפרי ילדים, פנימיות נוער עבור כפר הילדים "עלומים" בכפר סבא
המעוניינים יפנו ישירות ל"עלומים" בטלפון 052-33139 לקביעת ראיון.

U-MAN®
עבור רשת בתי"ס עמל לחינוך מקצועי
דרוש
סמנכ"ל כספים ומנהל
המועמד המתאים יהיה בעל השכלה גבוהה ונסיון מוצלח בניהול מערכת פיננסית רבת היקף, השכלה ונסיון במנהל וארגון וידע במיחשוב. ידע ונסיון בניהול תקציבים, קרנות, כח אדם ובקרה משקית הכרחיים.
התפקיד בעל אחריות גבוהה ומעמד בהתאם. נסיון במערכת החינוך — יתרון.
בבקשה לפנות בכתב לת.ד. 6610 תל-אביב 61066 עבור משרה 88

שופר-סל
לסניפי גוש-דן
דרושים:
* **מנהלי מחלקות בשר**
* **עובדי מחלקות בשר**
* **עובדות מעדניה**
מועמדים מתבקשים לפנות ביום ראשון 13.7.1986 בין השעות 08.00–10.00, לאגף חבשר, בית שופרסל, רח' רוטשילד 79, פתח-תקוה, אוטובוסים: 49,50,51,62,66.

פישר
תעשיות פרמצבטיות
דרושים
1. **כימאי/ת**
2. **רוקח/ת**
למעבדת ביקורת איכות.
נא לפנות בצרוף קורות חיים לת.ד. 39071 ת"א. 61390

למוסד ממלכתי
דרושים גברים
לעבודת שטח בלתי שגרתית

כישורים נדרשים:
* גילאי 24–30 לאחר שרות צבאי מלא (עדיפות לקצינים).
* בעלי השכלה תיכונית מושלמת (עדיפות לבעלי השכלה אקדמאית).
* בריאות תקינה.
למועמדים המתאימים מוצעת:
* עבודת שטח מרתקת בעלת ענין ואתגר מבצעי.
* אולפן ללימוד השפה הערבית.
* קביעות בעבודה, שכר ותנאי שרות מיוחדים (לרבות רכב צמוד לאחר סיום ההכשרה).
* מסלול קידום רחב.
המעוניינים העומדים בכל הדרישות לעיל, יפנו בהקדם לת.ד. 39888 ת"א (עבור א.ע.) מיקוד 61398, ויציינו תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים (ת"ז, טלפון ורקע השכלתי).
פונים מתאימים ייענו.

דרושים
מנהלי מועדוני נוער ומרכזים קהילתיים
פרטים ביחידה לתרבות נוער וספורט שערהגיא 8 קומה ד' טל: 053-36688-64-66, 053-37712

למפעלי דפוס כתר ירושלים
דרושים
דפסי אופסט
* העבודה בשתי משמרות – אפשרות לעבוד במשמרת שנייה בלבד.
* הכשרה מקצועית תינתן במקום למועמדים עם רקע בדפוס אופסט.
* הכשרה מקצועית על מכונה ארבעה צבעים לדפסים בעלי נסיון בהדפסה שחור לבן.
* תנאים טובים והבטחת קידום למועמדים מתאימים ורציניים.
לפנות למחלקת כח-אדם ת"ד 7145 ירושלים – 91071 טלפון: 02-521201

דרושים
נהגים למערבלי בטון
בעלי נסיון
מרעננה והסביבה
טל' 052-27782

TIMC LTD
מחלקת תוכנה ומחשבים מתרחבים... אנו זקוקים
אנשי מכירות מעולים
עם רקע במקרו מחשבים IBM ותואמיו. העבודה אצלנו על בסיס אחוזים בלבד אך ישנה אפשרות להכנסה גדולה מאד. רק אם אתה הטיפוס המיוחד שאנו מחפשים: נמרץ מאד, מאמין ביכולתך ויודע למכור. אנו מעוניינים בך!!
מנהל שיווק
איש מוכשר להקים ולנהל יחידת שיווק נמרצת, רקע במחשבים רצוי. הכנסתו תתבסס על יכולתו להפעיל את אנשי המכירות במחלקתו. אם יש לך את הכישורים והיכולת לעשות זאת, הגבול להכנסתך יכול להיות דמיוני
לשם מיון למנות לאודי מ-UMAN בטלפון: 03-292949 אנשי מכירות משרה: 200, מנהל שיווק משרה: 202
מתכנת עצמאי
אם כתבת תוכנה מעולה מתחומים מנהליים, עסקיים וכו' פנה אלינו לערן טלפון: 03-624654
TIMC LTD — שם שכדאי לזכור

המכללה למינהל
מיסודה של הסתדרות הפקידים
לבית ספר תל"ם בבת-ים
דרושים/ות
מורה לתנ"ך
מורה לאנגלית
פקידה כתבנית
טל' 03-583509

אונים - כפר-סבא
כפר נוער לחינוך מקצועי קדם-צבאי
לבי"ס פנימייתי דרושים
* **מורה לאלקטרוניקה**
* **מדריכים חינוכיים חברתיים**
לנוער עם ליקוי שמיעה ולנוער רגיל.
* **עובדת סוציאלית**
לפרוייקט ליקויי שמיעה
לפנות: "אונים" כפר-סבא רח' הנרייטה סולד 16 טל' 052-25843, 052-33135.

הבונים
מוצרי צנרת בע"מ
דרושים
1. **חרט מעולה**
עם ידע בהפעלה ותכנון מחרטות C.N.C OKUMA נסיון של 3 שנים.
2. **הנדסאי ייצור**
בעל נסיון בתפ"י
3. **מכונאי**
עם נסיון באחזקת מכונות בתעשיה.
נא לפנות בכתב בפרוט קורות חיים ונסיון ל"הבונים, מוצרי צנרת בע"מ, אזור התעשיה, ראש פינה חצור, ת.ד. 72, ראש פינה, 12000

למלון "ימית" בתל-אביב
דרושים
1. פקידת קבלה-קופאית
עם נסיון במלונאות טל' 651111 מיום ראשון
2. מבקר מזון ומשקאות
עם נסיון בשטח המלונאות
טל' 641697 מיום ראשון מ-14.00 – 17.00 לאודש

לבית מרקחת
דרוש/ה
רוקח/ת
בצפון ת"א.
טל': 455198, 268740

א.ש. מפנה בע"מ
השמת כח אדם בכיר
עבור אחד מלקוחותינו דרוש:
מנהל מכירות
לרשת חברות בענף המתכת בעלות מחזור עסקים של כ-120 מליון דולר לשנה
* * *
למפעל טכסטיל שהושקעו בהקמתו כ-12 מליון דולר, דרוש:
מנכ"ל
בעל נסיון בניהול כללי קודם
חובה נסיון בעבודה קהילתית
נא לפנות בכתב או טלפונית לפי הכתובת: גורדון 74 ת"א מ. 64388, טל': 03/242012
סודיות מלאה מובטחת !!!
(מודעה זו מיועדת לגברים ונשים כאחד)

בירושלים
דרושה
מקדמת מכירות
לעבודה חלקית/מלאה
רצוי עם נסיון בקוסמטיקה
תנאים טובים!
לפנות טל' 233195, 02-227993

בתל-אביב
דרושה
מקדמת מכירות
משכילה
לעבודה חלקית בשעות לפנה"צ
תנאים טובים!
לפנות טל: 03-297421

יותר טוב מנפאואר

לסניף תל-אביב
המחלקה המשרדית
רח' בן-יהודה 12, א'-ה', 08:00—14:00
טל: 03-298877, 284128

לסניף תל-אביב
ליום עבודה מלא ולתקופה ממושכת
ד ר ו ש י ם :
מנהלי חשבונות
סוג 2, 3 ומדופלמים
מנוסים ועצמאיים.
למועמדים המתאימים מובטחים: עבודה מעניינת, שכר גבוה וכל ההטבות הסוציאליות, כחוק.
פנו אלינו בהקדם!
א'-ה' 08:00–14:00
רח' בן-יהודה 12, ת"א
טל: 03-298877

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

חברת דרוקר בע"מ
דרושות
קבוצות קרמיקה וריצוף
לעבודה באזור נתניה והמרכז.
נא לפנות טלפונית 03-256847 לרחל.

U-MAN®
עבור אחד מלקוחותינו
חברת אלקטרוניקה מובילה
דרוש
מנהל שיווק
המועמד המתאים יהיה בעל הצלחה מוכחת בתחום שיווק (רצוי נסיון באלקטרוניקה) יכולת פתוח שווקים וניהול מו"מ מעקב וצוות הכרחיים.
פנה בטלפון 03-292949 לעודי או בכתב לת.ד. 6601 ת"א 61066 עבור משרה 211

תיא
תיא תמרוקי ישראל בע"מ
דרוש/ה
מעצב/ת בית
לחברות התמרוקים "תיא" ו"יהודית מילר בע"מ".
לצורך עיצוב אריזות וגרפיקה למוצרי התמרוקים
מקום העבודה – אזור התעשיה רעננה
משרה מלאה
לקביעת פגישה נא להתקשר 052-21153/4/5 או בכתב לת.ד. 504 כפר סבא 44104.

דרושים
מלגזנים
לעבודה בבית קירור באיזור התעשיה בחולון
להתקשר לדוד 03-802617/8/9

למשרד פרסום דינמי
דרוש/ה
גרפיקאי/ת ביצועיסט/ית
עם נסיון במשרד פרסום
אפשרות למשרה חלקית
טלפון: 03-709352/4

רוצה להיות
כתבנית טובה?
אנחנו נעזור לך!
אם את מדפיסה בשיטה עיוורת ואת מרגישה שאת עדיין צריכה להשתפר...
כדאי לך לבוא למנפאואר.
אנחנו נכשיר אותך בקורס מקצועי לשיפור הכתבנות ולימוד יסודות התכתובת - על חשבוננו.
תמורת ההכשרה, תעבדי בשרותנו בשכר מלא, ותצברי נסיון חשוב בעבודה
פנו אלינו בהקדם!
בימים א'-ה' משעה 08:00–14:00
טל' 03-298877, רח' בן-יהודה 12 ת"א.
מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית

אגודת אכסניות נוער בישראל
* **לאכסניית נוער מצדה – דרוש זוג: איש אחזקה ו-חדרנית**
מגורים וכלכלה במקום.
* **לאכסניית נוער אילת דרוש/ה אחראי/ת מטבח**
מגורים באכסניה באילת.
המעוניינים מתבקשים לפנות לת.ד. 1075 ירושלים מיקוד 91009

אביב בע"מ

לחברתנו בנתניה
דרושים
מפעילים כימים
לעבודה ב־3 משמרות
* רצוי טכנאי כימיה
* עדיפות לבעלי רקע טכני
כימאי אנליטי
* ידע באנליזה אינסטרומנטלית
* רצוי נסיון בשיטות כרומטוגרפיות וספקטראליות
* יכולת ניהול צוות עובדים
מבקר טיב
* בעל השכלה אקדמית במקצועות פרא רפואיים.
* דרוש נסיון בביקורת איכות
* ידיעת אנגלית טכנית - הכרחי
טכנאי כימיה
לעבודה במעבדה אנליטית
* רצוי נסיון בתעשיה
* שליטה באנגלית

נא לפנות בכתב־יד בצרוף קורות חיים אל אגף כח־אדם וליציין כתובת, מיקוד וטלפון להתקשרות אל ת.ד. 2077 ר"ג 52126

רוברט הלף ROBERT HALF

החברה המובילה בעולם בהשמת כח־אדם בתחומי מחשבים וחשבונאות.
דרושים/ות
* **מנהל כספים/חשב**
מנה"ח ראשי
עדיפות לרו"ח מוסמכים ולבעלי נסיון בתעשיה
* **מנהח"ש סוג 3 מנוסים**
המשרות לאזורי המרכז, ר"ם וחיפה.
נא לשלוח קורות־חיים או להתקשר
לתאום פגישה: ת"א בן־יהודה 32 בית אליעל, חדר 816
טל. 03-204711, 03-203433
סודיות מובטחת

עלית

דרושים
1) **פקידת יבוא**
הדפסה שוטפת עברית אנגלית.
2) **פקידה זמנית**
הדפסה שוטפת עברית אנגלית
3) **מרכזנית למספר חודשים**
משעה 12 בצהריים.
נסיון במרכזנות.
להתקשר 731111 לאוה יניב.
4) **אפסנאי טכני**
תושב רמלה לוד והסביבה.
5) **אפסנאי טכני**
תושב צפת והסביבה.
עדיפות ליוצאי ח"א.
להתקשר לטלפון 733311 לאבי שובע.

דרוש/ה
גרפיקאי/ת
צייר/ת שלטים
בעל/ת נסיון וגם מתלמד/ת רצוי מחולון – בת־ים – ראשל"צ 03-9613315

קיבוץ נוהרים
מחפש
גננת
לשנת הלימודים תשמ"ז
רווקה או נשואה ללא ילדים
רצוי ניסיון קודם בקיבוץ
03-842236/7 לפנות לשמואל או ברשקה

חברה אמריקאית מתמחה
מתכנת מחשבים
מעולה
(RPG ,IBM/34 ...)
MR. GOLDFEIER

מכונאי
בעל תעודות הסמכה לרכב מלגזות וטרקטורים.
ידע נסיון רב בחשמל ובמיזוג אויר.
מעוניין בתעשה מתאימות
טלפון: 08-435876

למפעל תרופות
בבת־ים
דרושים:
רוקחים
5 ימים
טל' 5511924/5, ניקי

למרכז רפואי
ברחובות
דרושים
רופא ילדים
רופא נשים
פסיכולוג
ורופאים בהתמחויות שונות
לבניית פרוייקט חדש
טל. 03-955461

דרוש
איש מכירות
להפצת מכשור טכני חרוץ ובעל כושר שכנוע.
רקע טכני חובה.
ורשיון נהיגה
נא לפנות בכתב יד
ת.ד. 28015 ת"א

למושב חצבה בערבה דרושים
* **גננת** רווקה לגנון לבני 2—3
* **מטפלות** רווקות לגיל הרך.
* **מדריך חברתי**
לפרטים טלפונים: 057-81476, 057-81513, 057-81511

למפעל בפ"ת דרושים:
* **מכונאי דיזל**
בעלי ניסיון לאחר שירות צבאי.
* **מסגרים מעולים.**
* **מנהל עבודה במסגריה.**
לקביעת ראיון להתקשר: 03-902030 03-909922

האוניברסיטה הפתוחה

דרושים
מנחים
לסמסטר סתיו המתחיל בספטמבר 1986

בקורסים הבאים:
פסיכולוגיה חברתית ופסיכולוגיה בחינוך במרכז הלימוד בירושלים
הכישורים הדרושים: תואר שני (או לקראת סיום) בפסיכולוגיה חברתית/חינוכית.
נא לפנות לציפי טל' 03-422670
מבוא למדעי חטבע במרכזי הלימוד בתל־אביב ובבאר־שבע
הכישורים הדרושים: תואר אקדמי בביולוגיה ונסיון בהוראה בפיסיקה תיכונית.
נא לפנות לאורית טל' 03-422678, או למיקי בשעות הערב טל' 03-459273
פסיכולוגיה של האדם – מערכות (עיבוד, דם, נשימה, כליות) באיזור תל־אביב
הכישורים הדרושים: תואר שלישי או סטודנט בלימוד לקראת התואר השלישי בפיזיולוגיה.
נא לפנות לגליה טל' 03-422671
עידן המהפכות באיזור תל־אביב
הכישורים הדרושים: תואר שני (או לקראת סיום) בהסטוריה כללית והתמחות בעת החדשה.
נא לפנות לגליה ל־פוני טל' 03-422670
תאור התפקיד: ניהול ב־5 פגישות עם סטודנטים במרכז הלימוד בשעות אחה"צ והערב, בדיקת עבודות והנחיה אישית.

למכון הישראלי לקולנוע
מנהל אמנותי

הכישורים הדרושים:
- איש קולנוע בעל נסיון מעשי בענף
- הכרות עם עולם הקולנוע בארץ ובחו"ל
- בעל יחסי אנוש טובים, כח ארגוני, ויכולת עבודה בצוות.
- שליטה בשפה עברית ואנגלית, שפות נוספות יתרון.
- יועדף מועמד בעל השכלה גבוהה.
המעוניינים העונים לדרישות דלעיל, יפנו בכתב יד, עד ל־25.7.86 לת.ד. 29755 ת"א 61297 (עבור "מנהל אמנותי"), ויציינו תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים.

הסוכנות היהודית לארץ ישראל
מחלקת המנגנון ת.ד. 92 ירושלים 91920

משרה פנויה מס' ח/218/86
דרוש/ה
מנהל/ת מטבח ואקונום
במרכז נוער רמלה
תאור העבודה: ניהול מטבח על כל מרכיביו ניהול מחסן כללי ומחסן פרודוקט
הכישורים הדרושים: נסיון מקצועי בנהול מטבח יכולת לנהל מחסן.
הדרגה המוצעת: טו־יז' בדרוג האחיד
מועד האחרון להגשת מועמדות: 20.7.86

אנשי מכירה נמרצים
לשיווק מוצרי צריכה לחנויות קיבוצים ומושבים
לאזורים: חיפה והגליל המערבי, ירושלים, מרכז הארץ, שפלת החוף.
בעלי רכב מסחרי עד גיל 40 יפנו בכתב יד ובפרוט קורות חיים לת.ד. 619 נתניה.

דנאל

ניהושט אדיר בע"מ
למחלקת המשרדית בת"א
דרושים/ות
* **מזכירה ע/א לניהול משרד**
רצוי ידע במעבד תמלילים
5 ימי עבודה בשבוע, לאחר שרות צבאי
* **מפעילת מכונה להנהלת חשבונות** אוליווטי 1512
* **כתבניות עברית**
י.ב.מ. כדורית ו/או מעבד תמלילים
* **כתבניות אנגלית**
י.ב.מ. כדורית ו/או מעבד תמלילים
* **קלדנית** דטה־ג'נרל־אינטרקום
* **מעבדות תמלילים אנגלית**
וורדמייל, וורדסטאר, וונג, לקס, לניר

למחלקה הטכנית בת"א
דרושים/ות
* **טכנאי מכונות**
לתעוד, רקע במגנלים מודפסים
* **שרטטים C.N.C**
שרטטים קונסטרוקטוריים בעלי נסיון, לעבודה ממושכת
* **הנדסאי מכונות**
לתכנון מכונות ומתקנים
* **מנהלי חשבונות**
סוג 2 או עצמאיים לעבודה ממושכת
* **מסגרים**
לעבודות בת
* **מסגרים מכניים**
להתקנות וחיבורים מכניים

למתאימים תנאים מצויינים/ שכר גבוה
"דנאל" נורדון 88 תל־אביב טל: 03-240878
03-245541, 03-222266

נתור
לחברת נתור דרושים/ות
מנהלי/ות חשבונות
סוג ג' ד'
רצוי ניסיון בתיירות.
לפנות למר איתן טל' 03-654316

למפעל תעשייתי חדש בראשל"צ
דרושים
א. מפעילי ציוד
1) בוגרי בי"ס מקצועי 3 שנים לפחות במגמת מכונאות/חשמל
2) העבודה במשמרות.
ב. אחראי משמרת (מכונאים)
1) בוגרי בי"ס מקצועי 4 שנתי במגמת מכונאות.
2) נסיון קודם בניהול צוות עובדים.
3) נסיון בתעשיה – יתרון.
4) העבודה בשלוש משמרות.
לפנות 03-741873 בין 8.00–15.00

אחד מלקוחותינו
מפעל תעשיתי באזור המרכז
מציע תפקיד ניהולי־מקצועי נירחב ורב אתגרים.
מהנדס/ת מפעל
(משרה 1180)
איש שדה — ולא משרד, לאחריות על התחום הטכני במפעל.
נתוני התפקיד דרושים:
* מהנדס מכונות (רצוי בוגר תיכון מקצועי).
* ידיעות בפנאומטיקה, הדראוליקה, מערכות שינוע, מערכות אויר דחוס, ידע בסיסי בחשמל.
* כושר לארגון אחזקה ומחסנים וניהול צוות.
* ניסיון של 5 ש' לפחות כמהנדס אחזקה במפעל תעשיתי.
* ידע באנגלית (גרמנית יתרון).
* מהנדס שטח, המוכן לעבוד ולהשקיע מעבר לשעות העבודה הרגילות.
מועמדים ישלחו פרוט קורות חיים וניסיון בכתב יד בלבד אל ת.א. דאר 11024 ת"א 61110 ויציינו מספר המשרה על המעטפה.

תחנת ייעוץ לנושאי כח־אדם בע"מ
תבל

מועצה אזורית ערבה תיכונית
דרושים
* **לבית"ס "שיטים" במרכז ספיר**
מורה לכיתות א', ב'
* **תברואן מוסמך**
בעל רשיון הדברה
057-81225/6
מורים במרכז ספיר
אפשרות העסקה בן/בת הזוג

Maquette GPM
Leather Fashions

למפעלנו בעכו
דרושה
מזכירה בכירה
* יכולת לעבודה עצמאית
* 5 שנות נסיון
* ידע בהדפסה והפעלת טלקס באנגלית
* ידע בהליכי יצוא ויבוא
* שפת אם אנגלית — רצויה
— העבודה במשרה מלאה —
— תנאים טובים למתאימה —
לפרטים 04-919323
— סודיות מובטחת —

לבתי־ספר לחינוך ולהכשרה מקצועית דרושים
מורים מדריכים -
מקצועיים לשנת הלימודים תשמ"ז

[illegible]
מועמדים בעלי רשיונות הוראה קימעאו מתאימים ויועסקו ע"י משרד החינוך והתרבות.

THE CARLTON HOTEL
TEL AVIV

דרושים
טבח
• בעל תעודת נסיון
קצין בטחון
• רצוי נסיון בבית מלון
בלבוי
• דובר אנגלית • רשיון נהיגה
שוער (טיים קיפר)
• גיל 45-55
• העבודה במשמרות
חדרניות
• למשמרת בקר
מרכזן/נית לילה
• ידע טוב באנגלית ועברית
נא להתקשר לטל: 03-201467

טבח
למסעדה כשרה בגרמניה
בעל נסיון במאכלים יהודים וישראלים כולל קיטרינג באולם שמחות
– תמלצות קודמות – הכרחיות
לפנות למר יגר חדר 303 מלון מילטון 03-244222

לבית ספר תיכון דתי בדרום אמריקה
דרושים
זוג מורים דתיים לניהול והוראה
לשנת הלימודים תשמ"ז.
מועמדים מתאימים יפנו לת.ד. 7523 ירושלים

להרחבת שלנו
באזור המרכז
דרושים:
רופאי שיניים
למשרה מלאה/חלקית
בדבר פרטים להתקשר
לטלפון 03-842813

מנהל כח אדם
מסור מודעתך ב **דחף**
ב **דחף** תקבל יותר

לפרטים נוספים:
תל־אביב: 03-622233-4 עדי סאמט
ירושלים: 02-226335-6 יאיר צוברי
חיפה: 04-645333-4 אריה טל
04-662571-2

לאגף האנרגיה
דרוש מהנדס בנין
עם התמחות במערכות אינסטלציה
נסיון 5 שנים לפחות
המעונינים מתבקשים לפנות בכתב־יד תוך פרוט קורות חיים ונסיון בעבודה עד ה־20.7.86,
אל "מהנדס בנין" מרכז הבניה הישראלי
ת.ד. 39027 ת"א, מיקוד 61390.
מרכז הבניה הישראלי
רח' האוניברסיטה 40, רמת־אביב

רופא/ת שיניים!!
במרפאות "שורש" מרוויחים רופאים
$2500—$4000
לחודש במשרה מלאה!
ללא הוצאות, בעבודת צוות נעימה ונוחה וקידום מקצועי
דרושים/ות
למרפאות במרכז הארץ
1) **רופאי/ות שיניים**
נסיון בשיקום
2) **רופאי/ות שיניים**
לטיפול בילדים (עדיף מומחה)
לקביעת ראיון לפנות
02-223470, 02-220080 (אורה)

נילית בע"מ
תעשיות ניילון ופוליאסטר

מנהל לבית המלאכה
תפקיד כולל:
ניהול צוות מקצועי, בתחומי העיבוד השבבי, מסגרות, צנרת ואחזקת מבנים.
כשורים:
הנדסאי/טכנאי מכונות
נסיון בן 4 שנים לפחות בניהול בית מלאכה וצוות עובדים כמפורט לעיל

הנדסאי
לקדום ולמעקב פרוייקטים
כשורים:
הנדסאי מכונות/תעשיה
3 שנות נסיון בפרוייקטים
נסיון בעריכת תקציב, כתבי כמויות והתקשרויות עם קבלנים וספקים, ידיעת אנגלית
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים למחלקת כח־אדם.
ת.ד. 276 מגדל העמק 10500
סודיות מובטחת.

משאויר טעינה אוירית בע"מ
דרושים:
★ מפעילי מכונות
לעבודה במשמרות באזור יבנה.
עשר שנות לימוד, לאחר שרות צבאי, ידע בסיסי באנגלית.
תנאים טובים
לפנות לטלפון מס' 03-9711696

הלוח הכללי
גפקוק ופאבי

דרושים* - ביבנה
זכר לרבות נקבה

מזכירה למנהל שיווק - איזור הדרום
תפקיד עם אתגר לבחורה דינמית, בעלת יחסי אנוש טובים, יוזמה וכושר ארגון. אם את בעלת 12 שנות לימוד, מדפיסה בעברית ובעלת נסיון בתפקיד דומה.

פקידת משלוחי יצוא
להכנת מסמכי־יצוא, אשראים דוקומנטים, קשר עם עמילי מכס ועוד. דרוש נסיון בתחומים אלו ושליטה טובה באנגלית.
העבודה בשעות 08.00-16.00, 5 ימים בשבוע.
נא לפנות לפנינה בטלפון 08-437911

רב-בריח מקום גדול לעבוד בו.

נפתלי
גרפולוגיה תעסוקתית
מיון, הכוונה והתאמת עובדים
יעוץ אישי
גרפולוגיה משפטית ורפואית

ללקוחנו – עסק מסחרי גדול בירושלים
דרוש
מנהל חשבונות/פיננסים.
נדרשים:
* נסיון רב בהנה"ח
* נסיון במערכות ממוחשבות
* נסיון במערכות מסחריות
* עיסוק קודם בייבוא – יתרון
* נכונות לעבוד שעות נוספות.
* ניהול עובדים והפעלת מערכת בשטח.
נא לפנות למשרדנו בכתב־יד בצרוף קורות חיים בשפת אם ובציון תיד הכותבת.
ת.א. רח' הירקון 124 ת"א 63573 טל. 240996 03-229751

לחברה גדולה בענף ההלבשה
דרוש
איש מכירות
למרכז הארץ
★ בעל נסיון קודם במכירות
★ בעל רכב
על המועמד המתאים לפנות בכתב בצרוף קורות חיים אל ת.ד. 1334, תל־אביב 61013, עבור ח/50

למפעל גדול בצפון הארץ
דרוש
מנהל מחסן
* נסיון של 5 שנים בתפקיד דומה
* ידע במחסן ממוחשב
— תנאים טובים למתאימים —
לפרטים 04-919321
— סודיות מובטחת —

צמיר
שרותי כח אדם בע"מ

דרושים/ות
* **חשב/ת שכר** מנוסה
* **מנהל/ת חשבונות**
סוג ג' ומעלה, נסיון תעשייתי + הנה"ח ממוחשבת ל־5 ימי עבודה תנאים טובים
03-5464514, 08-484651

למפרסם מודעה!
דחף

ת"א דחף מרכז	ת"א דחף דיזנגוף	ת"א דחף בן יהודה	ת"א דחף אלנבי	דחף	חיפה דחף	ירושלים דחף	דחפון	ובעוד 50 סניפי דחף בכל הארץ
בית השואבה 8	רח' דיזנגוף 118 (מול כסית) פתוח 24 שעות	רח' בן יהודה 9 (מול קולנוע מוגרבי)	רח' אלנבי 123 (ככר המושבות)		רח' הרצל 11	רח' יפו 43	שרות מודעות טלפוני 03-611001	

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חד

עובדי הביטוח הלאומי לא יקבלו קהל מיום שלישי

מאת חיים ביאור, סופר „דבר" לענייני עבודה

כ־2000 עובדים בסניפי המוסד לביטוח לאומי לא יקבלו קהל, החל מיום שלישי הקרוב. העובדים מוחים על כך שלא נענתה עד כה דרישתם לתגבר את השמירה עליהם על ידי הצבתם של שוטרי מוספים (שטמ"ס) בסניפי המוסד.

נוסף על תגבור השמירה, תובעים העובדים בסניפי הביטוח הלאומי תוספת כוח אדם של כ־150 איש. הסתדרות עובדי המדינה תומכת בתביעות העובדים ונתנה גיבויה לעיצומים המתוכננים.

העיצומים לא יכללו את המשרד הראשי של המוסד בירושלים, שבו מועסקים 800 עובדים.

★ ★ ★

עובדי משרד התעשיה והמסחר החליטו להפסיק לשבוע את העיצומים שהם נוקטים, כדי לאפשר להנהלת המשרד לפתוח במשא ומתן עם נציגיהם בעניין התנגדותם למינויים פוליטיים במשרד.

אתמול זכו עובדי המשרד בהישג זמני, כאשר שופט בית המשפט הגבוה לצדק, אהרון ברק, ציווה לעכב את המינוי של שני נספחים מסחריים (בניו יורק ובהאמבורג) והורה להנהלת המשרד לנמק בתוך 45 יום את דרכי פעולתה סביב המינויים השנויים במחלוקת.

גורם המקורב לשר התעשיה והמסחר מסר אמש ל„דבר" כי הנהלת המשרד הבהירה לוועד העובדים כי תיכנס עמו למשא ומתן רק אם העיצומים יפסקו והפנייה לבג"צ תבוטל. אותו גורם הוסיף כי שרון מתכוון להמשיך ולשבץ קצינים בכירים במילואים בכל תפקיד שיתפנה ואשר לא יאוייש. אחד הקצינים הללו הוא אל"מ (מיל.) יוסף שבו, היוצא לשרת כנספח מסחרי בקהיר, תפקיד שהוצע תחילה לארבעה מעובדי המשרד אך הם סירבו.

נמיר: חומר נפץ פוליטי בנצרת

מאת מוחמד חלילה, סופר „דבר" לענייני ערבים

יו"ר ועדת העבודה והרווחה, ח"כ אורה נמיר רואה בחומרה רבה את מצב האבטלה והתעסוקה ההולך ומחמיר בנצרת ובכפרים ולדעתה הבעיה המרכזית היא יצירת מקומות תעסוקה לאלפי המובטלים לרבות בני הנוער שסיימו לימודיהם התיכוניים ואין להם תעסוקה.

ח"כ נמיר סיירה אתמול בנצרת כאורחת מועצת הפועלים המקומית ועמדה מקרוב על מצב האבטלה בעיר. בשיחה עם סופר „דבר" אמרה שהמספר הרב של מובטלים בעיר, המגיע ליותר מ־3000 מהווה חומר נפץ פוליטי ממדרגה ראשונה ומביא לתסיסה חברתית פוליטית קשה מאוד ועל כן מדינת ישראל איננה יכולה, במדינה מתוקנת, להרשות דבר כזה. לכן הטיפול באבטלה בנצרת צריך להיות יעד לכל המשרדים הממשלתיים.

משטרת אום אל פחם עצרה אתמול שבעה קיצונים דתיים מוסלמים, שניסו להפריע למהלך מסיבת חתונה, תוך דרישה מהחוגגים לנהוג על פי חוקי האיסלם.

פרץ יקבל משלחת ראשי המועצות הערביות השובתות

מאת מוחמד חלילה, סופר „דבר" לענייני ערבים

שר הפנים הרב יצחק פרץ נכנע ללחצם של ראשי המועצות הערביות, חברי כנסת וגורמים ממשלתיים והסכים לקבל היום בלשכתו בירושלים, משלחת של ראשי המועצות הערביות בלא שיתחייבו מראש להפסיק את השביתה שפתחו בה המועצות הערביות לפני 10 ימים.

מטה השביתה, שהתכנס אתמול בשפרעם, החליט – אם לא ייענה שר הפנים לתביעותיהם של המועצות הערביות – לקרוא לשביתה כללית במגזר הערבי. עוד הוחלט לקיים כינוס יהודי־ערבי בנצרת בסוף השבוע הבא ולהזמין אליו חברי כנסת מכל הסיעות למעט „התחיה" ו„כך".

ראשי המועצות הערביות חזרו ותבעו ממשרד הפנים לממש את הבטחותיו מלפני שנה, והם תובעים כיסוי הגרעונות המצטברים בסך 15 מיליון דולר, הרחבת המסגרת התקציבית השנתית ותקציבי הפיתוח, והבטחת שוויון מלא בתקציבים ובמשאבים הכספיים באותם שיעורים של המועצות היהודיות. עוד תובעים ראשי המועצות הערביות להקים ועדות תכנון ובניה מקומיות בכפרים הערביים, ולהפסיק הריסת המבנים הבלתי חוקיים עד שוועדת המנכ"לים שדנה בסוגיה זו תגיש את המלצותיה לראש הממשלה.

רשיון ביטוח לחברה מצרפת אחרי שנים של הקפאה

מאת מוריה אבנימלך

הוועדה המייעצת של ענף הביטוח אישרה שלשום, מתן רשיון לחברת ביטוח חדשה, חברת יו.א.פ. מצרפת, לאחר כמה שנים של הקפאת רשיונות חדשים בענף.

חברת יו.א.פ. („יוניו אסורנס דה פארי") היא חברת הביטוח הגדולה בצרפת, המכסה 12 אחוז משוק הביטוח שם עם מאזן של תשעה מיליארד דולר, ופועלת ב־62 מדינות. השליטה בחברה היא בידי ממשלת צרפת.

החברה תפעל בישראל כחברת ביטוח ישראלית בכל ענפי הביטוח. בראש מועצת המנהלים שלה יעמוד מנכ"ל „הסנה", אלפרד גולן, ומנהלה הכללי יהיה המשנה למנכ"ל „הסנה", עו"ד דוד פראטו.

נשיאת יו.א.פ., איוואט שסאן, היתה אמורה להגיע אתמול לארץ, בראש משלחת של ראשי החברה. להיום נועדה לה פגישה עם ראש הממשלה, שמעון פרס, וכן עם המפקח על הביטוח באוצר. בהמשך ביקורה היא תיפגש עם מזכיר ההסתדרות, ישראל קיסר, ועם גורמים משקיים. ההסכם שחתמה יו.א.פ. עם „הסנה" יגדיל את יכולת „הסנה" לקלוט ביטוחים גדולים.

אושר היטל רכב החלתו עוכבה

מאת שלמה קרמר, סופר „דבר"

חוק היטל הרכב שמשרד האוצר מנסה להעבירו בועדת הכספים כבר תקופה ארוכה, אושר היום סופית אך תוקפו הותנה בכך שועדת הכספים תאשר גם את תקנותיו.

באשור התקנות מתכוונים חברי הועדה שהתנגדו לחוק, „ליצור קשר ישיר בין שווי הרכב וגובה ההיטל, באשר בכוונתם שבעל רכב יקר יותר ישלם יותר. בכך מבקשים חברי הכנסת למנוע תשלום זהה לרכבים בעלי שווי שונה על ידי הכנסת גורם השווי.

הצעתם של חברי הכנסת שפט ואירידור לפטור רכב עד 1300 סמ"ק – נדחתה ברוב קולות. המתנגדים להיטל הרכב ובמיוחד חה"כ דן תיכון ויורם אירידור מקווים למשוך החלתו של החוק ע"י הדיון בתקנות שיובאו לאשור ועדת הכספים, בכך יהנו בעלי הרכב מעוד מספר חודשים ללא היטל.

עו"ד דורש מחריש ומקראוס לחקור את שמיר בפרשת הקרקעות ביו"ש

(ע). – בקשתו של ראש הממשלה לשעבר יצחק שמיר לקבל תרומות למפלגתו על פעולות הקשורות בתפקידו, כלומר נושא ההתיישבות ביהודה ושומרון, מהווה לכאורה עבירה של בקשת שוחד – טענה זו מעלה עורך־דין מפתח־תקווה בפנייתו ליועץ המשפטי לממשלה ולמפכ"ל המשטרה לחקור את שמיר בפרשת הקרקעות ביו"ש.

אתמול שלח עו"ד אברהם אורן פנייה ליועץ המשפטי יוסף חריש, לפרקליטות מחוז המרכז, עו"ד עדנה ארבל ולמפכ"ל המשטרה, רב־ניצב דוד קראוס. במכתבו מצטט הפרקליט מעדותו של סוחר הקרקעות שמואל עינב, הנאשם, כזכור, במתן שוחד לאבי צור, עוזר סגן שר החקלאות לשעבר מיכאל דקל. כן מצויינת במכתב פגישתם של עינב ויזמים שונים עם ראש הממשלה דאז, יצחק שמיר, ודקל, בה הועלו הבעיות הכרוכות ברכישת קרקעות ביו"ש. במכתבו של עו"ד אורן נאמר, כי את הפגישה הזו סיכם שמיר באמרו: „אם אנו הליכוד נישאר בשלטון, זה יעזור גם לכם. אתמו ניתן דחיפה לנושא ההתיישבות ביו"ש הרבה יותר גדולה מאשר עד כה". בתום הפגישה פנה עוזר סגן השר אבי צור לסוחרים וביקשם לתרום תרומות למערכת הבחירות של הליכוד.

„מעשיו אלו של מי שהיה אז ראש הממשלה", כותב עו"ד אורן ליועץ המשפטי, „כשהם משתלבים במעשיהם של דקל וצור, הם לכאורה עבירה של בקשת שוחד, שכן ראש הממשלה דאז ביקש את התרומות למפלגתו בעד פעולות הקשורות בתפקידו, דהיינו נושא ההתיישבות ביו"ש".

במכתב צויין עוד כי רבים מאותם יזמים אכן תרמו בעקבות אותה פגישה וכתוצאה ממנה כספים לליכוד, או לעמותות הקשורות עמו, כך שבפועל „בקשת השוחד של מר שמיר גם נשאה פרי".

עו"ד אורן טוען עוד כי הוא ייצג כסניגור אנשים שעמדו למשפט פלילי אף הורשעו לאחר שביקשו שוחד באופן פחות מפורש מן המתואר לעיל, „ואינני יכול להשלים עם כך שעד היום הזה לא נחקר מר שמיר כלל על ידי היחידה החוקרת, למרות שחומר ראיות בנושא מצוי בתיקי החקירה של דקל, צור, עינב וסוחרי קרקעות אחרים מזה חודשים ארוכים".

הפרקליט מציין עוד כי בימים אלה, כאשר קיימת חרדה בציבור להתרופפות שלטון החוק במדינה, ויש הרגשה כי יש „מיוחסים יותר ומיוחסים פחות", מן הדין להראות כי הכל שווים בפני החוק. לפיכך הוא מבקש להודיע, מה טעם ראו המשטרה והפרקליטות לנהוג לפנים משורת הדין עם שמיר ולהימנע מחקירתו עד כה.

הצעה לגיור המוני – כאמצעי נגד הירידה ועקב המשבר בעליה

מאת נח זבולוני, סופר „דבר" בירושלים

הצעה לגיור המוני של לא יהודים שיעלו לישראל ויסייעו בכך לגידול האוכלוסיה היהודית כאן נוכח המשבר בעליה והירידה מן הארץ, מעלה לורנס אפשטיין בכתב העת „פורום" של ההסתדרות הציונית בשפה האנגלית. לדעתו של אפשטיין הגוף המתאים ביותר לטיפול בנושא זה הוא ההסתדרות הציונית העולמית, ולצורך זה יש להקים בה מחלקה מיוחדת לאיתור מקומות בהם אפשר למצוא לא יהודים שיהיו מוכנים להתגייר ולעלות. מחלקה זו גם תדאג להגדיל את מספר אולפני הגיור של הסוכנות היהודית ובתי דין רבניים לגיור.

כן מציע אפשטיין לקיים פעילות רבנית למען גיור, לפעול לחקיקה שתעודד זאת ולתת מענקים והטבות לגורמים הפעילים בשטח זה. כמו כן הוא מציע להקים סוכנות מיוחדת למשפחות ישראליות המעוניינות באימוץ ילדים לא יהודיים.

הצעה זו של גיור המוני מעוררת התנגדות בקרב היהדות הדתית והחרדית, במיוחד „הוועד למען שלמות העם" של חב"ד, העומד בראש המאבק למען גיור כהלכה.

משה שטרן, לשעבר מנהל בנק צפון־אמריקה בירושלים

„נסחפתי ונסחפתי, ערבות להלוואה גרמה הידרדרותי"

(ע). – משה שטרן, שהיה מנהל סניף בנק צפון־אמריקה בירושלים, טען בעדותו במהלך המשפט המתנהל נגדו בבית־המשפט המחוזי בבירה, כי ערבות להלוואה בסכום של מיליון דולר שניתנה לעו"ד גד רווה בשוק האפור, גרמה את הידרדרותו, עד שהגיע למצבו הנוכחי.

שטרן סיפר כי גד רווה, שהיה לקוח בסניף, הגיע בשנת 1981 למשרדו בבנק צפון אמריקה. „גד רווה סיפר שהוא שרוי במצב קשה, על סף יאוש מבחינה כספית. סיפורו נגע ללבי. גד רווה נזקק למימון ביניים לעסקים שונים בסכום של כמיליון דולר, אבל הוא חב חובות רבים והריבית אוכלת אותו. מאחר שהסכום היה עצום עבורי, יצרתי קשר עם מכרים מהשוק האפור. הייתי ערב לכספים שגייסתי עבורו" סיפר העד.

הוא הוסיף כי הלווים לא לחצו לפרוע את החובות אלא דרשו רק להאריך את מועד הפרעון בתוספת רבית ורבית דרבית. „המצב התגלגל כמו כדור שלג. ממיליון דולר למיליוני דולרים. רווה הצליח, עם כושר השכנוע שלו, לשכנע אותי שאיננו מתחמק והוא יחזיר את הכספים. אחרי מפולת מניות הבנקים היה השוק עצבני מאד, היו דרישות להחזיר את הכסף, מיד או לתת ערבויות יותר ממשיות מסתם פיסת נייר. נקלעתי למצוקה קשה. לא הפסקתי „ללחוץ" על רווה אך המלווים הגיעו אלי ישירות", אמר שטרן.

„להלן" סיפר לשופטים את השתלשלות האירועים שהביאו אותו למצבו הנוכחי. שטרן אמר שגילה כי בשוק יש ערבויות מזויפות ולא רשומות. הוא אמר כי התפתה לספק ללווים ערבויות וצ'קים שיספקו אותם, חלקם גם ערבויות מזויפות וכך הגיע להידרדרותו הפלילית.

„ביולי 1984 תפח כדור השלג. המצב היה קריטי מבחינתי. אמרתי לגד רווה שאני במצוקה. נסעתי אליו לשוויץ והמשכתי ללחוץ עליו אך הכסף לא נכנס. נזקקתי לכספים כדי להחזיר לאנשים שהייתי ערב להם. נסחפתי ונסחפתי".

שטרן גילה כי כדי להעניק ערבויות לכספים שניתנו לגד רווה בשוק האפור הוא הפעיל את החברה האמריקאית־ירושלמית שהקים יחד עם יהושע הלפרין. „החובות הגיעו לסכומים אדירים, עבירה גררה עבירה. הגיתי רעיון להפוך את החובות של החברה האמריקאית לחובי שווי דרך משכנתות שסוכמו בבנקים".

שטרן הביע חרטה על מעשיו ואמר לשופטים: „אני אכול ומלא צער. במבט לאחור אני חושב שלא פעלתי בהגיון. אין לכך שום הצדקה ואני מתחרט".

המשך המשפט היום.

„טענות סרק" – קבע השופט והורה להמשיך מעצר בלס

(ע). – איש העסקים הדר בלס, הנאשם בקבלת כספים במרמה בהיקף ניכר מהתקיים, יישאר במעצר עד תום ההליכים המשפטיים נגדו – קבע בית המשפט המחוזי בתל־אביב, בדחותו אתמול את בקשת סניגוריו של בלס לשחררו בערבות.

בעקבות כתב האישום שהוגש נגדו, החליט בית־המשפט המחוזי, לבקשת ב"כ פרקליטות מחוז תל אביב, לעצרו עד תום משפטו, בגלל ההיקף האדיר של המרמה וגניבת הכספים.

סניגוריו של בלס, עוה"ד ד"ר יעקב וינברוט ואליעזר ויינשטיין, הגישו לפני כשבועיים בקשה לעיון חוזר בהחלטת המעצר, בטענה שהסניגור הקודם של הנאשם, עו"ד אורי סלונים, לא יכול היה בשעתו להיות מצוייד בחומר הראיות. הסניגורים טענו, כי עתה הם הצליחו להקיף את רוב חומר החקירה, ועיון בו שכנע אותם כי סיכויי התביעה להרשיע את בלס נראים רחוקים ביותר. כן טענו, שמעצרו הממושך של הנאשם – עד פתיחת המשפט עצמו ובמהלכו – יהווה למעשה „ענישה בטרם משפט".

התובעת, עו"ד פנינה דבורין, דחתה טענות אלה ועמדה על חומרת מעשיו של בלס והיקפם.

השופט אריה אבן־ארי ציין בהחלטתו, כי הוא אמנם נעתר לבקשת ההגנה לעיון חוזר בהחלטת המעצר, אולם הוא נותר משוכנע כמקודם, לאחר עיון מעמיק בחומר הראיות, כי בידי התביעה תשתית ראייתית המפלילה לכאורה את הנאשם במרמה בסדר גודל של 29 מיליון דולר.

„הסניגורים המלומדים", כתב השופט, „עמלו קשות לשכנע את בית המשפט כי כל הנעשה על ידי הנאשם מקורו בטעות, וכי תעודות הפיקדון הוצאו על ידי הבנק (דיסקונט) בטעות... צר לבית המשפט לקבוע, כי אין כל סבירות בטיעוני הסניגוריה, שלכאורה אינן אלא טענות־סרק המופרכות על פניהן".

השופט אבן־ארי הטעים בהחלטתו, כי אמנם יש בחומר הדעות סותרות מטעם עדי־תביעה שונים, וקיימות תמיהות רבות באשר לדרך החקירה של צוות החקירה הראשון (אשר פורק במהלך החקירה), אולם אין בכל התמיהות הללו כדי לשחוק את התשתית הראייתית הלכאורית הקושרת את הנאשם למרמה בהיקף אדיר. לפיכך נדחתה בקשת ההגנה לעיון חוזר.

הסניגורים הודיעו לאחר מתן ההחלטה, כי הם מתכוונים להגיש ערר עליה לבית המשפט העליון.

בתי הזיקוק חרגו 400 פעם מהוראות צו של משרד הפנים

מאת סופר „דבר"

בתי הזיקוק חרגו 400 פעמים מהוראות הצו האישי שהוציא נגדם שר הפנים. כתוצאה מכך גרם המפעל לזיהומי אוויר קשים באיזור חיפה והקריות – מתחוור מתלונה שהגישה ממלאת־מקום מנהל הרשות לאיכות הסביבה בחיפה, ד"ר ברנדה פליקשטיין למשטרת קרית חיים. התלונה הוגשה בפברואר השנה ואתמול הועבר תיק החקירה לפרקליטות מחוז חיפה, שתבדוק את האפשרות להעמיד לדין את מנהלי בתי הזיקוק.

בתלונה מאשימה ד"ר פליקשטיין את מנכ"ל בתי הזיקוק, צבי זמיר, ואת מנהל המיתקן במפרץ חיפה, יצחק לדרפיין, בכך שלא עשו די כדי למנוע סבל מהתושבים. לדבריה, בתי הזיקוק התחייבו לבנות מערכת ניטור ובקרה, על פי לוח זמנים מפורט, אולם לא עמדו בכך.

מהתלונה עולה עוד כי בתי הזיקוק חרגו בשריפת המזוט שתכולת הגופרית בו אסורה לשימוש. כתוצאה מכך נפלטו לאוויר גזים רעילים, בצורת עשן שחור, והם אשר גרמו את זיהומי האוויר הקשים.

שלשום הוגשה למשטרה תלונה נוספת נגד מנכ"ל בתי הזיקוק בחשד כי הפר את הצו האישי שהוציא שר הפנים בנוגע להפצת ריחות רעים באיזור הקריות. תלונה זו תתברר בנפרד.

900 מחוללים ונגנים בפסטיבל הפולקלור בחיפה

מאת אריאלה ראובני, סופרת „דבר"

חיפה לבשה חג לקראת פסטיבל הפולקלור הבין־לאומי שייפתח במוצאי שבת בהיכל הספורט במעמד ראש הממשלה והנשיא העולמי של ארגון הפסטיבלים הבין־לאומיים לפולקלור.

בפסטיבל שאורגן על ידי החברה לתערוכות וירידים בעיריית חיפה, ישתתפו 10 מדינות שיוצגו על ידי 900 מחוללים ונגנים. חלק מהלהקות האורחות השתתפו בפסטיבלים קודמים בארץ ולחלקן זו הופעת הבכורה. שתי הלהקות המעוררות עניין מיוחד הן להקת הפולקלור מיוגוסלביה ולהקה למוסיקה ולמחול מהאוניברסיטה של לובלין בפולין. כן משתתפות להקות רקדנים מספרד, מפורטוגל, מארה"ב, להקת מחוללים בסקית מצרפת והתזמורת של הצי השישי.

30 חודש במקום 60 לסיום פרוייקט נתיבי איילון

מאת אריה אגוזי, סופר „דבר"

על השלמת פרוייקט איילון בתל־אביב ב־30 חודש במקום ב־60 סוכם בימים אלה.

עם השלמתו יחובר כביש איילון את צומת הקנטרי קלאב שבצפון תל־אביב עם מבואותיה הדרומיים של העיר ביציאה לירושלים. הכביש יאפשר מעבר מהיר בין דרום גוש דן והמוצא הצפוני באזור הרצליה ויחסוך, לפי אומדן, 40 מיליון דולר בשנה. כן יקל הכביש החדש על עומס התנועה בכביש גהה הקרוב לסתימה גמורה. הקלה גדולה תורגש בצירים העירוניים בתוך תל־אביב, שישתחררו מהעברת התנועה שאינה רוצה כלל לעבור בעיר.

על פי הסיכום תוסמך העיריה לגייס אשראי ספקים בערבות המדינה למימון הפרוייקט. ההלוואות יוחזרו מהקצבות האוצר לצורך הפרוייקט כ־30 החודשים שלאחר השלמת העבודות. מעריכים, כי זירוז העבודות יקל על האבטלה בענף עבודות העפר. הסיכום הושג בדיון אצל ראש אגף התנועה בעיריית תל־אביב ח"כ רב בן־מאיר על דעת משרדי האוצר והתחבורה.

„פפקו" יחדש את הייצור

מאת סופר „דבר" בנגב

מפעל הטכסטיל „פפקו" שבמצפה רמון, שנסגר לפני חצי שנה, נמכר ל„מתפרת מורים" בבאר שבע. המפעל ייפתח מחדש במהלך החודש הנוכחי ויעסיק 60 תופרות.

„מתפרת מורים" יקלוט תחילה 26 נשים שפוטרו מ„פפקו" וכן תופרות ונשים בלתי מקצועיות, כן עשויה להיפתר בעייתן של 46 דורשות עבודה במצפה רמון. המתפרה החדשה תייצר בגדי אופנה ומדים למערכת הבטחון.

יצויין, כי במצפה רמון יש חוסר עבודה לנשים מחד גיסא ומחסור בגברים עובדים מאידך גיסא.

טוב ויפה

אחרי 5 זכיות רצופות ב-5 כוכבי יופי
בתחרות "תעשיה יפה בישראל יפה"-
זכינו בדגל היופי
מטעם המועצה לארץ ישראל יפה.

תלמה

תשלובת מפעלי תלמה בלובנד, מקבוצת כור מזון.

מכון לבון
מודיע על הרצאתו של
שר הבטחון מר **יצחק רבין**
על הנושא:
מערכת הבטחון כגורם משפיע על תעשיות עתירות ידע בישראל
ההרצאה תתקיים ביום א' 13.7.86 בשעה 17.00, במכון לבון רח' נהרדעא 3, ת"א.
הציבור מוזמן.

BEAUTY CENTER
מרכז לניתוחים פלסטיים
★ עיצוב פלסטי של שרידי הגרתיק הרפויים
★ניתוחים פלסטיים אף, פנים, חזה ★ כירורגיה יד
בזל 1 ת"א 226844, 244480

אסטמה? מיגרנה?
סוף
במכון לרפואה טבעית
הצלחה עד 80%
בזל 1 ת"א 226844, 244480

למכירה
דירה מפוארת בת 4 חדרים
קומה ג' עם מעלית
ברח' עקיבא 5 – רעננה
טל: 052-453614

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
מפעלי תרבות וחינוך בע"מ
המחלקה לנופש עיון וטיול בשיתוף המרכז לתרבות ולחינוך
נופש ועיון ירושלים קייץ 86
עקב הביקוש פתחנו בהרשמה למחזור נופש נוסף בתאריך 31.8.86 – 7.9.86
בתכנית: פנסיון מלא, טיולים, הרצאות, הצגה, תכנית אמנותית ופעילות חברתית.
לפרטים והרשמה נא לפנות למפעלי תרבות וחינוך רחוב ויצמן 32 תל־אביב
טלפון 03 – 257813

פרשת השבוע
ד' בתמוז תשמ"ו – פרשת־חקת
זמני הדלקת נרות
ערש"ש
ירושלים – 7.10
תל־אביב – 7.28
חיפה – 7.25
מוצש"ש
ירושלים – 8.30
תל־אביב – 8.28
חיפה – 8.33

מזג האוויר ביעדי הטיסה החשובים של סוויסאיר

אוסלו	30–17	מעונן
אמסטרדם	27–15	בהיר
בואנוס איירס	14– 3	בהיר
הלסינקי	20–15	מעונן
הונג קונג	32–29	מעונן
וינה	23–16	בהיר
ז'נווה	28–17	בהיר
יוהנסבורג	17– 3	בהיר
לונדון	26–17	בהיר
ליסבון	29–16	בהיר
מאדריד	31–18	בהיר
מונטריאול	24–10	גשום
ניו יורק	27–16	בהיר
סאן פאולו		לא נמסר
פאריס	29–18	בהיר
פרנקפורט	29–15	בהיר
ציריך	28–18	בהיר
ריו דה ז'נרו	32–16	מעונן
שטוקהולם	28–24	בהיר
שיקגו	19–16	בהיר

swissair

ועדה משנה לתכנון ולבניה – חולון
הודעה על פי סעיף 149 (1) לחוק התכנון והבניה תשכ"ה–1965
ת.ב. 5341
ניתנת בזה הודעה שהוגשה לועדה בקשה להיתר בניה על חלקה 151 בגוש 7164 רח' צבי סק מס' 78 חולון, הכוללת מתן הקלה ב: א. אחוזי בניה 6%. משטח המגרש בשתי הקומות.
החלקה הנ"ל נמצאת באזור מגורים ד'337.
את התכנית אפשר לראות במשרדי הועדה בעיריית חולון, רח' ויצמן 58 בשעות ובימים של קבלת קהל.
התנגדות לבקשה להקלה לעיל ניתן להגיש תוך 14 יום מתאריך פרסום הודעה זו. התנגדות שתוגש חייבת להיות בכתב ומנומקת.
עו"ד נ. שרון
מ"מ ראש העיר ויו"ר ועדת משנה לתכנון ולבניה – חולון

לדוד פרהצור
אתך באבלך
במות עליך אחיך
יצחק ז"ל
בית „דבר"

לדוד מיכאלי והמשפחה
השתתפותנו באבלכם הכבד בהלקח
מקס מיכאלי ז"ל
משפחות: פולישוק, צוריאנו

לחברנו
משה (מושיקו) זלצמן והמשפחה בקבוץ אור־הנר
אתכם באבלכם הכבד
תנועת הבונים – דרור
מחלקת חו"ל – התק"ם

במלאת שלושים לפטירת יקירנו
צבי ביאור ז"ל
נעלה לקברו ונקיים אזכרה
ביום ראשון ו' בתמוז 13.7.86 בשעה 17.15
בבית העלמין „הדרום" בחולון.
תודתנו לכל מנחמינו
המשפחה

לחברנו **משה רוזנברג**
עובד הסניף בגמלאות
איתך באבלך במות
אמך ז"ל
בנק הפועלים בע"מ
סניף מרכזי
ההנהלה העובדים והגמלאים

נורמה של טרוריסטים / עמוס עוז

האפשרות החמישית

ארבע אפשרויות. לכאורה קיימות ארבע אפשרויות.

אפשרות ראשונה: מר שמיר אומר אמת. הוא לא שמע ולא ראה ולא ידע. ראש השב"כ ואנשיו מאשמים בכך שהרגו, שיקרו, הדיחו לעדות שקר, העלילו וכיזבו, ועכשיו הם מנסים להתחבא מאחורי גבו של מר שמיר הטוב, המוכן לנדב להם את גבו הטהור מפני שהוא פטריוט אמיתי.

אפשרות שניה: ראש השב"כ אומר אמת בהכריזו כי פעל „בסמכות וברשות". במקרה זה מר שמיר הוא המנסה להסתתר מאחורי גבם הטהור של אנשי השב"כ.

אפשרות שלישית: מר שמיר אומר חצי אמת. הוא נתן הנחיה כללית אשר אנשי השב"כ פירשו אותה כהיתר לעשות מעשים לא חוקיים, וכשנתגלו המעשים בחר מר שמיר וחיפוי: הנשיא הרצוג להלחץ גב־אל־גב עד־יעבור זעם.

אפשרות רביעית: בין מר שמיר לבין אנשי השב"כ היה הסכם של חיפוי הדדי, אבל בלחץ הסערה הציבורית נסדק ההסכם וכעת מנסים שני הצדדים לגלגל את המעשים היפים זה אל סף דלתו של זה.

חקירה משפטית. אף אחת מארבע האפשרויות האלה אינה משאירה דרך ל„סגירת הפרשה" בלי חקירה משפטית. והאפשרות הראשונה פירושה רקבון עמוק בצמרת השב"כ, ורקבון תובע חקירה, סילוק וריפוי.

האפשרויות השניה תובעת חקירה משפטית אשר תקבע מה דינו המשפטי והציבורי של מר שמיר.

גם האפשרויות השלישית והרביעית מחייבות חקירה משפטית, קביעת דינו של מר שמיר ודינם של ראשי השב"כ, יציקת דפוסים חדשים לפיקוח על הזרועות החשאיות והגדרת נורמות קבועות ומוצקות לפעולתם של הגופים הבלתי נורמטיביים.

הטרור כנורמה. קיימת גם אפשרות חמישית. אחדים מדוברי הליכוד והימין הלאומני דוגלים בה בגלוי: „יש להניח לכל הפרשה", הם אומרים, „מפני שלאנשים העוסקים בבטחון המדינה מותר להרוג פה ושם ערבי לא טוב. ומותר להם לרמות את הממונים עליהם, לשקר ולהדיח לעדות שקר לפני ערכאות שיפוטיות, לרקום מסכת־כזבים נגד אנשי בטחון אחרים, או נגד הממונים עליהם, או בהשתתפות הממונים עליהם. הכל מותר לאנשים מסורים, עבדי־עולם, צנועי הגות ועלילה. הכל – לרבות עלילה והריגה".

עמדה זו אינה מותירה מקום לשום פשרה. אלה המאמינים כי נפילת שלטון החוק היא תחילת נפילתה של מדינת ישראל חייבים לראות בשלטון החוק עניין קיומי. ולנהוג בהתאם. אם הליכוד מאיים במערכת בחירות פרועה ודמגוגית שתנוהל בסיסמה הפופולרית: „תנו להרוג ערבים בשקט", תהיה מערכת־בחירות בסיסמה הנגדית: „הם סיבכו אותנו כלבנון ועכשיו הם רוצים להפוך גם את ישראל ללבנון".

[illegible] אנשי הימין הלאומני להציג את יריביהם כ„תבוסתנים אוהבי ערבים", לא יהיה מנוס מלהציגם כטרוריסטים המנסים להפוך את הטרור לנורמה.

שלושה שבועות אחרי. התיישנות המלצת המומלץ / חנה זמר

מחפשים, אבל למה מוצאים

פרשת השבוע. זה היה קורה. אבל מי חושב על זה. פרשה מזמן איננה פרק שבועי בחומש, אלא סוגייה מפוקפקת בחיי ציבור. השבוע היו לנו כאלה במבחר. החדשה ביותר היא זו של פצצות המצרר. אחרי פולארד (ואנחנו עדיין לא אחרי), אחרי נפק"ו, אחרי ברעם ושות', יש כאן מי שאומרים כי בארה"ב יש מי שמחפשים אותנו. אולי. אם מחפשים, זה לא טוב. אבל אם מוצאים, זה יותר גרוע. ישראל פשוט חייבת לדאוג לכך שלא יהיה מה למצוא. פעולה שאינה אוהבת את אור היום יכולה להביא במקרה הטוב ביותר רק תועלת שולית בהשוואה לנזק הקרדינאלי שהיא יכולה לגרום לנו בארה"ב.

ועדיין הפרשות הישנות אתנו. שב"כ, שמיר, בג"צ, חריש. עכשיו גם חריש ממליץ על הקמת ועדת חקירה, ואי אפשר להתאפק ולא לומר: אמרנו לכם. לפתע מתברר, לפחות לפי הדיווחים הבלתי־אמינים־תמיד של העתונאים הנובחים, כי שר המשפטים איננו תומך בהמלצות היועץ המשפטי מומלצו. אחרי ככלות הכל, המלצה איננה מחייבת. ואחרי ככלות הכל, כבר חלפו שלושה שבועות מאז הצהיר שר המשפטים כי יתמוך בכל המלצה של היועץ המשפטי מומלצו. אולי כבר חל על כך חוק ההתיישנות.

שאלה זהה. היועץ המשפטי (סליחה על הביטוי) של הסטייט־דיפרטמנט, השופט אברהם סופר, היה השבוע על הקו בין מצרים וישראל וחוזר חלילה. בפרופיל נמוך, וללא פריצת דרך. יש אומרים כי יש התקדמות. יש אומרים שאין.

אבל הכל תמימי דעים שאם יושג הסכם, וברגע שיושג, יחזור שגריר מצרי לישראל ותהיה ועידת פיסגה בין שמעון פרס וחוסני מובארק. עוד לפני שההסכם יבוצע, ואף לפני שיתחיל להתבצע.

אך האם נגיע לנקודת ההסכמה הזאת? שאלה קשה. ואפשר לשאול אותה גם בנוסח אחר: האם יאפשר הליכוד לשמעון פרס את ההישג של ועידת פיסגה ושל החזרת שגריר מצרי לישראל?

מכיוון שהשאלות זהות, גם התשובה זהה. נחיה ונראה. אני סקפטית: לשמיר יתנו ועדת חקירה, ולפרס ועידת פיסגה? לא הליכוד שאני מכירה. ואולי אני סתם חושדת בכשרים. לא תהיה לי כל בעייה להתנצל.

חשודים במחתרת. יתכן שפרס צריך היה להשאיר את מודעי באוצר. יתכן שהליכוד לא היה צריך להפקיד אותו למען הרוטאציה. כי אז הוא לא היה שר המשפטים, ומתחילות להצטבר ראיות־לכאורה שזה היה בריא יותר למערכת עשיית הצדק. תחילה הוא מביא לנו את חריש, אחר־כך הוא נוטש אותו, הכל לפי הנוחות. אבל שר המשפטים גם מביא לנו את ההגנה המתקדמת ביותר בעולם על שמו הטוב של הפרט, בצורת חוק לאיסור פרסום שמות חשודים. הוא לא המציא אותה, קדמו לו שרים אחרים בישראל, אבל הם כמעט המציאו אותה. כל המדינות הדמוקרטיות האחרות פשוט מפגרות, ומפקירות את אזרחיהן ומנהיגיהן החשודים. אבל אנחנו לא כאלה, אנחנו נאורים מכולם, והשר מודעי עוד יותר מקודמיו.

השבוע הוא הזכיר שגם הוא סבל פעם מן המצב המופקר השורר בישראל בשטח זה. גם אותו פירסמו כחשוד, כימי היותו מנכ"ל „רבלון". אולי בשל כך הוא מבין לסבלם של אחרים ומנסה להגן עליהם.

את הפרשה ההיא אני זוכרת היטב, ולפי מיטב הבנתי לא נעשה ליצחק מודעי שום עוול. העובדה היא כי החברה שהוא עמד בראשה, ובשעה שעמד בראשה, ביקשה להונות את אוצר המדינה. עובדה היא שהיא ייבאה מחו"ל מוצרים מוגמרים החייבים במכס, והכריזה עליהם כחומרי גלם שאינם חייבים במכס. ועובדה שהיתה חקירה, ועובדה שהדברים נעשו. האם זה היה יותר הוגן מבחינה ציבורית אילו הדברים נשארו סוד כמוס, אלמלא נתפרסמו ברבים? לדעתי, זה היה עיוות גדול יותר. ועובדה גם, שזה לא גרם ליצחק מודעי שום נזק, ולא עמד לו למכשול להתמנות לראש אותו משרד שהחברה בראשותו ביקשה לגזול את המגיע לו. ועובדה שזה לא הפריע לו להתמנות לראש מערכת הצדק שבהנהגתו נחקרים דברים כאלה.

נכון שיש בעיה בפרסום שמות חשודים. הרי יש בעיה גם בפומביות המשפט: אדם העומד לדין ויום יום מפרסמים במה הוא נאשם, אילו ראיות יש נגדו, אילו עדויות יש נגדו – ובסוף הוא יוצא זכאי. גם לאיש כזה נגרם עוול, ויש כאלה אין ספור, אבל עקרון פומביות המשפט חשוב יותר. מהרגע ששופט הוציא פקודת מעצר נגד חשוד, מתחיל לחול עקרון פומביות המשפט. אבל לפי החוק החדש יושיבו אנשים בבית סוהר בחשאי. זה עיוות בשם תיקון עיוות. בכל זאת, לא צריך להתרגש. החוק ממילא לא יעבור.

הוא לא ידע ולא רצה לדעת, אחד מהם או שניהם / מרדכי גור

בחורף 83' כבר נאמר עליו

אם אני, חבר־כנסת וקצין במילואים, קבלתי מיצחק מרדכי תמונה מדוייקת על מה שאירע, כיצד יתכן שראש הממשלה שמיר לא הסיק את המסקנות המתחייבות מגירסה זו לגבי דרך הטיפול המשפטי ביצחק מרדכי?

„מה היתה הבעיה במלחמה הזאת? כל הזמן אמרו דבר אחד ועשו משהו אחר, והדבר חזר על עצמו לאורך כל החזית."

חייל צה"ל, בלבנון.

בסיפור מעורבותם של מ"מ רה"מ־ושר החוץ יצחק שמיר בפרשת אוטובוס 300, האלוף יצחק מרדכי – השב"כ והיועץ המשפטי לממשלה, התערבבו שתי סוגיות. האחת – האם ידע ראש הממשלה יצחק שמיר פרטים אלה או אחרים, ואם ידע, מתי ידע – השאלה שלא יהיה אפשר לברר, כבראה, אלא באמצעות חקירה בסמכות משפטית. השניה – מהי אחריותו המיניסטריאלית של רה"מ יצחק שמיר לאירועים שהיו במוסדות הכפופים לו, והשלכותיהם על מערכות השלטון, הבטחון והחוק בישראל.

הרג שני המחבלים־אשר חטפו את האוטובוס [illegible] המקובלים בכל זרועות הבטחון. ואם כי אין ספק [illegible] כי לגבי רובם המכריע ננקטו הצעדים המתחייבים מכך.

מינוי ועדת זורע ע"י שר הבטחון, משה ארנס, היה על כן מעשה נכון בזמן הנכון, וההסבר אשר נתן לו שר הבטחון היה חד־משמעי: „אני רואה בחומרה ומגנה בכל תוקף את ההתנהגות שהביאה למותם של שני המחבלים. זו התנהגות הנוגדת באופן ברור כללים ונורמות. אלה עקרונות בסיסיים שכולם, במיוחד כוחות הבטחון, אמורים לנהוג ולכן ינקטו הצעדים המשפטיים נגד פעולות שבניגוד לחוק".

גם שמיר עצמו, בראיון עתונאי, אמר: „היתה חריגה וזו לא יישנה. מערכת הבטחון חקרה את מות שני המחבלים והסיקה מסקנות. בפרשת מותם היתה תקלה. ארעה חריגה מהכללים המקובלים, מקרים כאלה לא יקרו בעתיד".

כלומר, כיוון שהוסכם שהריגת המחבלים השבויים היתה חריגה, הרי הנושא שעל סדר היום הוא אחר – בסיס החטא – האם וכיצד בוצעה הבדיקה בקרב הגורמים שהיו מעורבים בכך: הצבא, המשטרה, השב"כ והיועץ המשפטי לממשלה.

האם נתן ראש הממשלה יצחק שמיר הנחיות ישירות כיצד לנהוג במהלך האירועים ובמהלך החקירה שהיתה לאחריהם?

בדרך הפעולה של השלטון בישראל ישנם נהלים מחייבים. במיוחד נכון הדבר לגבי אירועים יוצאי דופן בעלי תוצאות חריגות. כך חייב הדרג המבצעי לקבל את אישור הדרג המדיני לעשיית מעשה או אי עשייתו בכל עת שהתנאים והזמן מאפשרים זאת. כך חייב הדרג המבצעי בחובת דיווח אל הדרג המדיני, מפורט בכל האפשר, תוך כדי מבצע ומיד אחריו. וכדי להבטיח זאת לראש הממשלה יש יועץ צבאי העוסק גם בנושאי שב"כ ומוסד.

בתקופת כהונתי כרמטכ"ל, צה"ל הסתער יותר מעשר פעמים על מחבלים ותפסים כאשר בידיהם נמצאו בני ערובה. בכל הפעולות האלה היתה מעורבות כמעט מלאה של ראש הממשלה יצחק רבין ושל שר הבטחון שמעון פרס בקבלת החלטות שלפני הבצוע, בקבלת מידע שוטף תוך כדי הפעולה ובתחקיר שלאחריה. לרוב במקום הבצוע, מיד בתום הקרב. אפילו תחקירי שחרור החטופים מאנטבה נעשו מיד, ומספר ימים לאחר המבצע לא נותר ספק באשר לאף אחת מהפעולות הקשורות בשחרור באויר, ביבשה ובקניה.

מכאן יובן שאם בתקרית אוטובוס 300 לא הופעלו האמצעים האלה, או היו חריגות מהם, במודע או שלא במודע, אין דרג שיוכל לחמוק מאחריות מלאה לגבי מה שנעשה או לא נעשה בכל ההקשרים המבצעיים, הארגוניים והחוקיים של האירוע.

נחזור לאחריות המיניסטריאלית הישירה. אפילו נניח שראש הממשלה לא היה מודע להתרחשויות במהלכן – דבר בלתי נסבל לכשעצמו – הרי לא יעלה על הדעת שבמשך הלילה או למחרת היום לא הונחו בפניו, בכתב ובע"פ, דיווחים על כל האירועים ומשמעויותיהם – במיוחד החריגים – אם על־ידי המזכיר הצבאי שלו או על־ידי זרועות הבטחון, במיוחד השב"כ הכפוף לו ישירות ומדווח בנושאים רגישים אך ורק לראש הממשלה.

אפילו ייאמר לנו שאמנם כך היה, שבמשך ימים אחדים ראש הממשלה לא ידע, לא שאל וגם לא התעניין, הרי ברגע שהתעוררה בדיווחים פנימיים ובאמצעות התקשורת שאלת הפגיעה בשני המחבלים שנראו בתצלומים צועדים על רגליהם, לא מתקבל על הדעת שראש הממשלה ממשיך ומתעלם מכל זה, והרי לתקשורת אמר שהיתה חריגה מן המסורת הבטחונית. ובכן, מה קרה? האמנם היו אלה אטימות ואי הבנה וחוסר רגישות שהתגלו אצל ראש הממשלה ואצל יועציו ועוזריו, עד כדי כך שלא ראו צורך לטפל במה שאירע מיד, ולא הציעו כיצד? האמנם זה מה שקרה לראש הממשלה?

קשה להאמין. אבל אפילו כך היה. יכול איש זה לחמוק מאחריות, ולחזור, אחרי שחמק ממנה, אל ראשות הממשלה? וכל זה אחרי שועדת כהן אמרה על שמיר מה שאמרה. ובכן, האם מחזיק שמיר בגישה עקבית בסוגיות כאלה, עקבי בהיותו חסר הבנה וחסר רגישות אנושית, מוסרית, ארגונית וציבורית? כך או כך, או אלה ואלה. התנהגותו של שמיר מטילה צל כבד על אחריותו בעבר ועל מידת יכולתו לעמוד בתפקיד ראש הממשלה בעתיד.

אולם אין זה הכל. כיוון שבכל אלה כרוך עינוי־דין של לוחם נועז, אמיץ וישר דרך, תת־אלוף יצחק מרדכי.

לא היה ספק, שהמחבלים יצאו מן האוטובוס בחיים בליווי יצחק מרדכי, מהלכים על רגליהם. בבדיקות, בעדויות, בחקירות – לא נתגלה ספק שלא הוא שהרגם. אם אני חבר כנסת וקצין קיבלתי מיצחק מרדכי תמונה מדויקת על כל שלב ושלב של המבצע, כולל הטיפול בחוטפים, ולא הטלתי ספק בנכונות הסיפור ובאמיתותו, מדוע לא הסיק ראש הממשלה את המסקנות המתחייבות מגירסה זו לגבי דרך הטיפול המשפטי ביצחק מרדכי? מדוע איפשר לעינוי־הדין להמשך עד שיצחק רבין העביר הטיפול בעניינו לערכאה צבאית כשהיה לשר בטחון? מדוע לא הפעיל שמיר את סמכותו על זרועות הבטחון כדי להוציא מהם את האמת, וכדי למנוע עלילת דם מתמשכת על קצין בכיר ועל צה"ל כולו?

היתכן שראש הממשלה שמיר החליט לא להתערב בנושא כזה, ובכך איפשר והתיר והשלים עם סילופי העדויות וההחלטות שהתחייבו מכך? היתכן שנתן יד – ביודעין או שלא ביודעין – להעליל עלילה על איציק מרדכי ועל צה"ל ובכך פגע פגיעה גסה ובלתי נסלחת בנורמות ההתנהגות הפנימיות והחיצוניות של השב"כ?

האם הבין מי שהיה ראש ממשלה עד מה נוראה היתה הפגיעה שנבעה ממחדליו?

באחד הימים התבקשתי על־ידי תא"ל יצחק מרדכי להפגש איתו ועם עורך־הדין שלו בעניין הקשור למשפטו, הנוגע למשרד הבריאות. הסתבר שהשתגבה־לו־באר־בדיקה פתולוגית נוספת של הממצאים הקשורים למחבלים ההרוגים. לא היה לי ספק בצדקת הבקשה, וכזו היתה גם דעתו של מנכ"ל משרד הבריאות פרופ' דן מיכאלי אשר פעל לשם כך כבר קודם לכן. אם כי בלא הצלחה, מכיוון שהיועץ המשפטי לממשלה, פרופ' יצחק זמיר מנע מסיבות משפטיות, להתערב בסוגיה. לבסוף נמצא בכל זאת הסדר לבדיקה פתולוגית נוספת, המשפט התקיים ויצחק מרדכי יצא זכאי.

ובכן, הכולם זכאים? ומה בכל זאת קרה? היכן האמת והאמינות החיוניים כל־כך לבטחון המדינה? האמנם צריך להיות יועץ משפטי בשביל להבין את חומרת הפגיעה של עיוותים כאלה בשלטון החוק, בשוויון בפני החוק ובתהליכי הצדק והמשפט היסודיים? ואולי אין לצפות להבנת כל אלה גם אצל מי שהיה ראש ממשלה?

אכן, כשנודעו ליועץ המשפטי לממשלה ולעוזריו סילופי העדויות אשר גרמו לכל־כך הרבה עיוותי דין ועוולות משפטיות, וכשנודע הדבר ברבים, באו תחושת עוול, פגיעה ועלבון.

אבל „רכבת הקדות" ממשיכה לדהור אל התהום. וכאשר נשמעות קריאות לחקור את מה שארע יצחק שמיר מפעיל על שמעון פרס לחץ פוליטי, ומאיים במשבר ממשלתי ובגילוי כביכול של סודות מדינה חיוניים, הכל כדי למנוע חקירה.

ועדיין לא עולה על דעתו שמן הראוי שגם הוא, הקברניט, ינטוש, אם כי אחרון, ויצטרף למי שכבר נפגעו ושלמו מחיר. כי הרי ראש השב"כ וראשיו כבר נפגעו, תא"ל יצחק מרדכי כבר נשפט לאחר עינוי דין וביזוי צה"ל, ומערכת החוק והמשפט נפגעה, ונורמות של התנהגות ציבורית סורסו ואיומים בגילוי סודות מדינה מושמעים ברבים.

האם יהיה זה כל־כך בלתי מתקבל על הדעת ובלתי־צודק לתבוע מיצחק שמיר שיוותר על ראשות הממשלה לתקופת כהונה נוספת, ובכך, כבטלו אחריות כדרג מדיני, יתבטל הצורך בחקירה, וימנע משבר ממשלתי ותסגר הסוגיה כולה?

אם ראש הממשלה לשעבר יצחק שמיר לא ידע, היה צריך לדעת. ואם רצה לדעת, היה יכול לדעת. הוא לא ידע ולא רצה לדעת, שניהם או אחד מהם. ועל כן, עליו להודיע שלא יחזור אל כס ראשות הממשלה.

ועדת כהן על יצחק שמיר

[illegible]

„הרושם שקיבלנו הוא ששר החוץ לא עשה כל נסיון ממשי לבדוק אם יש ממש במה ששמע מפי השר ציפורי על פעולות הפלנגות במחנות, מכיוון שהיה לו מראש יחס ספקני לדברי השר שמסר לו את הידיעה.

„קשה למצוא הצדקה לזלזול כזה לידיעה שבאה מפי חבר בממשלה במיוחד בנסיבות שבהן הידיעה נמסרה.

„מן הראוי היה ששר החוץ בתוקף תפקידו יגלה רגישות וערנות לגבי הדברים ששמע מפי שר אחר וזאת אפילו לו היינו מקבלים ללא סייג את דבריו של שר החוץ שדובר רק על השתוללות הפלנגות. לפחות צריך היה שר החוץ להפנות את תשומת לב שר הבטחון לידיעה שקיבל.

„לדעתנו נעשה משגה על ידי שר החוץ שלא נקט כל פעולה".

כשלון מן המדרגה הראשונה. משה בן־זאב, לשעבר היועץ המשפטי לממשלה, מונולוג/טובה צימוקי

גם הפרשה הזאת היא „עסק ביש"

„אני קורא לזה 'עסק־ביש' כדי שנזכור מה היה אז, בפרשה ההיא.

„מי שדוחק בעיה ולא פותר אותה יוצר עניין המתפתח כמו מורסה.

„כל זה הוא כשלון ממדרגה ראשונה וסטירת לחי לשלטון החוק ולשלטון עצמו"

„פרשת השב"כ לא היתה צריכה להיוולד מעיקרה. ואני אומר זאת לגבי שמעון פרס היודע בדיוק פרשה מהי. נראה לי שהוא לא למד דבר מפרשת עסק הביש שהרעידה והסעירה את המדינה עשר שנים רצופות. מדוע הוא לא למד? צריך לדעת שאם בתחום השירותים הסודיים היה אירוע בסתוני המלווה בבעיות, אי־אפשר להשתיק אותו. הדרך היחידה לצמצם את הנזק ולעשותו מינימאלי היא טיפול נכון ומידי. ובמקום זה מה היה? אל ראש הממשלה בא סגן ראש השב"כ ומדווח על עסק ביש. ואני קורא לזה 'עסק ביש' כדי שנזכור מה היה אז. אז, בשלב ההוא, העתונות אינה עוסקת בפרשה והציבור אינו יודע דבר. מה עושה פרס? הוא דוחה את העניין בנימוק שמדובר ב"קליקה" ושהיה זה נסיון ל„פוטש", הרי היה יכול בשביל עצמו למנות בודק שידווח לו מה קרה. אם היה עושה זאת, הוא, עצמו היה מסיק מסקנות לפני שפרופ' זמיר בא אליו. אבל מי שדוחק בעיה ולא פותר אותה יוצר עניין המתפתח כמו מורסה. שמעון פרס לא רק שדחק בעיה, גם בא וטען שהדברים עומדים אלה מול אלה, בטחון מול חוק. אלו טענות שבכלל אי־אפשר לקבל. אין בטחון העומד מול החוק. החוק מסדיר את עניני הבטחון והם הולכים יחד שלובי זרוע. אין בטחון מעל החוק ואין בטחון מול החוק.

הזהו תלמידו? „לאחר מכן באה חנינה שאני קורא לה פרובלמטית, כיוון שלוותה ‚תרגילים' בשיתוף עורכי־דין פרטיים שהתיישבו לדון עם שרי ממשלה בפורום ממשלתי. הם, עורכי הדין מגישים חוות דעת לנשיא המדינה בהיותם עורכי דין פרטיים של הצד המעוניין, ומה שגרוע מכל – בהעדר קולו של השירות המשפטי הממלכתי. כך צומחת פרשה.

„כאשר יש פרשה, הסודות שאותם כל כך רצו לשמור, נשפכים בחלקם החוצה. היום הציבור יודע יותר מכפי שידע לפני שהיתה. אולם בסופו של דבר הרי ילכו לחקירה, וראש השב"כ שפרס ושמיר כל כך הגנו עליו כאדם יחיד היכול להוביל את השב"כ הרי יצטרך ללכת. וכל זה הרי הוא כשלון ממדרגה ראשונה וסטירת לחי לשלטון החוק ולשלטון עצמו.

„אני מעריך מאד את שמעון פרס על צעדים שעשה כראש ממשלה. על יציאת צה"ל מלבנון ועל המנהיגות שגילה בכל הקשור לפתרון בעיות כלכלה, אך ליבי כואב על חוסר המנהיגות המשווע שגילה בקשר ליצירת פרשת השב"כ. הזהו תלמידו של בן־גוריון? הזוהי הממלכתיות שתלמידיו היו צריכים להיות אמונים עליה?

„פרס היה חייב להבין שברגע שבכיר בשב"כ בא ומניח בפניו תלונות כנגד העומד בראש האירגון, ברחיותן אין הוא מבטיח לשב"כ תנאי פעולה נאותים ונכונים, שלא לדבר על הצד המוסרי. אם מופיעות בשב"כ כתות, כיצד יפעל הגוף שמתפקידו להבטיח את בטחוננו? הרי מי שאחראי על הגוף הזה צריך לדאוג שיהיה נקי מקונפליקטים ממאידים כאלה.

„ואם מדובר בשלטון החוק, איני יכול להתעלם ממה שקרה לשרות המשפטי של המדינה, אחד מעמודי התווך של שלטון החוק. ראש הממשלה הוציא ממשרד המשפטים את השר ניסים שהיה מקובל שם שנים ומילא את תפקידו כראוי. פרס פתר מצוקה שלטונית שלו, ויצר בעיה למשרד המשפטים. אינני מתכוון לפרש את אישיותו של שר המשפטים החדש. אולם אני יודע שבפעם הראשונה בתולדות מדינת ישראל הדיחו יועץ משפטי לממשלה. שום תרגיל הסברה לא יעזור בכך. זאת היתה הדחה. נכון שהוא התפטר. נכון שחיפשו מועמד במקומו. אבל אם אני קורא השבוע בעתון שראש הממשלה אמר שאילו פרופ' זמיר נשאר הכל היה נראה אחרת, הרי שיש לי יסוד לומר שראש הממשלה היה יכול לגרום לכך שפרשת השב"כ תסתיים בהיות זמיר היועץ המשפטי, וכי החלפתו הדחופה היתה ברת־מניעה. ואם זו אינה הדחה איני יודע הדחה מהי.

שוני מובחן. „אך לא זו בלבד. איני מחווה דעה על היועץ המשפטי החדש. מעשיו מדברים וידברו בעד עצמם ואני מאחל לו שידע ללכת בעקבות יועצים שקדמו לו. אולם בינתיים מסתבר שהשירות המשפטי, שהוקם במשרד המשפטים בעמל רב ובמשך שנים רבות, ורכש לעצמו מעמד ומוניטין של שירות מקצועי מעולה, בלתי תלוי ואמין – נדחה בפני עורכי־דין פרטיים. ההיה כדבר הזה? אני יודע שבין עורכי הדין הפרטיים שהיו מעורבים בפרשה ישנם עורכי־דין מבריקים. אולם בין עורך דין פרטי לבין משפטן בשירות המדינה יש הבדל אחד מובחן: אם אתה עובד בשירות המדינה אתה לא רק איש חוק אלא גם משרת הציבור. עורך דין פרטי משרת לקוח פרטי.

„יש החושבים לבטל את מוסד היועץ המשפטי לממשלה ולהעסיק עורכי דין פרטיים כאילו הממשלה היא לקוח שלהם. אולם היועץ המשפטי לממשלה הרי הוא מעבר לכל זה. הוא הופקד על אינטרס הציבור. ואם יש בי דאגה לעתיד שלטון החוק במדינה, הוא מתמצה בפרשה הזו שגרמה נזק לשירות המשפטי של המדינה.

„כל השנים האמנתי שמוסד היועץ המשפטי לממשלה מובטח כמוסד, ושתמיד ימלאו את התפקיד אנשים שיעשוהו בעצמאות, ללא תלות ומתוך דבקות במטרותיו של שלטון החוק. אולם עתה אני יודע שעתידו תלוי, יותר מבכל דבר אחר, אף יותר ממעמדו של המוסד, באישיותו של האדם שיעמוד בראשו.

„לא פחות מטרידה אותי השאלה מדוע ראש הממשלה מפגין אדישות כלפי שאלות נוספות במוסר הציבורי ושלטון החוק. כך בעניין הבנקים. המפולת לא ארעה בתקופתו של פרס אלא בסוף שנת 83'. הנה בנישה למנות ועדת חקירה, וזו שמתונה הגישה את מסקנותיה. צריך לקרוא את דו"ח בייסקי כדי לראות עד לאן הדרדרו דברים. אילו מעשים שלא ייעשו עשו הבנקים. אבל הממשלה לא התכנסה מאז לאף ישיבה לדון בנושא. וכאשר מופיע נגיד בנק ישראל ומביא הצעה להשעות מנהל, מה אנחנו שומעים של ראש הממשלה? שהוא נמנע בהצבעה, ולא חשב שעליו לתת הסבר שיבהיר את עמדתו.

פתרון שעה לבעיות שעה. „בא שר הפנים ומחליט לרשום את המונח „גר" בתעודת הזהות. על פי החוק צריך לכתוב לאום, והרי אין לאום של גרים. יש לאום יהודי. האם שמענו מפיו של ראש הממשלה, שידע להדוף את ההתקפה בנושא „מיהו יהודי", האם שמענו מפיו מלה בעניין החמור של רישום הגר?

„גם בעניין האלימות החרדית מתמיהה גם כן עמדתו של ראש הממשלה. הוא מופיע בכנסת ומצטט סעיף בחוק הפלילי שמדבר על איסור פרסום דבר שיש בו פגיעה ברגשות הזולת. וסעיף זה בכלל לא שייך לעניין. אם היה מדובר בפרסומים פורנוגרפיים, היתה עילה לדתיים. אך לפי פירושו של פרס את הסעיף הזה אסור לפרסם את „אנה קרנינה" האשה הבוגדת בבעלה, ואסור לפרסם את „החטא ועונשו".

„זוהי תקופה של ליקוי מאורות ופרגמטיות. זוהי תקופה של פזילה לעבר פתרון של שעה לבעיות־שעה, בהיותן בעיות פוליטיות.

„רבים הם האומרים 'למה לנו ועדת חקירה נוספת?' ריבוי ועדות חקירה בא בהיעדר או מחמת טישטוש נורמות מצד המנהיגות שבשלטון. כאשר השקפת המוסר הציבורי המיוצגת על־ידי ועדת חקירה מעמידה וקובעת נורמה, הפער שבין קביעותיה לבין הפרגמטיזם והביצועיזם יוצר התנגשות חריפה. יותר מדי „שמירים" הם האומרים 'מי צריך ועדת חקירה'. 'העם' מעולם לא אהב ועדות חקירה מפני שהעם קיבל את נימוקיהם של אנשי השלטון.

„אם תקום ועדת חקירה משפטית אין שום סיבה שדרכה ובאמצעותה יחשפו סודות מדינה, ופעולות של השב"כ בכלל זה. האומרים כך אינם דוברי אמת".

הפרוטוקולים של זקני אנטי־ציון / אמיר אורן

לנו או למצררינו

מאז פרשת פולארד דבק במשרד המשפטים האמריקאי דימוי של עוכר ישראל. השבוע הציק דימוי זה לפקידיו של אדווין מיז כדי כך, שמיהרו להכחיש כי מחצרם יצאה הדלפת פצצות המצרר, והעבירו את האבהות עליה למכס

קצין ישראלי בכיר ערך השבוע ביקור חשאי בוושינגטון. הוא לא ניסה להסתיר: מסדר־כבוד היה אמור לקדמו בפנטגון, אך כיוון שמארחיו חלקו לו כבוד אמיתי ושיתפוהו בתדריך מודיעין־מיבצעים פנימי מוקדם יותר, יצא אל הכניסה, כביכול הגיע זה עתה. אף לא אחד מעתוניה החשובים של אמריקה, אף לא אחת מרשתות הטלוויזיה – המתנדנדות בחרדה לדירוג־הצפיה ולפיכך גם לתקציבי הפירסום ולרשימות המפוטרים – טרחה לאזכר את שיחות רמטכ"ל צה"ל עם בכירי הקצונה האמריקאית ופקידי הפנטגון. רב־אלוף משה לוי נזהר בדבריו, סירב להתייחס לפרשת השב"כ ויצחק מרדכי ונשען על פיקודיו בצנזורה, כשהזהיר. למוד לקחי ביקורו האחרון של עזר וייצמן, מיהר לוי להדגיש שגם מכיוונו של השגריר מאיר רוזן לא תצמח הפעם שערוריה, משום שרוזן קידמו בנמל־התעופה ונילווה אליו לשיחותיו. בעת שנאמרה הרגעה מתויינת זו, לא ידע רוזן מדוע ביקשו עוזר שר החוץ ריצ'ארד מרפי להתייצב במשרדו בבהילות, בבוקר המחרת. הנושא, כך למד ממרפי, בעוד לוי מפליג לצוללת וממריא למפציצים, הוא אשכול הפצצונות שהעביר את יחסי שתי המדינות בעבר ושב לעשות זאת עתה. הצרה הצרורה הקרויה פצצת־מצרר. בריקמת היחסים הישראליים־אמריקאיים ייצג ביקור לוי נושאים חשובים הרבה יותר. אבל המצרר התפוצץ ברעם קולני פי כמה.

בהשוואה לשותפות הבטחונית הישראלית־אמריקאית, הן בבחינת הנשק הסובייטי שבשימוש גייסות עויינים לשתי המדינות, והן בהכנות לקידום איומים זהים, חופפים או משיקים לצה"ל ולמימסד הצבאי האמריקאי, היתה אכן ההתרחשות בפרשת הסי.בי.יו. (ראשי־תיבות של „יחידת אשכול פצצות") שולית וחולפת. אלא שהיה בה כדי לאפיין נטיות אמריקאיות ורגישויות ישראליות. שתיהן מופרזות ונובעות ממורכבות המערכת האמריקאית ומיחסה הדו־ערכי לעוצמה הישראלית.

במימשל רייגן נחשבת ישראל לנכס צבאי, לא עוד (כבהתבטאות הפומבית של ראש־המטות המשולבים תחת מימשל פורד) נטל. בתדרוכים לקונגרס חולמים פקידים על שילוב ישראל במערך האמריקאי ביום־הדין מול הסובייטים. מתוך הן זה אמור להישמע הלאו – שותפות זו מכוונה נגד הסובייטים ולא נגד הערבים – ויש בו הד לרעיונות שהודיכו את הפנטגון והסטייט־דיפרטמנט כבר לפני שלושה עשורים ויותר, כאשר ביקשו לחזק את ישראל בברית אזורית הדוקה כל־כך, שתימנע ממנה פעולה צבאית עצמאית. אך לאחר שנים ארוכות של חיזורים ישראלים, מפתיע מעט לגלות שבעת שוב אין ישראל להוטה כל־כך להתחבק, אולי משום שנכוותה בשגיונות השתלחות־יתר, ולמדה למקד את צבאה בעיקר ובקווים פנימיים. במקום להתלהב מאדמירלים ומגנרלים אמריקאים הרואים בצה"ל מארינס דוברי עברית ליום פקודה, נזהרים ישראלים להבהיר כי ייעודו הבסיסי של צה"ל, מול צבאות ערב חייב למנוע ממנו להיכבל מראש לתוכניות חירום של הזולת. התקווה, שכאשר יתממש תסריט מן התסריטים יפעל צה"ל לצד האמריקאים, אינה יכולה לגרוע ולו אוגדה אחת מסדר הכוחות שבדעת יוקו"ם ופיקוד אירופה של הכוחות האמריקאים, כרשיתו הישיר של צה"ל בזירה) להציב בגיזרת פורענות. זאת משום שהדרגים המדיניים והצבאיים בישראל מאוחדים בהערכה שמוטב לממשלה שלא להתחייב מראש, אלא להסתפק בתשתית להחלטה. איחסון מראש של אמצעי לחימה וחימוש אמריקאיים בישראל, שתיקצובו המבוקש נחשף השבוע, הוא צעד בדרך לתשתית, אך עדיין הרחק מהחלטה על מעורבות פעילה של צה"ל.

הפנטגון אינו שש להכעיס מדינות ערביות שגם בהן ייאלץ אולי להיעזר. שר ההגנה קספאר ויינברגר דחק בנשיא רייגן להשעות אספקת נשק לישראל כעונש על הפעלתו בנסיבות פרועות יותר משתחמו לה לדעתו תנאי הרכישה. פצצות־המצרר נכללו ברשימה זו, אף שעוד ב־1979 דיווחה הנספחות הצבאית בתל־אביב (במברק שפירסמו אחר־כך חסידי חומייני שהשתלטו על השגרירות בטהראן) כי השעיות משלוחי הנשק במימשל קארטר שיכנעו את ישראל להתחיל בייצור עצמי של חימוש זה. אך לפנטגון נגיעה רופפת בלבד באכיפת חוקי הייצוא של הנשק האמריקאי לישראל. משרד ההגנה מנסה לסכור זרימת ידע וציוד לסובייטים, במיבצע „אקסודוס" שבו משתתפים גם משרד המסחר ושירותי המכס. מרגע שאושרה באופן עקרוני מכירה בטחונית לישראל, מה עוד במימון הסיוע הצבאי האמריקאי, בולשים גורמים אזרחיים אחר חריגות ועבירות.

מאז פרשת פולארד דבק במשרד המשפטים דימוי של עוכר ישראל. השבוע הציק דימוי זה לפקידיו של אדווין מיז כדי כך, שמיהרו להכחיש כי מחצרם יצאה הדלפת פצצות המצרר לסי. בי. אס והעבירו את האבהות עליה למכס. התגוננות זו היוותה הצלחה מסויגת לתקיפותה המפורשת של התגובה הישראלית, אם כי התקשורת האמריקאית התעלמה מהיבט פגז־המצרר הארטילרי שאינו פצצת־אוויר, ולא הירפתה מהיבט צווי־ההתייצבות לעדים הישראלים. התגובה הישראלית עשויה גם לתרום להרתעת פקיד זה או אחר בפעם הבאה, אלא אם יעריך שהראיות בידו מוצקות יותר מההכחשות הצפויות. אבל ישראל שלאהר פולארד ושאר הפרשיות שבהן לא הוכיחה את תפותה, אינה נתפסת עדיין כקרבן־שווא: בניית דחליל „משרד המשפטים" אינה מקדמת את הבנת נסיבותיהם של הפירסומים המלווים פרשיות אלה. בנוסף למשטרות המקומיות, המחוזיות (שריפים), והמדינתיות, פועלים בתחום החקירות חצי־תריסר גורמים פדראליים: אפ. בי. איי ואיי. טי. אף (אוכפי החוק בתחום האלכוהול, הטבק והנשק), השירות החשאי ודי. אי. איי (הסוכנות לאכיפת חוקי סמים), מכס ומס־הכנסה ושירות ההגירה האיזרוח, שלא להזכיר את חוקרי זרועות הצבא ומחלקות הבטחון בסי. איי. אי ובמשרד האנרגיה.

אין משטרה ארצית אמריקאית, אין הכוונה מרכזית, אין מזימת־על או תוכנית־אב, אין גורם מיסתורי המעלה את ישראל על הכוונת. משרד המשפטים הוא לעתים תכופות מכנה משותף לצורך ליווי משפטי של החקירה, ביצוע צווים, ולהכנת כתבי־האישום בידי פרקליטי המחוז, תאבי תהילה בוושינגטון ובניו־יורק, ומצטנעים בדאלאס שבטקסס או בסידאר ראפידס שבאיובה. הרי גם בישראל – על משטרתה הארצית והתיאומים הבין־משרדיים השואפים לריכוזיות – חוקר השב"כ מהמשטרה ומחלקות החקירות של מינהל הכנסות המדינה בנפרד מהמשטרה־הצבאית־החוקרת. כל אחד מאלה פושט לעתים על בתים ומשרדים ואף עוצר לחקירה חשודים עוד קודם שיש בידיו ראיות להרשעה. בוושינגטון, עבריינות ישראלית נגד אמריקה עודנה חדשה, דווקא משום הקירבה הישראלית, כמעט כאילו התגלה שקליפורניה גונבת מהמימשל הפדראלי. מרגל סובייטי בוושינגטון הוא אותו כלב־נשך־אדם שבשיגרה העתונאית: מרגל או מבריח־מצרר ישראלי הוא אדם־נשך־כלב, גם אחרי סדרת נשיכות רצופה עד כדי סכנת כלבת. התשובה לקושיית ההדלפות אינה נמצאת בפרוטוקולים של זקני אנטי־ציון, אלא בלהיטותם של פקידים לפירסום־קידום – מחר אם לא היום – באמצעות התחברותם של העתונאים המסקרים את מקור החקירות.

הבעיה המעשית שבפני ישראל ובאילו תנאים להתיר לשליחיה (או לאחרים הפועלים מטעמה ושחסינותם חלקית יותר) להשתתף בהליכי חקירה וקדם־משפט אמריקאיים, הסתבכה משום פירסומה של פרשת המצרר. מבחינה מסוימת קשה הפעם הסירוב יותר מאשר בבקשות תשאול קודמות משום שלושת הישראלים שהו בניו־יורק בעת הגשת צווי התייצבות בפני „חבר המושבעים הגדול", המעיין בבקשות התביעה להגשת כתבי־אישום כמו גם ששת הישראלים הנוספים, נדרשים להעיד ולא להיחקר. האפ. בי. איי נוכח בשני מקרים בחודשים האחרונים (קצין הבטחון של השגרירות בפרשת פולארד ופקיד אחר בחקירת גילגולי מסמך אמריקאי) שהנכונות הישראלית לשתף פעולה גוברת בצינעה. ההתחמקות על תישאול מפעילי פולארד התארכה, משום שנחשפה לסקרנות תקשורתית ועימתה את הרצון הישראלי לסוכך על שליחי המדינה עם לחץ פומבי להפגין ידיים נקיות. כדי למצוא פתרון סביר לבעיה זו בפרשה הנוכחית, חפה וקלה מפרשת פולארד ככל שהינה, אין צורך במסדר־זיהוי פשטני של הפקידות האמריקאית, במאבק להראות מי מאנשיה ומשרדיה לנו ומי למצררינו.

בשדרה החמישית – רוזן, מיז, ארנס – במצעד ההזדהות עם ישראל, יוני 84'. ימים טובים יותר

בירושלים כמו בוושינגטון/חגי אשר

המוסר הישראלי הכפול

ישראל לומדת על בשרה את כוחם הבלתי־מוגבל כמעט של אנשי משרד המשפטים לגרום סבל ונזק שאינם ניתנים לתיקון

יכול להיות שמדובר באזרח אמריקאי אחד ואולי שניים או שלושה, לא בהכרח הרבה יותר מאצבעות כף יד אחת. אלה הם פקידים בכירים במשרד המשפטים האמריקאי. משהו שמקביל לפרקליטי המדינה שלנו ואולי אפילו ליועץ המשפטי לממשלה או לאחד מסגניו ועוזריו. נניח שהאמריקאים הללו מחליטים „לטרטר" את ישראל עד בוש, עד שהיא תצא חבולה ונזוקה בדעת־הקהל האמריקאית, כלומר בבחירות הבאות לקונגרס ולסנאט בחודש נובמבר הקרוב ואולי גם בבחירות לנשיאות כעבור שנתיים. נניח שפרקליטי המדינה האמריקאים מחליטים „לטרטר" את עובדי משלחות הרכש והבטחון של ישראל בניו־יורק ובוואשינגטון, לערוך נגדם חקירות פליליות באשמת הברחה וריגול תעשייתי ואולי גם שיחוד, לפי כל הסעיפים האפשריים בספר החוקים האמריקאי. נניח שהם מצליחים להרתיע תעשיות אמריקאיות מלקיים קשרי מסחר עם ישראל, כדי לא להעלות עליהם את חוקרי המכס הבולשת הפדרלית, הפועלים לפי הוראות היועץ המשפטי, סליחה, משרד המשפטים האמריקאי. ונניח שיתברר שאין יסוד לחשדות שנחקרו. אז מה? אסור כבר לחקור במדינת חוק? בוודאי שמותר לחקור. יתר־על־כן את כל החקירות הללו אפשר להדליף לאמצעי התקשורת, בניגוד לנהלים מקובלים של שמירה על סודיות בשלבי חקירה מוקדמים, שטרם הניבו תוצאות. וזאת – אם המטרה היא לאו דווקא לחקור, אלא להכפיש ולגרום נזק על־ידי הוצאת שם רע, גם כשאין לכך יסוד, אפשר לנפח אי־הבנות וטעויות ותקלות, ולהפוך אותם בעיני דעת־הקהל לפשעים חמורים ומגוונים. אפשר לקצץ את זרועותיה של ישראל „ולכווץ אותה לגודל הראוי והדרוש", לפי דעתם של אותם פרקליטי מדינה אמריקאים.

כל התיאורים הללו אינם היפותטיים. אלה הן עובדות. זה מה שקורה לנו באמריקה. ישראל לומדת על בשרה את כוחם הבלתי־מוגבל כמעט של אנשי משרד המשפטים לגרום סבל ונזק שאינם ניתנים לתיקון, וכל זאת בשם שלטון החוק.

ואולי הפרקליטים האמריקאים אשר עושים זאת, אינם אנטי־ישראליים דווקא, אלא הם באמת ובתמים פועלים לפי מיטב הכרתם ומצפונם לקיום שלטון החוק הלכה למעשה. ייתכן שאותם לא מעניינות התוצאות האפשריות של מעשיהם. לא איכפת להם שישראל תיחלש מבחינה צבאית כתוצאה מהנזק שהם גורמים לתדמיתה ולמעמדה. אין זה עסקם אם ישראל תותקף על־ידי צבאות ערב שאינם מוגבלים על־ידי חקירותיו של שלטון החוק האמריקאי, וגם אין זה עניינם אם הדבר יגרום נזק לאינטרסים האמריקאיים במזרח־התיכון ובעולם כולו, ואולי אף יסכן את שלום העולם, אם ארה"ב תיגרר למלחמה מזרח־תיכונית כזאת. כל השיקולים הללו לא מעניינים אותם. הם אמונים על קיום שלטון החוק גם אם ימשיכו ל„טרטר" את ישראל ולפגוע בה ולהחליש אותה עד בלי די. גם זו אפשרות.

ישראל זועקת על השימוש לרעה בשלטון החוק נגדה על־ידי משרד המשפטים האמריקאי. קראנו אפילו שישראל הודיעה לארה"ב על סירובה לבקשה האמריקאית לחקור את אנשי משלחת הרכש הישראלית בניו־יורק, שכחשודות בדבר מעשים פליליים בנושא פצצות המיצרר ואולי גם בפרשות אחרות, שמוטב לא להזכירן. וכאן מתעוררת, כמעט מאליה, שאלה פשוטה – למה מה שטוב בישראל רע בארצות־הברית? מה ההצדקה למוסר הישראלי הכפול הזה? למה כאן, אצלנו, „שלטון החוק מעל לכול" ובאמריקה – לא? איזה מין „חוצפה ישראלית" היא לא לאפשר לנהל חקירות פליליות נגד פקידים ישראליים, בעוד שבישראל עצמה יקויימו חקירות פליליות גם נגד כל אנשי השב"כ וגם נגד ראש־הממשלה לשעבר? ואולי גם נגד ראש־הממשלה בהווה, ונגד עוזריהם בעבר, בהווה ובעתיד?

אפשר לחקור את כולם כל הזמן ולהדליף לאמצעי התקשורת כל החשדות והשמועות והחקירות שהתקיימו ולא התקיימו, שהעלו תוצאות וגם אלה שלא העלו כל תוצאות. העיקר לחקור ולהדליף כל הזמן. גם באמצעות חברי כנסת מעוניינים, הנהנים מחסינות. ורק מי שהוא אוויל או בדאי יכול לטעון כי לא היו הדלפות. כל אימת שיש מי שמעוניין להדליף, הוא כבר מוצא את הצינור המתאים להדלפה. בארץ או בחוץ לארץ. כל ההדלפות מתחילות במדליפים ולא בעיתונאים שהם רק הצינורות להדלפה. ורק אוויל או בדאי יכול לטעון באמת ובתמים שבחקירת השב"כ לא יהיה מישהו מעוניין להדליף מה שיש בחקירה וגם מה שאין בהם. לא היתה חקירת משטרה בארץ שלא היו ממנה הדלפות סלקטיביות – מדוייקות או לא מדוייקות. לא היתה ועדת חקירה בארץ שלא פורסמו דברים מן העדויות שנשמעו בפניה או לא נשמעו, במדוייק או לא במדוייק. לא הכל, כמובן, ואפילו לא הרוב, רק „הצימוקים", שהמדליף מעוניין בפרסומם. ההדלפות האלה בארץ ובארה"ב – הגיעו עד משפטי דיבה. איך אפשר להתכחש לעובדות?

הטענה המדהימה ביותר בעניין זה פורסמה אתמול ב„דבר" בשם „קצין בכיר", אנונימי, שקבע כי „אין סכנה בוועדת חקירה". הערך העיקרי של דברי עדותו הוא שיש בהם היזק לכמה מהטענות של דו"ח ואלד על רמת הקצונה הבכירה בצה"ל. והכל. כאשר נשאל הקצין הבכיר על־ידי הכתבת הצבאית של „דבר" טלי זלינגר: „האם פגיעה מוראלית באנשים שמתפקדים במערכת הנחשפת איננה פגיעה בבטחון?" הוא משיב: „אני מתקשה לראות קשר ישיר הדוק בין השניים". מתשובה זאת אפשר להבין אולי שהקצין הבכיר הזה סובל מקשיי־ראייה. אחרת, קשה להבין ולהאמין שאלה הם המושגים של קצין בכיר בצה"ל על הסיוע או הפגיעה במשמעת, בסולידאריות, באחוות לוחמים, ובגאוות היחידה, כאשר אנשים שפועלים ולוחמים יחד כל השנים, צריכים להעיד האחד נגד רעהו, בעזרת עורכי־דין שמנסים להפליל מפקד על־ידי פקודיו, לוחם על־ידי חברו לנשק, במין „מלחמת הכל בכל". וזו הרי משמעותה של חקירה משפטית או משטרתית. „הקצין הבכיר" האנונימי, שהעדיף לא לומר את הדברים המדהימים הללו בשמו ובדרגתו, יכול לספר מה שהוא רוצה. יש הרבה חוות־דעת הפוכות. קצינים בכירים רבים מאד מקוננים כל הזמן על הנזקים שנגרמו לצה"ל מכל הבחינות האמורות על־ידי ועדות החקירה השונות, מעדויות של קצינים נגד קצינים ונגד הממונים עליהם, ומשקעי השנאה והחשדנות והזהירות, עד לתופעת „הראש הקטן" והדאגה הכפייתית ל„כיסוי" של „ניירות" בכל פעולה ובכל הימנעות ממנה.

רמה מדהימה של חוסר תיחכום ודיוק מגלה „הקצין הבכיר", כאשר הוא מגדיר כ„קשקוש" את השאלה אם אין סכנה של דליפה של אינפורמציה חסויה לציבור כתוצאה מכך שוועדת חקירה „תפשפש בקרבי התהליכים". כנראה ש„הקצין הבכיר" הזה לא קורא עתונים ולא יודע שהצנזורה בישראל דלת־אונים לגמרי נוכח הדלפות לחו"ל, ונוכח העובדה, שכאמור, מי שמעוניין להדליף באורח סלקטיבי לפי טעמו – מוצא את הדרך לכך, גם בניגוד לאיסור פרסום של בית־דין ותוך הפרת חוק ה„סוב יודיצה", שכבר מזמן היה למירמס בראש חוצות. עובדה שכך קרה עם כל ההדלפות בעניין חקירת פרשת השב"כ, והתצהירים שראש השב"כ הגיש ולא הגיש. לא היה סוף להדלפות הכוזבות על כך.

אפשר לטעון שאין מנוס מחקירה אבל רק אוויל או בדאי יכול להתכחש לנזקים הבלתי־ניתנים לתיקון שהיא עלולה לגרום; לחשיפת סודות בטחוניים בתחום הלוחמה בטירור, לסיוע לתעמולת אש"ף נגד ישראל (ולהגשת אינסוף תביעות משפטיות מצד משפחות המחבלים, שנפגעו על־ידי השב"כ ועל־ידי צה"ל במלחמתם בטירור), ולפגיעה בגיבוש היחידה, במוראל, במשמעת של השב"כ, על־ידי החקירה שתקיף אנשים רבים בכל הדרגים – ולא רק את ארבעת אלה שזכו בחנינה, אם בג"ץ לא יבטל אותה. גם דבריו של „הקצין הבכיר" הם ביטוי לנזק שכבר נגרם על־ידי החקירות בפרשה מתחילתה. דבריו המדהימים הם חלק מ„מלחמת גרילה" הרת־אסון שנפתחה מצד כמה קצינים בכירים בצה"ל נגד השב"כ, בגלל עינוי הדין שנגרם ליצחק מרדכי בעיקר על־ידי פרקליטי המדינה שלנו. הללו נהגו כמו עמיתיהם במשרד המשפטים האמריקאיים, והחליטו שצריך לחקור הכל „עד הסוף" בלי לשקול כלל אם התועלת האפשרית של חקירותם אינה נופלת עשרות מונים מן הנזק הבלתי־ניתן לתיקון שנגרם על־ידי החקירה בכל מקרה. אולי אין מנוס מחקירה כזאת או אחרת, אבל רק אוויל או בדאי יכול להתכחש למחירה הכבד. השאלה המכרעת היא לא אם לחקור, אלא מה לחקור, וכיצד, ואיך לצמצם עד למינימום האפשרי את נזקי החקירה. זו השאלה העומדת עכשיו על סדר היום של הממשלה. שאלה זו נכונה גם לגבי פקידי משרד המשפטים האמריקאי וגם לגבי עמיתיהם בישראל. לא יכול להיות „מוסר כפול" לגביה.

אותו יחד צפוף ומהמה / חיים גורי

ארץ אין חסד. יום אדוני בוער כתנור. הדין נוקב את ההרים, עובד שעות נוספות. כל הפרות הקדושות נשחטו, תודה לאל. מוכרחים לייבא נוספות מהגדה המזרחית. רוב הפנים שבעות מסטירת לחי. אלה צופים בהן בשמחה לאיד, אחרים – בצער. „המצב" המתרגל והולך לכל המלים שטיפלו בו עד עתה מזמין נוספות וקשות כתרופה שלא נוסתה עדיין ואף אלה נעשות תוך יומיים לשערוריה עייפה. הכסאחיות המעלה בקודש משמידה את עצמה בפולמוסיה החוזרים. והפתעות מעטות. אתה יודע כמעט מראש, תמיד, מה ייאמר ומה ייכתב ומי יהיה המגיב ומדוע. כך בפוליטיקה וכך בעתונות וכך גם בתיאטרון ובקולנוע ובספרות העברית. כן גם בספרות הזקוקה כל־כך לקורטוב חסד ולהזדמנות הוגנת יותר. הבריתות נשמרות היטב: הלנו אתה אם לצרינו? זמן רב יעבור עד אשר תתגלה התמונה הנכונה.

ארץ אין חסד. השגיאות מפרנסות זו את זו בחגיגיות קודרת. המנצחים שבים מן החזית ונצחון פירהוס בעיניהם. הכל נראה סביב כמו „מהפכה פרמננטית" הורסת מוסכמות ומקעקעת, עורפת מימסדים, לקראת ראשית חדשה ובריאה אחרת והכל כמו נשאר בקרם, נתון באזיקיה של שיטה בלתי־אפשרית. המערכת קורסת אך כל המתבקש כחלופה נחרב מראש במחלוקת. אחדות הניגודים והסתירות מאפשרת את חייה אך גם הופכת אותם לגיהנום. הפשרה מחליאה ומשחיתה אותה, וההסכם גוזל ממנה את חדוות ההליכה עד הסוף במציאות שאינה נענית לפתרונות פשוטים. ארץ מתוסכלת. אין פסק־זמן להרהר, אין סופשבוע להרסה.

ארץ אין חסד. כאן תקנה מאה קללות במחיר מחמאה אחת גם כאשר אתה ראוי לה לעתים רחוקות. ארץ רדופה, מופגזת בעיות שכל אחת בהן יכולה להכריע יבשת. עם סגולה פצוע על דונם וחצי. ניתנה לו הזדמנות בלתי חוזרת בקורותיו והוא מתקשה לחיות אותה נכון, מעלה על הדעת חשש כבד כי הרכבו המיוחד במינו, ייחודו בגויים, אינו מאפשר לו לממש את גאולתו בעבודה קשה וסבלנות נדרשת. מספר היורדים עולה על מספר העולים. הדימום נמשך כמו מות האהבה בלב. על פרשת השב"כ נתגבר, אך מי יעצור את המגיפה הזאת? ארץ אין גזרה שווה גם כאשר זו מתבקשת מאד כנסיונם של אחרים. כהמלצה, כעצה לעניין. ארץ הסופרת לאחור אל המלחמה הבאה, האפשרית מאד כקודמותיה, בפכחון ענייני של איש המתכנן את חופשתו הבאה.

וחצי. ניתנה לו הזדמנות בלתי חוזרת בקורותיו והוא מתקשה לחיות אותה נכון, מעלה על הדעת חשש כבד כי הרכבו המיוחד במינו, ייחודו בגויים, אינו מאפשר לו לממש את גאולתו בעבודה קשה וסבלנות נדרשת. מספר היורדים עולה על מספר העולים. הדימום נמשך כמו מות האהבה בלב. ארץ אין גזרה שווה גם כאשר זו מתבקשת מאד כנסיונם של אחרים, כהמלצה, כעצה לעניין. ארץ הסופרת לאחור אל המלחמה הבאה, האפשרית מאד כקודמותיה, בפכחון ענייני של איש המתכנן את חופשתו הבאה.

ארץ אין חסד. ארץ יחד צפוף ומהמה ללא רווח בין – וזרות כלשהי. ארץ המזכירה תמיד מריבת משפחה מתלהלהת ונצעקת באקוסטיקה המעולה של חצרות השיכונים.

ארץ הרת עקרב ונחש. עם המתקשה לדעת מיהו, השואל כל הזמן „מיהו יהודי" מיהו יהודי" ומיהו עברי ומיהו ישראלי ומיהו ארצישראלי, ומהו כל זה ביחד כהשלמה יחידה במינה, כשמות נרדפים בסוד ההתחדשות או כסתירה מחריפה והולכת.

ארץ טובה. ארץ מבקשת טוב. ארץ מנסה טוב. מתחננת לטוב, לקצת טוב, לגרגר רחמים והפוגת חסד. ארץ דורשת טוב ולכן כה רע לה. ארץ המוכרחה להיות יפה ונכונה וצודקת בעיני עצמה, בעיני בניה, בעיני שכניה, בעיני גויה. ארץ אוהבת נביאים ללא אל במעלות התוכחה. ארץ תובענית חוקרת עצמה כל הימים בשם הראוי והמוחלט, ההורגת עצמה למען הטוב הזה, שאינה יכולה בלעדיו כטעם קיומה ואיכותה. אבל התוספת במידת ההכרח, המתיישרת כמידת הציווי וחובות הלבבות באותה דתיות חילונית, חרדה וקנאית כשפוטת אלהים כל העת. ארץ הנקלעת בין ההפכים, שלא למדה עדיין את המידה הנכונה לתבונה ולכוח. ארץ מוגזמת המיד.

ארץ טובה. ארץ אהובה כל־כך. תנו לה כמה שנים שקטות, קורטוב של חסד.

אין לו מחליף. עודני סבור כי „ככל שיירע כן יירע ולא ככל שיירע כן ייטב. אינני קונה את ה„דיאלקטיקה" הזאת. ראינו מה עוללה בעולם. ואולי „תפסה" בשעה זו או אחרת בחיי עמים גדולים וחזקים ומושרשים באדמתם. כאן זה לא יילך.

אינני מקבל את „שיאכלו אותה עד הסוף עד שילמדו בדרך הקשה". אילו ידעתי כי כל הישראלים כאן הם ישראלים ללא תנאי, גם אז הייתי מתקשה לעמוד במחירה של הרפתקה כזאת. קל וחומר בנתונים האלה מול דימום הירידה ומול הקרע בעם כלפי מלחמה אפשרית. אין לי מדינה „ספייר".

אני דוחה מכל וכל את ההימור התוגג הזה בשם העקביות והטוהר חסר־הפשרות. אין נוסחה גואלת. אני אומר שנית: אין נוסחה גואלת! אין אלטרנטיבה גבורה כתרופת־פלא למציאות כה סבוכה וכה מסוכסכת בקרב העם הזה המוכר לכולנו, המגיב בקלפי גם על אלף עלבונות נושנים.

הרוח אוהבת את האופוזיציה, זקוקה לה, אך ישנן שעות־חירום בחיי עם המחייבות את היחד ולו לשעה קצרה. „בדידות הקצוות" חיונית לכל תרבות במאבקיה. בפוליטיקה, לפעמים, בשעות מצוקה, ידעו עמים נבונים לפעול יחד.

אינני בעד ממשלת אחדות־לאומית כשיטה נמשכת. אי־אפשר לוותר על אופוזיציה גדולה כחלופה ממשית. אינני יודע כיצד יצביע העם בבחירות הבאות ועל מה תיערכנה. בין שונאי המערך בקרב השמאל אתה עד למעין כמיהה מוזרה לנצחון הליכוד בבחינת „אמרנו לכם", „הזהרנו אתכם". גם זה סיפור ישן משנות השלושים באירופה. זה נגמר היום. מישהו למד את הלקח המר. עיין צרפת וספרד ועוד...

ייתכן שהשמאל ירוויח כמה מנדטים – או כן או לא – מהמערך הנחלש גם בשל שנאתו הלוהטת. ביזויו של פרס „כטוב במיעוטו", אולי הוא צורך עיתונאי. אינני בטוח שזה טוב לעם ישראל הן כלפי פנים והן כלפי חוץ. אם נגזר עלינו להילחם נגד סוריה (אני מקווה בכל רמ"ח ושס"ה כי לא) רצוי שרבין ישמש כשר הבטחון ולא שרון, אף ששרון „יותר גלוי ופחות צבוע" ממנו.

כאשר אומרים שפרס הוא „הטוב במיעוטו" פירושו של דבר כי כל מדינאי אחר טוב ממנו כראש־ממשלה. זו התמצית. זו הכותרת הראשית. חלק ניכר מכתב האישום נגדו יש לו על מה לסמוך. ידוע. ובכל זאת בשלב הזה, כאן, אני מתקשה לראות את מחליפו במפלגת העבודה לפני הבחירות הבאות ולא הייתי רוצה לראות את מחליפו מהליכוד אחריהן.

זה המילכוד. זו הסובסידיה שאתה מעניק גם לאיש הזה האנטי־גיבור הנפתל בתברוניו. יש לו רומן נוגה למדי עם „אנשי הרוח". קשה לו לפתח מדיניות של הבטחה ובשורה מול קשיחות קרבית סבלנית ונמשכת המעלה הימין. אך איש ישר, שאינו גורס כי „ככל שיירע כן ייטב", לא יוכל לגזול ממנו כמה הישגים של ממש בזכותו. הוא אמור להיזכר כאיש מרפא ומפחית שנאה. זה העלה את מעמדו בקרב המוני בית ישראל שאולי יעניקו לו תמיכה בקלפי אלא אם כן ישכנעו אותם כהני־העדה כי יש לחסלו בכל מחיר.

ציניות רטרואקטיבית. ארקי", אז טרומפלדור לא אמר „טוב למות בעד ארצנו" לפי העדות הוודאית החוזרת ונשנית (עיין עתונות הימים ההם ואחר־כך „מסילה" וספרי שולמית לסקוב ונקדימון רוגל וכו'). אם יקנם אנשים הזקוקים כל־כך לאותה קללה רוסית שתיאמר מפיו, כצוואת שכיב מרע, כי אני שאמנע מהם את התענוג הזה. ההכרח לא יגונה. אך מה יהא על שאר המקרים שבהם אמרו אחינו בני ישראל דברים לפני מותם?

בכלא ירושלים, בתא הגרדום, חיבקו פיינשטיין וברזאני ז"ל, אנשי אצ"ל ולח"י, איש את אחיו ורימון־יד בידיהם. לפני כן שרו השניים עם רב האסירים אריה לוין את „אדון עולם אשר מלך".

שלמה הלל בספרו המעולה „רוח קדים" מספר על שעתם האחרונה של יוסף בצרי ושלום צאלח, אנשי ההגנה והמחתרת החלוצית בעיראק: „ב־19 בינואר 1952, בטרם הפציע אור ראשון, באה שעתם האחרונה של בצרי ושלום. התליין שהופיע בתאם דחק בהם לצאת למכונית הובילם לגרדום בכיכר באב אל־מועז'ם. הם נתלו לקול מצהלות של תושבים חוגגים שבאו להזין עיניהם במחזה מבעית זה. התליין בשובו, סיפר ליהודה תג'ר כי השניים הלכו לקראת מותם בקומה זקופה. כאשר הונחו עניבות החנק על צוואריהם, בקעה מפיותיהם הקריאה 'תחי מדינת ישראל'".

מדוע לגזול מיוסף הגידם את דבריו ולתת בפיו קללה רוסית? הדור שהאמין לו בחייו ובמותו ראה בפסוק ההוא חלק מן „האתוס" שלו. למה להחיל רטרואקטיבית את הציניות הסלונית על הזמנים ההם? מדוע קללת ניבול־פה רוסית בפיו של אדם גודע, אריסטוקרט בטבעו. קצין ומפקד, היא תופעה „אנושית" יותר, המקרבת אותו אלינו, יותר מהמלים ההן שרבות כמותן נאמרו מפי לוחמים בעמנו ובעמים אחרים.

השד יודע מדוע דווקא מקרב איש „השמאל" חייבת לבוא בשורת ה„דה־מיתולוגיזציה" הזאת כלפי העבר. דווקא לשמאל הזה כאן ובכל ארץ אחרת היו גיבורים שהיו לסמל ומופת.

זכאי כל ישראלי לשיר היום „אני שוכב לי על הגב בלי שום דבר אשר כדאי למות למענו". טרומפלדור חשב, כנראה, אחרת. לגבי הוא נשאר „אנושי" מאד דווקא בשל כך. וכך מסתיימת לגבי מחלוקת צוואת תל־חי עם עמיתי בועז עברון.

דברים שנודעו במאוחר. לאט נודע לנו, במאוחר. חייו שהתפוררו בשירתו בין השורות והשנים רימו תמונה אחרת. הוא קרא לדברים בשם שונה, הוליך שולל, סיגנן את הכאב. בתמונות שפענחנו אחר־כך, בתצלומי־אוויר, גילו דרכים שלא ידענו, פרידות, בית שנעזב, מצבורי צער שהוסוו. אולי רק הקוראים הטובים באמת, הרגישים במיוחד, הבחינו בעוד מועד ברמזים שנועדו לצעקה העתידה לבוא. זו בבוא יומה, כשיר, היתה מנוסחת להפליא, מרוסנת, מעודנת דימוי. בין אלה לאלה נראו פניו המחייכות. מה אתם רוצים? אפילו שיר חזק אינו יכול לשאת לבדו משאות כאלה. גבו שהתקשה העיד על כך. הארץ הזאת המזומנת לחזקים הוא נראה לעתים כמי שהגיע ממרחק. אל העברית שנענתה לו במלואה נסף מקצבים מיוחדים, אישיים מאד. אך המבין הכל מתוך דבר פתוי שם מהרחובות ומהידיעות ומגשמי הסתיו. הבתים היו שותפים לפשע. הדרכים היו בחזקת סכנה הגדולה מכוח הנראה לעין. אך הוא היה חזק מן הצפוי. למעשה עבר במסעות שנועדו לעזים ממנו, הפך ליופי גם משהו קשה שלא נועד לכך. זה סוד הקסם במילותיו שהערימו על המוות. אומדנן הזהיר, וחכמתן מאלפת הזיות. היתה לו זכות לצעוק יותר, עוד שם, בווינה, כמו גם כאן על פני ההרים החרוכים האלה שקיבלוהו כבן במולדת חדשה. הוא ביקש את הנוסח הנכון. הירבה לקרוא שירה טובה לאורך הדורות, עברית ולועזית. זה הכביד עליו וגם סייע בידו לחשל את נוסחו שלו. ניכר באור הזרוע, בחסד הקרן ממנו, וחתר אל השלמות העייפה כנודד גדול. עד שראינוהו בין כתעודות זהות מוצגה. אז כבר היה שם, מעבר מזה, עם הילתם של השירים. אחינו דן, אחינו בן פנים, צר לנו עליך. אהבנוך מאד.

יום שישי, ד' בתמוז תשמ"ו, 11 ביולי 1986

זה מתחיל בגב ויגמר בסכין / עליזה וולך

מישהו ילך הביתה וזה לא יהיה שמעון פרס

שתי הגדולות, מערך וליכוד, תקועות עם „פרשת-שמיר". הראשונה כמו נותנת גב למנהיגה. השניה לא. לא יחלפו חודשים רבים עד שהתמונה תשתנה מן הקצה אל הקצה. שמיר, יש להניח, לא יוביל את הליכוד למערכת הבחירות הבאה. פרס יוליך, כנראה, את „העבודה"

נניח שהכנסת תסיים את המושב הנוכחי, בעוד כחודש וחצי, אחרי שתאמץ הצעת-חוק להתפזרותה. ההנחה, כמובן, שחלק מחברי הליכוד יצדדו בהצבעה על הקדמת הבחירות – באיזה מצב תתפוס התפתחות הלא-דמיונית הזאת את כל אחת משתי המפלגות הגדולות המרכיבות את הממשלה? ראשית, בתנוחת מציצנות למסבחה של בעותה-דירבתה, ורק אחר-כך בבחינת קלסתרה שלה אבחירות המייקאפ לקראת חיזורה אחרי קהל הבוחרים. טעות לחשוב שהלך-הרוח הפוקד כל אחת מהמפלגות הגדולות ישרוד גם כשייוודע מועד המבחן בקלפי, גם אם לא יתמהמה.

השאלה אם פרשת השב"כ היא סוס בחירות שכדאי, או רצוי, לשעוט עליו במערכת בחירות, מלווה את המעורבים בה מן הרגע הראשון. אחדים ממנהיגי מפלגת העבודה, גם אלה המתנגדים לחקירה – בעקביות או לסירוגין – קיוו מן ההתחלה, כי הפרשה תביא לפירוק הממשלה בתוך זמן קצר יחסית. הם העריכו, משום מה, שלא יהיה עליהם לנקוף אצבע במאמץ הפירוק, כי היוזמה לכך תבוא מצד הליכוד, שיעדיף בחירות מוקדמות על פני ועדת חקירה. לכן הטקטיקה במפלגת העבודה היתה לא להטות את הטיפול בסוגיה לפסים פוליטיים. הטקטיקה הזאת נשמרה בקפדנות ראויה לציון ולו מתוך מודעות לרחשי לבו של הציבור, זה שמנהיגינו מכנים אותו חכם, שמא ייסחף אחרי פרשנותו של הליכוד על טובת הביטחון שהיתה לנגד עיניו. במצב של „דום, שתיקה" יכול היה מזכ"ל מפלגת העבודה, ח"כ עוזי ברעם, לצאת בראש משלחת „העבודה" לכינוס האינטרנציונל בפרו. מעבר לאוקינוס הוא פטור, בכל מקרה, מהשמעת קולה נסו של המפלגה.

בליכוד, לעומת זאת, סברו כל הזמן כי המערך מתמרן את הפרשה, גם אם לא בגלוי, למשבר ממשלתי, אם כי לא היתה לדובריו הקולניים עילה להשתלח עליו. פסק-הזמן שאושר ליועץ המשפטי החדש ללימוד פרטי הפרשה כפה שביתת-נשק מילולית על דוברי הליכוד ואת זחיחות-דעתם תלו במסאלי דעת-הקהל שהצביעו על רוב גדול בציבור המתנגד לחקירת הפרשה. במצב עניינים זה יכול היה ח"כ דן מרידור לכבד את התחייבותו למסע הרצאות באנגליה, במחשבה ששמיר לא יזדקק לעצתו המשפטית או המיראלית. גם השר שרון סבר או שיוכל להוציא אל הפועל את נסיעתו לחו"ל, שלא לדבר על שמיר, שקיים ביקור בזק בפאריס.

נקודת התפנית הפוליטית במובהק נקבעה אחרי אשכורות החנינה לאנשי השב"כ. אחרי שההדהדים המצויינים בה „שיר-בית-כפ", בטרמינולוגיה של פרס, קיבלו חנינה ונעשה ברור שבמסע ההתגוננות שלהם לא יהיה רצוף גילויים שיסבכו את תפקודו של שירות הביטחון. אין לנקות את הדרג המדיני באחריותו ומשתתפותו לאשמה שהמהוננים הודו בה – סברו במערך והתכוונו לשמיר. אהה, סוף-סוף הסירו אנשי המערך את מסכת הצדקנות שדבקה לפרצופם והאמת יצאה לאור: כל הזמן חיפשתם עילה להפיל על ראש הליכוד עלילת שווא – התקוממו בליכוד. התגובה הסיטה איפוא את העניין למסלול הפוליטי הבין-מפלגתי והפנים-מפלגתי.

מפלגת העבודה מצאה את עצמה חצויה ומפולגת בשאלת המשך הטיפול בחקירה. רוב שריה, בהתגברים בעזר וייצמן ב„יחד" ובאמנון רובינשטיין ב„שינוי", התקוממו נגד ראש-הממשלה, שמצא לו בשעתו בשר הביטחון ובשר החקלאות. ישיבות „שרינו" היו כלוות התנצחויות והטחת עלבונות הדדית. „עכשיו אני יודע שהיו רפ"יסטים והיו בן-גוריוניסטים". שלח משה שחל מכה מתחת לחגורה לעבר שמעון פרס, שלא שכח את טראומת „הפרשה", שהוליכה אותו למדבר פוליטי בעקבות בן-גוריון, וגרם קורת-רוח ליצחק נבון; אף הוא עבית רפ"י, שחבר אל תובעי החקירה-עכשיו מול פרס.

בסיעת המערך גברו הקולות שתבעו דיון הכרעה שתחייב את שרי המערך. הח"כים הבונים את הימים שניתנו לפרס במשרד ראש-הממשלה בבעתה, ושתסכולם על ביזוי הסיעה בסוגיית ההסתלקות מהתמיכה במינויו של עדי אמוראי לנגיד בנק ישראל לא שכך עדיין, לא יכלו עוד לשמור על איפוק. ביום א' לפני שבועיים התכנסו בלשכת ראש-הממשלה למה שאמור היה להיות דיון שאין להחותו, ואחר-כך הסתבר שהוא בריחתיה בגלל משחק הגמר במונדיאל במקסיקו. חברי הסיעה באו ללשכת ראש-הממשלה ב-6.30 אחר-הצהריים, וב-8.15 נחפזו לכורסותיהם שמול הטלוויזיה. מזכ"ל המפלגה, ח"כ עוזי ברעם, ראה את משחק הגמר מן היציע שבאיצטדיון במקסיקו. מפרו הוא נמלט למקסיקו-סיטי ובטלפון הרגיעו אותו, שנוכחותו אינה נדרשת בירושלים והוא יכול להתענג על אהבתו הגדולה, הכדורגל.

דיוני סיעת המערך לא היו סוף-פסוק ב„ויא הזלוודה" המפלגתית של פרס. ביקי בר-זוהר סבר, שלא ייתכן שלשכת העבודה, הבכירה במוסדות המפלגה, לא תכונס אף היא לדיון בנושא עקרוני כל-כך. בתוך שעות ספורות אסף את החתימות הדרושות לכינוס הלשכה. אף שפג תוקפה בוועידת המפלגה לפני שלושה חודשים, ולא עזרו לרפי אדרי, מ"מ המזכ"ל, שום תרוצים. הוא לא הצליח לסכל את כינוס הלשכה. אדרי כינס אותה ביום חמישי שעבר ובסופו של דבר, בגלל סיבות משפחתיות, לא ניהל את הישיבה. הישיבה היתה סוערת במיוחד וראש-הממשלה, שעמדתו נגד דיון כל עוד אין הכרעת בג"ץ נפלה בהצבעה, היה מתוח ולא כבש את עצבנותו למשמע הדברים שנכפה להאזין להם.

בליכוד, לעומת זאת, לא חולמים אפילו לכנס את המוסדות לדיון בפרשה. מול המתקפה החיצונית, של המערך, התלכד הליכוד סביב שמיר וישיבות הסיעה, שרי הליכוד ומזכירות הליכוד נהפכו לתחרות המחמיאן המצביין. אפילו שרון ביטל את נסיעתו לחו"ל למקרה שיידרש להצביע בממשלה על-פי עמדת שמיר, אמרו בסביבת שמיר. בינתיים חזר גם דן מרידור מחו"ל, ויחד עם אהוד אולמרט הוא מספק לשמיר עצה משפטית ופוליטית.

המתבונן מהצד עלול להתרשם, שמנהיגותו של שמעון פרס במפלגתו התערערה והוא מוצא את עצמו סופג הבטות ומתגונן בכל הערכאות המפלגתיות, ולעומתו נהנה יצחק שמיר במפלגתו מגיבוי בלתי מסויג. מאת בעצו שמה מכבר. „איזו קבלת-פנים אירגן אילוה, מתומכי לוי היותר מקורבים, ואילו קריאות עידוד ותמיכה במנהיגותו קיבל שמיר בשבוע שעבר בעכו, אחד ממעוזיו של דוד לוי", מספרים מקורבי שמיר בסיפוק. זאת ועוד, על-פי עדותם, שמיר, שלא כמו פרס, אינו מתוח ואינו עצבני בימים טרופים אלה. נראה שהוא בקמץ בביטוי זעף, אך כשהוא משמיעם – בישיבת ממשלה או באותה הופעה בסניף עכו – הם לא נשמעים כמו דברי מעדנות.

אחד משרי המערך כינה השבוע את הלך-הרוחות במפלגת העבודה כ„תסמונת דאון". שר אחר, משה שחל, הנחשב שמניעיו בפרשה נובעים מעלבון אישי על פיחות קירבתו לשמעון פרס, הבהיר, כי ההתלבטות במערך היא אמיתית והוויכוח בריא. „בלעדי העמידה העקרונית הזאת אנחנו גם מבטלים את התקווה היהודית לאותו זרם בציבור שרוצה לשמור על ישראל כמדינת מופת", אמר שחל המגדיר את עקרונותיה של מפלגת העבודה כ„סכר בפני העבירות על החוק", שהליכוד מזלזל בהן (ולמען הצדק יש לציין, כי גם בליכוד יש כמה עורכי-דין מודאגים). הרי גם בפרשת סברה ושתילה לא הואשמו מנהיגים בליכוד במעורבות בטבח, מזכיר שחל, אלא באדישות ובחוסר ערנות, כאשר הובא לידיעתם שעומד להתבצע טבח.

אי-אפשר לדבר על פוטש במפלגת העבודה נגד צמרת הנהגתה. והראיה, היתה מחשבה לארגן את השרים התובעים ועדת-חקירה-לאלתר באגרוף קבוץ, אלא שהיא לא הגיעה לכדי מימוש דווקא ביחוד אותה ליראליות לראש-הממשלה. לכן שוגה מי שחושב שהמערך ייכנס למערכת בחירות, אם תתרגש עלינו בקרוב, מפולג ומסוכסך. לא תהיה התמודדות על ראשות המערך והגיבוי המפלגתי שיינתן לפרס יהיה בלתי מסויג. אסור לשכוח גם, כי בעקבות שינוי הליכי בחירת מועמדי המפלגה ברשימה לכנסת, כל טוען למיקום משחק סולו צריך להבליט את פעלתנותו המפלגתית כדי להרשים את המרכז הבוחר. אין עוד מרות סיעתית-מחנאית, שיכלה למנוע, למשל, את כשלונם של פרס ורבין בהצבעה אם לקיים בלשכה דיון.

בליכוד הסולידארי עם שמיר, לפי שעה, מה שהווה הוא לא מה שיהיה לקראת בחירות. ראשי המחנות היריבים לשמיר, שרון ולוי, מעניקים לו גיבוי – הראשון גם בהתבטאויות פומביות בגנות ועדת חקירה, השני באלם. רק לפני כחודש, כשפרשת השב"כ כבר עשתה כותרות והרעידה את אמות הסיפים עוד תבע לוי, בכינוסים המוניים, את כינוס המושב השני של הוועידה הבלתי-גמורה, שלמענו אף פתח בהחתמת שיעור הצירים הדרוש לשם כך, ולא חסך את שבט ביקורתו משמיר, העומד למכשול בפני צעד זה. ליום א' שלפני כשלושה שבועות אף נועדה לו פגישה בארבע עיניים עם שמיר – לבחינת הצעות חדשות שיאפשרו את כינוס המושב – אך בגלל מות אביו במוצאי-השבת שקדמה לפגישה, ובגלל התגלגלות פרשת השב"כ מאז, נמוג העניין מסדר-היום. היה מי שאמר השבוע, כי אם ייזום עתה שמיר את כינוס המושב השני של הוועידה, לא יבוא אליו איש בתביעות על חלוקת השלל. שטויות, פטרו הערכה זו במחנה לוי. הוועידה לא תכונס עד שלא יהיו הסכמות בין כל המחנות. העיתוי לא משנה. מקורביו של לוי אינם יודעים מה עמדתו האמיתית בפרשה, שכן הוא לא נתן לה ביטוי. אחרים מביניהם יעצו לו לתת לשמיר גיבוי פומבי, שכן תנועת חירות לא תסבול התייצבות הססנית בנושא בטחוני. אחרים, מקורבים לא פחות, יעצו לו להמתין ולא להזדרז. אולי ההתפתחויות בכל זאת ישחקו לטובתו. נראה, בשעת כתיבת שורות אלה, שלוי אימץ את עמדת ההמתנה, גם אם בפורום שרי הליכוד נמנה עם התומכים בעמדת שמיר.

אלא שלפני הבחירות תהיה התמודדות על ראשות הליכוד, ואולי יישמעו בה ספיחים גם למידת שיתופם של שרי הליכוד בסוד העניין על-ידי שמיר. ועוד לא הזכרנו את הליברלים, המנגנים לחן הרמוני עם חבריהם מ„חירות", אך גם עניין מיזוגם לכלל מפלגה אחת עדיין רחוק מהגשמה. מי שיגיע איפוא מסוכסך לבחירות הוא הליכוד, ותועמלניו יתקשו לפרוט על נימי הדאגה לביטחון המדינה. יהיה עליהם להסביר גם איך קורה ששמיר, שאין בו דופי, אינו מועמד מוסכם על כל המפלגה.

האמביציה כתובה על המצח. ח"כ חיים רמון, דיוקן / טוביה מנדלסון

הוא לא נסיך ולא בן נסיך

שום דבר לא ניתן לו מאף אחד, מה שמסביר – אולי – מדוע אין לו פרטנרים ממשיים בסיעה בכנסת. קרוב למוטה גור, לא רחוק מעזר וייצמן. קצת דוד ליבאי ומעט אהרן הראל. שיחק כדורסל בנבחרת בית הספר „ואפילו" במכבי יפו, ושיחק בחוג דרמטי.

„אני נוטה לפעמים לחשוב שהמערכת שאני פועל בה היא פחות מניפולטיבית מאחרות, וגם בעניין הזה יש שאלה של מידה."

הוא בסדר, אמרו עליו לפני הפגישה איתו, בחור טוב. וזה התחיל להדאיג. חוץ מזה יש כבר בספריית הכנסת תיק על שמו עם קטעי עתונות. הרבה עתונות. הרבה עתונות טובה. חוץ מזה הוא הוריד לאחרונה שישה קילוגרמים ממשקלו, וכל מי שזוכר אותו „לפני" ורואה אותו עכשיו „אחרי", מחמיא לו על הופעתו. בקיצור: כל הסיבות שבעולם לכסות את הח"כ בן ה-36 שהדבר היחיד שניתן לדמות אותו אליו הוא טלית שכולה תכלת. אז מה אמרו טוב. אלה שנשאלו? הוא באמת בסדר. באמת בחור טוב. וזה, בינתיים, הדבר המרושע ביותר שאפשר לכתוב על חיים רמון.

הרבה דברים פועלים לטובתו בכנסת בכלל ובסיעת „העבודה" בפרט. גילו, סיעתו, ויש מי שמפרגנים לו ואומרים ששני אלה לבד לא היו עוזרים אם לא היה גם כשרונו. חיים רמון איננו רק הצעיר מבין חברי הכנסת של „העבודה", הוא, בעצם, הצעיר היחיד. ח"כים שאין להם כבר סיכוי להיות בני שלושים-ושש אינם מתפעלים מהיתרון הזה. רמון, לעומתם, יודע שאם לא עכשיו – לעולם לא יוכל לנצל אותו. הוא לא מתנהג כמו, ביותר ממובן אחד הוא אחד מהחבר'ה. העברית שלו עכשווית כמו החולצה הצהובה שלבש בעת הראיון איתו, וכך גם תחביביו: הרבה כדורסל והרבה מאד שלנטע. הגיל, ולא רק במקרה של חיים רמון, הוא יתרון גם ביחסים עם התקשורת. התבטאויותיו בנושאים שעל הפרק הן מיידיות ונכונות – נכונות מדי לטעמה של רכילאית צמרת חינית שמקום משכנה הקבוע הוא מזנון הח"כים – וכשהוא מרגז מאד הן אפילו חריפות מאד. הוא מצליח לתת לכן שיזו את ההרגשה שהוא „לא עושה חשבון", ואומר את מה שיש לו להגיד בניסוחים פשוטים, מובנים, חד-משמעיים וכשיש צורך, בוטים. מתנגדיו – ובאמת לא נמצאו רבים כאלה – טוענים שהוא הולך על בטוח, שיש לו חושים פוליטיים מספיק בריאים לדעת מתי צריך שלא לומר כלום, לשתוק. רמון עצמו אינו מתבייש בחושים הפוליטיים הבריאים שלו. החושים האלה, יש לזכור, הביאו אותו, בין השאר, לכנסת. הוא מודע לחולשות שלו, אפילו מודה בהן והוסיף אגב כך תכונות שהן מצרך נדיר למדי בפוליטיקה: יושר וכנות. יוסי שריד אמר פעם כי חיים רמון הוא חבר הכנסת היחיד שהוא זוכר את צבע העיניים שלו: הוא מסתכל עליך ישר בעיניים כשהוא מדבר איתך. לא נעים להגיד, אבל אם ליוסי שריד היו עיניים כחולות כאלו יש להניח שגם את צבעם היו זוכרים. אבל מה שנכון נכון: כשרמון משוחח איתך אינך מרגיש שהוא מוכר לך לוקשים. כשהוא נשאל על ההתבטאויות שלו הוא אומר בכנות מפתיעה, כי אחד הדברים המתסכלים אותו הוא העובדה שלא תמיד יש לו האומץ לומר את כל מה שהוא חושב על נושא מסויים. יש הכוון ח"כים בכנסת שלא היה להם אומץ להגיד את זה על עצמם. לא תמיד אני קם בבוקר, הוא אומר בהקשר אחר, מסתכל בראי ותוהה מיהו שאני רואה שם. נסמע את רוני מילוא אומר את זה על עצמו.

אי-אפשר לחשוד בחיים רמון שאינו נהנה מהייחוד ב„עבודה", שמעניק לו מעמדו כצעיר חברי הכנסת שלה. אין סיבה לחשוד שהוא אינו מתכוון לכך, כשהוא אומר שהדבר מטריד אותו. אם בכנסת הבאה תנועת העבודה לא תדאג שייכנסו עוד שלושה-ארבעה צעירים לכנסת, הוא קובע, היא גוזרת כליה על עתידה כמפלגה פוליטית. יותר מאחרים ב„עבודה" הוא מודע להישגים של הליכוד בתחום הזה והוא מבין, אולי רק מקווה, שהשינויים בשיטת הבחירות של מועמדי המפלגה לכנסת ידביקו את הפיגור בין העבודה לבין הליכוד בנושא הזה. לדבריו אין זה נכון שלמפלגת העבודה אין דור צעיר. „אני לא יכול להצביע על צעיר שניתן לו תפקיד ברמה מקומית או אזורית ושהוא נכשל בו, הוא אומר, אבל קבוצת הצעירים של תנועת העבודה לא נחשפה בפני הציבור, ויהיה קשה מאד לבנות עתודה של מנהיגות בלי לחשוף את הצעירים ברמה הלאומית. חשיפה כזו מוקנית או באמצעות תפקיד ממלכתי בכיר מאד – ראה יוסי ביילין – או בכנסת.

ההרכב של הסיעה בכנסת משלים את עניין הגיל כגורם הפועל לטובתו של רמון. לא מכבר צוטט ב„חדשות" כמי שהגדיר את חברי סיעתו בכנסת – לאחר אחד הדיונים הסוערים בעניין המלצות בייסקי – „סמרטוטים". הוא, כמובן, לא התכוון שההגדרה תגיע לאוזניו של הכתב שפירסם אותה, הוא גם לא יחזור על ההגדרה הזו בראיון איתו, אבל הוא מתקשה להתכחש לעובדת הסיעה. הוא אינו היחיד שאינו מתפעל מתיפקודה של סיעת העבודה בכנסת. בלשכת ראש-הממשלה לא תמיד אוהבים את התגובות מהמותן של חיים רמון. לא פחות מוטרדים שם מהעייפות של הסיעה בכנסת. עובדה, יועציו של פרס פונים אליו בכל פעם שצריך להתחיל לגלגל נושא בכנסת, לעורר ויכוח, להעלות הצעות. לא רק אליו, אבל כמעט בכל מקרה גם אליו. לפעמים לא צריך אפילו לפנות אליו. רמון היה הראשון, אולי היחיד, בסיעתו שאת פרשת השב"כ כינה מראשיתה „פרשת שמיר". מרהים להשוות את האופן שבו התייצבה סיעת הליכוד מאחורי יצחק שמיר, לעומת הגיבוי המגמגם, אם בכלל, שנתנה סיעת העבודה לראש-הממשלה. לא שאין לרמון ביקורת על ראש-הממשלה בעניין הזה („מלכתחילה היה צריך פרס להוביל לחקירת הנושא וזו הטעות הבסיסית שלו בפרשה"), אבל בהקשרים הפוליטיים של הכנסת הוא רואה את עיקר החשיבות בהתמקדות על אחריותו של יצחק שמיר בפרשה. רמון נמנה עם ביקוע בסיעה, הסבור שהחקירה בפרשת שמיר צריכה להיות מוצגת באולטימטום בפני הליכוד. מפלגה פוליטית המוכנת ללכת לבחירות על נושא שהיא מאמינה בו, אין לה קיום, הוא אומר וקובע, כי מפלגת העבודה אינה יכולה להחזיר את השלטון ואת האחריות הישירה לשב"כ ולמוסד לידי יצחק שמיר. הוא ינסה לשכנע שרים מתנועת העבודה לא לשרת תחת מנהיגותו של שמיר.

בראשית ימיו בכנסת הקדיש רמון את סיעתו בנושא לא פחות מרכזי. במאי 1983 נכנס לכנסת, אחרי שדני רוזוליו מונה ליו"ר חברת העובדים. באוקטובר היתה המפולת של מניות הבנקים. רמון היה ממלא-מקום של חבר בוועדת הכספים. והשתתף בישיבה שבה באו ראשי הבנקים לבקש מהממשלה 7.5 מיליארד דולר. רמון ביקש את רשות הדיבור וכשהביע את דעתו לפיה על ראשי הבנקים להתפטר מתפקידם, היו מי שחשבו שהח"כ הצעיר איבד את הפרופורציות. מה שהרבה יותר מדהים הוא שגם היום הוא בביטחון בתביעתו הבלתי-מתפשרת להרחקת רקנאטי מבנק דיסקונט.

על רקע זה אין זה מפתיע שלחיים רמון אין פארטנרים ממשיים בסיעה בכנסת. הוא בראש אחד עם דוד ליבאי בנושא הבנקים, ופועל עם אהרן הראל בעניין השב"כ, אבל אין אלו בריתות קבועות, בוודאי לא בריתות עמוקות. קבוצת ההתייחסות המיידית שלו היא המשמרת הצעירה. מצביעים על קירבה מסויימת בינו לבין מוטה גור. הוא מדבר הרבה עם עזר וייצמן. „אנחנו לא מתואמים" הוא אומר, אבל תמימות הדעים ביניהם בנושאים רבים, בעיקר בנושאים הבוערים, היא כמעט אוטומטית.

רמון, שלא כרוב צעירי הליכוד, איננו נסיך ואיננו בן נסיך. הוריו הגיעו לארץ מפולין, פליטים אחרי המלחמה. התגוררו תחילה במעברה ברעננה ואחר-כך עברו להתגורר בבית ערבי בשכונה הגדולה ביפו. הוריו היו אנשים קשי-יום. האם עבדה כזבנית בחנות נעליים, האב עבד כפועל. שנתיים היה מובטל, אחרי שהמפעל בו עבד נסגר בתקופת המיתון ואחר-כך נפטר. הוריו, שנישאו בספטמבר 1939 נמלטו לרוסיה מפולין וניצלו. כל שאר בני המשפחה נספו בשואה. רמון אינו מדבר על כך ואומר שמעולם לא ראה עצמו „סואן" וכי אינו מתבטא על הנושא בפומבי. לשואה, בכל זאת, יש, היתה תמיד, נוכחות בחייו. בבית מיעטו לדבר על הנושא, ברחו ממנו, אבל הוא שאל, לא תמיד הסתפק בתשובות שקיבל. מי שחופר עמוק יגלה כי לרמון קשרים מיוחדים מאד עם קיבוץ לוחמי הגיטאות.

הנטייה לחשיפה, לפעילות ציבורית, התגלתה אצלו בבית-הספר. שיחק במכבי יפו, היה בנבחרת הכדורסל של בית-הספר, שיחק בתפקידים ראשיים – לצידה של יונה אליאן שהיתה אפילו „חברה" שלו – בחוג הדרמטי של בית-הספר („גם היום אני מציג, כשאני עולה לדוכן. כשאצא לפנסיה אצטרף לחוג דרמטי לקשישים"). חברים שלמדו איתו בתיכון, הפוגשים אותו היום, מזכירים לו שכבר אז אמר שיגיע לכנסת. את זה הוא דווקא אינו זוכר. בכל מקום אחרי שחרורו מהצבא החליט לפעול במסגרת מפלגת העבודה. היה מקורב מאד ללובה אליאב, היה קרוב מאד ליוסי שריד, והצליח להוכיח בשלוש שנים כי יש מקום לשניהם בכנסת. מ-1977 תמך רמון בשמעון פרס, אך באופן מפתיע מעולם לא זוהה כאיש של מחנה פרס. מעולם, הוא אומר, לא היו לו פטרונים במפלגה ושום דבר לא הוגש לו על מגש של כסף. „התחלתי את הקריירה שלי בלהדביק מודעות בקאמפוס ומשם הגעתי לפעילות במשמרת הצעירה. עבדתי קשה כדי להגיע לאן שהגעתי" היה לו גם, הוא טוען, הרבה מזל. לדבריו תמיד היה לו צבע, תמיד ידעו במי הוא תומך, תמיד ידעו בעד מה יצביע ועל מה ימחה.

בכנסת מעריכים אותו. אחדים אולי חוששים מפניו. בשביל מישהו ששום דבר לא ניתן לו על מגש של כסף, חיים רמון הגיע די רחוק. הוא מצטנע כשהוא נשאל על תוכניותיו לגבי העתיד, אבל האמביציה כתובה לו על המצח. היו מי שהתייחסו אליו בתקופתו הראשונה בכנסת כאל קוריוז. היום מכירים כבר באפקטיביות שלו. הוא בסדר, אומרים עליו, הוא בחור טוב, אבל גם מי שאומרים זאת יודעים שזה לא מספיק כדי להגיע להיות מרכז סיעת העבודה בוועדת הכספים של הכנסת, יו"ר ועדת המשנה למיסוי ישיר, יו"ר ועדת המשנה לשיכון. בחור טוב שהוא מקצוען פוליטי, בכל מוסר תמרון, בעל מוטיבציה גבוהה להצליח ולהתקדם. היודע היטב שבמשחק שהוא שותף פעיל בו יש הרבה אידיאולוגיה ולא פחות מניפולציה: „פוליטיקה היא מטריה מאד נוקשה", הוא אומר, „העימותים הם על הדברים המרכזיים בחיינו: כוח ושלטון. כשאני רואה מה אנשים מוכנים לעשות כדי לקדם את עצמם בצה"ל, מה פרופסורים מוכנים לעשות כדי לקדם את עצמם באוניברסיטאות, אני נוטה לפעמים לחשוב שהמערכת שאני פועל בה היא פחות מניפולטיבית מאחרות. חוץ מזה גם בעניין הזה יש שאלה של מידה. יש אנשים שהמניפולציה היא כל דרכם הפוליטית ואצל אחרים היא הכרח בל יגונה, למי שרוצה להיות במוקדי הכוח ולהשפיע עליהם. בכל המערכות האחרות הציבור רואה את הסלון. בפוליטיקה רואים את המטבח ואת בית השימוש. אין מה לעשות: הריחות משם הם לא תמיד נעימים, אבל חלק גדול מהחיים מתנהלים בשירותים."

חיים רמון מדבר

על שמעון פרס. הנושא המרכזי שגרם לשינוי ביחס לראש-הממשלה היה נושא השב"כ ובשבועות האחרונים גם יישום המלצות ועדת בייסקי, בעיקר לגבי רקנאטי. בשני הנושאים האלה ראש-הממשלה היה צריך לפעול בדרך שונה ממה שפעל: להוביל מההתחלה לחקירה בפרשת השב"כ, לתבוע ולעמוד על כך שהמלצות בייסקי יוישמו. שתי הטעויות האלו הוליכו שורה של בעיות שמקורן בעבודה בסיסית שגויה.

בחירות בעניין השב"כ. בפרשת השב"כ צריכה מפלגת העבודה ללכת עד למשבר ממשלתי או חקירה משטרתית או חקירה משפטית. הליכוד צריך לראות זאת בעבודה אולטימטיבית של העבודה. מפלגת העבודה אינה יכולה להחזיר את השלטון ואת האחריות הישירה לשב"כ ולמוסד לידי איש, שבבקשת החנינה של ראש השב"כ נאמר שכל מה שנעשה בטיפול בפרשת האוטובוס בקו 300, נעשה בסמכות וברשות.

רוטאציה? עם מישהו אחר. פרשת השב"כ הטילה צל כבד על איש מסויים והוא אינו מגיב. האיש הזה, על פי כל מה שידוע היום, אינו יכול לכהן כראש-ממשלה. כולם מדברים על פרשת השב"כ. בשבילי זוהי פרשת שמיר. ביום שניתנה החנינה אני מתייחס רק לאחריות שלו. הוא הכתובת הפוליטית של ההתנהלות. אני חושב שגם בראיון לגבי נסיבות הירצחם של המחבלים בליל חטיפת האוטובוס, ראיון שפורסם השבוע ב„חדשות", ממשיך שמיר לא לומר את האמת. גם במה שהיה ביחס ליצחק מרדכי, שמיר, ביודעין, אינו אומר אמת. בתנאים האלה הוא אינו יכול להיות ראש-ממשלה. צריך להלחם נגד שובו של שמיר ללשכת ראש-הממשלה. אני מציע שאם ועדת-חקירה תקבע שהוא אחראי – יימצא על דעת „העבודה" ועל דעת הליכוד מחליף לביצוע הסכם הרוטאציה.

רקנאטי היה זורק אותו. רקנאטי, על פי דו"ח בייסקי, חשוד בעבירות לכאורה על 11 סעיפי חוק. הרי על זה בלבד היה צריך כבר ללכת. תאר לך שקופאי בבנק דיסקונט היה מוחשד בעבירה על סעיף אחד מתוך ה-11 האלו – האם רקנאטי היה נותן לו להמשיך לעבוד יום אחד נוסף בקופה? אני מתקשה להבין הבנים בסיעת העבודה. המאבק עכשיו הוא על השאלה האם יש אנשים במדינה שהם בעל לוועדת חקירה, למבקר המדינה, לכנסת? האם בעלי המאה שולטים או אלה שנבחרו? כל יום שרקנאטי נשאר בדיסקונט הוא גורם הפסדים לבנק, פוגע בו ובעובדיו. הוא לא יכול לנצח במאבק הזה.

שביתת האחיות. כולם הפסידו / יצחק בדנר

כולם חולים

מרגע שהלכו על שכר איבדו גובה עד שנחתו, כושלות, בשדה המשא ומתן. הן לא חשבו על כך שהן לא רפאל רקנאטי, ושר הבריאות לא ישא על שכמו פריצה בהסכמי השכר. הן הלכו עם הראש בקיר

עכשיו, כשהאחיות חזרו לעבודתן, אחרי שמונה־עשר ימים קשים, מתבוננים על תמונת ההסכם במונחים של רווח והפסד: של מנצחים ומפסידים. זה מה שהולך, עכשיו, בעידן המאבק הכוחני.

האחיות, כנראה, הפסידו. אם היו יוצאות למאבק על הנושאים שהציגו בתחילת הדרך – ייצוג נפרד של אחיות בתי־החולים, הדרישה לעריכת דיון מיידי וענייני על המשבר בסיעוד – היו, ללא כל ספק, מנצחות והשביתה המרה והמכאיבה הזאת היתה מסתיימת תוך יומיים־שלושה. אבל מנהיגות האחיות החליטו ללכת על עניין השכר, בתחילה בחשאי ובעקיפין ואחר־כך בחצי־פה ולבסוף בגלוי, וזה היה עניין אבוד, משום שכל בר־דעת יכול היה להבין מראש שממשלה אשר מוותרת לכל לוחציה הנכבדים, מבפנים ומבחוץ, בנושאי בייסקי ורקנאטי ושב"כ, תהיה נאלצת לעמוד על שלה בנושא השכר, כדי להציג לרוואה את שמץ התוקף ואת שרידי העמידה על העקרונות שעוד נותרו בה. האחיות לא הבינו את מצבם, לא הבינו את הקדושה שהצליחה התוכנית הכלכלית להעטות על נושא השכר – ולא תפסו שהן לא רפאל („רפי", בלשון שרים מקובלת) רקנאטי. אם היתה הממשלה נכנעת לאחיות (שוב, כל המאבק הזה הצריך, באורח טבעי, שימוש בסמנטיקה בוטה ובסיסית), הרי שכל האחריות על פריצת הסכר והתדרדרות השכר הכללית הצפויה, היתה נופלת על כתפיה. בעיקר על כתפיו של שר הבריאות (מה שמסביר, כנראה, את המהפך בהתייחסותו של השר גור לשביתה ולמניעיה, בתחילתה ובאמצעיתה). האחיות לא השכילו להבין אמת פשוטה זו – והלכו, כמו שאומרים, עם הראש לקיר, בהנהגת מנהיגותיהן.

מנהיגות האחיות, בעלות תוקף ועיקשות, אך עילגות־לשון, שהתקשו בהגדרה ובמענה (ומה בעצם רוצים מהן? אחיות מקצועיות, שקשיי המציאות המקצועית הפכו אותן למנהיגות. לא לפוליטיקאיות), נכשלו קשות בכך שלא הצליחו להסביר בפשטות ובבהירות את הקשר הקריטי שבין סיבה למסובב: בין המצב הקשה בסיעוד לבין התגמול הכספי הנמוך לעבודה הקשה, הגורמים לבריחת אחיות מן המקצוע או לפחות ממשרות מלאות. המנהיגות נכשלו גם בקביעת היעדים העקרוניים ובבלבול הציבור. הן הצהירו שהמאבק הוא על ייצוג הולם, שהמאבק הוא על עתיד הסיעוד, שהמאבק הוא עקרוני, שזו לא שאלה של שכר – אבל השכר הוא חלק מן העקרון. בדרך זו הקלו על הממשלה ועל הדרך שבה, למעשה, הסיתה נגדם ובדרך נבזית למדי. מנהיגות האחיות היו מצליחות יותר לו עמדו על עקרון אחד בנושא השכר: הכרה בעובדת היותן מקופחות בתחום זה (גם לאחר ההכרה הרישמית [illegible] חריג הוספת 12 אחוז לשכרן) והדרישה להקמת פורום מוסכם לדיון בדרכים לפתור בעיה זו, לכשתאפשר זאת חזית השכר. המנהיגות נהגו כטירוניות, בעיקשות לא־סבירה פוצצו משא־ומתן לא פעם – ובאותה אי־סבירות התקפלו אתמול לפנות בוקר. האם השיגו הטבות ותגמולים עקיפים? ספק אם האוצר יניח להן לממש הישג כזה, אם בכלל הוסכם עליו.

הממשלה והאוצר יכולים לחגוג נצחון קטן. חזית השכר לא נפרצה, נושא השכר הפך עוד יותר לערך מקודש, שאוי למי שיעז להתנכל לו. וזה טוב, מבחינת היציבות הכלכלית ומבחינת הצלחתה של התוכנית לריפוי תחלואי המשק, שנבנתה כידוע בחלקה על ריסון (בלשון עדינה) של השכר. אבל מעבר לנצחון זה התנהגה הממשלה בציניות לא־איכפתית, כמי שנעקרה ממה שבאמת חשוב לה – המאבק על הישרדות שריה כמתממש בפרשיות האינסופיות שהיא בוססת בתוכן ללא מוצא. לגבי דידה של הממשלה היו האחיות מטרד מעצבן, שקשה להתייחס אליו בברוטאליות, בגלל המרכיב הנשי שלו ובשל הידיעה שהאחיות מוכנות, ברובן, ללכת עד הסוף – לכלא, על הפרת צווי הריתוק, או להתפטרות קולקטיבית. לפיכך היה נוח לממשלה להעביר את הטיפול לדרג הפקידותי המבצע, תוך הוראה שלא להתפשר ולא לוותר – והדרג הזה, בציניות קרה (מה איכפת לדרג? הוא רק מבצע), בעזרת תלושי שכר סלקטיביים מאוד, ניסה ודי בהצלחה להפנות את אהדת הציבור מן האחיות והלאה. לא קשה, במדינה שמוסר העבודה והשכר שבה נקבעו מזמן על־ידי מכתבי־כתות, לקנות אהדה על־ידי הטפה מתחסדת. כל אחד מוכן להטיף לזולתו, בתנאי שהוא לא ייפגע מכך. הממשלה ידעה שלעולם לא ייצאו ארבע־מאות אלף תומכי אחיות לכיכר מלכי ישראל להפגנה, ולו גם יגועו למות עשרות חולים בבתי־החולים. הממשלה גם ידעה שהרמה המוסרית של האחיות השובתות אינה מניחה להן לזנוח לגמרי את משמרותיהן, גם בשבתן במסות הריתוק היו נכונות להיזעק לטיפול במקרים קריטיים. איש חולה, מאושרים כל הנוגעים בדבר, לא מת בשל השביתה. הממשלה ניצחה. אך לנצחון.

ההסתדרות, מצידה, פסחה עד לגבול מסויים על שתי הסעיפים. היא לא הכירה בדרישתן של אחיות בתי־החולים לייצוג נפרד. היא עמדה בתוקף מאחורי כרמי־יה פרן, שהיותה מעין סרט אדום לחברותיה. ההסתדרות, בלית־ברירה וכתבגוש, ידעה לשנות כיוון ולהסכים לדרישה זו של האחיות, ועדיין לא יכלה להעניק להן את מלוא הגיבוי. ההסתדרות כמתווכת ומפשרת (קיסר והברפלד) היתה יכולה להצליח רק כשהאחיות סיפקו את ליטרת הבשר.

החולים הם, כמובן, אלה שסבלו ברמנה הם החולים ובני המשפחות שלהם, באורח פלא, היו אלה שהעניקו גיבוי ותמיכה למאבק האחיות. גם רבים של אלה שעברו תקופת אישפוז וטיפול בבתי־חולים הבינו טוב יותר את פשר מאבקן של ה„מלאכים בלבן", שנהפכו כמעט למפלצות (והסתה מצד הממשלה הגיעה לכדי איומים על מנהיגות השביתה. יש להעריך כי אם היתה השביתה נמשכת היו אחיות נפגעות בפועל) וחזרו להיות שוב מלאכים. החולים ידעו יותר מכל שר את ערכה שלא יסולא בפז של אחות טובה.

מקצוע הסיעוד, שעתידו משאיר את שרי הממשלה אדישים לגמרי (למה להם לדאוג למה שיקרה בעוד חודשיים, כאשר האתמול והיום זועקים להם בקול גדול?). האוצר היה מוכן לדון עם האחיות על „תנאים". לא על שכר. „תנאים" פירושם תוספת תקנים לכל מחלקה בבית־חולים, כך שבמקום שלוש אחיות המטפלות ב־50 חולים, תתחלק העבודה בין שש אחיות, למשל – ובמקום שאחות תיאלץ לעבוד במשמרת שבת בכל שבת שניה, שתוכל לעשות זאת אחת לחודש. אבל השרים יודעים זאת היטב כמו האחיות, שאין ציבור של אחיות מובטלות העומדות בפתח ומצפות להוספת תקנים. אחיות בורחות מן המקצוע בשל העבודה הקשה, המישמרות הלא־מקובלות, החופשות המקוצצות, ובעיקר השכר הנמוך. לו היה שכר האחיות גבוה כפי שהציגו האוצר, לא היו האחיות בורחות, לא היתה בעיה ולא היתה שביתה. מכיוון שהדבר אינו כך וגם לא ישתנה בעתיד הנראה לעין, מקצוע הסיעוד בצרה גדולה מאוד. הנשק היחיד שנותר בידי האחיות שיוותרו במקצוע, על כן, הוא שלא להעניק בשום פנים ואופן טיפול מיוחד לשרים, סגניהם, מנכ"ליהם, פקידיהם הבכירים ולחברי הכנסת, אם אלה יגיעו למחלקות כמאושפזים – כדי שיחושו על גופם את הצרה הגדולה הזאת, שאדישותם שלהם סייעה ליצירתה.

אחיות בשביתה. לא גיבורות, ועייפות. תצלום – חנוך גוטמן

קורס מזורז במאבק מקצועי / נעה ירדנאי־גל

„חשבנו שאחרי יומיים זה ייגמר, שמיד יסכימו לשבת ולדבר"

„בשביתה הזאת הרגו לי את התקוות. אני לא מאמינה לאיש. המסר שאני קולטת הוא: תמשיכי להיות שותפה לפשע ותשתקי. אבל מה שמנחה אותי תמיד היה החוזה שביני לבין החולה, ולא החובה כלפי הממונים עלי" – סוף שביתה. כשלון צורב

יותר מהכל הן זועמות על הציניות וההשפלה שהיתה מנת חלקן משך ארבעה־עשר הימים האחרונים. יותר מהכל, הן אומרות, ניהלו נגדן מלחמת עצבים במטרה לשחוק אותן. המערכה התגלגלה לפי דעתן משני צידי השולחן. הן, אחיות בתי־החולים, מצד אחד וכל האחרים: מעסיקים, ממשלה, הסתדרות, תקשורת, וכרמי־יה פרן, המזכירה הבודדת שלהן, מן העבר השני. בתחילת השבוע השלישי הן כבר מאומנות בכללים שהוכתבו להן, שאילצו אותן להיות תלמידות חרוצות ולהפגין קליטה מהירה של הידברות, יכולת תימרון, והבשלה פוליטית בניהול מאבק מקצועי קשה. אחרי שבועיים כבר היו מוכנות לשחרר עדות על תדמית של מלחמה שוביניסטית: „אמרו לנו שאנחנו נשים היסטריות".

בית־החולים „בילינסון". בוקר יום א' פותח יום נוסף של היערכויות, התייעצויות, בוקר שהוא המשכו של הלילה הקודם. הזמן פועל נגדן. שביתות ממושכות מדי שוקעות בתודעת הציבור. הסיבות מתמוססות בזכרון ונשאר רק טעמה המר של ההתשה, התסכול, האהדה ההולכת ונעלמת כשמדובר בחיי אדם, כשבמיטות בבנין שממול שוכבים בני־אדם. „לא האמנו שיגררו אותנו למאבק ארוך וממושך כל־כך", אומרת מרי פינטו, המנהיגה שגדלה והתפתחה עם השביתה בעזרת נתונים טבעיים. „חשבנו שאחרי יומיים זה ייגמר, שמיד יסכימו לשבת ולדבר".

כמו למלחמה לקחו אותן עם צו שמונה ביד, אמרו שזה מצב חירום. והן ליכדו את השורות, עם ממושמע ואחראי שכמותן, ובאו מאחורי הפרגודים, הסירים, הזונדות, מכשירי ההחיאה וההנשמה.

בקצה השביל המתפתל, בין עצים ומדשאות אפוף ריח שתן חריף העולה מבית־היולדות, סוגרת דלת קטנה של פעילות רוחשת. חדר ועד העובדים של בית־החולים הוא מטה השביתה המנקז, קולט, מתלבט ופולט הוראות לכל המטות האחרים. הטלפון לא מפסיק לטרטר, מדי פעם מגיע מישהו ומבקש לחתום בספר ההזדהות. מחלקים קפה, סנדוויצ'ים, וחיוכים של חיזוק ותמיכה.

התחושה של הבידוד מול כוחות, הנחשבים כאן, חזקים מהן, יוצרת סולידריות ונחישות. „ההתארגנות הספונטנית שלנו היא מצב נתון עם כל המגבלות שלו", אומרת פינטו. „היה לחץ מבפנים מתוך תסיסה פנימית, ולא יכולנו לחכות יותר. השפילו אותנו. במסגרת מכבש הלחץ הפסיכולוגי שהפעילו עלינו, הציגו אותנו כחסרות אחריות. גם הטלפונים האנונימיים שקיבלנו מירושלים, שבישרו על סיום השביתה ועל חזרה כביכול לעבודה, היו חלק מן הלחץ. היה מי שדאג לתדרך ולסלף. השארנו אחות ליד כל חולה קריטי, מונשם או חסר־הכרה. השארנו צוות בכל שעות היממה, את ההחלטה לא לסגור את חדר המיון של בית־החולים בבאר־שבע אנחנו אישרנו. איפה הפקרנו חולים?"

מרי פינטו היא בחורה חזקה. היא לא יורם אונרקוביץ' ולא יהושע פרץ, והחברות שלה הן לא פועלות נמל. יש לה סבלנות של ברזל. היא לא תיסחף לפאתוס וללשון חלקלקות „חבר, לך, זה לא ילך". מצידי שיישבו שם מיכאלי וכל הבטריה שלו. וגב' פרן היא לא הנציגה שלי". כשהיא בהפוגה טלפונית היא מחייכת ושוקלת את המהלכים הבאים. הבנות מבית־החולים „מאיר" תוקפות אותה על אורך־הרוח שהיא מגלה מול רפי רשף והלל דודאי ב„ערב חדש". הן מבקשות קצת יותר תקיפות ותוקפנות. „עידן האחות ההומנית נגמר. אנחנו לא פלורנס נייטינגל", הן צועקות. „רחפו לי מיקרופון לפה", עונה מרי פינטו, „ואמרו לי, תגידי: אתה שקרן, אתה רמאי, תתפטר! לא יכולתי. אני לא מסוגלת. אז זהו זה בנות, אנחנו עדינות. לא יכולות להיות אלימות. זה באופיינו. אנחנו לא מומחיות בתקשורת". לא היה זה מורך־לב: היא הכירה שהגורמים הממלכתיים, שישבו למשא־ומתן, לא אוהבים להידחק לפינה, ולא נסוגים בנקל מול הפגנות כוח של מגזרים היושבים על צומת של חיים ומוות. יותר מכל הם משתדלים לשמור על יוקרתם ועל עקביות עמדתם – לא המשבר המקצועי של אחיות בתי־החולים ומצוקת האישפוז הם העומדים על הפרק, אלא ההתנצחות שרידית של מנהיגות. את החשבון על מרידתן בהסתדרות האחיות הכללית יגמרו איתן אחר־כך. במשך השבוע הלך והתגבר חוסר הנסיון של האחיות השובתות. התפרצות השביתה בעיתוי כה שביר של ניהול הסכמי שכר במשק היתה בעוכריהן. בד בבד עם נסיונן לבלום מבפנים את הלחץ להקצין את האמצעים ולנטוש לגמרי את בתי־החולים, הן היו ערות לאיבוד התנופה ולחולשת ההסברה שלהן. „נכון, בהסברה קצת נכשלנו", הודו אחיות במטה שבבית־החולים „שיבא". „אי־אפשר מהיום למחר להיות פי־אריות, ולדעת מה בדיוק להגיד. אבל עם כל הטכנולוגיות עדיין לא מצאו תחליף לשתי הידיים ולשתי העיניים של האחות. אנחנו סופרמניות עם כל הצניעות. אנחנו עם שיודע לתת אבל למה לקחת מאיתנו יותר מדי? כמה אפשר להתקיים ממצפון וממוסר? שיבואו כל הגברים, אלה שנלחמים בנו עכשיו ויספרו כמה פעמים הם שכבו פה וקיבלו מיטה בחדר נפרד עם אחות צמודה. מה הם יודעים על עמידה בתור, על עבודה של אחות שיש לה עוד עשרים חולים? [illegible] יותר מדי. ויתרנו. ניצלו את התמימות והרצון הטוב שלנו. אי־אפשר להמשיך יותר. אנחנו לא מורה שיכול לתת שיעורים פרטיים, ולא רופא שיכול לפתוח קליניקה פרטית. אחרי שמונה שעות עבודה פיסית קשה ולחץ נפשי, אחרי משמרות ותורנויות לילה במשך עשר ועשרים שנה, לקבל חמש מאות או שש מאות ואפילו שבע מאות שקל נטו, עם כל ההטבות, זה עלבון ובושה למקצוע".

מבעד לחוסר הבהירות של הדרישות אפשר היה לשמוע אחיות בודדות שהעלו הצעות לשיפור ממשי ומעשי. פה ושם היתה מי שאמרה: „שיפחיתו לנו את מס־ההכנסה", „שיתנו חופשה שנתית", „שיעניקו שנת שבתון אחת לכמה שנים". „שיכירו בהשתלמויות, בקורסים שאנחנו עוברות בקידום מקצועי שיש לו שווי כספי". „שיסדירו הסעות ודיור". הצוות המוביל לא השכיל לנסח את מכלול ההצעות לכלל הצהרת כוונות אחידה.

ענת פלפול היא נשואה ואם לשלושה ילדים גדולים (18,17,15). היא אחות זה עשרים ושש שנה. עכשיו היא אחות אחראית במחלקה פנימית ג' בבית החולים „קפלן". שערותיה אסופות והחלוק הלבן שלה מכסה על גוף שדוף, ילדותי כמעט. אל הדיבור השוטף משתרבב הרבה כאב. המונולוג שלה מנתח את המשבר המקצועי. פה ושם היא נשברת, אומרת בהתרגשות חנוקה: „מי שלא נמצא במערכת ורוצה לדון בכל הגל הזה שהתרומם עכשיו, חייב לחזור להיסטוריה", היא אומרת. „בגלל המבנה האירגוני של הסתדרות האחיות הכללית לא הצלחנו לתת ביטוי ממשי ולהציג פתרון לבעיות הספציפיות של אחיות בתי־החולים. זו מהפיכה שפרצה מלמטה. על העובדה הזו אין ערעור. שירותי האישפוז הלכו והתפתחו. עם השנים, יחידות מיוחדות נוספו, תוסיפי לזה את תוחלת החיים שגדלה, את השינויים הטכנולוגיים, הריכוזיות של חולים קריטיים, ותקבלי מצב נתון המצריך שפע של ידיים סיעודיות. לא היו תכנון ומחשבה מוקדמת. מישהו חייב להודות בכך ולתת על זה את הדין. במדינה שלנו קודם עושים, אחר־כך חושבים. במחלקה שלי, מתוך צורך מוכתב, פתחנו מחלקת משנה אחת לחולים קריטיים, ואחת לחולים הזקוקים לטיפול אמבולטורי. לחולים, הזקוקים להשגחה של אחות עשרים וארבע שעות ביממה, מכניסים ביום את האחיות הטובה ביותר. בלילה נמצא שם רק חובש [illegible] משמרות, כי אין אחות שיכולה [illegible] אלו חולה כזה. החברה הישראלית תצטרך לדעת שהשאלה הקשה, עכשיו ובעתיד, היא: במי לטפל ועד כמה, כשאין עם מי לטפל. באיזור שלנו ישנם הרבה מאוד מרכזים גריאטריים. חולים קשישים מגיעים אלינו עם כל החרפה במצבם. במי אני צריכה לטפל קודם, בקשיש בן 80 עם זונדה או בגבר אחרי התקף לב שהחיים עדיין לפניו? על המצב הזה צריך לחשוב מי שאחראי על בריאות העם. שלא יטילו את האחריות עלי רק משום שגיליתי אחריות והתרעתי. במקום להתייחס למצב, להודות שזו האמת ולעזור למערכת, לא לי באופן פרטי, הם עוסקים בכיבוי שריפות, ומאיימים עלינו שעוד ישיגו אותנו אחרי השביתה, על שהעזנו להפר את קשר השתיקה. כן, איימו בפירוש. האחיות שתקו במסגרות הפנימיות שלהן, אבל בהחלט לא בקשר עם ההנהלות של בתי־החולים. היו פגישות, היו מכתבי התפטרות של מי שלא היתה יכולה להמשיך, היו בקשות לעבור לחצאי משרות. כל זה לא זכה לטיפול. עובדה היא שיש ירידה תלולה במספר הנרשמות לבתי־הספר לסיעוד. הדבר השני ששואלת המועמדת היא, כמה תהיה המשכורת שלי? או לציוד יש כסף, למבנים יש כסף, להרחבת מחלקות יש כסף, ולכוח־אדם לא? שיהיה לשר הבריאות ולמנהל משרד הבריאות אומץ־לב ציבורי שיקומו ויאמרו: אי־אפשר לתת טיפול, ולא מרחיבים. בתוך המחלקה שלי יש מחלקת יום. במחלקה יש שלושים ואחת מיטות, והתפוסה של חמישים וחמישה חולים. השהייה הממוצעת והסבב של המיטות הוא עצום. החולה לא חוזר עדיין לביתו, וכבר יש מישהו על אלונקה שמחכה להיכנס. כשאין תקנים בעולם כזה, את לא יכולה להספיק בדרך לחפש תרופה, בשמקל ציוד רפואי, להספיק לתת למישהו כרית, ולהתייחס לשאלה של משפחת חולה אחר. את נמצאת במצב של מתאמת פעולות, ולסיעוד, שהוא לב המקצוע את לא יכולה להגיע. יש לי חדר חולים שתוכנן לשלושה חולים קריטיים. שוכבים בו שישה. העקרון המנחה אצלנו הוא לא להשכיב חולה במסדרונות כי הם צרים מדי. חולה שמקבל פתאום דום־לב לא יכול לקבל מכת חשמל, הנשמה וטיפול של צוות, כי צריך לתמרן בתוך החדר בין שש מיטות, וכל דקה עלולה להיות אחרונה וקובעת. המערכת הזו סופגת, כי אסור לשלוח חולה הזקוק לאישפוז הביתה. אנחנו מקבלים חולים מעבר לקיבולת שלנו. ומה בעצם תפקידה של אחות סיעודית במצב כזה? היא צריכה לעשות כל מה שאדם בריא ושלם לא יכול לעשות בעצמו: לרחוץ, להאכיל, להגיש [illegible], להפוך אותו ולעזור לו ללכת. לפעמים צריך גם להושיט יד לגוסס. גם מיתה שקטה זה סיעוד. אני רוצה להיות מסוגלת להחזיק יד של אדם שאלה השעות האחרונות שלו. אי־אפשר להספיק את הכל כשהמשמרת עוברת בריצה בלתי פוסקת מחולה קשה לחולה קשה עוד יותר. החולה הישראלי של היום רוצה להיות שותף, לקבל הדרכה והסבר. התסכול המקצועי שלי הוא שאני לא מסוגלת לתת את כל זה. ובמקום שנהיה במצב הזה יחד עם קברניטי הבריאות, אנחנו עומדים זה מול זה ומתנצחים כבר ארבעה־עשר יום על ניסוחים, ועל השאלה אם מדובר על מאבק על שכר או לא. אם מספיק שנתנו לי עוד שניים־עשר אחוז או לא. כל יום מישהו מהמתחכמים מסיט את הזירה.

„הייתי בין מנהיגות ועד האחיות להסכמי השכר בתחילת שנות ה־70. ניסינו להביא, כבר אז, לידיעת הגורמים את מצוקת המצב שלנו. להסביר את המבנה האירגוני ואת הצרכים המיוחדים. אי־אפשר לומר לי 'איפה הייתן עד עכשיו?' בשביתה הזאת הרגו לי את התקוות. אני לא מאמינה לאיש. לגבי זה סוף האמונה בכל. המסר שאני קולטת הוא: תמשיכי להיות שותפה לפשע ותשתקי. מה שמנחה אותי זה החוזה שביני לבין החולה. זה הקוד של המקצוע שלי, ולא החובה כלפי הממונים עלי. את כל זה קשה לנו להסביר. אבל זו המציאות ואלו העובדות: מי שצריך יודע, ברגע של אמת, שהמאבק שלנו במהותו אינו מאבק על שכר, ושבסופו של התהליך לא יישארו אחיות בבתי־החולים – פשוטו כמשמעו".

העובדה שהתארגנות אחיות בתי־החולים נולדה מחוץ לחיי הנישואין של הסתדרות האחיות הכללית, תרמה להתגברות ארעיות מהיהנ [illegible] ולגילויי סתגלנות האופיינית למצבים שאין להם בית. המציאות לימדה אותן שצריך גם כללים להתמודדות – את היכולת להשיג הישגים צעד אחר צעד, ולדעת לקחת את מה שנותנים בפנים להמשך. את הדיפלומטיה השקטה, המחכמת, [illegible] הערמומיות המפולפלת להשיג עוד הטבה ועוד שיפור, הן לא הביאו מהבית. הן הלכו על הכל או לא כלום. הצוות המוביל לא השתכר מניין [illegible] מנהיגות. לא היו בו גילויי כוחנות, התלהבות או קלקולים האופייניים למי שקיבל לידיו סמכות וגיבוי למשוך בחוטים. אלא שהוא לא היה מסוגל לנסח תשובה פשוטה ותמציתית על השאלה: מה אתן רוצות? או שמא לא גיבשו דעה אחידה. הוא לא הצליח להתגבר על חוסר היכולת להסביר ולייצג את הבעיה החריפה כלפי חוץ.

עכשיו, כשאולי ישבו למשא־ומתן מחודש, הן יצטרכו להפגין מה בכל זאת למדו בקורס מזורז למאבק מקצועי שארך שלושה שבועות.

שובתות עייפות. בשלון. תצלום – חנוך גוטמן

משא
לספרות, אמנות ועיון

מה אומר היום מכס ובר לישראל?

מאת יהושע רש

האם יכולה תחושה של 'שליחות דתית' להיות גורם מכריע בקביעת סדרי־משק ואורחות חברה־ומימשל, ולהיות מעין 'קטר' הגורר אחריו המוני־עסדים במסלול שהוא דרך־מלך אל יתר קידמה ורווחה במובן המערבי של מונחים אלה? לפי גישה פשטנית אך נפוצה, היה מכס ובר מעין מפרש־נביא של סברה זו, לדידו עלה בידי האתיקה הפרוטסטנטית להטביע חותמה על רוח הקפיטליזם האתיקה זו, והתקאראקטריזה, הצליחה לצור את רוח הרכושנות הדינמית, לבססה, לחזקה, לנמקה ואולי אף להנציחה, שכן רק מניע רוחני חובק הנפש כולה מסוגל לחולל תמורות מקצועיות, כלכליות, מעמדיות ולבסוף גם תרבותיות ופוליטיות. כך, מכל מקום, נפגש כל מאן־דהוא בימים אלה – בעת האזנה משועממת למבוא לסוציולוגיה או במציאות 'ערך' באיזה מילון או באנציקלופדיה 'עממית' – עם משנתו של מכס ובר. 'יחיד הדתי' – לכו בעקבותיו ומצאתם את סודות החברה, הפרט והאומה וצפונות העתיד גם יחד...

הוצאת 'עם עובד' הגישה לנו מהדורה חדשה־מחודשת של אותו חיבור, „האתיקה הפרוטסטנטית והרוח הקפיטליזם", שבזכותו נודע ובר ברבים. כפי שעוד יוכח, אין זו מסתו האחת־והיחידה. יש מי שטוען שיצירות אחרות שלו חשובות יותר, אך עובדה היא כי להרבה ספריות ומיכללות נכנס ובר כמעט אך־ורק בזכות כתשעים עמודים של 'מקור', בתרגום העברי, ועוד כתשעים עמודי 'הערות'. אף הקורא העברי מוזמן איפוא לטעום מן הסעודה ולא להסתפק בהתרשמויות של אלה שהגיעו ונפגעו – בין משכנים ובין מסתייגים.

לנו יש עניין יהודי־ישראלי מובהק ומיוחד בסוגיה זו, רבים קימו לנו במלאכת העיון ואין ספק כי רבים עוד יותר יחייבו, ישללו, יסכימו או להבדיל יפסלו. אך בלי ובר – שוב אי־אפשר... למסקנה זו הגיעו גם בדבר־אילך וגם בהצופה – ודווקא משום־כך חשוב ביותר שלא ניתן לתאבי־בלבריות לנכס לעצמם את הוראתו של ובר, כפי שעשו ומוסיפים לעשות כל מיכמני מורשתנו היהודית. רוגזם על אי־הסכמתנו לגישתם, שלפיה יש מעין חזקה כביכול על כל אוצרות הרוח של ישראל לדורותיהם, מובן מאליו ואינו מפריע לנו. אלא שמשום־כך רצוי שנבדוק באיזו מידה יש ל'דתיות', לפי גירסתו של מרטין בובר, עוצמה חברתית־רוחנית דינמית שלדת' יש היום פחות מאשר אי־פעם, וקשה למצוא מדריך יותר מדויק ומנוה ממכס ובר.

בטרם נגיש את פרקי מאמרנו, נציין שהספר שלפנינו כולל גם 'אחרית דבר', פרי עטו של פרופ' שמואל נח אייזנשטדט. עיונו ב„תמורה דתית", שינוי חברתי ומודרניזציה" הוא עבודה מחקרית בפני עצמה הראויה לדיון נפרד. נעיר רק בקצרה שהמלג שהמסאי מבליט שוני מובהק בתוך 'המשפחה הנוצרית': הקאתולי יכול לדחות אל העולם הבא את משאת נפשו אך הפרוטסטנטי, בעל המוטיבציה הרוחנית האינטנסיבית (והאתגר הארצי־הזמני), משליך את יהבו על 'העולם הזה' שבו יוכיח שהוא ראוי לאושר שבכל בעולם הבא, הגונה הזולתית – מעין 'אתה בחרתנו'. עם זאת מסביר אייזנשטדט (ומן הדין כי 'אותיות היהודית' תהיינה כרויות ללקח זה) את המעבר ממעמד של מיעוט (פרוטסטנטי) – והכוונה למיעוט 'פוריטני' שהיה נרדף, אינטלקטואלי, נועז, מקורי וחדשן – למעמד של רוב שאוברים לו רבים מן הכשרים התמורתיים הבראשיתיים שלו. וראיה: לא שבר פתאומי היה לו לרועץ – כי־אם דווקא שחיקה ממושכת התלישה אותו, היא לא כילתה בו כל חלקה טובה אך נטלה ממנו רבים מאילוצי היוזמה שהיו ברכת התחלה שלו.

פרק ראשון יכניס אותנו הישר אל היכלו של מכס ובר. בפרק שני נלך ללקט תבונה ופקחות אצל עקיבא ארנסט סימון. נסיים בנסיון של יישום 'ישראלי עדכני' של מה שניתן להפיק מדברי ובר אשר נכתבו, אל נשכח זאת, לפני שמונים שנה.

– 1 –

מכס ובר ניסח יפה את מה שהעסיק אותו – „השאלה למה התפתחות הכלכלית הגדולה נפגשת עם מהפכה בכנסיה". לפי אחד מפרשניו הראשונים, ביקש ובר לדעת „האם המצב הפסיכולוגי הוא המאפשר את התפתחותה של הציביליזציה הקפיטליסטית". דוגמת חוקרים אחרים, יצא ובר מהנחת יסוד איתנה, והיא שלא הסטיכיה העיוורת מסבירה כביכול את קורות האנושות. הוא החליט לחשוף סיבות, מהלכים, תופעות ותעלומות במגמה להצביע על האחראי הראשי לכל אשר התחולל מאז ועד ... מחר.

ובר לא הצטייד במדרש או בדעה קדומה ומגובשת, וטען שמושג הדטורי יכול לבוא רק בסוף העיון – לא לפניו. אבל הוא ידע כאמור הטב את בסרת כאמציה, והיא בדיקת 'ההשפעה של הדת על הכלכלה, או האתוס של השיטה הכלכלית, ובתוך כך גם הקשר בין הרוח של חיי הכלכלה המודרניים לבין המוסר הרציונלי של הסגפנות הפרוטסטנטית'. הוא ביקש לעיין במידת תלותם של הבדלים כלכליים, ואף דתיים־דוחניים „באופי הפנימי וקבוע של דת האמונה שלהם, ולא רק במציאות החיצונית ובסיטואציה הפוליטית־היסטורית שלהם", כלומר בבכירותם של מניעים רוחניים־נפשיים ללא קשר הכרחי עם המתחרש בזירות המשק, החברה והמדינאות.

ובר יצא ממציאות קונקרטית לגמרי: „העובדה בארץ דתית מעורבת היא ששם מנהיגי העסקים, בעלי ההון, העובדים בעלי הרמה הגבוהה, וכן האנשים המאומנים ובעלי היחמה המודרנית הכלכלית הם הפרוטסטנטים", ואילו הקאתולים העדיפו תחומי חינוך הומניזם, הרחק מכל יוזמה כלכלית 'מזוהמת ומסיסה', הלא כך התנבו מימים ימימה... הקאתולים עודו על־כוחם לפיתוח הדינמיות של הפרוטסטנטים, הם התבצרו לאורך ימים בהוראה ובשירות המדינה והותירו ליריביהם את העשיה המשקית, המסחרית. עד שלפי ובר נהפכו מגמות מתחרות אלו למה שאולי מותר להגדיר היום כשני סוגי מנטליות.

למנטליות הפרוטסטנטית יש נטיה חזקה ומתמדת לכל הקשור ב'כוחות תמורים', בעוד המנטליות הקאתולית כלל אינה מסתייעה את דבקותה בשמרנות המתאימה לדידה לטבע האנושי והמצילה אותו מתרגיע ומ'מתירנות' הרת עוונות וחטאים. תנופתה של הפרוטסטנטיות שאבה גם עוצמה מהיותה ומדרבן גורם בלתי־שליט שאינו מוכן להשלים לאורך ימים עם שררתם הבלתי מוצדקת (לפי השקפתה) של הקאתולים.

„גם הפרוטסטנטים הביעו שעשיית כסף אינה מכוח העולה כקנה אחד עם אתוס דתי, הם נמנעו או נזהרו מהפיכת צבירת הון ליעד, והצבידו אותה באומן מוחלט ומחייב ל'שליחות רוחנית' כפי שהם פירשו אותה. בתורתם קיבל האתוס הזה הגדרה מספקת ומדרבנת, בהיותו „ביטוי של מעלה ומיומנות בשליחות", וכאן מתגבש שיתוף־פעולה למופת בין המניעים הקפיטליסטיים ובין השאיפות הדתיות של הפרוטסטנטים. גישה נוצרית – לפני העימות – אמרה ש„אדם מדרך הטבע לא רוצה להרוויח יותר, אלא עד כמה שזה נחוץ לו לבען כהרותו", אך העלאת הרווח והרכישה למעמד של שירות למען תהילת אלוהים מסמנת מהפכה־רבתי בהשקפה שהיתה נהוגה, למעשה, בכל שדרות הציבור הקאתולי. לפעילות העסקית־החילונית הוענק כתר של קודשה, העבודה חולה להיות תלה העלהה לתהילת ערך – ואת המשימה של שידור מערכות יבצע 'מעמד ביניים (בעל אמצעי־ת־יעוסו) נבוך' אך בעל שאפתנות והדגשת־יכולת בכלל לא נבוכה...

מבית־מדרש זה, בו דרו בכפיפה אחת מעין פולחן־פעילות חילוני והכרת שליחות מקיפה ותובעת־כל, יצאה בשורה: מעתה 'עשיית כסף ופעילות כלכלית נמרצת' נהפכות כ'ביקור והצדקה' לרעיון השליחות 'כאן־ועתה', שכן אותו הן באות להביא לישועת בעת ובעונה אחת. ועוד מטעים ובר בעניין זה של רעיון השליחות: „מושג זה מכיל הערכה חיובית לפעילות השיגרתית בעולם, הערכה של הביצוע במעשים הגשמיים, כצורה הגבוהה ביותר, אשר הפעילות המוסרית של האדם יכולה להשיג. כך ניתנה לפעילות הגשמית של חיי היום־יום משמעות דתית". והוא מוסיף שלפי האתוס הפרוטסטנטי דרך־המלך המותווית על־ידי אלוהים היא „לא ריבוי של המוסר השכלי באסקטיות (ובסגפנות) המינזרית, אלא רק דרך בילוי וביצוע החובות המוטלות על היחיד במצבו בעולם – הוא רעיון השליחות". הפעילות הגשמית והמוטיבציה הרוחנית התפייסו וכרתו ברית הלוויה.

מי שטען עד עתה כי המאמין חייב למשוך ידיו מכל הרהמות חומרנית, כספית, מסחרית, ולפרוש מעשית או

טבלית מן העולם – שוב אין ביטנתו מחוייבת המציאות ועדיפה מפני שהיא נזהרת פן תיטמא טהרתה: דווקא העולם החומרי, היומיומי, שהקאתוליות הטקיפה עליו בבוז ובהתנשאות, נהפך בכיכמה דינאמית לזירת ההוכחה האמיתית של האמונה – המאמין הוא המצליח, המצליח הוא המאמין, הנכשל הוא הכופר־הפורש, הפורש הוא הנכשל.

בימים רחוקים נחשבה פעילות כלכלית – ועל אחת כמה וכמה חברתית אפורה וקטנונית כביכול – לשפלות רוחנית ולהתגרות במקודש: מעתה נהפכו היוצרות, המבוזה זכה למעלת קודשה, והכל בברכת האל: דווקא בהיותו כפוף למיצוות אלוהיו – כפי שמותר לו לפרשן ואפילו חובה עליו לפרשן כך – בשתחורר האדם מכבלים ביזותרים ושרק הוא וקודמיו המציאו וניכסו אותם (לנצחים) כביכול, כשריון מתפרצים אחרי כל־יאה מסוכנת, ועשייתו הכלכלית והחברתית היא אשר מקרבת אותו אל הסגת משאת־נפשו הקיומית, להיות ראוי ל'גדרה הקרוגה' – הזוכה בגיהול... – ולמצוא נחלתו, אחרי גילום מלוא יכולתו בעמקיההבכא הזה – בבלכות שמים. „כי לחיים ומי למוות" מכאן – ו„הכל צפוי והרשות נתונה" מכאן...

מכאן עובר ובר אל השאלה שהועלתה על־ידי הנימרצות הקאלוויניסטית, „בעלת־האתוס של עושי הכסף', ועל־ידי יורשיהם ו'תהו־יהם' הפוריטנים, היא שאלת „השפעתם של אישיים פסיכולוגים וקמאורגנים באמונה דתית ובהלכות הדת הנותנים כיוון לביקורת מעשית, ותופסים את האדם למעשים של הדת". ובר אינו מסתיר את הסתייגויותיו: „את מקום האל בשמים, אצל קאלווין, מחליפה יישות טראנסצנדנטית, העומדת מאחורי יכולת ההשגה של האדם, והיא הקובעת את גורל האדם ומבחינת את הקוסמוס לפי נצחיותה" וכך נוצרת „הרגשה חסרת תקדים לגבי בדידותו הפנימית של האדם היחיד". כיצד יתמודד אדם עם קושי כה חמור? כבר אמרנו וחשוב כי נזכה: עליו להוכיח את עצמו בתחום הארצי, וכך יוכח כי מקומו סגור בקרב חבורת הזוכים – ההוות לפעלתנותם, למעשיהם – להיות בין הנבחרים. באחת – „האמונה מוצאת את צידוקה על־ידי האיכות של פעולת האדם", הרי „האל עוזר לאלה אשר עוזרים לעצמם". הוא לי אם אני לי.

פעם נקראו הנוצרים – ואף עתה זו, אליבא דוובר, הסקפתם של הקאתולים – להיות מופתיים בדבקות, בפרישות, בציינות־של־בל־דרגע, כנוהגם של נזירים, כמתבקש מאמונתם ומנאמנותם. ימים אלה חלפו: מעתה מתפנה הבכורה לטובת המוסר הקאלוויניסטי שהוא מוסר של תוצאה, של 'תכלית' (בשירות האל, כזכור), בעוד שהמוסר הקאתולי נותר כמוסר של כוונה או של ציפיה להסדר כרובים. המבחן הפרוטסטנטי מתמקד ב„נחיצות של הוכחת האמונה בפעילות הגשמית": הלא מוכן למורתו כי „לא המידרש הוא העיקר אלא המעשה" (אבות, א', י"ז. לשון אחר: איכותה של האמונה טעונה אישור על־ידי תוצאותיה הנראות לעין, הקונקרטיות. כורח זה הוא המטכט בסיס רוחני נוסף – מלבד ההיבט התיאולוגי הטהור כביכול – לאקטיביות הפרוטסטנטית המתוארת על־ידי ובר. וראה, למשל, מה שכותב מיקי צורי: התקופות של גלות הן תקופות בהן אובדת היכולת למדוד את המערכת על־פי תוצאותיהן. המעשים נעשים כדי להביע כוונה פאתטית או זיקה אל מציאות עלהיסטורית – הזדהות עם משהו מנותק מן הנסיבות".

יירגערנא כל הנהיגים מדליגיוזיות כנועה ויראה: „מה שהאל תובע זו לא עבודה לעצמה, אלא עבודה רציונלית בשליחות". בכרם יימר, על האדם לבחור – הישגיו יוכיחו כי ראוי הוא וכי עמלו נרצה. לא עוד פאר ובוזנות כמקובל אצל שוכני־ארמונות קאתוליים: מעמד הביניים העולה, שהוא הכוח המניע העיקרי בכלכלה ובחברה, המשליך את יהבו על פוריטניות רבת תביעות – ויותר בהסידיה מאסר מכל 'זולת' – משלב רציונליזציה נובעת ההולכת של מערכי החיים הארציים ה'מוצלחים' ובופעתית־צבעה כביטוי של נאמנות ל'ייעוד ולא לייצר. האוצר הכספי הפרטי מעיד על אוצר רוחני פעיל רעיל – וכך גוברת „יכולת ההשקעה של תהליך ועימה תשתית להתפתחויות נוספות. העוקם אנו עדיין בפיאור 'מעבד הפועלים' כנושא ברכת העתיד: לעת־עתה הבורגנות המתחזקת מייצגת את הקידמה הכלכלית, החברתית, התבונית, וכמובן הפוליטית הדתית. כאן אנו שוב נתקלים בסתירה בלתי־נמנעת אלא שבעיצומה של התהוות תמורה כה יסודית – היפרדות בכל הסתברנות הקאתולית – איש לא תיאר לעצמו שהיא תופיע, שכן „הכסרים התמוריים" נראו בלתי־מוגבלים גם בהיקף וגם בזמן, תחילה ירד הכותח הרעיוני, וכלשונו של ובר „הכורשים הדתיים מתים לאט־לאט. הם מפנים את הדרך לתועלתיות הגשמית. האדם הכלכלי הכבודה, בעל השליחות המעשית, תופס את מקומו של החיפוש הדתי לבען מלכות השמים, – הוא נופל אל שוק המסחר של ההבל"...

ביחוד בכלכלה ההיסטית שפרחה בבריטניה נסוגים המנצורים והיחסים המבקשים עדיין להתבסס על ערכים אתיים: ניצול נשים וילדים נהפך לנורמה, הרציונליות הרווחית מגרשת אט־אט אך בהתמדה את המסורות השליחותית, ואם פעם ראה הפרוטסטנטיזם את עצמו בבעתיק את 'תא הנזירים' מן ההווי הקאתולי אל עבר אירופה, הרי טוהר ספגני זה התקרב אל שביקת־החיים כאשר כבר קרה, כעיר ובר, עם 'דוהות של אמונות דתיות שגועו'.

באורח שכמי ביותר יסתבר שכסם שהקאתוליות שמרה כמיטב יכולתה על 'מלכות הרוח' תוך זניחת 'העולם הזה', כך פיתח הפרוטסטנטיזם את כל תהליכי המודרניזציה, ועם גבור כוחו וקושרו הרגיש עצמו פחות־ופחות כבול על־ידי צווים רוחניים־מוסריים.

בלי החלוציות הרוחנית של הפרוטסטנטיזם, לא היה הקפיטליזם יודע תנופה כה נמרצת, הרמונית ביחס, כשבעצם תוכו כבורה: כך היה בשלבים ההתחלתיים וגם „עתיר ההנעה" של קיומו, אלא שהתעצמותו שיחררה את עצמה מהתחייבויות רוחניות – וכבר היו דברים בעולם... מאיגרא רמא הדרדרה 'האתיקה הפרוטסטנטית' ועמה 'רוח הקפיטליזם' העולה – הסותפות התפרקה ואת הלקה בא מכס ובר ללמדנו ולהוכירנו.

ומה קרה עם העבודה? בעולם הקאתולי היא נותרה כבצבה המקולל והתנהגה באפשרות לעסוק בפעילות צדקנית בכיעוץ של 'עבודות טובות־טיטיבות' ואילו בחברה הפרוטסטנטית היא הופיעה כ'כושי שעשה את שלו' בכביע וכמסרת בברות נלעות, המהפכה התעשייתית החזירה אותה לאופיה המשפיל ובכל זאת, טוענים גם מסתייגים מובהקים, שכנראה לא סבלו אישית מתענוג העבודה במפעלי הטקסטילים שבמנצ'סטר, למשל, „היחוד בין העבודה והיוזמה כיבודות של האל – והו המקור לאנרגיה הגדולה אשר שינתה את פני הציביליזציה תוך מאה אחת – והו הפולחן של הייצור והגולת הייצור".

(המשך בעמוד הבא)

אהרן אמיר

ביקורת התפלות הצרופה

מַה זֶּה הָיָה לְךָ
שֶׁבָּאַחֲרוֹנָה אַתָּה מִתְפַּלֵּל כָּל־כָּךְ,
מַסְפִּיש כָּל־כָּךְ?

אֲנִי הֲרֵי זוֹכֵר אוֹתְךָ, אַתָּה יוֹדֵעַ,
זֶה כְּדוֹרְךָ שָׁנִים... כְּשֶׁהִכַּרְתִּיךָ
הָיִיתָ – אוּלַי לֹא נִקְרָא לָזֶה „מַבְרִיק"
אַךְ בְּהֶחְלֵט שׁוֹקֵק חַיִּים, אִם לֹא שִׂמְחַת־חַיִּים:
נוֹצֵץ וּמְבַעְבֵּעַ, אַף גַּם שׁוֹקֵק מְרִידוּת,
וְלֹא לְשֵׁמָהּ כִּי אִם בְּדַעַת וְתַכְלִית... הָיָה בְּךָ –
אֵיךְ לוֹמַר? – מַשֶּׁהוּ מַרְעֲנָן... גָּלְמִי אָמְנָם, בּוֹסֶה, חוֹצֵץ,
אֲבָל עִם זֹאת רַב־חֲיוּת, מַרְהִיב בְּאֶפְשָׁרוּיוֹתָיו...
בָּסְרִי? וַדַּאי! עַד לְהַקְהוֹת שִׁנַּיִם! אַף
מַרְגִּיז לְהַשְׁחִית בְּחֻמְרַת קַשְׁיוּתוֹ – אוּלָם צוֹפֵן
בְּמוֹ־בָּסְרוֹ אֵיזוֹ מְקוֹרִיּוּת חַסְרַת־תַּקְדִּים בְּחַדְשׁוּתָהּ, בְּחָרְפָּתָהּ,
כּוֹמֵס עֲסִיס שׁוֹצֵף, תִּפְאֶרֶת־לַבָּאוֹת!

אָז מַה זֶּה הָיָה לְךָ בָּאַחֲרוֹנָה
שֶׁכֹּה תָּפַלְתָּ, סָפַסְתָּ?

הַאִם זֶה רַק עִנְיָן שֶׁל גִּיל –
מַה שֶּׁקָּרוּי, בִּלְשׁוֹן־חֲרוּצִים נְקִיָּה, שְׁטִיָּה,
נִסְיוֹן־חַיִּים, שֶׁהוּא אוּלַי שֵׁם נִרְדָּף לְבִזְיוֹן־חַיִּים?
הַאִם זוֹ רַק עֲרֵמַת הַכִּשְׁלוֹנוֹת הַמְהֻלֶּלֶת –
יְמֵי־שְׁנֵי־אִישׁ בְּהֵעָרְמָם, בְּהִקָּרְמָם, בְּשִׁיפָם, בְּזִיּוּפָם:
שְׁחִיקַת חֲדָשִׁים, פִּתּוּס הֲוָיוֹת, סְטוּף וַהוּת, הִתְחַיְּכוּת?
אוֹ אוּלַי עֶצֶם הִשְׁתַּהוּת בְּכָאן הִיא הַנּוֹתֶנֶת, הַלּוֹקַחַת:
הַהִתְקָרְסוּת, הַהִתְקָרְשׁוּת, הַהִתְעַכְשְׁווּת – הַמְלִיצוּת הַשְּׁלֵמָה,
שֶׁתְּחִלָּתָהּ גְּדָל־נֶפֶשׁ גַּאָה, כַּזָּכוּר וְכַמּוּבָן, וּבִינָה־בְּעִתָּהּ,
וְחוּשׁ־מִדָּה וְאֹרַח־רוּחַ, וְהֶמְשֵׁכָהּ הִתְקַפְּלוּת צְלָחָה,
מְעֻכָּה נְבוּכָה דְּעוּכָה, אִידְבִּיּוֹת אִידְבָּרֵק אִידְאוֹנִים,
וְסוֹפָהּ הַגְּהָרְץ, בַּל־יִסַּג־לְאָחוֹר, הוּא חָכְמַת־הַמִּסְכֵּן
בְּטָהֳרַת־שִׁמְמוֹן־תִּפְלוּתָהּ־סִכְלוּתָהּ?!

אוֹ מִי אֲנִי, לַעֲזָאזֵל, שֶׁאָבוֹא אִתְּךָ חֶשְׁבּוֹן?

מרס 1986

חירות בטעם עליון

מאת אברהם שלוין

עשרת הדיברות בראי הדורות; עורך בן־ציון סגל, סדרת ספרים לחקר המקרא מיסודו של מ"ש פרץ, הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס, תשמ"ו, 412 עמ' + 18 עמ' לוחות.

אל תקרי חָרוּת אלא חֵרוּת
(אבות, ו, ב)

דברות כי הנחלתנו / דרור חופש הנבתנו /
חרות על לוחות / חרות על רוחות
(פיוט 'ערי', קרובה נ"ט)

שנינו במסכת שבת (פח, ע"א): „ויתיצבו בתחתית ההר – מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו – שם תהא קבורתכם". נשאלת השאלה: איזו חירות יש כאן, אם קיבלו ישראל את התורה תחת „אונס" כביכול. רבים מהמפרשים התחבטו בבעיה עקרונית זו וניסו ליישבה בדרכים שונות. הצד השווה שבהן הוא כי ללא תורה, דרך־חיים אלמנטארית המנתקת אותם מחיי העבדות הגשמית שבה היו מורגלים במצרים בבית עבדים, אין חיי האומה הישראלית חיים. אדרבא, באומרם „נעשה ונשמע" קיבלו עליהם בני ישראל עול מלכות שמים מרצון ובכך הוכיחו בעליל כי קבלתו שיחררה אותם מעול האדם ורק בתנאי זה הם בני־חורין חכו בקיומם ההיסטורי והחברתי (ועל כך ראה בפירושו של ר' שמשון רפאל הירש על „שמות" כ, ב), זאת ועוד: בדברי ה„ילקוט שמעוני" (רמז רפו) „מהו אנוכי? לשון מצרי הוא" כרומזת תכלית כתרדותה, ומסורתה – כשם שהחסידים נוהגים לומר – המשכת קדושת התורה גם בלשון מצרי, במיצרים של העולם הזה, הגשמי והחומרי. כיוצא בזה יש לראות – כדברי שלום אלבק (עמ' 206־207) – את מוסר ההשכל בזכירת השבת: „ללמד את בני ישראל להיות בני־חורין. לפיכך יש לשבות ביום השביעי כדי לילך בדרכי הקב"ה שבהם נתגלה לבני־אדם כדי שיכיר את מידותיו ואת תאריו לפי כוחם, שהוא כול־יכול ואין לפניו כפייה ועבדות".

ולא רק במישור ההיסטורי־לאומי הדברים אמורים. לדעת ר' שמשון רפאל הירש, מאמר חז"ל „אל תקרי חרות אלא חֵרות" יש להרחיבו ולהחילו גם על חוקי הטבע. „הוי אומר: הכתב שלט בחרות על הלוחות וזה בדיוק תוכנו של המאמר (שבת, קד ע"א מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין) – לא הלוחות נשאו את הכתב, אלא הכתב נשא את הלוחות ותמך בהם... מעל ומעבר לחוקי הטבע השולטים בחמרים" (פירוש רש"ר ל„שמות" לב, טז).

נדרשנו להסבר זה בעקבות קריאת מאמרו של גב"ע צרפתי בספר שלפנינו, „לוחות הברית כסמל היהדות" (עמ' 353־387) אשר מכנו עולה כי גם אצל היהודים נצטיירו הלוחות כבגילה, למיצער עד למאה הי"ג, עד שקיבלה צורת המלבן המקומר את עיצובה הסופי, כפי שהיא מוכרת לנו כיום. רק בסוף המאה הי"ג אנו מוצאים ב„הגדת ראשי הציפורים", הגדה אשכנזית מאותה תקופה, את צורת הלוחות המקובלת עלינו כיום.

עשרת הדיברות שניתנו במעמד הר־סיני לא היו אלא מעין „צווים קטיגוריים" שתוקפם אוניברסאלי ואין בצדם סנקציות. כך גם עולה ממאמרו של משה ויינפלד, „עשרת הדיברות – ייחודם ומקומם במסורת ישראל", הסבור כי בשחר ההיסטוריה הישראלית נתקבלו עשרת הדיברות בניסוחם הקצר והמקורי כמגילת יסוד על עדת ישראל. ומשה, בשוברו את הלוחות בעקבות מעשה העגל, עשה זאת לא מתוך תולסה או כעס, אם כי במחשבה תחילה.

הפרת ההתחייבות הראשונה שבעשרת הדיברות גררה בהכרח ניפוץ הלוחות שעליהם חרותה ההתחייבות, וכך גם עולה מדברי אבן־עזרא בפירושו ל„שמות" לב, יט (עמ' 22 בספר; וראה גם במאמרו של משה גרינברג עמ' 92).

יתירה מזו: מעמד הר־סיני שבו השמיע האל את דברו לעם לא נתפס כאירוע חד־פעמי, אלא כהתרחשות שהיתה חוזרת על עצמה כל איכות שהעם התכנס לחידוש הברית ונשבע אמונו לאלוהיו, ולא בכדי נהגו לקוראם בבית־המקדש מדי יום ביומו (עמ' 17, 26). כל כך היתה מושרשת בעם הזיקה הבלתי־אמצעית לעשרת הדיברות עד שברבות הימים נפוץ המנהג לקוראם מדי יום גם מחוץ למקדש בכפיפה אחת עם קריאת שמע. כשאסמכתא מובהקת לכך היא פאפירוס נאש והפסוק „ושננתם לבניך וכו'". כמו כן ידוע שהיו יהודים בחוגים מסויימים שנהגו לכתוב בתפילותיהם את עשרת הדיברות (ראה בעניין זה במאמרו של א"א אורבך: עמ' 130), ולא בכדי תיקנו חז"ל שלא יקראו עשרת הדיברות בגבולין בציבור וכדעת ה„בית יוסף" „מפני טינת המינין שלא יהו אומרין לבדם ניתנו לו למשה בסיני" („ברכות" יב, ע"ב).

ואכן, גם בעיני הנוצרים היו עשרת הדיברות מאז ומתמיד דברי אלוהים חיים, שכחום לא פג לפרות הקושי שנוכרת בהם שמירת השבת. על קושי זה ידעו הנוצרים להתגבר – כדברי דוד פלוסר (עמ' 166) – על־ידי מתן פירוש רוחני, שמירת השבת אינה אלא דבקות רוחנית באלוהים, בשלב ראשון, כשהחל מימיו של קונסטנטינוס קיסר הועתקה חובת שמירתה של השבת ליום ראשון. חיזוק נוסף לחשש מפני „מינימיה" של עשרת הדיברות אנו מוצאים בתשובות הרמב"ם סי' רסג (מהדורת יהושע בלאו) „זה אשר הנהיג הרב הנפטר לישב (בעת קריאת עשרת הדיברות) הוא הראוי... וכך היה ראוי לעשות בכל מקום שמנהגם לעמוד צריך למונעם בגלל מה שמגיע בזה מן ההפסד באמונה ומה שמדמים שיש בתורה מדרגות ומקצתה מעולה ממקצתה וזה רע עד מאוד ומן הראוי לסתום כל הפתחים שמביאים לזאת האמונה הרעה... והיה מן המינים מי שהאמין שאין מן השמים אלא י' הדיברות ושאר התורה משה מפי עצמו אמרו ולכן ביטלו קריאתן בכל יום". תשובתו של הרמב"ם היתה מודרכת על־ידי השקפתו התיאולוגית יותר מאשר התייחסותו לעצם העמידה בעת קריאת עשרת הדיברות. ואשר למנהג עצמו, יש לתרצו בתחושה המלווה את הקהל „כאילו עומדים בהר סיני ומקבלים את התורה" (עמ' 145).

★

סוגיה נוספת הנדונה בחלק נכבד מן המאמרים היא זו של הצורה המילודית שבה יש לקרוא את עשרת הדיברות, קרי: בטעם העליון או בטעם התחתון. אמנון שילוח אמנם מקדיש את עיקר מאמרו (עמ' 255־263) לשאלה נכבדה זו ומסיק בסיכומו „שמבחינה מוסיקלית גרידא, הקריאה המיוחדת של עשרת הדיברות בטעם העליון זכתה לטפוח מיוחד ותגיגי בעיקר אצל הספרדים (הדגשה שלי – א.ש.). קריאה זו, שמעצם טיבה היא בדרך כלל חופשית יותר ואקספרסיבית יותר מן המסורות האחרות, היתה מסוגלת באופן טבעי לפתח סגנון מיוחד לקריאת שירת הים ועשרת הדיברות, המציינים שני אירועים עצומים בתולדות עם ישראל". וכן אתה מוצא אצל ר' יעקב עמדן בספרו לוח ארש (סי' תסכא ... גם זה פשוט ונודע מעצמו שהעליון הוא מנגינות גבוהות וקולות חזקות. לא כן התחתון שהוא ניגון נמוך וקולו לא יישמע". הרב יעב"ץ כה התפעל מיפי הניגון שבטעם העליון ההולם את עומק ההוויה שבמעמד הר סיני, עד שקבע כי יש לקרוא כן גם ביחיד. ואמנם, לפי מנהג ארץ־ישראל יש לקרוא בציבור בטעם העליון, וביחיד – בטעם התחתון, ואין חילוק בכך בין חג השבועות לבין פרשת „יתרו" „ואתחנן", כפי שכמה פוסקים ביקשו להכריע. אין להבין איפוא מדוע שילוח מבקש להרביץ את איכותו של הטעם העליון לספרדים דווקא. „אשר הוסיפו נופך מיוחד בחגיגיות ובסלסולי המנגינות לקריאת עשרת הדיברות" (עמ' 260). כבעל קורא ותיק והנוסח, שאינו נמנה עם עדת הספרדים, יכולני להעיד על המעמד החגיגי ורב־הרושם המצוי גם בחללו של בית־הכנסת האשכנזי בעת הקריאה בטעם העליון, כשם שהדברים אמורים לגבי התחושה השוררת לשמע הקריאה בשירת־הים.

לא נתעכב כאן על הנימוקים הרבים והמצדיקים את הקריאה בטעם העליון. נזכיר רק שהנושא חורג מעבר למישור ההילכתי־ליטורגי ויש לו שורשים עמוקים בגישות קונצפטואליות שנתגבשו ברבות הימים סביב עשרת הדיברות: למשל, אם יש לראות את „אנוכי" ו„לא יהיה לך" כדיבר אחד, או שהוא נעוץ בשיטות דקדוקיות שונות (הניקוד הבבלי והניקוד הטבריני) ועל הקורא יהיה לתמרן בין הדברים ולבור לו את הקרוב אליו. ייאמר רק, שעשרת הדיברות עמדה מאז שחר ההיסטוריה הישראלית במרכז חייה של האומה, יחיד כרבים, ולא ירדו מסדר־יומה, פשוטו כמשמעו, ולו לרגע. לא בכדי נעשה מעמדם של עשרת הדיברות שווה־ערך לזה של קריאת־שמע שעל יהודי לאומרה פעמיים ביום, בוקר וערב, כדי להוכיח את דבקותו באמונה באל אחד. גם חז"ל שביקשו למנוע את קריאתה בציבור מדי יום, לא עשו זאת אלא משום „טענת המינים" שהסיתו לראות בהם כהווים את התורה כולה, מה שאין כן בקריאת־שמע שכל גופי תורה תלויים בה, שהרי נאמר בה „וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה'".

★

ולבסוף הערה טכנית: מבלי לגרוע מרמתו המדעית של הספר, שהוא ללא רבב, דומה שאין להתעלם מבעיית ההתקנה לדפוס והאחדת הכתיב. הרי שומה להקפיד על כך שבעתיים כאשר מדובר בקובץ מאמרים שמחבריהם אינם מתכתבים בסגנון אחד.

אבל אין בכך כדי לגרוע מחשיבותו של הספר המסייע בידינו להבין נגד נסתרות ולגלות סמידיה באחד מעמודי־התוך של האמונה הישראלית, שלא כל זוויותיה היו בהירות עד כה די צורכן.

המקל הלבן

מאת אברהם סוצקבר

א

האם נהפך גבי לדלת? בערב תל־אביבי קיצי שופע־הבל, בחצותי את הרחוב, כשעינו של גולם־הברזל החליף פילבולו מאדום לירוק, חשתי דפיקה על גבי. מתוך בלבול חמסיני התכוונתי לענות: היכנס. אלא שראשי הוסב אל הדופק, וראיתי מקל לבן נתון בכף יד מגוידת, כעין המשך למקל. ומייד עוצבה מעל היד דמותו של זקן, אף הוא לבן, לבן־שיער, כנולד מן הלובן. עיניו – שתי גומות־טיד עם אישוני צרף שחורים: אישוני־צרף לבנים.

„אינך מזהה אותי, משל התחלפנו בגורלותינו: אתה עיוור, ואני פיקח. אלא שלא כך הדבר. אני, העיוור, חשתי אותך בשאיפת נחירי. זה מכבר משמשים לי נחירי לעיני שמאז. אך לאחרונה איבדו גם הם את תחושתם הראייתית, ומשקפיים אין אפשרות להרכיב עליהם. הם כבים כנחליליות. כסבור הייתי: מקל לבן יבקע בשבילי את החושך. אך לא מניה ולא מקצתיה. אויב לא־מוכר הסתיר את מקלי. והסימן: אני בוקע בו את האוויר ברצותי לחצות את הרחוב, ואין הדבר מסתייע. כמה פעמים כבר נבקעתי אני עצמי. אף־על־פי־כן עוד עוצם בנחירי איזה דיוק: חשתי אותך ברחוק".

„מי הוא?" – נטלתי את האדם בזרועו, וכשכב גולם־הברזל ופילבל בירוק, הולכתי אותו אל מעבר לרחוב. ושם כבר השתדלתי להרגיעו. „יגרש במקל את המחשבה שמקלו שחור. כנאמנות, הוא לבן־לבן־לבן כחלב שהוא ינק משדי אמו".

„מאימתי אתה פונה בלשון ,הוא' אל חבר־נעורים? שנינו גדלנו וטופחנו לא רק באותו רחוב, אלא גם באותה חצר עם עץ התפוח היחיד ועם משאבת־המים החלודה: שנינו רדפנו עטלפים ושיחקנו בכדורגל בשטחה של מלבנה: שנינו אף שיחקנו במחבואים עם אותה נערה, חוולקה היה שמה. ותמורת תפוח היתה מפשילה את חצאית־הכותנה עד מעל לברכיים, אתה לא היית מקמץ אפילו שני תפוחים".

„זונדל!" – קראתי בקול, ועל בשרי עברה פעפיה.

„כן, זונדל. אבי שמו היה הורה. הורה מוכר העלוקות. אני הייתי ונשארתי בגר־יהדה. אכן, שמי זונדל שלה לעברי לשון שחורה. אבל אתה, אחא, קרא לי זונדל. שארמה: האתמול הוא היום. אז יפול שלג שמשי על נשמתי".

„לאן, זונדל, אלווה אותך?" אוי, מה אני מגבב דברים? אין מדברים על ליווי. אני לוקח אותך למסבאה, שבה נשתה ,לחיים'; נטעם משהו ונקנח בשיחה טעימה".

„אבל לא לשעה ארוכה. הפליס גירגור – ,שלי' לא תדע מה לחשוב מרוב דאגה".

ב

הולכתי אותו ליפו, ונכנסנו ל,אלאדין', המסבאה מול הים. שם מסתתר אני תכופות מכל מיני טורדנים, ושם עכי נענה לי ברצון. תחת שריון הזכוכית של החלונות נראה לי כל גל כסקיעה. בין ביום בין בלילה, וגל רודף גל ורוצה להקדים ולחתוך בחודי יהלומיו את אשנבי ,אלאדין', אלא שלשם כך אין כוחו מספיק.

המלצרית כבר ידעה את גחמות־פי, עשיתי אות באצבעותי: שתי מנות. בנוסף ביקשתי קנקנית יין אדום.

רציתי להתחיל: כמה שנים לא התראינו? המילים היו, כנראה, חכמות יותר מזה שמחזיק אותן בחכירה, ועשו עצמן כלא שומעות – שה,לא התראינו' לא יכאיב, חלילה, לזונדל.

אלא שזונדל קרא את מחשבותי ברקמתן הפנימית:

„אתה רוצה לשאול כמה שנים לא התראינו, אך אינך רוצה לחדור במגפיך לתוך נשמתי. לשווא, אחא, כל היסוסיך, משום שאתה קורא רק ספרים, ועליך עוד ללכת ל,חדר' וללמוד את האלף־בית של מחשבותיך, ואני קורא את ההיירוגליפים החיים שלהן. אומר לך בדיוק נמרץ מתי התראינו בפעם האחרונה: כשענן הגיסו שלנו הרעים את אחרון רעמיו, ואנחנו ירדנו לתוך התעלות התת־קרקעיות של העיר. שם איבדנו זה את זה. אני התגלגלתי בתעלות ששה־עשר חדשים, לא ידעתי שלמעלה כבר תלוי הדגל האדום מעל קברינו. כששבתי לראות את אור השמש, איבדתי את הראייה".

מוגתי ומילאתי את הכוסות.

„לחיים, זונדל, לכבוד פגישתנו".

שוב נדלקו הכוסות וכבו.

„אם אנהם נהמה כאורך הים, לא אנהם מתוכי את חוויותיי" – וקולו נעשה קרוב־ביתי יותר – „אך איני בא בטענות אל גורלי. במצב של עיוורון הגעתי איכשהו לארץ־ישראל. וטוב לי".

„גם לי יש מה לפלוס בנהמה לפניך, אך נניח את הנהמה לים. ממילא שיחתנו היום היא בקושי רק התחלה. הבה נפנה רגע קל אל הנעורים הצעירים".

„אבל בקיצור, האיל ו,שלי' לא תדע מה לחשוב מרוב דאגה".

„ספר לי על אבא שלך, על הורה מוכר־העלוקות, כבינויו. על אמא שלך איני שואל, כיוון שמתה בשעת לידה. היא – מתה, ואתה – נולדת. אני אף חשבתי פעם, שאותך ילדה אם מתה, ועל־כן נודף ממך ריח של עולם־הבא. אבל אבא שלך היה חידה. אולי הוכא אני במלה ,היה' סלח לי".

„מותר לזכור לך על אבי ,היה'. שכנים היו מביטים עליו בחשדנות. לסחור בשערי־חזיר נראה כשר יותר. ילדים ברחובות היו מפחדים מפניו: הנה הלך מוכר־העלוקות".

„ואכן, איך החל לעסוק במקצוע כזה? היו מספרים שיש לו בסולטאנישוק מקום־גידול של עלוקות".

„ירושה מסבא. עלוקותיו של סבא יצאו להן מוניטין ברוסיה כולה. אבל אבא לא רצה שאתערב בעסקיו, בסוד עלוקותיו. הוא רצה שאלמד אסטרונומיה".

„למה דווקא אסטרונומיה? אולי סבר שגם הכוכבים עלוקות הם?"

„עדיין חובב אתה לקטול הלצה. דווקא אז, כשהייתי פיקח וראיתי מה שצריך ומה שלא צריך, לא ידעתי לקרוא מחשבותיו של אבא. אני רק זוכר שמפקידה לפקידה היה אבא מטפס בלילות על גגנו ועד אור הבוקר מדבר אל הכוכבים. מה שענו לו הכוכבים לא שמעתי או לא הבינותי".

„היו מתלחשים בחצר שאביך התחתן בפעם השניה עם קרובה מלונינץ, אך בלילה שלאחר החופה נעלמה הקרובה".

„נתברר שהקרובה מלונינץ נולדה עם זנב. היתה באה אל אבא לקנות צנצנות עם עלוקות, תמיד לבושה שמלת קפלים דמויי־פעמונים, ארוכה עד לעקבים, שלא יראו את הזנב. אין זו סברת־כרס: אני עצמי ראיתי על השלג את סימני הזנב. פחדתי אז לספר את הדבר לאבא. אחר־כך היה מאוחר מדי".

ג

גלי הים הדולקים התגלגלו עד לסככות כדי לצוות לסודות נעורינו הצעירים.

„די בדבר הקרובה מלונינץ. עשה עמי חסד וספר לי על אבא שלך. היית פעם במקום הגידול לעלוקות שבסולטאנישוק? איך כיפל סם בעלוקות?"

„כיוון ששקרן אתה, אספר לך: כל המידגר היה מעין חלקה מוקפת גדר אבנים וטיט, ולמעלה בתוך הטיט מרוכסים־מסוקעים שברי בקבוקים ירוקים. בתוך השטח המגודר היו שני מעיינות, כחרבות מלוטשות, רצים זה לקראת זה. אך אחד מהם לא היה בכוחו לעלות בזרמו על משנהו. ושם, במקום שהתקיים מאבק־ההתנגשות־וההדרמים, היתה באר קטנה. לתוכה הוריד אבא עלוקות דקיקות כבחוטים, שאך זה נולדו, ושהדגיר אותן בבקתה סמוכה. בבאר הקטנה פרו ורבו וגדלו וחיש מהר החלו החזקות לפרוץ נגד הזרם. שחו ועברו אל המעיינות עלוקות משני סוגים: אדומות ושחורות. האדומות היו מיוחס גבוה יותר. כך ניתנו בגן־עדן של אבא. בלילה היו באות ללון בבאר. מי המעיינות היו קרים עד כדי כך, שכמוה כמעט שקפאה אצבע שלי. לבאר היה אבא מביט צמחים מגודרים, שנשא בשקית בתחת למותנתו".

„מי היו הלקוחות של הסחורה?"

„חובשים, צוענים, ידעונים ומרכיבי כוסות־רוח ברחצאות העירוניות. בלי עלוקות אבי לא נהנו במרחץ מכוסות־רוח בקיזות. הורה מוכר העלוקות שמו הלך לפניו: היו מזמינים אצלו סחורה אפילו מחו"ל.

זונדל הרים באחת את מקלו:

„,שלי' תהיה מודאגת ולא תדע מה לחשוב. היא קנאתנית מאד".

„אחזיר אותך הביתה במונית. היכן אתה גר?"

הוא מסר לי כתובת בכרם־התימנים.

„מה לך וליהודי תימן?"

„זה כיפור בפני עצמו. לא לעכשיו".

פניו התחלפו קלסתרם. גון היין הסמיק מתחת לעורו. נדמה היה: מתוך גומות עיניו העיוורות מפרכסות להגיח שתי עלוקות אדומות.

אך גם בתוכי נדבר היין. שיכר את מלותי. אלא ספיכחותי עדיין נותרה לי במידה שאוכיח את עצמי: למה אתה מוסך בלשונו? למה אתה מתעלל בעיוור? אשם בכל הוא עצו: הלעט אותו בזהב, הוא תמיד יהיה רעב.

כשסבור החלטתי לסיים את שאלותי, התכופף אלי זונדל מעל השולחנון, עד שהסתי את שערו הסרפדי על פני:

„עתה אגלה שני סודות: סוד חייו של אבי וסוד מותו. הורה מוכר העלוקות, כבינויו, לא היה איש פשוט. את רווחיו בגידול העלוקות היה מחלק לאביונים. חלומו היה לברוא לא רק עלוקה שתינק את הדם החולה והמיותר של אדם ותהפוך אותו לבריא. גם זה, כמובן, אלא בעיקר – שתמצוץ מתוכו את הרשעות. עלוקה שתהפוך רשע לצדיק. וכשסבר עמדה אותה עלוקה להיוולד, ירד על האדמה שבן הטוכן בכוכב שחור ומשה רשע־ענק לכוסל על כל ילודי־אנוש.

„ואז פנה אבי אל מעייניו בסולטאנישוק, התפשט עד עירום למחצה, לבש בגדי מלכות של עלוקותיו, שכרצו בבאר הקטנה, השתרע על הארץ, ואלה שבראו ותן מצצו ממנו את החיים עד גמירה.

„כך נסתיים החלום של מי שכינויו היה מוכר העלוקות".

ד

נשארנו אחרונים במסבאה. כשהתהלנו מתנודעים לצאת, נהפכו גלי הסקיעה, המבורנדים את הדממה, לידיהם מנופפים לשכרים.

הלילה – רשת־דייגים כספפית, שנמשתה מן הים, היתה מבצבצת ומתייבשת בליכופיה של רוח חמה.

זבוב־אש יחיד נאבק עם פנס. לא שיחקה לו הטעה הפנס כבה.

הגיעה מונית. בפגים, בדרך לביתו של זונדל בכרם התימנים, שתקנו שנינו. זה היה המשך שתיקתנו עד לפגישתנו היום.

נפרדנו ליד דלת תלויה על ציר אחד. הוא דפק במקלו הלבן על הדלת, ואני שוב דימיתי שהוא דופק על גבי.

כשנפתחה הדלת עוד היתה תלויה רגלה של החתולה על כף המנעול.

החתולה בעיני נשר ניצבה על כתפו של הגיל, חיבקה את צווארו.

„אבדתי ס,שלי' לא תדע מה לחשוב מרוב דאגה".

1986

מיידיש: ק.א. ברתיני

מפתחות לאוצר

מאת מיכאל ששר

משנה תורה לרמב"ם, עם פיסוק קל, איזכורים מהמקרא ומפתחות בעריכת צבי ה. פריילר, הוצאת „בניהו", ירושלים תשמ"ו, 870 עמ'.

מדוע נכחש: הספרות הבתר־מקראית – המשנה, התלמוד, המדרשים והפוסקים – כחלק ניכר הימנה הוא לדעת הכל בנכסי צאן ברזל של התרבות היהודית, היא רחוקה מאוד מאתנו ככפר ההתם. היא כתובה בלשון שאינה סגורה על פינו, עולמה רחוק מעולם המחשבה שלנו ואפילו כתבה – כשמדובר בכתב רש"י באותיות זעירות – זר ובחור לנו מפני שבקושי הורגנו את זו בבית־הספר.

מעשה חשוב עשה איפוא צבי פריילר, כהגישו לנו את יצירתו החשובה ביותר של הרמב"ם – משנה תורה – בכרך אחד, עם פיסוק קל, איזכורים מהמקרא ומה שחשוב מכל – עם מפתחות, המכללים את כל הנושאים הנדונים ביצירה הלכתית גדולה זו, שלא גם ליוה ושעליה מסתמכים עד היום בקביעת ההלכה. כך הספר הרמב"ם, בפי יהודים, הוא משנה תורה ולא דווקא יצירתו הפילוסופית הגדולה „מורה נבוכים") לספר השוה לכל נפש, עד שאפילו מי שאינו רגיל בלימוד או בעלעול בגפ"ת (גמרא, פוסקים, תוספות), יכול ליטול לידו את הי"ד החזקה – הוא משנה תורה בשם אחר, על שום י"ד חלקי הספר – ולמצוא בנקל מה אסר־כתב הרמב"ם בכל נושא הלכתי שבו ה' למן אב ואבהות, עבור ללידה ומזונות ועד לתשובה.

הקוץ היחיד באליה נעוץ בכך שבשל רצונו של העורך למסור ביד הקורא המעיין את כל תורת הרמב"ם „על רגל אחת" בכרך אחד וכההוצאות הקלאסיות של משנה תורה הן, בדרך כלל, בנות הכיסה כרכים) נאלץ לוותר על המפרשים נושאי כליו של הרמב"ם, הצמודים להוצאות הרגילות של משנה תורה והמודפסים בדרך כלל עם הלכותיו באותו הדף. בין אלה יש לכנות את „כסף משנה", פירושו של ר' יוסף קארו, שחי במאה ה־16 וידוע בעיקר כמחבר ה„שולחן ערוך"; „משנה למלך" של ר' יהודה רוזנס כתורכיה, שחי בשלהי המאה ה־17; „לחם משנה" מאת ר' אברהם די בוטון מסלוניקי שחי במאה ה־16; „מגדל עוז" – חיבורו של ר' שם־טוב אבן גאון מספרד, שחי במאה ה־14 והגהות מיימוניות מאת ר' מאיר הכהן שחי באשכנז בשלהי המאה ה־13. אך חסרון זה בא על תיקונו בעבודה הרבה שהושקעה בהכנת המפתחות, החשובים ביחוד למי שאינו מצוי אצל ספרות ההלכה והיכול עתה לגשת לספר זה כמו לכל יצירה מדעית חשובה, שבסופה אינדקס של נושאים.

בעשותו כן, כיוון פריילר לדעת הרמב"ם עצמו, כשנטל על עצמו יחידי את המשימה העצומה של חיבור קודקס הלכתי כולל, מובן אף לשאינם תלמידי חכמים, המבוסס אמנם על התלמוד, אך אינו בנוי כמותו, אלא בצורה שיטתית וכתוב בלשון ברורה. וכך כתב הרמב"ם עצמו בהקדמה לספרו: „... ובזמן הזה... תקפו הצרות את הכל ואבדה חכמת חכמינו ובינת נבונינו נסתרה. לפיכך, אותם הפירושים וההלכות והתשובות שחברו הגאונים וראו שהם דברים מבוארים, נתקשו בימינו ואין מבין ענייניהם כראוי אלא מעט במספר... ומפני זה נערתי אני, משה בן מיימון הספרדי... וראיתי לחבר דברים המתבררים... כולם בלשון ברורה ודרך קצרה, עד שתהא תורה שבעל־פה כולה סדורה בפי הכל בלא קושיא ובלא פירוק ומתירוה... עד שיהיו כל הדינין גלויים לקטן ולגדול בדין כל מצוה ומצוה... כללו של דבר: כדי שלא יהא אדם צריך לחיבור אחר בעולם בדין מדיני ישראל, אלא יהא חבור זה מקבץ לתורה שבעל־פה כולה... לפיכך קראתי שם החיבור משנה תורה, לפי שאדם קורא בתורה שבכתב תחילה ואחר כך קורא בזה ויודע ממנו תורה שבעל־פה כולה ואינו צריך לקרות ספר אחר ביניהם".

דברים אלה, שנכתבו לפני כ־850 שנה, והמשנה צוינה, כידוע, בעולם כולו, בין יהודים ולא־יהודים כאחד, שנת הולדתו של הרמב"ם, נכונים אולי במשנה תוקף בימינו אנו, כשרבים רחוקו מאוד, מאונס ומרצון, מן המקורות והם מבקשים לגלותם מחדש, אלא שאין הדבר קל־כל־עיקר, אפילו קיים הרצון. צעד חשוב ואפילו מכריע כדי לפתוח אוצר בלום זה, באבני היסוד של תרבות ישראל־סבא, עשה איפוא עורך הספר שלפנינו ולוואי שבזכות עבודתו המחודשת ירבו המעיינים בתורת הרמב"ם.

★

משנה תורה נחלק, כידוע, לארבעה־עשר (י"ד) ספרים, שהראשון בהם הוא ספר המדע, הדן בהלכות יסודי התורה, דעות, תלמוד תורה, עבודה זרה ותשובה והאחרון – ספר שופטים, הדן בהלכות סנהדרין, עדות, אבל והלכות מלכים ומלחמותיהם. על שיטת עבודתו כותב הרמב"ם: „וראיתי לחלק חיבור זה הלכות הלכות ובכל ענין וענין ואחלק ההלכות לפרקים שבאותו עניין". אף־על־פי־כן, יש שעניין מסוים נדון בכמה מקומות, כך שהעיון באחד המקומות אינו נותן לקורא תמונה שלמה באותו נושא.

כך, למשל, למדים אנו מן המפתחות שהכין פריילר שנושא כמו בריאות נדון בהלכות מאכלות אסורות („האוכל מאכל אסור לתיאבה, או מפני הרעב, חייב. ואם היה תועה במדבר ואין לו מה יאכל אלא דבר איסור, הרי זה מותר מפני סכנת נפשות"), אבל גם בהלכות דעות („ועוד כלל אחר אמרו בבריאות הגוף: כל זמן שאדם מתעמל ויגע הרבה ואינו שבע ומעיו רפין, אין חולי בא עליו וכוחו מתחזק ואפילו אוכל מאכלות הרעים") ובהלכות רוצח ושמירת הנפש („בהמה, חיה או עוף, שנשכן הנחש וכיוצא בו, או שאכלו סם המבית האדם, קודם שיתנגה בגופו, הרי אלו אסורים משום סכנת נפשות"). כן הוא מציין במפתח שנושא הבריאות כלול במצווה קצ"ה (195) מתרי"ג (613) המצוות, לפי מניין המצוות לרמב"ם, במצוות לא תעשה. שלא לאכול ולשתות דרך זולל וסובא". העורך גם מפנה אותנו לערכים: אדם, מזון, רפואה, הקשורים גם הם בערך בריאות.

ועוד דוגמה: נושא המוזנך נדון על־ידי הרמב"ם בהלכות תלמוד תורה („מכניסין את התינוקות להתלמד כבן שש כבן שבע, לפי כח הבן ובניין גופו, ופחות מבן שש אין מכניסין אותו"), אבל גם בהלכות איסורי ביאה („אין מוסרין תינוק ישראל לכותי ללמדו ספר וללמדו אומנות, מפני שכולן חשודין על משכב זכור") ובהלכות אבל וכהן הקן... אביו צריך להנבי בקדושה") ובהלכות סנהדרין („אין סנהדרין אלא בעיר שיש בה מאה ועשרים (חושבים לפחות וכהם) רופא אומן, ולבלר ומלמד תינוקות"). ושוב, בערך המוזנך יש הפניות לערכים נוספים כמו בית־הורק, הורים וילדים, תלמוד תורה ותלמיד חכם. נמצא שהתמונה המתקבלת לאחר עיון במקומות אלו, היא שלמה וניתנת לסיכום בנקל.

נציין עוד ערך, שגם לו נגיעה אקטואלית והוא – גבולות ארץ־ישראל. אומר על כך הרמב"ם בהלכות תרומות: „ארץ־ישראל האמורה בכל מקום, היא הארצות שכבשן מלך ישראל או נביא, מדעת רוב ישראל וזהו שנקרא כיבוש רבים. אבל יחיד מישראל, או משפחה או שבט, שהלכו וכבשו לעצמן מקום אפילו מן הארץ שניתנה לאברהם, אינו נקרא ארץ־ישראל, כדי שינהגו בו כל המצוות". ובהלכות מלכים הוא מוסיף, על אהבת ארץ ישראל: „גדולי החכמים היו מנשקין את תחומי ארץ־ישראל ומנשקין אבניה ומתגלגלין על עפרה".

הבאנו אך מספר דוגמאות לשימושיותו הרבה של הספר המונח לפנינו, בעיקר בגלל המפתחות המפורטים שנוספו אליו. עלעול בהם מצביע על כך, שלבעשה דן הרמב"ם ביצירתו המונומנטלית משנה תורה, בכל נושא העולה על הדעת, החל בבעיות מרכזיות כמו רפואה, ארץ־ישראל, קידושין ונישואין, מלחמה ומסחר ועד לפרטי פרטים בנושאים כמו קיומה של מגילת אסתר בימות המשיח, כעות במשקל ובמידה וחסידי אומות העולם.

אכן, לא רק שופטים ועורכי־דין שמלאכתם בכך ולא רק יודעי דת ודין ייהנו מלוא חפניים מן הרמב"ם החדש שלפנינו, אלא כל מי שמבקש לדעת מה דעת היהדות – שכן אין כמו הרמב"ם לתת לה ביטוי תמציתי ומדוייק – בכל נושא העולה על סדר זמננו.

„חוות החיות" – כלרובהורג

מאת אוריאל זוהר

עם תום ההצגה „חוות החיות", בתיאטרון הקאמרי, עליתי על אוטובוס ובו קראתי את הכתובת המוזרה: „כלרובהורג". תחילה לא ראיתי את הסגול מתחת לאות „כ" ואף לא את הצירה מתחת לאות „ר" השנייה. תחילה קראתי זאת: כל רוב הורג: אחר־כך גיליתי את הניקוד וקראתי זאת: „כל רובה, הורג", ולפתע חשתי שזהו המסר של ההצגה על־פי ג'ורג' אורוול, בקאמרי.

לא היתה כאן כל כוונה לשרת את המסר ממלחמת העולם השנייה, של ג'ורג' אורוול, שכתבו ישמו את הסיפור. אף לא היתה כאן כוונה לשרת את תפיסתו של פיטר הול, המעבד. אין כאן, לדעתי, עיסוק ביוסף סטאלין המסתתר מאחורי המסכה של נפוליאון או טרוצקי, מאחורי המסכה של ביאנקו. והייתי מרחיק עוד לכת ואומר שאין כאן כמעט כל התייחסות אל האלגוריה הבוטה לתהליך ההתנוונות של המהפכה הרוסית, אשר טיהרה פועלים רבים מעריצות אחת והעבידה אותם בידי עריצות אחרת ואכזרית כמנה.

ג'ורג' אורוול נהפך כאן לכלי בידי הבמאי, כדי לשרת את תפיסתו הקירקסית: זיטקים, מעט אקרובטיקה, קפיצות, עבודה על היוח, צבעים, מוסיקה... ניסיון לתת לתיאטרון חיים באמצעות הדלת המשוכנעת של הקירקס, ובעיקר, תפיסת העולם של הבמאי, בעבור לקירקסיות: „כל רובה הורג" הביצרן

האם ניתן להתעלם מן ההפכה של החיות כנגד אדונן? האם יש להתעלם מרצונן העז לכרוד ולהשתלט על החווה, במסורת נעלה של השגת תנאי חיים טובים יותר? אם כן, מה עשה להם האדון, האדם הרע ההולך על שתיים? (אצלנו בקיבוץ, העובדים לא נכנסים אל הלול, אלא רק לאחר שהתרחצו כראוי והחליפו את בגדיהם, מפחד פן המחלות שנושא האדם, תהיינה קטלניות לתרנגולות). איזה משטר רודני מייצג האדון? האם עייך הוא למשטר הבורגוריסטי המלוכני? או אולי הסיבה קאפיטאליסטי? איך שלא נתבונן בהצגה, צריך להיות ברור לצופה שכל רובה הורג. זאת אומרת שכל מנהיג, בשלב מאוחר או מוקדם, עלול להרוג, מעצם בעבודה כמנהיג. כך כל כלי ידי על הבבת כך כנהגו של כל חזיר. כך כל חזיר הורג. משחק מילים? לא ולא, הרי כל מנהיג – חזיר. וכאן, לפתע אתה מבין שהכוונה לכל חזיר, לכל מנהיג ולא רק בתחום הפוליטי (האם הבמאי מכליל עצמו בין המנהיגים? גם לבמאי עבודת ההנהגה, העלולה לעיתים לסכן את המונהגים). אם כן, מיהו מנהיג לא חזיר? מהו מנהיג אמיתי? האם זהו סוף הבורח מאחריות ומהתלכות השיחה? או תרנגולת המתכררת תבידי? ההצגה היא ביקורת על מנהיגות, בלי פיתרון.

מתפיסה זו ניתן להסיק, כי הבמאי רואה את שאיפת החיות להתאחד, בדומה לרצון פועלי העולם להתאחד.

לכן, אפשר לחשוב שהתקרבות „פרגאלסקית" מן הסוג הזה, של החיות, דומה גם להתאחדות של חברי הקיבוץ אלו עם אלו. ודומה גם, ללא צל של ספק, לצורך בהתאחדות של כל שחקני התיאטרון סביב מחזה ציבעוני, ססגוני, דינמי, מלא פעלולים ועקיה בימתית.

כאן אני נזכר במחזה מקורי מאת יהושע סובול, שבו השתתפו הבמאי גדי רול והכוריאוגרפית דניאלה מיכאלי. היתה זו הצגה שנתנה תשובה לשאלה: מיהו מנהיג שאיננו חזיר כלל וכלל: מדובר בהצגה „אחרון הפועלים" ומיהו אחרון הפועלים אם לא אהרון דוד גורדון והסקת ביתליכטין, גם שם הושם הדגש על הצד הקירקסי. גם שם תרמה דניאלה מיכאלי מכשרונותיה התנועתיים והכוריאוגרפיים ואילו כאן, בקאמרי, שיחקה תרנגולת מסוגננת ובעלת אופי מרתק, יותר מכל יתר החיות.

המרד של אדם כאדם או של חיה כחיה, כמו בהצגה, האהדא אחר מיסודות הדרם הארכים שקיימים בבסיס הדמוקרטיה. המרד הכפול של התרנגולת הכוח, כבירה בה, להתמודדות של יהודים ברוסיה על יהדותם וכנגד המשטר האנטי־דמוקרטי (ומצד אחר) ושל ערבים (מצד שני) במשטר הדמוקרטי (ולמעלו) בפאריס, על מקומם בעיר ועל מקום עבודתם. אף שמקומו של מנקה רחובות בפאריס שמור ובכמה יותר, משום שהפאריסאי לעולם לא יהיה מוכן להחליף את הערבי בעבודתו „הבזויה". התרנגולת כשהיה באורן הנוזה והיתה בין אלו שהכלים את המנהיגים החזירים, עומדת בשתובכות, עתה, כהתנהגותן הטוטאליטארית של החיות החזיריות והאכזריות. החזירים אשר הבטיחו קודם גן־עדן לפועלים ולעובדים עלי אדמות, הורגים בכל רובה הנופל לידיהם ומוסלים כל מתנגד. הופכים אפילו חלק מאחיהם לנסק החזירים, לבוגדים (בוגדבוג, כשכמו כן הוא) ורוצחים אותם. האם רק רוסיה היא דוגמה להוריות זו? וזה עם רצח אפי הזבות כם רע איננה רצח?

אם כן, לאיזו מהפכה כיוון הבמאי בבחירת המחזה? האומנם למהפכה הציונית שלנו, כאן ועכשיו, בארץ־ישראל? האם יתכן שהרחיק לכת כל־כך? הרי הוא נותן כאן מכה ניצחת אולי אף למנהיגים שלנו הכולכים בנו בימים אלה? ואולי פנה אל המנהיגים שכלנו כאן לפני שנתיים. האם יתכן כי מי אשר התמודד נגד המהפכה הציונית של אז, מתמודד היום בעריצות „חזירית" (בסגנון המחזה) אכזרית. אך מאוד אסתטית ומסוגננת? ואולי כוונתו לרוטציה המשבשת ובאה ומעוררת חששות?

כאן עולה שאלה חריפה במיוחד, בנושא העבודה. אם ניקח למשל את הסוס בוקסר. סוס אביל וחסון, הבוסר אחריו את כל החיות כדי לבצע את פקודותיו של נפוליאון העריץ החדש (לאיזה שר בממשלה כיוונו כאן?). בוקסר יוצא תמיד אל עבודת השדה, איננו מתחמק מכל עבודה קשה. הוא מקבל כל פקודה, כל עול בברכה הנשלחת אליו מאת נפוליאון. בוקסר ממציא את האימרה: „נפוליאון תמיד צודק", אשר ברבות הימים תוליף את שבעת הדיברות, עליהם נשבעו כל החיות, גם החזירים, גם נפוליאון. הסוס בוקסר יוצא בפרץ רב אל בניית תחנת הרוח. כעבור שנתיים נבנתה התחנה והיא קורסת תחתיה, לאחר התקפת מחבלים שנשלחו בטעם הארץ (עכשיו ברור לאיזה ארץ מכוונים הרמזים, וכי עלול להרוס את תחנת הרוח שלנו...). אך בוקסר לא נשבר, הוא מוכן להקים תחנה חדשה וגם אם יהיה צורך בשנתיים נוספות. בוקסר מייצג את העבודה, את הנאמנות, אבל נאמנות לעריצים: הוא ייצא שוב אל עבודה חסרת כל תקווה, עבודה שאין כל סכר בצידה, שאין תמורה מאחוריה, עבודה קשה ומאומצת שאינה מגדילה את סיכויי החיות לקבל יותר מים ומזון על מאמציהן וגם על הבמה, הוטלה על השחקנים פעילות אקרובטית קשה. אף שאינם אנשי קירקס ולא נועדו להיות. תחנת הרוח עובדת ללא רוח חיים ואין תקוה שבנייתה תביא לשיפור מצבן העלוב של החיות. אך בוקסר ממלא בנאמנות אחר פקודות החבר־חזיר־מנהיג־נפוליאון, גם אם הדבר יגרום לקריסתו ולמהלתו הפיזית. הוא ימשיך בנאמנותו העיוורת לעריץ, גם כאשר ברור שהחבר חזיר שולח אותו אל בית המטבחיים: רוב החיות שותקות מפחד העריצים ואינן עושות דבר כדי להצילו. כאן מתעוררת בחריפותה שאלת מקומו של היחיד במצב של כפיה וכיצד עליו להתמודד עם מנהיגות חזירית וטוטאליטארית, כשהוא במיעוט: יש לי איזו הרגשה שהמסקנה של הצופה תהיה בנקודה זו ברורה למדי. כי בוקסר הנאמן לעריץ יעורר בו חוש של מרד והקים בכל אחד כגבר מצבו. לראות את הסוס קורס תחתיו מעומס העבודה, יבריך את הצופה, בעיקר הצעיר, להחליט בתוכו שהוא לעולם לא יקרוס תחתיו מעומס העבודה ואין זה משנה באיזה משטר. תחושה זו שהעבודה מיותרת ואיננה נותנת שום תמורה (ראה בעניין זה שוחק סכרס של השחקנים) אומרת גם שלא משנה ולא יעזור אם ימנו סלים עריץ אחר, העבודה המאומצת, מיותרת. זהו מסר מסוכן בתוכן המורדני סכו. מצד שני, המחזה מתאר מרד שנכשל, משום שהשליט החדש היה עריץ יותר מקודמו. דהיינו חייבים להיאבק בעריצים ולא לתת להם את השליטה.

הסאטירה של ההצגה מתגלה דווקא בביקורת מן הסוג של שבעת הדיברות, המזכירות כמובן את עשרת הדיברות. כאשר דיבר אחד אומר: „החיות לא תרצחנה זו את זו", הרי כל עוד נפוליאון איננו מורד ומשתלט על אחרים, הדיבר הזה טוב גם לו, כמו גם דיבר אחר: „החיות לא ישנות במיטות". ובשעה שנפוליאון מצליח להשתלט ולסלק בכוח את ביאנקו (הלבן, איש המוסר הטוב, המנהיג החוזר הנאמן לשבעת הדיברות) משתנים גם החוקים ומשתנים גם הדיברות... לא לרצוח, אין כאשר כשיש לנפוליאון סיבה טובה לרצוח... בלי מיטות, לא, הכוונה היתה בלי סדינים... וכן הלאה. גם החוק: „כל החיות שוות" שהיה נכון לתקופה אחת, הופך בהמשך להיות... „אך יש חיות שוות יותר".

הכוונה היא להנהגה בכל מקום ולא רק לקיצוניים כמו בבריה"מ, או לזו שאליה שואף כהנא, או זו הגזענית בדרום אפריקה. אם הכוונה היא גם למנהיגים שלנו, הרי יש להעמיד את השאלה: מי שוהה יותר? כיצד נקבע זאת? האם בדרך דמוקרטית? האם מי ששוהה יותר הוא מעל לחוק? מי קבע שהוא שוהה יותר ועל סמך מה? והאם מי שמעל לחוק, זכותו ליצור את החוק ולשנותו כרצונו ומדינת חוק או חוקה? לחוקק חוקים כדי להקל על עצמו את דרך העריצות?

אנו מגלים בהצגה זו את חולשתה הארומה של הדמוקרטיה, העלולה להצמיח עריצים וגם חולשה של כל רוב הורג וגם של כל רובה הורג. דמוקרטיה איננה יכולה לשרת את אומרי ה„בדיכך" שחוזר על עצמו בכל הצבעה של החיות. היא משרתת את העריץ. ומה עם האדם האחראי, הנאמן לעקרונות החברה, הרגיש והחושב, שאיננו חוצה לאחוז באמצעי המהפכה המנה, מה עליו? לעיתים נראה לי שדווקא אדם מן הסוג הזה, אשר הביא הכמות כנות לידשר, טוב לב, מוסר, עבודה על עקרונות, לב רגיש ובלא אהבה – רק הוא מתאים לשלטון. אך הוא איננו פונה אל הפוליטיקה, גם לא אל האמנות הפוליטית. פוליטיקאי מיסודו חייב להגן על אינטרסים של קבוצות לחץ וכו', רק תתן לו רובה (ולא שלטון) וכבר הוא הורג בך כל פיה סובה. ותגבורה שזה לא רק בתחום הפוליטי. מנהיג, לפי „חוות החיות" של הקאמרי, הוא חזיר: מהיכן תגיע, אם כן הצלה? מעקרות הדיבורות?

האם יבוא יום ונהיה מוכנים לקבל עלינו שלטון של אוהבים מן הסוג המוכר, היודעים להלהיב ולעודד רצון אמיתי לעבודה וליצירה, בדוגמת א.ד. גורדון? הדמוקרטיה התגלתה כאן ככלי הרסני ביותר לאומרי ה„בדיכך" שהם הרוב וגם לחסרי האחריות ובעיקר למי'טוטים. המשטר הדמוקרטי הוא משטר של ספק ומצד שני, למעט הוא נותן כח בידי מיעוט המשתלט על הרוב. וזה כמשטר שאיננו מתאים למרדנות או לחוסר משמעת ישראלית (ראה מושג האפיקים: חיתיות בהצגה). האדם זקוק לכמה עקרונות קבועים בחייו, כדי לחוש בטחון, ואילו הדמוקרטיה דוחפת אותו אל הבחירה מחדש של כל דבר, של כל חוק. זהו מצב של חוסר בטחון כתמיד, של מרידה איש ברעהו, של חסד וטינה כלפי האחר ולעולם לא כלפי עצמך.

עבודת הצוות של שחקני הקאמרי מתלכדת סביב המוצר המוגבר בתחושה של אחווה. כשרונותיהם של כל אחד־ים כהם המצליחים לגלם דמויות של חיות אמיתיות, מעט אנושיות, מדגישים את רעיון האדם כחיה והחיה כבאדם, מדגישים את מיטוטו המוחלט של הגבול הדק בין החיה שבאדם והאדם שבחיה. אילו היה זה בידי, הייתי מקצר את השירים, מילותיהם נשמעות כמיותרות וחוזרות על המתרחש, כדי להדגיש ולא כדי להפעיל (אולי הם טובים כדי לתת מנוחה לשחקנים הרצים ללא הרף). אפילו שלושת השירים הראשונים הם מעייפים, ללא כל התפתחות. עוצרים את הרצף והדרימה של ההצגה שהיא אבן דינמית, צעירה, יפה וססגונית. המאמץ הרב המוטל על קבוצת השחקנים של הקאמרי, כלאי אנרגיה ומרץ, לא ניכר בהם. הם עושים זאת מתוך התלהבות.

יעקב ליכטמן

עֲנָוָה

לֹא תָחוּשׁ עוֹד הַבֹּקֶר
לֹא בִּשְׁנוֹתֶיךָ וְלֹא בְּגִילְךָ
שֶׁהָיוּ כְּלֹא הָיוּ,
בְּעֵינֶיךָ
שֶׁצָּמְאוּ – וְשָׁתוּ לִרְוָיָה
אוֹר רִאשׁוֹן שֶׁל־יוֹם
שָׁמַיִם וּמְלוֹאָם
בִּדְמִיּוֹתָם.
וְיֵשׁ כִּי יָבִין אָז הַלֵּב
הַנִּפְעָם
וְרָוַח לוֹ – כִּי יָבוֹא בְּסוֹד
הָעֲנָוָה.

סוֹדוֹ שֶׁל קִיּוּם

אִם אֵין אַתָּה מְבַקֵּשׁ עוֹד
דָּבָר
וְאֵין הַלֵּב חָפֵץ עוֹד
בִּתְמוּרָה,
אָז יֵשׁ, וּבְשָׁעָה שֶׁל חֶסֶד
(שָׁעָה שֶׁל טֶרֶם־יוֹם)
בַּדּוּמִיָּה הָעוֹטֶפֶת
וְשׁוֹטֶפֶת סָבִיב
רוּחוֹ שֶׁל אָדָם, תִּסְפַּג בָּהּ אִם
וְתִרְוֶה – – –
מְבוֹא שֶׁל יְקוּם
מְסוֹדוֹ שֶׁל קִיּוּם –
אִם אֵין אַתָּה
מְבַקֵּשׁ עוֹד
דָּבָר.

מיפגן סוף העונה

מאת טליה רפפורט

„יוני 86", במרתף [illegible] של לב דיזנגוף, ת"א.

לאורך כל חודש יולי אפשר לראות במרתף לב דיזנגוף מבצע משותף של "מימד לאמנות חזותית" (בית ספר ושתי גלריות) ו"אמני קיבוץ" – כותרת שמשמעותה המדוייקת אינה ידועה לי שכן בשום מקום לא צויין אם הכוונה לגלריית "הקיבוץ", או לגוף אחר. מכל מקום, זה מעין פרוייקט נרחב של סוף העונה, שמציג עבודות ציור, פיסול וצילום של 28 אמנים.

מטבע הדברים, זוהי תצוגה מגוונת מאוד שמשקפת סגנונות רבים וגם רמות משתנות. כצפוי, יש בה דוגמאות אחרות של ציור אקספרסיוניסטי סוער ובוטה מן הסוג הנפוץ בשנים האחרונות (פניה בריגל, חנן רנגלר, אריה ברקוביץ) ועוד כמה מקרים של אקספרסיוניזם לוהט ורב מחשולים אך קצת פחות מרוסן כמו זה של אלי שמיר, שרטוטיהם ארגן באנאליות, אך בקטעי המופשט שלו יש יותר עניין. גם אצל מרים ביספמן מופיעה עדיין חיות לארמוזות שכן סתמית מדי, אך הצבעוניות שלה כחפה על כך במקצת.

הבעתיות חזקה בסגנון יותר אישי אפשר לראות אצל טוביה. אברהם, רוני ראובן ויהודה מוזה, שבתשעת הציורים שלו מופיעה דמות זעירה בתוך רקע דרמטי מאוד בצבעים עזים של שחור, אדום, סגול וירוק, על אף האוירה הקולנועית־קיטשית השורה על תמונותיו יש בהן יחוד. זוהר גת מציג מעין מאפס צבעוני ענק המורכב מציורים גדולים, שבהם מופיעה דמות שבלונית של עקרת בית במצבים יומיומיים שיגרתיים. הרושם שנוצר עקב הגודל והצבע גדול בהרבה מן התוכן והמסר. תהה שומר מציגה עבודה גדולה, המשלבת חלקי דמויות וקטעים מופשטים לספרה אימפרסיוניסטית ציקוקות. התוצאה היא מעין פאנטאזיה אישית יפה, אם כי מעט אנמית, לטעמי.

"התכריך" – איש־ ניכר גם ביצירתו של מאיר פיצחודה, שעבודותיו עשירות באפקטים: רישום ביומן, מרוזות סוערות, שכבות של צבעים עמוסים. הכל טוב ויפה, אך קצת מפר־משקל. דוד שוחיל פיתח אף הוא שפת ציור מיוחדת, גדושה בשפע דימויים וסימנים: דמויות, כרים, ענפים, חלזונות, מבוכים, קשתות, קוקסים, חריטות ועוד. יש בציוריו הגדולים הכתמים הרבה מה לראות, אך עומס היתר יוצר לעתים תחושה של צורות מזדמנות שגובבו אלו לצד אלו ללא אינטגראציה משמעותית ביניהן.

בתחום הציור אהבתי במיוחד את תמונות השמן של ידיד רובין, שבהן נראים עיבודים מופשטים־למחצה של נוף: שדה, בית, הרים או דמות בשדה. יש בהן עושר של שכבות צבע, גוונים ומירקמים והתוצאה מרהיבת עין. גם העבודות העקיות של הגר רבר נעות בין פיגוראטיבי למופשט. בעלי החיים שאיכלסו את הציורים שהציגה באחרונה בגלריית "הקיבוץ" נעלמו ובין העיבודים המורכבים והצורות הצמחיות מופיעים הפעם ספק יצורים שלא מן העולם הזה, ספק צורות אמורפיות. התוצאה אטמוספרית ומיוחדת במינה, אם כי קצת מתמסמסת מדי פה ושם.

שתי אמניות נוספות שכן הראוי להזכירן הן עדית לבבי ודינה הופמן. הראשונה יוצרת עיבודי צבע חריפים (כתום עז וירוק־דעל) ומפגשים מעניינים בין צורות גיאומטריות וצורות אורגניות מוזרות, המזכירות חלקי גוף או אברים פנימיים. עבודותיה של דינה הופמן עשויות, אמנם, להזכיר תערוכה של חוג יצירה לילדים ובכל זאת, יש בהן ייחוד ואיכות. אלו הם קולאז'ים מחומרים מצויים שונים כגון עתונים, ניירות צבעוניים מבריקים וכרומו, אך הפורמאטים המיוחדים והצירופים הגוונים שבתוכם, גם אם הם מצעצעים לעתים, יוצרים אפקט כללי מעניין.

כמו בציור, גם בתחום הפיסול יש כאן כמה דוגמאות

דינה הופמן, "קיריות 1986"

אקספרסיוניסטיות מן הסוג הבוטה המוגזם כמו, למשל, פסלו של מאיר מלר, שהשחיל גולגולת פרה מוזהבת על מוט והניחה מעל ארגז מתים כרופף בד כאבן ארום שאבני בולת נחות בתוכו. גם פסלו של אלי הר־בוגן הוא בומבאסטי מדי, לטעמי, ומזכיר תפאורת תיאטרון. אמנם הוא הסתפש בו כנראה במיצג שנערך בקרב פתיחת התערוכה, אך מה שנותר בשטח אמור להיתפס כפסל ובתור שכזה הוא מלודרמאטי ופשטני מדי. בפרוזדור המיבנה מתנוסס ומואר בירוק צילום גדול וקרוע של ונוס ממילו, סטרידיז השרופים מוסלכים על הרצפה. בשני צדדיו ניצבים שני עמודים קשורים ספוג והוד מעוצב כמין עץ הכניב פטמות גומי של בקבוקי תינוקות. על מעין כן ציור הסתול ביניהם תלויה ערימת רישומים ולמרגלות כל המכלול הזה זרוקים עוד כמה מוצצים. ובסך־הכל – מעין אקט של הרסה אמנותית שמגייס אמצעים פשוטים ויסודיים מדי ואינו מתחכם דיו. לטרוף את ונוס מיילו זה כמו לצייר שפם למונה ליזה ואת זה עשו כבר לפני 60 שנה. וספוג ורוד עם מוצצים אינו מספיק מעניין, לדעתי, כיצירת אמנות.

גם פסלו של משה מולר לוקה באבירה שכתית מדי. הוא מעצב מקבילות עץ דמות עבודות הילת גאון בהולה, שחודרגת מתוך גומחה זרועת כוכבים ופסל כריעה למרגלותיה. ישו הקוביסטי הזה עשוי אמנם יפה, אך במשמעותו האמנותית דלה מדי, לדעתי.

פסלו של אריה יסבוביב בנוי בתצורת עץ גבוהה, שבתוכה משולבים כמה גושי עץ קשורים בחבלים. זהו פסל מונומנטאלי־פולחני, שמעוצב אסתטית ועשוי היטב, אך הוא קצת מיושן וצפוי מדי. פסלו של שאול סלו, המורכב משישה גושי חומר מלבנים דמויי מצבות, שניצבים בתוך מקלעת עץ מבודדת גם הוא מונומנטאלי באופיו אך קצת פחות שיגרתי. אילן בירר מציג פסל דמוי מיתקן בעל ידיעות לבנות שנכתחות תחת משקלן של קופסאות מתכת ארוזות ממולאות אבנים. עיצובו נקי ויפה, אך הכתה אלגנטי וסטרילי מדי.

פסליו של ישראל רבינוביץ מאופקים ומינימליסטיים עוד יותר. הם מינימליסטיים בשני המובנים – גם במובן הכוללני יותר של צמצום הפתחות, וגם במובן הספציפי של קשר וקירבה לסגנון המינימליסטי של שנות ה־70 בארה"ב. סגנון זה התאפיין בשימוש בגופים הנדסיים פשוטים, חסרי צבע, תומריות, מירקם, תוכן, רגש, דימוי או מסר ובן בעריכה סידרתית רצופה של אלמנטים מודולאריים זהים ואחידים.

רבינוביץ מציג עבודה המורכבת משורות של אריחים זהים מעוטרים בדגם קישוטי אחיד, המשובצות בתוך רשת כרסות רקה. עבודתו השניה עשויה בצורת מיתקן מתכת כחול, שכוסות מגושמים מורקים בפינותיו ועל הרצפה מונחות שורות של עציצים ממולאים גבס, שבתוכם משוקעות־קורות של אבנים כרעות קטנות. הן מזכירות כפתורי טלפון להצגים או מחשבים, או אולי חלונות של שיכון סטאנדרטי – אסוציאציות שכולן טכנולוגיות ומתקשרות עם האופי ההנדסי האחיד של העידן המודרני. עבודותיו של רבינוביץ מחשבות "קרות" לעומת הפסלים האקספרסיוניסטיים הזועקים שנזכרו קודם ושני הסוגים הללו, שמייצגים את שני קצוות הסקאלה, הם הרדצריים והקיצוניים מדי.

יאיר שמרון מציג עבודה המשלבת פיסול וצילום. הוא תלה באוויר צילום ענק, כמעט מופשט וקרוע על מוטות דקים ומצרף מולו קטע מוסף תרבותי של עתון כשהוא קלוע ותלוי על חוט. התוצאה חריגה, דקה ומרתקת – גם במובן הפיזי וגם הרעיוני. מלבד זאת הוא מציג גם מספר צילומי צבע מעניינים בעלי אפקט הבעת־יינאגי.

גם בתחום הצילום נמו אפשר למצוא בתערוכה סוגים אחרים: רצף צילומים מלודרמאטי־פולחני של זמירה שזה, צילומי אווירה רכים ומטושטשים של בארי ביילגבר המבלם כיסות של בתים וצילומים "תקניים" של גיורא גרדין, הלוכד מראות רחוב ופיסות חיים פיקאנטיות, החל בקבצנים ועד למיפגש של בגין עם אליזבת טיילור.

כאמור, אין לתערוכה גרוכת זו קריניות כלשהי והיא פועלת כהזדמנות תצוגה ומיפגן נוכחות יותר מאשר כמבחר סלקטיבי על פי אמת־מידה כלשהי: נושא, סגנון, קבוצה הומוגנית או איכות. לא ברור כלל מי בחר מי יכתתף בתערוכה ועל פי מה, אך סביר לנחש שלפעילי "מימד" יגאל עוזרי ואריה ברקוביץ היתה יד בדבר. בין שזו בחירה אישית או קו פתוח – זהו יתרונה של התערוכה וגם חסרונה. היתרון הוא במיגוון והחסרון בערך בכספר העבודות הבינוניות והחלשות. למרות זאת ניכרה ברוח "מימד" הנברצה לא תרפה, כי משפע יוזמות עשיה, אולי, לצמוח עם הזמן גם רמה.

משה מולר, "דיוקן ובית 1986"

מה אומר מכס ובר

(המשך מהעמוד הקודם)

האם ובר הגזים בהערכת השפעתה של הדת על ההיסטוריה? יש מי שהאשים אותו בגישה חד־צדדית בלתי מתקבלת על הדעת, ומעיד כי מארקס שגה וכשל בהצביעו באופן כמעט בלבדי על התפתחות 'תנאי הייצור' כהסברת כל המתרחש בחברה, ואילו ובר לקה בקשיחות מקבילה כאשר ייחס ל'אימפולסים דתיים' עוצמה כמעט מכרעת... כך הועלתה בין השאר הסתייגות זו: לא ייתכן כי השליחות הדתית של הפרוטסטנטים סללה דרך לפתח צבירת נכסים ועושר, ואיפשרה להייצור במעין 'מטריה' שמימית כדי לצעוד בכל עוונות הסנה והחיים אל אותה תאוותדרישה ראוותנית סגנותה כאשר היתה קאתולית... ביקורת אחרת קמה נגד אוטומטיות של זיקות ושל סיבות־ותוצאות, כלומר נגד 'הטענה הקושרת בין המוסר הפרוטסטנטי לרוח הקפיטליזם, טענה המבקשת למצוא בשינויים החברתיים את שינוי השיקולים שבהשקפה הדתית'. ועוד נאמר שבספרו של ובר התהפכו היוצרות, כביכול, או (כדברי הג.מ. רוברטסון) „יותר משמושג ה'שליחות' מעצב את רוח הקפיטליזם, הרי צמיחת תודעתו של־המעמד השליט הבקזה־היא המעצבת את המוסר הפרוטסטנטי, ודווקא ההתקפלות המודעת החילונית לגמרי (רוברטסון מבליט את הסתמטיקאים) היא שאיפשרה 'והכריחה' את צמיחת הקפיטליזם ועמו פילסה לעצמה דרך מסלה השליחות הפרוטסטנטית, שלא היתה בסופו של דבר – כך סבור סוציולוג זה – אלא הסתגלות, או התאמה או הידמות 'עוצרית' לאשר קרה במישורים חומריים הזמניים 'חילוניים'. לכל היותר נבדלה הפרוטסטנטיות מן הקאתוליות בכושר 'הסתגלות, התאמה והידמות' והפירוש לא באותם 'כשרים תמודדים' שבהם נתקלים ובר וחסידיו אחריו.

גם אם נקבל תיאור אחרון זה ואם נאמר שהשפעה רוחנית־דתית עשויה בהחלט להפעיל מערכות־חיים ארציות למיניהן, ולא נתיר בידי הפרוטסטנטיות תכונה זו ל'חזוקה' ובבלבדיות, כייאו נוכל אולי לסכם עיון תמציתי זה בשלוש מסקנות: א) לא במנותק מן המתרחש בשאר ספירות החיים מילא הפרוטסטנטיזם שליחות רוחנית־דתית וחברתית־כלכלית, אך ייתכן ומידצו לא היה רק 'פועל יוצא' כביכול של התרחשויות 'חיצוניות' אלו כ־יאם גורם באיזו, מכסת, כדרך. הסתייגות 'בלבלדיות' אין פירושה שלילה הסיכות, ונהפוך־הוא: שעת־כושר עלולה להתבזבז – ורבות התבזבזו כבר החברה והמדיניות – אם אין גורם אחראי ופעיל נוטל על עצמו את מלאכת התמורה שכלב, בנפש שבלעדיה, כאמור, חולפת שעת חסד ושוב אין לזמנה ימים רבים מאד. ב) רוח זו לא ניתנה במעין בנוע שאף־פעם אינו פוסק מלפעול, החי בזכות תאוצה פנימית שלא תואם, לא תושתת, לא תוסס ולא תכבה. תכונת התרסטת שלה תלויה במבחן אכזרי אך מכריע, או מכריע אך אכזרי: היא צריכה להיות מוכנה להחלפתה על־ידי הבאה אחריה. זו ציפיה גדולה מדי, יש להודות, ומשום־כך מסתיימות תנופות בקול דממה דקה אם לא בהסתאבויות הנגרמות על־ידי הנאחזים בקרנות המזבח. ג) אין שום סיבה להניח ש'כשרים תמודדים' שבהם הצטיין הפרוטסטנטיזם בשיטב שלבי־התפתחותו שמורים לו, ושפוטנציאל כזה – של אתיקה ויכולת־הנעה – לא מצוי בקהילות דתיות אחרות, ושמא אף יותר מאשר בפרוטסטנטיות, והוא עשוי למצוא לעצמו כר־פעילות (או לחדש שוב ושוב את שטח־העשיה שלו) בנסיבות שהוא עצמו איננו צופה עדיין ובוודאי אינו יודע שיש ביכולתו לתרום תרומה להופעתן ולעושרן הרוחני והחברתי – כלומר הכוחני – כאחד.

(מאמר ראשון)

1) מכס ובר, „האתיקה הפרוטסטנטית ורוח הקפיטליזם", מגרמנית: ברוך מורן; הוצאת „עם עובד", 1984.
2) מוקי צור, הקדמה ל„דיוקנו הרוחני של ברל כצנלסון" מאת אברהם צביון, „ספריית פועלים", 1984.

„שיר העם והפזמון ביצירת ביאליק"

ערב על שיר העם והפזמון ביצירת ח.נ. ביאליק ייערך ב„בית התפוצות" (אולם „בני ציון") ביום חמישי י' בתמוז (17 ביולי) בשעה 20.00. משתתפים: פרופ' עליזה שנהר, ד"ר זיוה בן־פורת, ד"ר זיוה בכיר והרגל הופעת ספרה „הצרצר בסודר הגלות על היסוד העממי ביצירת ביאליק". הכניסה חופשית.

ערב עיון על „לב חדש ורוח חדשה"

ערב עיון על ספרו החדש של אריה לובה אליאב, "לב חדש ורוח חדשה", יתקיים ביום ראשון, 13 ביולי, בשעה 20:30 בבית התפוצות. משתתפים: המחבר, יגאל עילם וד"ר אלי קרנל.

דפדוף ראשון

ספרים חדשים

מאת אבי סנא

ביקורת

לא ריאליסטי ולא בלתי ריאליסטי

המלך ליר ושקספיר / בעריכת רלה מולי / כתר / 210 עמ'.

הספר החמישי בסידרת „יצירה ויוצרה" (בעריכתו של מנחם פרינקר) נועד, כמנהג הסידרה, לצרף יחדיו מיבחר מאמרים ו„למקד תשומת־לב של מורים, תלמידים ואוהבי־ספרות ליצירה מרכזית בספרות העולם". בראש הספר מבוא המזכיר כי מדובר במחזה שאינו ריאליסטי ואינו בלתי ריאליסטי. „הדמויות הפועלות בו נעדרות מניעים פסיכולוגיים סבירים: החלטותיהן והתגובותיהן אינן לקוחות מאוצר ההתנהגויות המציאותי המקובל". בהמשך באים שישה מאמרים ששמותיהם מדברים בעדם: „דעות, מקורות, מבואות" (ובכלל זה דעתו של טולסטוי), „טראגי וטראגדיה ב'המלך ליר'", „'המלך ליר' – מעשה נוצרי", „ריאליזם ואפוקאליפסה", „לשון ודימויים", „'המלך ליר' על הבמה". בסוף הספר נספחים וכדם גם הצעות לקריאה נוספת. המאמרים תורגמו מאנגלית בידי העורכת והטעמים לבחירתם מוצגים במבוא.

שירה

שירים ופואמה דרמטית

ש. שלום – שירים; מהדורה דו־לשונית / תרגמה לגרמנית אודה פריד / עקד / 252 עמ'.

אחד מקרא ואחד תרגם לגרמנית (וכבר היה בצורה זו גם בתרגום אנגלי) מוצגים כאן כשלושים משיריו של ש. שלום (ארבעה בהם בתרגומו של מכס ברוד) וכן „מערת יוסף" – פואמה דרמטית בחמש מערכות. מטבע הדברים אין צורך לחזור ולהציג את המשורר במקומותינו ולא לנו לשפוט על התרגום לגרמנית. בפתח הספר יש, בכל מקום, שורה של ביטויי הערכה שנקשרו לו וכן עדות של מכס ברוד שתרגום המחזה „טוב תוקו להפליא".

בירור כואב ומקיף

„לאמן מוסרי" / מאת אריה אבוי / עקד / 48 עמ'.

פואמה של חבר בעגן ביבאל שהוכתרה בפרס הרי הרסון של האוניברסיטה העברית לשנת תשל"ד וכחבר השופטים הנכבד (בראשותו של דב סדן) קשר לה שבחים כמו: „...כתובה בעוצמה נפשית רבה, והיא בבחינת בירור כואב ומקיף בנקודת צומת שבה אדם צעיר נהרג במלחמה ושכיבתו עורכת את חשבון החיים והאהבה... קימוט דהוט וחופשי במערכת אסוציאטיבית רחבה, מטען תרבותי, בשלות הכתיבה, עברית מלוטשה היטב, שימוש נכון ונבון באירוניה..." ולמען טעם הנה החתימה: „על כל אשר הוא ממשי / אבוי כי קלני מראשי / אבוי כי קלני מזורעי / אבוי כי נכשתי בית מדרשי / כי לא פריתי חובי לנושי / אבוי רק בבבי חרישי / כי תמאתי עותי למורישי / ולא הנחלתי ליורשי / אבוי כי רק במתים חופשי".

בלב ובהבנה

מי את תפילתם שרים / מאת א. י. רגאל / רשפים / 95 עמ'.

מהדורה דו־לשונית (ביידיש ובעברית – התרגום לעברית, בעזרת ידיד של יחזקאל רבן) של שירים ספרייעשר של משורר וצייר שנפטר באחרונה, והוא בן 90 דיוחר. וכה כתב, בין השאר: „לכל דבר יש נשמה: לשיר, ניגון, ולתמונה. קבל בלב ובהבנה, תכיר אף אבן בדממה. אנוכי האנוש, חולם מכם בתעתועי זמן עם החיים: בלא רגש וחיבה אקכלכם, שכם חלוביתי נארגים. אני כמוכם הופך הלום, עם כל דבר ועם כולם – שלום, ניגון עצבות בין הערביים, נלקח העולם במרחקים."

מקרא

האותיות, הטעמים, הניקוד

אוצר פירושי המקרא / מאת משה לייאן / הוצאת המחבר / 152 עמ'.

האוצר, שהכרך הראשון שלו ניתן בזה, מבוסס על „פירושי האותיות, הטעמים, הניקוד וההחבור". המשמעויות של כל אלה צורפו יחדיו „כדי לנכות ולהגיע לאמת שבכתוב באמצעים רבים הושקפו כדי לתת פירוש למלה אחת, על־פי משמעותה המקורית, כפי שהיתה קיימת ביום מתן תורה". לדוגמה: בניתוח הפסוק „ויקברו אותו יצחק וישמעאל בניו אל מערת המכפלה" מסיק המחבר כי בניו של ישמעאל השתתפו גם הם בהלוויה. מסקנתו העיקרית: „לאחר הפעלת משמעויות אלו, ניתן להרגיש שתורת הפשט שונה מתורת הדרש".

תרגום

באיי התעלה

עובדי הים / מאת ויקטור הוגו / תרגם מצרפתית מנשה לוין / ספרית פועלים / 165 עמ'.

במחצית המאה הקודמת נאלץ ויקטור הוגו להימלט מצרפת, מחמת התנגדותו להפיכה של לואי בונפארטה ולקבוע את משכנו באיי התעלה. סוף דבר שהגיע לאי גרנזי הקטן הגיעה וכתב בו את יצירתו הנודעת „עלובי החיים". כאן צפה עד 1870 ובאו, אגב התבוננות בנוף הקודר והפראי ובחיי התושבים הכיחוריים, כתב את הספר הזה – „לשבח ולפאר עמל אדם, רצונו, מסירותו, כל מה שמעלה אותו לגדולה... להראות כי אין תהום אכזרית מתהום הלב האנושי, ואף מי שנמלט מסכנות הים – קצרה ידו מלהימלט מסכנות האהבה". ביסודה, מעשה בא־ל־הספנות לבייר־שהבטיח לתת את בתו היחידה דרישאט למי שיביא את ספינתו. הדייג הצעיר והתמהוני ג'יליאט מצליח במשימה, לאחר שנאבק באיתני הטבע, אך מוותר על הגמול וסב הימה – בתביעה – בידעו שלבו דרישאט נתון לאחר. הנוסח העברי הניתן בזה הוא מהדורה מעובדת של תרגום שהופיע לפני שנים רבות. יש בו הערות מחכימות מכל המהדיר וארבעה רישומים מכל הוגו עצמו.

דבר
של היום
הוא דבר
חדש

גליון 77 של „עתון 77"

ארבע מסות בגליון החדש של „עתון 77": בועז עברון כותב על „פוליטיאה" לאפלטון בהשוואה לספר איוב; דן פגיס דן על היוצר המזרח גרמני מיכאל קריגר ועל סירזו „חוקר הטבע" בתרגומו; איתן גרי־זאב על „אמנות הפוליטיקה והפוליטיקה האסתטית ועל תפיסתם של צ'ה גווארה, מרקס, מרקוזה וכו'"; אבנר מילשטיין משווה את תורת הלחימה של סיירת „שקד" עם זאת של „יחידה 101".

בשיחת החודש משוחח משה בן־שאול עם יוזף לתנרק על כלוורידה בכלל, „סוף צטוט" בפרט ולונדון כקרין ספרים. שמעון בלס כותב על ספרו של אנטון שמאס – „ערבסקות". יעקב שבתי על ספרו של פרופ' יוסף גורני – „השאלה הערבית והבעייה היהודית".

ב„מיפגשים בסרנה" מפגישה אירה גבנפר את הקורא עם שירה של חיים לנסקי – „מסביב לחודש".

בגליון סיפורים של עלי שבמבון (כתרגומו של יהודה גוראריה), חבקך ברטוב והילה מגנבי; שירים: משה דור, איתמר יעוז – קסט, בידה באיר, צרויה להב, מיכאל קריגר, עופרה סכבורסקי – חכמת, לילי אלישבע, יורי סלע, יפה זאנינקביץ.

במדור התיאטרון מנתח שמעון לוי את מחזהו של א.ב. יהושע – „לילה במאי".

במדור הביקורת: מאמר על יאיר הורביץ, אהוד בן עזר, עמנואל סיון, דוד הופשטיין, מדור מיוחד לספרות ילדים.

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

לשילב דרושות
לעבודה קבועה
באולם התצוגה בסניף ת"א
או הקניון
1. **אם צעירה**
לעבודה בשעות הבוקר.
2. **סטודנטית**
סמינריסטית לעבודה אחה"צ.
טלפון 258335

יכין
חברה לתעשיית שימורים בע"מ
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג ג'-ד'
למחלקת החשבונות במפעל פ"ת
* נסיון של 3 שנים בהנהלת חשבונות תעשייתית ממוחשבת.
* ידיעת השפה האנגלית רצויה.
בפרטים מלאים כולל נסיון קודם נא לפנות לת.ד. 109 פ"ת 49100 אל חשב החברה.

לבנק במרכז תל-אביב
דרושות:
1. **פקידה בוגרת אוניברסיטה** למחלקת ניירות ערך.
2. **פקידה בוגרת תיכון**
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ולציין את המשרה המבוקשת לת.ד. 1992 תל-אביב.

למפעל תעשייתי באזור יהוד
דרושה
מזכירת שיווק
ידיעת אנגלית (הדפסה-קריאה) מושלמת.
משרה מלאה ● 5 ימי עבודה
להתקשר בין השעות 07.00-16.00
03-364144 לגב' גולן

קרית הנוער ישיבה
גן יבנה אחוזת יעקב
ת.ד. 31, גן יבנה
טל. 055-74328, 74414
דרושים
1. סגן מנהל בית ספר
2. מנהל פנימיה
3. מרכז מגמת מכניקה
4. מדריך לכרסום — חריטה
5. מורה למקצועות טכנולוגיים במכניקה
6. מורה למתמטיקה
7. מדריכים לפנימיה
8. עובדת סוציאלית
9. אם בית
בדבר פרטים נא לפנות בכתב לכתובת הנ"ל

למפעל פרטי גדול ומבוסס
דרוש
מהנדס מפעל
הכרחי נסיון בתעשיה, רצוי בענף הפלסטיק.
מקום העבודה: מגדל העמק.
אתגר גדול לאדם המתאים.
נא לפנות בכתב יד עם קורות חיים לת.ד. 1499 חיפה.

לחברת תיירות גדולה
דרוש/ה
מנהל מחלקת תיירות פנים
למשרה מלאה
* נסיון של 4 שנים לפחות בתיירות פנים ונופש בישראל.
* ידע בניהול מו"מ עם ועדי עובדים, גופים ציבוריים גדולים ומלונות.
* יכולת בניהול צוות.
רק בעלי נסיון קודם מוזמנים לפנות בכתב יד לת.ד. 3190, תל-אביב 61031
סודיות מובטחת

לחברת אחזקה גדולה בת"א
דרוש
מהנדס מכונות
הכישורים הנדרשים:
1. נסיון מוכח של 5 שנים במערכות מיזוג אויר גדולות.
2. ידע במערכות בקרה ממוחשבות.
3. נסיון בניהול צוות עובדים.
4. נסיון בניהול משא ומתן עם גורמי חוץ.
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 29578, ת"א (עבור מהנדס מכונות)
סודיות מובטחת.

תפרון מפעלי טקסטיל בע"מ
מנהל יחידת ייצור
כשותף בצוות המוביל במערך הייצור
כפיפות — למנהל הייצור. השכלה — בהנדסת ייצור. רקע טכני. רצוי בוגר „שנקר". נסיון — בתעשייה, בתפקידי ניהול. עדיפות בטקסטיל.
מקום עבודה — קרית ביאליק.
אפשרות לעזרה בדיור.
לקביעת ראיון להתקשר לטלפון 04-709510-1

סניף באר-שבע
של חברה ארצית ידועה
מחפש:
מנהל לסניף
מעונינים תושבי באר-שבע, בעלי נסיון מינהלי ומסחרי מוכח, כושר ניהול עובדים וטיפול בלקוחות ומוסדות יפנו בכתב יד בצרוף פרטי קורות חיים ונסיון קודם בעבודה לת.ד. 1468 ת"א עבור „מנהל סניף".
— סודיות מובטחת —

לחברה מסחרית גדולה בת"א
דרושים/ות
למשרה מלאה
מנהל/ת חשבונות
למדור ספקים ולקוחות
הכישורים הדרושים:
* סוג 3 בהנהלת חשבונות
* נסיון של 5 שנים
* ידע ונסיון בעבודה עם מחשב
* ידיעת השפה האנגלית
מועמדים/ות מתבקשים לפנות בכתב יד בלבד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 16593 ת"א עבור 234.
— סודיות מובטחת —

דרושים/ות לכל הארץ
מקדם/ת מכירות
[illegible]
עדיפות לבעלי נסיון עם ועדי עובדים.
טל': 02-533302, 02-430236 — גם בשבת

לחברת בניה ארצית
דרושים
1. למשרדיה בתל-אביב
עוזר/ת למנהל חשבונות
2. למשרדה באשדוד
* **מזכירה** למנהל המחוז
* **מהנדסי בנין**
בעלי נסיון מוכח בביצוע
לפנות לת.ד. 20259 תל-אביב 61202 לאגף ארגון ומנהל

ל-NCA LTD
דרוש
מהנדס מכונות
צעיר ונמרץ
לעבודות פיתוח בנושא CNC
03-773021-3
לבקש את אורנה

למפעל גדול בתל-אביב
דרוש
חשמלאי מכונות
בעל רשיון ונסיון במנועים וקריאת תוכניות.
— העבודה במשמרות —
לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 109 ת"א ולציין „חשמלאי".

לחברה הסיעודית
שנות נוער
דרושים
מנהל מרפדיה
עוזר רפד
ותופרות
בערב 03-881812

בת"א דרושה
מזכירה
עם נסיון
למשרה מלאה.
03-778750
לא בשבת

דרושים
טכנאי אלקטרוניקה
עם תעודות
בענין פרטים נא להתקשר
טל': 03-283121-2
ביום א' בין השעות 08.30—12.30

לדפוס דרושים
1. דפס אופסט לגיליון
2. עוזר דפס לגיליון
3. מקפל לשטל
תנאים טובים למתאימים
03-217616 03-258653

ל„לימלי"
דרוש/ה
מוכר/ת
לרהיטים
מנוסה, ידע בעיצוב
03-382167

למשרד רו"ח
דרוש
בוחן
שנת נסיון אחת
אפשרות להתמחות
03-295109

דרוש/ה
מורה לקורס הנה"ש
רמות 1+2
יום בשבוע. לימודי הנהלה של משרד העבודה.
ובמעלה-אדומים, בקעת-הירדן
02-941437 02-941161

אליד מפעלי מתכת בירושלים
דרוש
איש טכני
לתפקיד עוזר בכיר למנהל מפעל לחידוש מנועים
הכישורים הדרושים:
1. בעל השכלה טכנית
2. נסיון בשיפוץ מנועי רכב
3. ידיעת אנגלית טכנית הכרחית
רצוי בעל הסמכה של מנהל ונסיון בשיווק
נא לפנות למיכה, טלפון: 02-719642/3

סונת —
גלידות פרסומת
דרושים
אנשי מכירות
עם נסיון בתחום הפרסום
טלפון: 204858,
03-204415
03-202305

חברה ישראלית למנועים וטריילרים בע"מ
לסוכנות CASE/IH
דרוש
מנהל מלאי חלפים לטרקטורים וקטפות כותנה
תאור התפקיד:
* ריכוז דרישות חלפים
* קביעת רמות מלאי
* טיפול בהזמנות
דרישות התפקיד:
* נסיון קודם וידיעה טובה של אנגלית — הכרחיים.
לקביעת ראיון נא לפנות לטל. 03-622671 לעליזה.

לסוכנות ביטוח גדולה בת"א
דרוש
חתמ/ת
כישורים:
● ידע רחב בענפי הביטוח האלמנטרי.
● נסיון קודם של 3 שנים לפחות.
● לבעלי נסיון בעסקים/מפעלים עדיפות.
עבודה באווירה משפחתית מיוחדת במינה.
תנאים מצויינים למועמד/ת המתאים/ה.
נא לפנות בכתב בצירוף תולדות חיים, לת"ד 30453, ת"א 61303, ולציין „חתם"
— סודיות מובטחת —

לחברה מסחרית גדולה
בתל-אביב
דרוש
מומחה להשקייה בארץ דוברת ספרדית
הכישורים הדרושים:
1. ידיעת השפה הספרדית הכרחית.
2. בוגר קורס לטכנאי מים.
3. נסיון בעבודה מעשית.
4. ידע בתכנון.
* * *
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 6609 תל-אביב.
(עבור מומחה להשקייה)

לחברה מסחרית
הפועלת בתחום חומרי ניקוי וקוסמטיקה
דרושים:
1. מנהל מכירות ארצי
2. סוכני מכירות
3. פקיד/ת מכירות
4. פקיד/ת יבוא
5. מזכירה
עם נסיון בהפעלת טלקס.
למועמדים המתאימים תנאים טובים.
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 6237, תל-אביב 61061.
— סודיות מובטחות —

דרושה
פקידה
● ידיעת השפות גרמנית, עברית ואנגלית (כולל הדפסה)
● ליום עבודה מלא.
להתקשר כלה, טלפון: 03-260261 או 03-256361.

לקיבוץ ליד ירושלים
דרושה
אחות מוסמכת
רווקה
02-347411 מ-8.00—15.00
02-347232 מ-17.00—21.00

פרום מערכות תמיכה לניהול
מידע — בקרה תכנון ביצוע
תגור 37 רמת-אביב ת.ד. 39446 ת"א 61393
מחפשים עבור אחד מלקוחותינו
חברה גדולה בענף המזון
מנהל שיווק ארצי
בעל ניסיון בשיווק ורקע במכירות (עדיף במוצרי צריכה)
ניסיון בניהול צוות גדול הכרחי
עבודה קשה ומעניינת — תנאים טובים.
סודיות מובטחות.
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לפרום ת.ד. 39446 ת"א 61393.

למפעל העוסק
בפיתוח מוצרים
תעופתיים מתוחכמים
דרוש/ה
משרה מס' 7700:
מהנדס בכיר
למחלקת בקרה וסימולציה
נדרש ידע ונסיון בשיטות מתקדמות בבקרה.
יתרון למהנדס אוירונאוטי.
רצוי נסיון בניהול צוות עובדים.
משרה מס' 6300:
מהנדס מכונות
לנהל מחלקת אבטחת איכות
נדרש נסיון של 5 שנים לפחות בתחומים הבאים:
עיבוד שבבי, אבטחת איכות. רצוי ידע באלקטרוניקה.
שליטה בעברית ואנגלית הכרחית.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב בפירוט קורות-חיים ונסיון קודם, לת.ד. 32365 תל-אביב. מיקוד: 61031
נא לציין מספר תעודת זהות ומספר המשרה המבוקשת.

ללשכת שרות לעיבוד נתונים ותיקה ומבוססת דרוש:
איש מכירות
כישורים:
* נכונות לעבודה קשה * ידע בתמח"ש * ידע בעיבוד נתונים ממוחשב * הכרות השוק הישראלי * רכב (חובה).
תנאים טובים יוצעו למועמד המתאים.
נא לפנות בכתב לאלגל מחשבים בע"מ, רחוב האומנים 7 ת"א (עבור „מכירות לשכת שרות")

למשרד רואי חשבון בת"א
דרושה
מזכירה
נסיון של שנתיים בניהול משרד — הכרחי.
טלפון: 03-659418

לחברה עתירת ידע
דרוש/ה
ביוכימאי/ת
עם נסיון בניקוי חלבונים ובאימינולוגיה רצוי נסיון תעשייתי.
מקום העבודה — קרית וייצמן, רחובות.
נא להתקשר, טלפון 08-475465

אי.די.אל. בע"מ I.D.L.
תעשיה עתירת מדע בירושלים
בתחום דיאגנוסטיקה רפואית
דרוש
טכנאי/ת
* בוגר/ת מכללה/תואר ראשון.
* עם נסיון בשיטות אימונוכימיות והפרדת חלבונים.
משרה מלאה.
5 ימי עבודה בשבוע.
טל': 02-818841 לאמי
משרה מס' 474

לרשת חנויות פולגת
דרושה
מזכירה
הדפסה בעברית ובאנגלית.
ידע בהנהלת חשבונות
נא לפנות בכתב עם פרטים מלאים לת.ד. 50360 ת"א 68012

יואר מחשבים ותוכנה
לסניפינו בת"א וחיפה
דרושים:
1. **מנהל מכירות**
2. **אנשי מכירות מעולים**
* בעלי נסיון רב בתחום המיקרו מחשבים (רצוי IBM)
טל': 03-728326, 729285
04-720684, 740891
מקצוענות במיחשוב

למרפאות שיניים גדולות
דרושות
מנהלות מרפאות
באזור השרון ובאזור הקריות בחיפה.
הכישורים:
* נסיון של ניהול מרפאה 3 שנים לפחות
* יכולת ליצירת קשרים עם לקוחות
* השכלה תיכונית מלאה — רצוי בוגרת קורס של מזכירות רפואיות בכירות
* נסיון בניהול צוות עובדים
* ידיעת אנגלית ועברית והדפסה
* גיל 30—40
טלפונים 03-264241-2-3, 03-268667, 03-255188

כפר הנוער קדמה
קהילה חינוכית המטפלת בנערים ונערות מנותקים
אנו מזמינים אותך להצטרף
כמדריך/מדריכה טיפולי/ת חינוכי/ת
עבודה מעניינת, קשה ובעלת אתגר. מגורים במקום.
נא להתקשר: לאבי קורן
055-82009 055-82126

למפעל ייצור טקסטיל באזור פ"ת
דרוש
מנהל חשבונות עצמאי
בעל ידע ונסיון מוכח במערכות ממוחשבות
בדבר פרטים נא לפנות טלפון
661284, 661292

בית חולים רמת מרפא רמת-גן
דרושה
אחות אחראית לחדר ניתוח
עם נסיון
תנאים טובים!!!
טל. [illegible]

לחברת חמי טבריה בע"מ
דרושים
1) **מנהל חשבונות ראשי**
* מוסמך או בוגר חשבונאות
* נסיון מעשי ויכולת ארגונית
2) **חשב שכר**
* נסיון 3 שנים בהכנת שכר במחשב
* סוג 2 או 3 בהנהלת חשבונות
נא לפנות בכתב לחברת חמי טבריה מיקוד 14100 — טבריה למנהל כח אדם
סודיות מובטחת

דרושים
בננצ'יקים
לפרוייקט חקלאי בחו"ל בעלי נסיון בגידול וניהול מטעי בננות.
המעוניינים יפנו בתוספת קורות חיים לת.ד. 44641 חיפה מיקוד 31446
— סודיות מובטחת —

דרושה
כתבנית מעולה
נסיון בעבודה עם מעבד תמלילים עברית/אנגלית
— עדיפות לבעלות ידע טוב באנגלית
— שעות עבודה: 08.00—16.00
— מקום העבודה: רמת-גן
— תנאים טובים למתאימה.
טל': 733228

למפעל באזור רחובות
העוסק באלקטרוניקה/תוכנה
דרוש/ה
אחראי/ת רכש
הכישורים הדרושים:
* נסיון מוכח בתחום הרכש במפעל אלקטרוניקה.
* ידע טכני רלוונטי, רצויה הכשרה בתחום הרכש.
* הבנה בתהליכי יבוא — יתרון.
* ידיעת אנגלית.
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 11333 ת"א, מ. 61112 עבור מס' 400.
— סודיות מובטחת —

עיריית אור-יהודה
דרושים
גננים מוסמכים
* בעלי יכולת להפעלת צוות עובדים
* בוגרי בתי-ספר [illegible]
* עד גיל 35
נא לקבוע מועד לראיון [illegible] טל. 348408
יש להצטייד בתעודות והמלצות [illegible] בקצור בכתב יד.
יצחק בוכובזה
ראש העיריה

לחושבי אופקים!
דרוש
מחסנאי (מפ"ם)
משרה מס' 26/75
לעבודה במפעל אלישרא באופקים
* בעל רקע ונסיון בניהול מחסן אלקטרוניקה של 3 שנים לפחות.
* נסיון צבאי במחסן אלקטרוני.
* ידע באנגלית — הכרחי.
נא לפנות בכתב יד, בצרוף קורות חיים ונסיון קודם או טלפונית לאלישרא, מערכות אלקטרוניות בע"מ, כדאדם המשרה, הירשון 43 בני-ברק מ. 51201 טלפונים: 03-7545251, 03-7545254
המשרה מיועדת לנשים ולגברים כאחד.

בזק החברה הישראלית לתקשורת בע"מ

דרושים באילת
טלפנים

לצורך מתן שיחות בינלאומיות

הכשורים הדרושים: 12 שנות לימוד

ידיעת השפות אנגלית או צרפתית חובה

ידע בחשבון

העבודה במשמרות.

המעוניינים יפנו אל טל: 059-75743, 059-74189

מכון התקנים הישראלי

מכרז לתפקיד

ראש ענף ראשי

למוצרי בית

במעבדה לחשמל

הכישורים הדרושים:

מהנדס חשמל בעל וותק מקצועי של 10 שנים לפחות

נסיון בניהול צוות עובדים

כושר ניהול מו"מ

ידיעת השפה העברית והאנגלית

מתח דרגות 9 – 10 – 11 בדירוג המהנדסים

בדבר פרטים נא לפנות למכון התקנים הישראלי, רח' האוניברסיטה 42 רמת-אביב.

סמל המחוגה סמל האיכות

רשת שרות התעסוקה בישראל

לעבודה בטחונית
בנמל התעופה בן-גוריון

דרושים:

* מסיימי שירות צבאי
* 12 שנות לימוד
* דוברי אנגלית ברמה טובה.
* מצב בריאותי תקין.
* הופעה נאה.
* גיל עד – 26
* מגורים באיזור גוש דן – חובה לתקופת החווה.
* תקופת התקשרות לשנה

העבודה מוצעת לבחורים ובחורות העונים לתנאי הקבלה לעיל.

09:00-12:00

מנהל/ת למרכז אוטומציה

דרוש/ה

בקריה-שאווה

יוניתורס unitours ISRAEL LTD. ישראל בע"מ

דרושים/ות:

* **מפעיל/ת תיירות**

TOUR OPERATOR

למחלקת FIT, תיירות נכנסת. ידע באנגלית הכרחי, שפות נוספות יתרון.

* **מפעיל/ת טלקס**

בעל/ת נסיון, למשרה מלאה.

לקביעת ראיון נא להתקשר 03-246261

לחברה יצרנית שיווקית

דרוש

איש מכירות לוועדים

בעל נסיון ורכב

להתקשר 03-712868

סופר גיל ספורט ונופש

לקאונטרי קלאב החדש בהרצליה

דרושים

מצילים מוסמכים

חובשים ואנשי אחזקה

מתאימים בלבד יפנו לטל. 052-547733

למפעל העשייה גדול באזור רעננה

דרוש מנהל

חשבונות

סוג 3

נסיון בעבודה ומגורים באיזור יתרון

לפנות בכתב ת.ד. 2368 עוגדרשמשון 60986

לחברה בהנדסה אוירית

דרושים:

* מהנדס
* טכנאי/ שרטט

לעבודות עיצוב והכבישים עם נסיון של שנתיים לפחות

טל. 03-233097

תנאים טובים

ל-**מונטג'ר** מעולה

במפעל גרפיקה ודפוס

260828, 256037

SANYO

דרוש

מחסנאי

עם רשיון ג' ונסיון

יכולת לעבוד בתנאי לחץ נא לפנות על:

03-221340, 03-233336

דרוש

דפס אופסט

מקצועי

תנאים טובים למתאים

384441

03-383929

לדפוס אוזש שמואל אזור התעשיה חולון

* **עובדים כלליים**
* **מדפיסי משי**

טל. 03-806433

סיגל טורס מחלקת כנסים

דרוש/ה

עובד/ת

עם נסיון

בניהול אירגון ימי עיון

מנהל מכירות

בענף ביטוח חיים

חברתנו מפתחת ומרחיבה את מערך המכירות שלה בכל רחבי הארץ, תוך יישום שיטות שיווק חדשניות

אם אתה בעל נסיון מוכח במכירה ובניהול אנשי מכירות בביטוח חיים.

יש לנו מה להציע לך!

כישורים נדרשים:

- כושר מנהיגות.
- יכולת לתפקד בתנאי לחץ.
- משמעת עצמית ורצון להתקדם.

לקביעת ראיון עם מנהל רכישות נא לפנות מיום א' לכרמלה בטלפון 03-296116-7

מנורה חברה לביטוח בע"מ

סופט דיזיין

תיכנון מעגלים מרכזיים בע"מ

מחפשים
מזכירה מעולה

העיסוק: ניהול משרד, תוך כדי קשר שוטף עם לקוחות.

כישורים נדרשים: אנגלית מלאה, הדפסה בעברית ובאנגלית, ידע בסי יסבניהול חשבונות.

תנאים: 5 ימי עבודה בשבוע, נכונות לעבוד שעות נוספות לפי הצורך.

כתובת: בית מרכזים, אזור תעשיה הרצליה פיתוח, רח' משכית 5.

טל: 052-551454, 557192, 557247

סיעות

לרופאי שיניים

להשתלמות חוגים (אפשר בשעות הפנאי)

למושב גבעת-חן

דרוש

מרכז משק/ מזכיר פנים

טכנאי אלקטרוניקה

דרוש טכנאי אלקטרוניקה לתחזוקה של ציוד מדעי. נסיון מוכח של 4–5 שנים בנושאים אנלוגים, דיגטלים, ומיקרופרוססורים. בסיסי בהפעלת מחשבי P.C. ידיעת אנגלית ורישיון נהיגה.

העבודה פרוסה בנסיעות. 5 ימי עבודה בשבוע.

נא לפנות בצרוף קורות חיים, בכתב בלבד, אל ת.ד. 417 הרצליה ב' 46103 עבור עמי – אושי.

סודיות מובטחת

DANIEL דניאל

* **מנהלי מסעדות**
* **סו־שף**
* **מלצרים מנוסים**
* **עבח למטבח מורחי**
* **טכנאי מיזוג אויר וקירור**
* **שרברב**

לבית אבות עם מחלקה סיעודית

דרושים/ות

אחים/יות

מעשיים

המעוניינים יפנו:

לטלפון:

03-294822

לקביעת ראיון.

לחסם תעשיות בע"מ

דרושה

מזכירה

למנהל מפעל

עם נסיון

לפנות לקיטי

החל מיום א' טל.

03-803217, 803170

ג'י.גוה

למשרד חוץ

מזכירה/ אשת מכירות

למשרה מלאה במלאו

אור רמת אביב

03-418490, 429960

לחברת ספקי כח איכותיים בע"מ

דרושים

1. **הנדסאי/טכנאי ייצור**
2. **טכנאים**
3. **מלחימות/מחווטות**

לטלפון: 03-491210/1

לחברת ביטוח בתל-אביב

דרושים/ות

* **מנהלי חשבונות**
* **כתבנית עברית**

+ מעבד תמלילים

דרוש נסיון רב.

מעוניינים מתאימים יפנו בכתב לת.ד. 38294/10 תל-אביב

מיקוד 61362

RS

דרושים

למחלקה המשרדית בתל-אביב דרושים:

* **איש מכירות**

חייב להיות בעל רקע טכני

נסיון בשיווק ומכירות.

* **מנהלי חשבונות לעבודה עצמאית**

נסיון בהכנת משכורות באמצעות מחשב

רצוי ידיעת השפות אנגלית ומורסיאזית.

* **מעבדות תמלילים עברית או עברית אנגלית**

WORD MILL, WORD STAR, LANIR, LEX, WANG, DATA POINT

* **כתבניות טלקס אנגלית**
* **כתבניות עברית**
* **מפעילת מכונת הנהח"ש אולבטי**

כל המועמדים חייבים להיות בעלי נסיון בתחום חנ"ל

תנאים טובים למתאימים.

לפנות לאר.אס. כיכר אתרים 134 תל-אביב, טל. 03-202460

LASER תעשיות לייזר

למחלקת האלקטרואופטיקה דרוש:

קניין אלקטרוניקה בכיר

למשרד עו"ד

דרושה

מזכירה

(253 עבור)

חיפה

לחברה הנדסית

דרושים

מסגרים

עירית ראשל"צ

לגימנסיה הריאלית ע"ש א. קורי (תיכון מקיף א')

דרושים

לשנת הלימודים תשמ"ז

מורים מנוסים

בעלי רשיון הוראה למקצועות

* מחשבים
* מתמטיקה
* פיסיקה

מפעיל/ה – מעבדה פרגונית

דרושים

למפעל נשר בבית שמש

ד ר ו ש י ם

מנהל חשבונות
+ הנדסאי
מכונות

בעלי נסיון של 3–5 שנים בתעשיה

המרכז לטכנולוגיה חינוכית

דרושים/דרושות

כותבים/ות לעבודה מיידית

לפרוייקט תרגול אנגלית טכנית בסיוע מחשב.

נא להתקשר לטלפון 03-423222 שלוחה 67.

עדיפות תינתן לבעלי נסיון בהוראת אנגלית טכנית, ובעלי נסיון בכתיבת חומר באנגלית

RAD data communications ltd.

דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות

לעבודה במחלקה הנה"ח

הכישורים הדרושים:

* בעל/ת סוג 3 בהנה"ח
* 36 לפחות 3 שנים נסיון בהנה"ח
* ידע באנגלית
* השכלה תיכונית מלאה.

תחילת העבודה מיידית – משרה מלאה.

מועמדים מתאימים בלבד מתבקשים לכתוב אלינו ולפרט קורות חיים ונסיון מקצועי לפי הכתובת: רח' המושה 8 תל-אביב 69710

כל הפונים ייענו – סודיות מובטחת

Ferrari Ferrari Ferrari

דרושים/ות

* **פקידה**

עם ידע באנגלית + נסיון בעבודה במחשב

* **גזרנים**

עם נסיון קודם לטלפן מיום א'

03-210918

למכבו כימיקלים ייצור 1986 בע"מ אשדוד

דרושים:

סוכנים

לחקר ימים ואגמים לישראל בע"מ

דרוש/ה

כימאי/ת

בעל תואר ראשון/שני

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל

מודיע על המשרה הפנויה הבאה:

בבית הספר להנדסאים וטכנאים מיסודו של בסמ"ת

מנהל בית הספר

הכישורים הדרושים:

קל-דלת

דרושים*

מקדמי מכירות מעולים

* הכנסה גבוהה * אפשרות קידום
* לתפקידי ניהול * עדיפות לבעלי-רכב

069-35871, 04-724462, 03-914556, 03-244093, 03-244093

אקטיביטי

משאבי אנוש / מאגרי מידע

לאחד מלקוחותינו – לצוות פיתוח פרוייקט חדשני

דרוש/ה

מהנדס אלקטרוניקה

לפיתוח ספקי כח מתקדמים

כישורים נדרשים:

* נסיון בטכניקות מתג ומעגלים אנלוגיים.
* נסיון במערכות הספק ו/או מעגלים דיגיטליים — יתרון.
* תתכן אפשרות לעבודה כעצמאי.
* אתגר רב ותנאים טובים למועמד המתאים.

מועמדים מתאימים יפנו טלפונית או בכתב ל־

אקטיביטי

הפתרון האנושי לטכנולוגיות מתקדמות

רח' בנימין 2, טל. 7617650, 03-7517963 ת.ד. 1710 רמת-גן

לקבוצת חברות רב-בריח הנמצאת בתנופת פיתוח בשוק הבינלאומי

דרוש/ה

יועץ משפטי ומזכיר החברה

כפוף ישירות למנכ"ל קבוצת החברות

כישורים:

* נסיון של 3 שנים לפחות בתחום
* שליטה באנגלית

מקום העבודה במשרדי החברות ביבנה.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 465 יבנה 70653

סודיות מובטחת.

רב-בריח מקום גדול לעבוד בו

האוניברסיטה הפתוחה

במרכז ללימודי מחשב של האוניברסיטה הפתוחה בירושלים

דרוש/דרושה

רכז/ת הדרכה

דחפון

24 שעות שרות מודעות טלפוני של דחף

לבעלי כרטיסי אשראי ויזה, ישראכרט, דיינרס

03-611001

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר דבר ראשון גם בבוקר

דירות

ת"א–ים

דירות למכירה

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

וילות ובתים

שרון

דירות למכירה 3–3½ חדרים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות מרוהטות

מבני תעשיה

מגרשים

הצעות עבודה

אולמות

דירות בדמי-מפתח

חנויות

עסקים

משרדים

דירות למכירה 2–2½ חדרים

ביקוש דירות

דירות בשכירות

חולון/בת ים

דירות למכירה 1–1½ חדרים

דרום

חן

קבלנים מציעים

TD TELDAN טלדן

מחברות המידע הגדולות בישראל

דרושים

לפרויקט ייצוא מידע

שרף/תקצירן

(שלוש משרות חלקיות אפשריות)

• שליטה מוחלטת באנגלית

• רקע בנושאי בטוחה – יתרון

מרכז כנסים/סמינרים

• נסיון בארגון כנסים/סמינרים

• הכרת התעשייה בישראל

• שליטה באנגלית/עברית

לפניות: טלדן – בת אדם ת.ד. 28096 ת"א

מיקוד 61280

אוטוביאנקי

אינוצנטי

אלפה רומאו

אמריקאיות

אוסטין

אאודי

אופל

עוזרי אחות

שליחים

מכונות

מוסכאים

מוכרים/ות

ספרים/ות

פועלים/ות

עובדי מתכת

נגרים

צבעים

טבחים

עובדי יהלומים

חשמלאים

מסגרים/הנדסאים

עוזרות משפחה

גננות/מטפלות

פקידים/ות

גזרה/תפירה

הפעלת חשבונות

● פרוטא אסקונה 1300 1983 5 דלתות ראשונה כחושה מדויין 03-871612 (#22462)

● אסקונה 1983, 1300, או לוקסוס אוטומטית מרטירים 03-806590 (#22455)

● אסקונה 1300 1983 55,000 אוטומטית +מזגן ארוקה 03-471039 (#22483)

● אסקונה 1600 1982 אוטומטית אפשרות החלפה 03-867326 03-5511135 (#22484)

● קדט 1984, אוטומטית ראשונה +תוספות 052-440023 מסלה 48,000 (#22533)

חוזרים לעתונות טובה

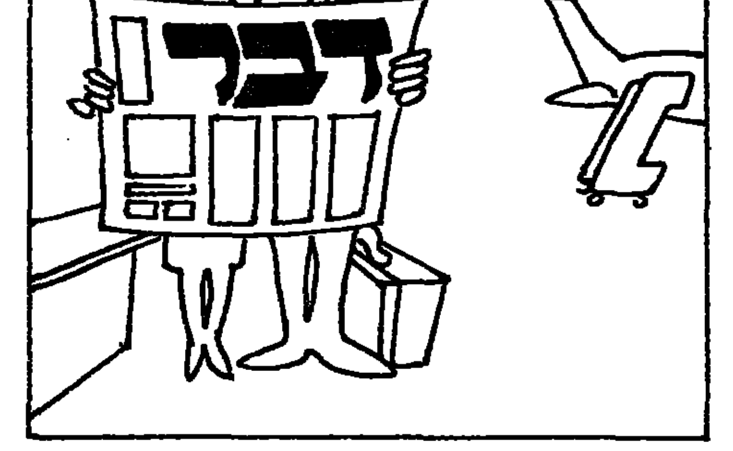

אופנועים וקטנועים 4820

רוצים לקנות 5010

רהיטים 5020

מקררים 5030

וידאו טייפ 5040

מערכות קול 5050

איתור רכב גנוב 4840

ביקוש רכב 4850

דן 4900

חלקי רכב משומשים 4980

מציעים למכירה 5000

סיאט 4620

מרצדס 4520

סובארו 4560

סיטרואן 4640

לנציה 4420

פיאט 4720

חיות בית

מלודיות

גרעינים

שירות

כלי נגינה

הלוואות

תקליטים

מכונות גלידה וברד

מלגזות ושמש

ריפוי הודיה

מחשבים

מקצועות

בית זוג

בן זוג

ידועים

דירות

וילות ובתים

דירות למכירה

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

חנויות

עסק המציאות

הרצאות

אמנות

מחשבים

עבודות

חוגים

דירות למכירה 3–3½ חדרים

מכוניות

מציעים למכירה

הצעות עבודה

משרדים

מגרשים

עסקים

חנויות

דירות בעבריה

דירות למכירה 2–2½ חדרים

וידאו טייפ

חיות בית

בתי כנסת

אמנות

קיט ונופש

שידוכים

חניה

דירות

באר–שבע

מנהל מכירות

בענף ביטוח חיים

חברתנו מפתחת ומרחיבה את מערך המכירות שלה בכל רחבי הארץ, תוך יישום שיטות שיווק חדשניות

אם אתה בעל נסיון מוכח במכירה ובניהול אנשי מכירות בביטוח חיים.

יש לנו מה להציע לך!

כישורים נדרשים:

– כושר מנהיגות.
– יכולת לתפקד בתנאי לחץ.
– משמעת עצמית ורצון להתקדם.

לקביעת ראיון עם מנהל רכישה נא לפנות מיום א' לכרמלה בטלפון 03-296116-7

מנורה
חברה לבטוח בע"מ

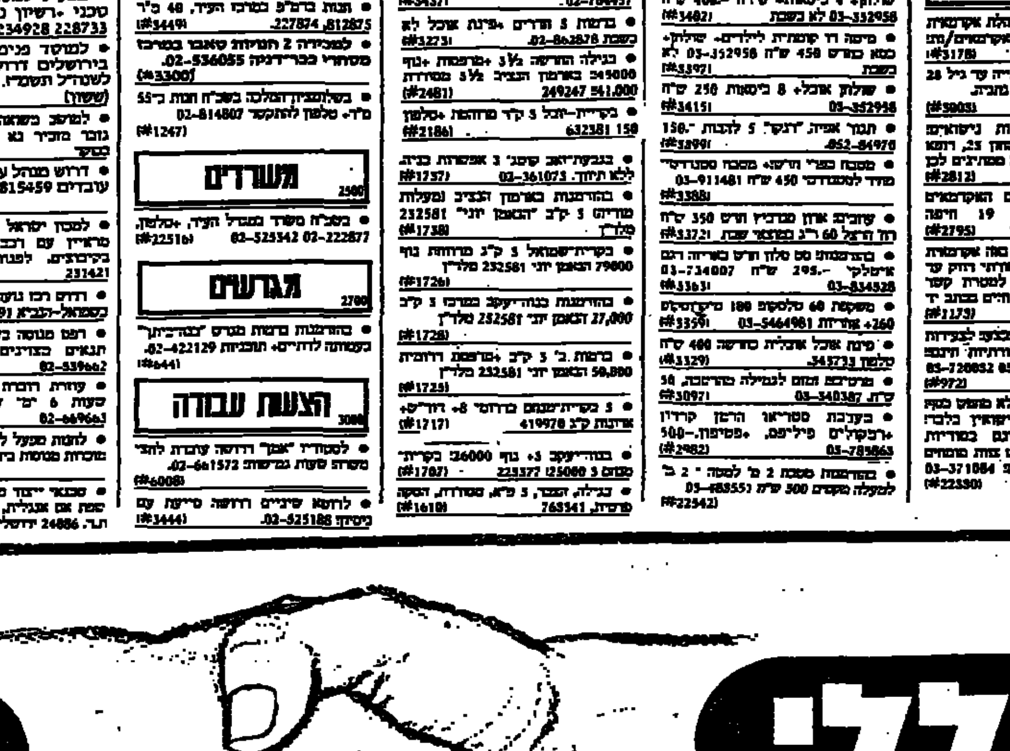

הלוח הכללי

הד כפול ומכופל

קיבוץ גזית
מחפש
גננת
לשנת הלימודים תשמ"ז
רווקה או נשואה ללא ילדים
רצוי ניסיון קודם בקיבוץ
לפנות 04-842236/7
לשמחה או ברשקה

הלוח הכללי

ד ר ו ש
איש מכירות
להפצת מכשור
סכני חוץ ובעל
כושר שכנוע.
רקע טכני חובה.
ורשיון נהיגה
נא לפנות בכתב יד
ת.ד. 28015 ת"א

דרוש/ה
פקיד/ה
מוכשר/ת
עם ידע בהנהח"ש
(לפחות סוג 2)
אפשרויות קידום +
ענין מקצועי
טלפון 03-299161
לפנות לחדסה

לחברה ותיקה
ובעלת מוניטין
דרוש
סוכן מכירות
לאזור חיפה והצפון.
1. תושב חיפה והסביבה
2. נמרץ, דינמי, שאפתן
ובעל יוזמה
3. בעל רכב
למתאים אפשרות
להכנסה גבוהה
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ומספר טלפון לת"ד 2845 בת-ים מיקוד 59129 עבור מכירות

דרושים
פקיד ראשי
מנהל סניף
דפנה
לשעבר בירושלים
מעוניין במשקיע שהוא
סוכן מכס לעבודה דומה.
פרנסה מובטחת. לפנות:
חן מנדים 03-802875

לאופנת "מיפ" תובל 13, רמת גן
דרושים:
1. גהצנים/גהצניות
2. תופרות מודלים מנוסות
3. תופרות לולאות וכפתורים
תנאים טובים
למתאימים/מתאימות.
לפנות במקום.

לחברה לעמילות מכס
דרוש
סוכן מכס או מסווג
בעל ניסיון.
לקביעת ראיון נא לפנות 03-201495 טל

תעוז TAOZ
חברה ארצית
לשרותי כח אדם
סניף אשדוד דרושים
פקיד רכש באלקטרוניקה ידיעת השפה האנגלית
* מנהל שיווק בעל נסיון בענף הבניה
* טכנאי כימייה/ייצור למחלקה
* עובדי ייצור בעלי נסיון בכימיקלים
* כימאי מתמחה בצבע
* מפעילי מכונות ל-3 משמרות
* לבורנטית תעשייתית מתחילה
* דיילות
למכירה בכל רחבי הארץ. משכורת בסיסית + אחוזים נא לפנות: בנין עיריית אשדוד רובע ד' קומה ראשונה חדר 103 טלפון 055-51248

דחפון
שרות מודעות טלפוני של דחף
לבעלי כרטיס אשראי
03-611001

ORS דרושים
לסניפינו ברחובות
דרושות
★ מזכירות
אנגלית ועברית וממושכת
לעבודה מיידית
תנאי שכר מעולים
או.אר.אס רחובות הרצל 187
(מול המשטרה) טל. 08-450630

למפעל עתיר ידע לפיתוח מערכות צבאיות
משובצות מחשב דרוש/ה
מהנדס תוכנה/
בוגר מדעי המחשב
לפיתוח זמן אמת.
– ללא ניסיון קודם
– סיים לימודיו בהצטיינות
– משרה מלאה – תחילת עבודה – מיידי
השתלבות בחברה צעירה ומתפתחת 5 ימי עבודה בשבוע חוזה אישי לפי כישורים
לקביעת ראיון נא לפנות לטלפון 052-542182/רותי

קלדניות
מסוף
אנו זקוקים דחוף לקלדניות טובות לעבודה במשמרות בקר או אחה"צ, לתקופה ממושכת.
תנאים מצויינים מובטחים כולל הטבות סוציאליות כחוק.
פני אלינו עוד היום. כדאי לך.
מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
תל-אביב: אידלסון 13, טל 03-298877
ירושלים: החבצלת 5, טל. 02-233436-9
חיפה: העצמאות 104, טל 04-530051
באר-שבע: רמבי"ם 31, טל 057-79523
רחובות: הרצל 190, טל 08-461717

pilat פילת
חברה גדולה ומובילה בתחומה
העוסקת בייצור ובשיווק בענף המזון
מחפשת
מנהל תפ"י
שיעסוק בתכנון ייצור, תיאום בינמחלקתי, פיקוח, שיפור תהליכים וכד'.
מועמד מתאים יהיה מהנדס תעשייה וניהול, רצוי עם נסיון של שנתיים-שלוש בתפ"י בתעשיה, צעיר אינטליגנטי דינמי, עם יחסי אנוש טובים, בעל כושר תכנון ואילתור.
מקום העבודה באיזור המרכז.
נא לפנות בכתב־יד בפירוט מקסימלי של השכלה ונסיון בעבודה, לפילת בע"מ, דרך פ"ת 53, תל־אביב 67138.
נא לציין על המעטפה "מנהל תפ"י" מס. משרה 1640.
המודעה מיועדת לנשים וגברים כאחד.
סודיות תשמר בקפידה.

למפעל עיבוד שבבי בהרצליה
דרושים
1. מנהל עבודה
בעל ניסיון בתיפעול מכונות קונבציונליות כולל סי.אן.סי.
2. כרסמים מנוסים
בוגרי בתיה"ס מיקצועיים
תנאים טובים למתאימים
052-553877

SONY
דרושים
1. מנהל שווק
למוצרי אלקטרוניקה בידורית לשימוש ביתי
(לפנות ליצמוליק)
2. עוזר למנהל
לציוד תקשורת מקצועית
(לפנות לאיציק)
3. טכנאי למעבדת
מכשירי אלקטרוניקה ביתיים (לפנות לקלמן)
עדיפות לבעלי נסיון, סודיות מובטחת
נא לפנות טלפונית לקביעת ראיון טל' 652431

למפעלנו ביר צבי
דרושים
מהנדס
תעשיה וניהול
להקמה וניהול מחלקת הנדסת תעשייה במפעל
הנדסאי/טכנאי
תעשיה וניהול
תיאור התפקיד: מדידת עבודה, תכנון מערכי מפעל, תכנון ופיקוח על הייצור
***
• נסיון נדרש ומשרות, שלוש שנים ויותר
• תנאים הולמים למתאימים
נא לפנות בכתב יד למנהל הייצור בפירוט קורות חיים ונסיון תעשייתי קודם, לעמינח ת.ד. 215 רמלה 72101
עמינח

רשת עמל
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
שדרות
בית הספר העל־יסודי
שש־שנתי המקיף ע"ש
גוטפירש בשיתוף רשת "עמל"
ת.ד. 36 שדרות – 80100 טלפון: 051-97081
לשנה"ל תשמ"ז דרושים/ות
מורים/ות
במקצועות:
* אנגלית – משרה מלאה
* מתמטיקה – משרה מלאה
* אלקטרוניקה – חצי משרה
* מורה־יועצת – משרה מלאה
* מחשבים – משרה חלקית
מועמדים בעלי הכשרה ונסיון מתבקשים לפנות להנהלת ביה"ס או לטלפן בשעות הערב 03-955292
"עמל" רשת מכללות לטכנאים והנדסאים, בתי־ספר תיכוניים טכנולוגיים ומקיפים, בתי ספר לתיכוים ובתי־ספר תעשייתיים, נתיבים טכנולוגיים בהתיישבות ומרכזי הכשרה למבוגרים.

pilat פילת
פסיכולוגיה יישומית
חברה בענף הרכב העוסקת בייצור, הרכבה ומתן שרות ללקוחות ומתארגנת לקראת התרחבות משמעותית
מחפשת
מנהל מפעל
שישא באחריות כוללת לניהול המפעל, לתיכנון העבודה ולניהולה וכן לתכנון והכוונת ההרחבה של המפעל.
מועמד מתאים יהיה מהנדס תעשיה וניהול או מהנדס מכונות, בעל נסיון של 5 שנים לפחות בניהול מפעל, המסוגל להנהיג את הצוות באורח יעיל וברוח טובה.
מקום העבודה - מרכז הארץ.
נא לפנות בכתב יד בפירוט מקסימלי של השכלה ונסיון בעבודה לפילת בע"מ,
דרך פתח־תקוה 53 תל־אביב, 67138.
נא לציין על המעטפה "מנהל מפעל", מס' משרה 1320.
סודיות תישמר בקפידה.

חברה תעשיתית ליצוא מערכות הפקת חשמל מאנרגיה סולרית
דרושים
מהנדס מכונות
כישורים נדרשים:
• נסיון של מעל חמש שנים בתיכון מכונות.
• נסיון מוכח במערכות שינוע מתוחכמות ובמערכות ואקום גבוה.
• ידע קודם בבקרה (אלקטרוניקה, פניאומטיקה) — יהווה יתרון.
• שליטה באנגלית טכנית — יהווה יתרון.
מהנדס בקרה
כישורים נדרשים:
• מהנדס חשמל / אלקטרוניקה במגמת בקרה, בעל נסיון של מעל 5 שנים.
• נסיון מוכח בבקרה של מכונות מורכבות, בקרים מתוכנתים, פניאומטיקה, שינוע, חימום ומערכות הספק גבוהות.
משרות אלה מיועדות לנשים ולגברים כאחד.
המעוניינים במשרות אלה יפנו טלפונית לד"ר צבי אלגת (טל. 02-801429)
או לחליפין יפנו בכתב —
למחלקת כח אדם
חברת לוז תעשיות
ת.ד. 7929
ירושלים 91079
LUZ INDUSTRIES ISRAEL

הסתדרות מדיצינית
הדסה
דרושים
ראש יחידת הסיעוד
במחלקת לרפואה חברתית של ה.מ. הדסה וביה"ס לבריאות הציבור
התפקיד כולל: השתתפות בתכנון ובבצוע של תכניות קהילתיות ותכניות מחקר אחרות וכן השתתפות בהוראה בתכנית "מוסמך בבקיאות הצבור". הנסיון הוראה ומחקר.
הכישורים הדרושים: אחות מוסמכת בעלת תואר שני בבריאות הציבור (M.P.H.) רצוי לתואר שלישי.
בעלת נסיון בסיעוד בבריאות הצבור, הנסיון הוראה ומחקר.
רוקח/ת
לעבודה מגוונת ומעניינת בשרותי הרוקחות.
משרות מלאות או חלקיות.
מועמדים יפנו בצרוף קורות חיים ומספר טלפון להתקשרות לאגף כח אדם, ת.ד. 12000, ירושלים 91120.

חברה העוסקת בייצור ויצוא יהלומים
בבורסת היהלומים ברמת־גן מחפשת:
מנהלת חשבונות
סוג 2 או 3 עם נסיון והמלצות
שעות העבודה: א'-ה' – 09:00-17:00
ו' 09:00-13:00
מועמדות מתאימות מוזמנות לכתוב אלינו ולפרט קורות חיים בכתב יד. לת.ד. 3880 רמת גן 52130

אס.אי.אס. בע"מ
מערכות ממוחשבות לתעשיה
לחברת HI-TECH צעירה ודינמית העוסקת ביצוא דרושים:
מהנדס מערכות
לצורך הקמה ואחזקה של מערכות מחשבים ותקשורת בין מחשבים בארה"ב
הכישורים הדרושים:
★ מהנדס אלקטרוניקה.
★ נסיון במערכות הפעלה ותקשורת.
★ רצוי נסיון במחשב IBM S/1
★ רצוי נסיון מעשי טכני באלקטרוניקה
התפקיד מחייב שהיה ממושכת בארה"ב ושליטה באנגלית.
מנהל ייצור
לצורך נהול מערך ייצור אלקטרוניקה תוך קביעת נוהלים ותיקי ייצור
הכישורים הדרושים:
★ מהנדס אלקטרוניקה/ייצור
★ נסיון בייצור אלקטרוניקה
המועמדים מתבקשים לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 5383 ר"ג 52453: כמו-כן מועמדים לתפקיד "מהנדס מערכות" מתבקשים להתקשר לטל. 03-733162/4 לקביעת ראיון

ר.י.ס.ס. בע"מ R.I.S.S. LTD.
מערכות זמן אמת נבונות INTELLIGENT REAL TIME SYSTEMS
לחברה יזמית וצעירה בעלת גיבוי כספי מוצק המפתחת מוצר חדשני בשיטות של בינה מלאכותית.
דרושים:
1. תכניתן/ית בדיקות ATE programmer
נסיון בכתיבת תוכניות בדיקה למחשבי HP200, רצוי נסיון בכתיבת תוכניות בדיקה למחשבי FLUKE, היכרות רחבה עם מכשירי מדידה ומחוללי אותות, יועדפו בעלי תואר אקדמאי עם יכולת לימוד של שפות כמו LISP או PROLOG.
2. מזכירה Secretary
חרוצה, בעלת יוזמה ועצמאות, בעלת יכולת טובה ליצירת קשרים עם אנשים, כושר בטוי מעולה בכתב ובע"פ באנגלית ובעברית, יכולת לנהל את חשבונות החברה ואת הקשרים עם ספקים וקבלני משנה, תועדף בעלת תואר אקדמאי בגיל 35-45 בעלת אפשרות ליום עבודה ארוך.
היה שותף לעיצובה של חברה חדשה שתאפשר לך להנות מפרי הצלחתה.
מועמדים מתאימים אנא שילחו (בכתב) תולדות חיים, שכר, נסיון קודמים וטלפון בו ניתן להשיגכם לת.ד. 287 נס-ציונה מיקוד 70400.
סודיות מובטחת!

רשות שרות התעסוקה בישראל
לעבודה בטחונית
בנמל התעופה א י ל ת
דרושים
יוצאי יחידות קרביות
בתנונים הבאים:-
* לוחמים בוגרי קורס פיקודי יוצאי יחידות שדה לאחר שרות מלא;
* 12 שנות לימוד;
* פרופיל 82 ומעלה (למרכיבי משקפיים – חובה עדשות מגע רכות;
* תחילת העבודה מותנית במעבר קורס בשכר.
תנאי שכר טובים למתאימים;
ועדות קבלה לקורס תתקיימנה בנמל התעופה בן־גוריון, בבניין משרד הבריאות סמוך לאולם המכס.
על הפונים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור מצה"ל, פנקס שבוי, שלוש תמונות ובגדי ספורט.
במועדים הבאים:
בימים ראשון ושני 13.7.86 ו־14.7.86 בין השעות 9.00 – 13.00.
* מועמדים אשר ימצאו מתאימים בועדת הקבלה, יידרשו לעמוד במבחן התאמה לכושר גופני אשר יערך לאחר ועדת הקבלה.

למפעל בבני ברק
ד ר ו ש ה
מרכזנית
דרישות המשרה:
1) 11 שנות לימוד
2) נסיון בהפעלת מרכזיית תדקס - יתרון.
שעות העבודה בימים א'-ה' 7.30-15.00
יום ו' 13.00.
לפנות לחמדה או זהבה, 03-742873
בין 8.30-14.00.

NCT
לחברה העוסקת בפיתוח מרכזי עיבוד ממוחשבים
דרוש
מהנדס בקרה
עדיפות לנסיון בתחום המכונות CNC
03-763567, 03-772032
לבקש את אורנה

מדריך העסקים המרכזי
באם הינך מעוניין/ת לאתגר
אל תהסס את מקומך
אנו מציעים בחברתנו הכנסה גבוהה למאמץ.
משכורת בסיסית + החזר הוצאות רכב.
אוירה נעימה בחברה צעירה.
אפשרות קידום
דרושים/ות לנו בתל-אביב-ירושלים-חיפה
נציגי/ות מכירות
בעלי רכב פרטי * כושר. שכנוע * השכלה תיכונית * יוזמה והריצות
המעוניינים יפנו רחל מיום א'
ת"א-ירושלים: 03-7514785/5, 7512418
חיפה: 04-382384

גלגלי זהב GOLDEN WHEELS
אנו מציעים לך אתגר מקצועי בענף הפירסום עם שכר הוגן מאוד, יציבות ואפשרות קידום:
דרושים
יועצים ונציגי מכירות בענף הפירסום
מספר מצומצם של משרות בת"א, ירושלים וחיפה
תאור המשרה:
קשר שוטף עם מפרסמים למתן ייעוץ ומכירת מערכות פירסום.
כישורים נדרשים:
★ הופעה נאותה וכושר ביטוי ענייני ובהיר
★ השכלה תיכונית לפחות (רצוי עם השכלה בשיווק)
★ יכולת שכנוע וניהול משא ומתן
★ יוזמה, עצמאות, ויכולת זיהוי יעדים
★ אוריינטציה כלכלית-מסחרית ברמה גבוהה
★ ניידות - התפקיד כרוך בנסיעות
על המועמדים להיות בעלי רכב פרטי
צוות המכירה עובד על פי יעדים מוגדרים
מועמדים מתאימים יקבלו הדרכה מקצועית מקיפה
בעלי הכישורים המתאימים המעוניינים להשתלב בחברתנו יפנו בכתב־יד ובפירוט קורות חיים לת.ד. 13012, ירושלים, מיקוד 91130
מקבוצת MAXI MEDIA מקסי מדיה
גלגלי זהב, תלרוף, טרמינל
תשלובת פרסום החוצות הגדולה בישראל

דרוש תקציבאי מנוסה
בעל 5 שנות נסיון לפחות
(עם הוכחות)
TAKTZIVAI
לפרסום אדמון
לקביעת פגישה אישית
טלפון 221177
ובקש את טל

כוחות אינטואיטיביים מוזרים / שמשון ארד

במחיצתו של צ'רצ'יל

באחד מסופי השבוע של מאי 1952 התארח במעונו הכפרי של צ'רצ'יל הגנרל מונטגומרי. אחרי שהגנרל, שלא ידע לנצור את לשונו, אמר ש„כל הפוליטיקאים הם אנשים לא־ישרים", ביקשה ממנו גברת צ'רצ'יל לקום ולעזוב. מונטגומרי התנצל ונשאר. ג'ון קולביל. 700 עמודי יומן

וינסטון צ'רצ'יל. „היטלר שגה יותר מדי פעמים"

כשהתפרסמו לפני כעשרים שנה, יומניו של לורד מוראן, רופאו האישי של צ'רצ'יל, נשמעו, בעיקר באנגליה, בסלונים ובעתונות, הסתייגויות מתחסדות מ„חטאו" של לורד מוראן לאתיקה הרפואית. אני השבתי אז לתומי שמחויבותם היחידה של אלה שזכו לעבוד במחיצתו של צ'רצ'יל היא לאיש ולהיסטוריה. השאר הוא משני.

משראו אור, בשנה שעברה, יומניו של ג'ון קולביל, מזכירו של צ'רצ'יל (בתרגום עברית יקרא אולי ספרו בשם „שולי הכוח" או „גדילי השלטון"), לא נשמעו אנחות מתחסדות על הפרת נורמות כלשהן. הכרך בן 700 העמודים מכיל קטעי יומנים של קולביל החל בספטמבר 1939, כשצ'מברלין כיהן עדיין כראש ממשלה, וכלה בהתפטרותו של צ'רצ'יל ב־1955. צ'רצ'יל הגדול מצא בקולביל את בוזוול שלו. במקרה זה, מרוב עצים נראה היער אדיר ומופלא עוד יותר.

ג'ון קולביל נולד ב־1915, למשפחה נודעת. את חינוכו קיבל בהארו ושם למד גם צ'רצ'יל בנעוריו, ואחר־כך בקיימברידג'. בהיותו בן 22, כלומר ב־1937, עבר בהצטיינות את בחינות הכניסה לשירות החוץ וסובך באגף המזרחי של משרד החוץ. ובין שאר תפקידיו היה עליו לטפל גם בענייני ארץ־ישראל: המאורעות המתמשכים, תכנית החלוקה, המופתי והציונים.

משפרצה מלחמת־העולם גמלה בלבו ההחלטה לכתוב יומן. הקטע הראשון הוא מיום א', 10 בספטמבר 1939. הוא כתב כמעט כל יום. ביומן משתקפים האירועים וההרהורים של היום, מה למד מהמברקים ומהדיונים במשרד החוץ, עם מי סעד, מה דיברו בעת הארוחה, בין אם היה לדברים ערך בשעתם בלבד ובין אם ערכם הסתמר לדורות. היתה לו יכולת נדירה לסמוך על הפרדה גמורה בין סיפורי האימים של המלחמה וההפצצות לבין ארוחות הערב במועדונים של המיוחסים. בקטע מ־22 בספטמבר 1939 מספר קולביל על דיווח של הקונסול הבריטי ברואן שבנורמנדיה הצרפתית. הצרפתים, דיווח הקונסול, סבורים שאשמת המלחמה מוטלת על העם הגרמני ואין זה משנה אם מנהיגם הוא פרדריך, וילהלם או היטלר. המנטאליות הגרמנית היא מסוכנת ואי־אפשר לשנותה. קולביל, אז בן 24, חשב אחרת ונתן לספקנותו ביטוי ביומן. אילו צדקו הצרפתים, טען, „לא היתה דרך אחרת אלא להשמיד את כל העם הגרמני", וצעד כזה – אפילו היה אפשרי – „היה נגד חוקי האלוהים והאדם, לבד מהיותו מנוגד למצפון העולם התרבותי".

כמה ימים אחר־כך סיפר ביומן על שיחה, שהשתקף בה תסכולו מדרך ניהול המלחמה. רצוי היה אילו צ'מברלין התפטר ומנהיג צעיר ונמרץ יותר היה נוטל את מוסרות השלטון, כתב, „אלא שלמגינת לבי אינני רואה לויד ג'ורג' באופק: וינסטון (צ'רצ'יל) הוא דמות לאומית, אבל הוא זקן מדי" (והוא היה אז כבן 65). ב־1.10.39 האזין קולביל לנאום של צ'רצ'יל ברדיו ואחר־מכן כתב: „הוא יודע להפיח אמונה וכוח רצון ומן הסתם יהיה ראש־ממשלה לפני שמלחמה זו תסתיים. אבל אם לשפוט לפי עברו, עבר של חוסר־אמינות וחוסר־יציבות, הוא עלול, במקרה כזה, להוביל־נו לדרך מסוכנת ביותר".

בראשית אוקטובר התבקש משרד החוץ להשאיל את קולביל ללשכת ראש־הממשלה, שם אמור היה לכהן כאחד המזכירים הפרטיים. הוא למד את תפקידיו במהרה, אבל כמה מושגים שספג באווירת הסלחנות, הפייסנות והתבוסנות של אנגליה בשנות השלושים, גם לאחר שהמלחמה פרצה, לא בנקל השתחרר. ב־31.10.39, למשל, הגיב על „הספר הלבן" על „מחנות הריכוז הגרמניים", וכתב, שאכן המסמך מתאר את „האכזריות ההיית של הגרמנים בשפלותם, אבל אחרי הכל, רוב העדויות מקורן משוחד". שר־החוץ, לורד האליפקס, להך לפרסום המסמך ואילו אלק דוגלס יום (ולימים שר־חוץ וראש־ממשלה) הוקיע הפרסום. ב־12.11.39 נשא צ'רצ'יל שוב את דבריו ברדיו. קולביל היה נתון עדיין להשפעת החבורה הפייסנית ורשם ביומנו: „הנאום הזה מתרברב". במשרד־החוץ הותיר הנאום רושם רע ואילו באטלר (שאחר־כך שאף להיות ראש ממשלה), כינה את נאום צ'רצ'יל „וולגארי".

בראשית ינואר 1940 הועלתה הצעה למנות את הור־בלישה היהודי כשר ההסברה. החשש שמא יציגו הנאצים את התעמולה הבריטית כמודרכת על־ידי יהודי הניע הן את הוראס וילסון, יועצו של ראש הממשלה, והן את צ'מברלין עצמו לדחות את הרעיון. צ'רצ'יל כיהן אותה עת כשר הימיה וכחבר הקבינט.

במארס 1940 הציע צ'רצ'יל לתפוס את ד"ר שאכט, נגיד הבנק הגרמני, שהפליג באניה איטלקית לאמריקה. האניה אמורה היתה לעבור במצרי גיברלטר ושם ביקש צ'רצ'יל לבצע את מעצרו של שאכט, אלא שמשרד־החוץ הבריטי התנגד נמרצות לתכנית וראה בה „הפרת החוק הבינלאומי", שתועלתה מועטה. התכנית נגנזה.

בסוף אפריל תבע צ'רצ'יל בתוקף להתמנות כיו"ר ועדת הקבינט לשירותים המזוינים. צ'רצ'יל הבהיר שאם צ'מברלין לא ייעתר לדרישתו יופיע בבית־הנבחרים ויודיע שאינו יכול לשאת עוד באחריות. המערכת הפוליטית של צ'מברלין נתקפה חלחלה. מי שסייע לה להתגבר על מצוקתה היה בעצם היטלר. בגלל הפלישה לדניה ולנורווגיה נאלץ צ'מברלין להתפטר וצ'רצ'יל עלה לשלטון. קולביל המשיך לכהן בתפקידו עם ראש הממשלה החדש במאי 1940 עד אוקטובר 1941. אותו חודש התנדב לחיל־האוויר המלכותי ושירת כטייס עד דצמבר 1943 עת נקרא לחזור ללשכת ראש־הממשלה. במחיצתו של צ'רצ'יל עשה עד שהוא הובס בבחירות הכלליות ביולי 1945. אחר־כך, משחזר צ'רצ'יל לראשות הממשלה ב־1951, שימש כמזכירו האישי.

מזכיר אישי של שר או־של ראש ממשלה לומד במשך הזמן להכיר מקרוב את אדונו ואם המזכיר די אינטליגנטי, הוא יכול בלי קושי לחזות מה תהיה תגובתו כמעט בכל נושא. אצל צ'רצ'יל לא היה אפשר לחזות מראש את התגובה. לצ'רצ'יל, גורס קולביל, היו כוחות אינטואיטיביים מוזרים, שהניעו אותו לא אחת להתייחס לנושא בדרך שונה לחלוטין מכפי שציפו אלה שאמורים היו לדעת איך יגיב. צ'רצ'יל גילה חיבה ונאמנות בלתי־רגילות לאלה שהכיר מקרוב ושידע כי שירתוהו באמונה. לפעמים בגלל נאמנותו זאת לאנשים שעבדו במחיצתו, היה שיפוטו כושל.

לכעסו של צ'רצ'יל לעיתים לא היו גבולות. הוא היה מסוגל להתפרץ בזעם־זעם, אבל בסוף הזעם ידע גם לומר מלה טובה. הוא היה, לדברי קולביל, בסארקזם עוקץ בלי־הרף, מלווה בחיוך. סבלנות, לעומת זאת, היתה תכונה שבכלל לא ידע. כשנתן הוראה מסויימת, הוא ציפה שתבוצע מיד במלואה. לא רבים יכלו לדמות לו בכשרון, לקלוט את העיקר ולהפגין אדישות לטפל. האינטרסים המרכזיים שלו היו קשורים במדיניות הבטחון, ביחסי חוץ ובפוליטיקה מפלגתית, אבל בכל תקופת המלחמה לא עבר חודש בלי שצ'רצ'יל וקולביל ידונו באחד הספרים האחרונים שצ'רצ'יל קרא. בעת ההפצצות הכבדות של חיל־האוויר הגרמני על בריטניה בקיץ 1940 שאל קולביל את צ'רצ'יל אם ראה כבר את ספרו החדש של ג'ון קנדי (לימים נשיא ארה"ב) „כשאנגליה שקעה בתרדמה", צ'רצ'יל השיב בחיוב והעיר באירוניה לקולביל: „אתה הרי היית אחד מהרדומים" ורמז לכך שקולביל השתייך לאסכולת הפייסנים, מבית־מדרשו של צ'מברלין). בענייני חוץ, כותב קולביל, התעניין צ'רצ'יל במאורעות עצמם יותר מאשר במגמות. צ'רצ'יל (כמו רוזוולט וכמו מנהיגים אחרים בני זמננו) התייחס באי־אמון למשרד־החוץ. הוא ראה ברוב פקידי ה„פורין אופיס" פייסנים ותבוסנים.

כשהנהיג, כראש ממשלה, את אנגליה במלחמתה נגד היטלר, לא חדל מלחרוץ משפט על הפוליטיקאים, שנשאו באחריות ההיסטורית להיקלעותה של אירופה, עשרים שנה אחרי מלחמת־העולם הראשונה, למלחמת העולם השניה. היטלר והמפלגה הנאצית היו, כמובן, הפושעים שאת שלטונם היה צורך וגבור עמו לקעקע עד עפר, אבל רמזי מקדונלד, ובעיקר סטנלי בולדווין, ראש הממשלה השמרני שקדם לצ'מברלין, היו אלה שהפקידו את אנגליה, מנעו ממנה תכניות חימוש והמצב היה כבר אפילו מפסעיו של צ'מברלין, שצעדיו הוכתבו במידה רבה על־ידי מחדלי קודמיו. על בולדווין אמר פעם צ'רצ'יל, שהיה „הלא־מדינאי הגדול ביותר בהיסטוריה". בין מנהיגי הלייבור נראה בעיניו בווין כרציני ביותר: את דולטון ואת הרברט מוריסון לא העריך; את אטלי כיבד, אבל ידע את מגבלותיו ואילו על סטפורד קריפס, שכיהן כשגריר במוסקווה (והיו שהציעו שיתמנה כשגריר בוואשינגטון) אמר: הוא מכוון בארץ של מטורפים.

לא אחת, בשיחות עם קולביל או בפגישות עם פוליטיקאים וגנרלים, חזר והבהיר צ'רצ'יל את השקפתו על „העולם שלאחר המלחמה". הנושא העסיק אותו מאד. לא היה ספק בעיניו שגרמניה תישאר במשפחה האירופית. „גרמניה היתה קיימת לפני הגסטפו", נהג לומר. צ'רצ'יל לא חשב להעלות מחשבותיו אלה בפומבי. את המלחמה יש לנהל בכל חמת־הזעם והנחישות, כדי למגר את המפלצת הנאצית ולמוטט את הכוח הצבאי של גרמניה, אמר, אבל הצרכים הגדולים של ניהול המערכה נגד גרמניה אינם צריכים להכתיב לקברניטים את המדיניות שלאחר הכניעה. בעניין זה דחה צ'רצ'יל רעיונות נקם ותכניות הרס של גרמניה, שרבים מעמיתיו במערכת הפוליטית והצבאית העלו לפניו.

מן היומנים של קולביל ברור לגמרי, שצ'רצ'יל ידע מראש על הפלישה המתוכננת של גרמניה לברית המועצות. יום לפני הפלישה אמר צ'רצ'יל, בעת סעודה שנכחו בה גם שר־החוץ אידן והשגריר האמריקאי, כי „אם יפלוש היטלר לגיהנום יתייחס (צ'רצ'יל) באהדה לשטן". משפלשו הכוחות הנאצים לברה"מ ב־22 ביוני 1941, נתגלו אידן וקרנבורן כשבויים במושגי האתמול ואילו צ'רצ'יל, האנטי־קומוניסט המושבע, הבין מיד את סדר העדיפויות החדש. ברה"מ, הנמצאת במלחמה עם היטלר, היא בעלת־ברית, ורק כך יש לראותה. במשך השנים נוכח שאין זה פשוט כל עיקר להיות בעל־ברית לסטאלין וברגע מסויים הבין שבמלחמה התפתה לחשוב, שביחסו לסטאלין היו לו כמעט אותן האשליות שהיו לצ'מברלין ביחסו להיטלר, אלא שצ'רצ'יל לא היה צ'מברלין ומשעמד על דעתו שפני סטאלין להשתלטות סובייטית על מזרח אירופה ועל ארצות הבלקן, החל חותר בכל כוחו לבסס ולחזק את הכוחות הפרו־מערביים ביוון ובארצות האחרות, שהסובייטים איימו עליהם בעקיפין או במישרין.

גילוי מפתיע מתקופת המלחמה הוא, שענייני ארץ ישראל כמעט שלא הוזכרו. פעם או פעמיים נזכר שמו של ד"ר וייצמן, אבל במאות השיחות שקולביל נכח בהן, ספק אם צ'רצ'יל עורר, יותר מפעם או פעמיים את נושא השמדה של היהודים, את המאבק של הישוב היהודי על השתתפות במלחמה, או את עניין העליה וההצלה. כמובן, אפשר שהיו התייחסויות לכל הנושאים האלה וקולביל לא טרח להזכירן, אבל אם יוצאים מן ההנחה שמה שכתב קולביל שיקף במידה מכרעת את מה שנאמר והתרחש במחיצת צ'רצ'יל בשנות המלחמה, מגיעים למסקנה המזעזעת, שכל הנושא היהודי והציוני נדחק לשוליים, ובמידה רבה נסמך שם, עד שהמאבק שלנו גררו למרכז הבמה. כשבועיים לפני שהמלחמה הסתיימה סיפר גנרל אייזנהאור לצ'רצ'יל שכאשר הראו לראש העיר של ויימאר ולרעייתו את בוכנוואלד, הם חזרו הביתה ותלו את עצמם. הם היו בודדים.

תמונה שונה לחלוטין על יחסו של צ'רצ'יל לציונות משתקפת בקטע מהיומן, מ־8 בינואר 1953. תמונה זאת תואמת יותר את מה שידוע על צ'רצ'יל ועל הציונות ממקורות פומביים חוסרים. צ'רצ'יל בא לוואשינגטון כדי להפרד מטרומן ומאנשי ממשלו וכדי לנהל שיחות ראשונות עם הנשיא הנבחר אייזנהאור. בארוחת הערב עם הצוות הפורש נכחו, מלבד צ'רצ'יל וטרומן, גם מזכיר המדינה אצ'יסון, גנרל מרשל ואחרים. בתום הארוחה פרט טרומן על הפסנתר, אבל „איש לא הקשיב", כי כולם דנו בדברי צ'רצ'יל בעת הארוחה: „בזכות הציונות ונגד מצרים". כמעט כל האמריקאים, טוען קולביל, חלקו על דברי צ'רצ'יל, אף כי הודו, שבגלל חשיבות קולות היהודים אין הם יכולים לומר זאת בפומבי.

על מבצע סואץ מספר קולביל כמה דברים הראויים לציון.

ב־22 בנובמבר 1956 שיגר צ'רצ'יל מכתב אישי לאייזנהאור, באמצעות השגרירות האמריקאית בלונדון: במכתב, שנוסחו מתפרסם בספר, פנה צ'רצ'יל אל אייזנהאור בשמה של הברית ההיסטורית בין שתי הארצות וקרא לו לעמוד בשער ולא לתת לברה"מ להפיק את הרווח הצפוי מן הקרע החמור בין ואשינגטון ללונדון.

בשיחה שקיימו צ'רצ'יל וקולביל ב־29.11.56 גילה צ'רצ'יל את דעתו שמבצע סואץ הוא רעיון אומלל ושביצועו היה אומלל עוד יותר. „מעולם לא הייתי מעז לצאת למבצע כזה, ואילו העזתי, לא הייתי מעז להפסיק".

בשלב מסויים של מלחמת סואץ, מספר קולביל, תבעו צ'רצ'יל ומונטגומרי שתהיה נחיתה מן הים ממערב לאלכסנדריה ושישוגר טור משוריין לכיבוש קאהיר. ראשי המטות חשבו שהנחתת כוחות באיזור התעלה והפצצות של חיל־האוויר יביאו למפלתו של נאצר.

בישיבת הקבינט המכריעה שהוחלט בה על קבלת הדין ועל נסיגה, היו השיקולים הקרדינליים כלכליים. שר האוצר מקמילן הזהיר, שהסאנקציות נגד בריטניה ימוטטו אותה. אל האיומים של הסובייטים לא התייחסו ברצינות.

באפריל 1966 סיפר לורד קאצ'יה, שכיהן במלחמת סואץ כשגריר הבריטי בוואשינגטון, שזמן קצר לאחר תום המבצע שאל מזכיר המדינה דאלס את שר־החוץ הבריטי סלווין לויד: מדוע, לכל הרוחות, לא סיימתם את המבצע?

מראשית המלחמה הבין צ'רצ'יל, שהמפתח לבלימת היטלר ולתבוסתו טמון בטיב הסיוע והמעורבות האמריקאיים לבריטניה. הוא טפח יחסי־קירבה מיוחדים עם הנשיא רוזוולט ועם נציגיו. שיתוף־הפעולה ההדוק ביניהם לא מנע מרוזוולט, בעיצומה של מלחמתם המשותפת (זה היה בנובמבר 1944), לשגר את השגריר האמריקאי לצ'רצ'יל עם שדר רצוף איומים. הנושא היה קשור בתעופה האזרחית ובדרישת האמריקאים לתת זכויות אלה או אחרות לחברות התעופה שלהם. צ'רצ'יל עמד איתן בהתנגדותו לאותן הדרישות, שנראו בעיניו כבלתי־צודקות. גם הלקח הזה ראוי לציון.

באחד מסופי השבוע של מאי 1952 התארח במעון הכפרי של צ'רצ'יל גם פילדמרשל מונטגומרי. צ'רצ'יל אירח את מונטגומרי פעמים מספר לפני כן ופעם (זה היה בדצמבר 1943), אחרי שהגנראל, שלא ידע לנצור את לשונו, אמר ש„כל הפוליטיקאים הם אנשים לא־ישרים", ביקשה ממנו גברת צ'רצ'יל לקום ולעזוב. הגנראל רב־התהילה התנצל ונשאר. באותו סוף־שבוע, במאי 1952, שאל מונטגומרי את צ'רצ'יל איך הוא מגדיר „אדם גדול". האם היה היטלר „אדם גדול"? „לא", השיב צ'רצ'יל, „הוא שגה יותר מדי פעמים". גם כאן אפשר רק להודיע מרחיקת כל הנושא היהודי והציוני לשוליים והסמכתו שם, עד שהמאבק על העצמאות גרר אותו למרכז הבמה.

חברה מנומסת, עתונאות ופטריוטיזם / דליה שרון, לונדון

מלחמת לבנון היא מלחמת פוקלנד ומלאני פיליפס היא עתונאית

בעקבות מלחמת לבנון מתכוון העתון לפרסם מאמר אנטי־ישראלי שריח אנטישמיות נודף ממנו. גולדשמיט חוככת בדעתה – להתפטר או להתפשר.

מאלני („גרדיאן") פיליפס, שלא התפטרה, כתבה את המחזה „בוגדים". תיאטרון ופוליטיקה בלונדון

אני זוכרת את שידורי הטלוויזיה הבריטית אשר הביאו אל המסך את מלחמת לבנון. יום אחר יום הראתה הטלוויזיה את הריסות ביירות, ובתוכן אזרחים – נשים וזקנים וילדים – פצועים והרוגים בביירות, אני גם זוכרת את השינוי הדראסטי בהלך הרוחות. בתחילת המלחמה ניסו אמצעי התקשורת לשמור על אובייקטיביות, ולהראות גם את הצד הישראלי את ישובי הצפון שהופגזו. אחרי שחצינו את תחום ארבעים הקילומטר, נעשו אמצעי התקשורת עויינים לישראל, וגילו סימפטיה למותקפים. כיצד חשו באותה תקופה היהודים בעולם? האם קיימת זהות בין אנטישמיות לאנטי־ישראליות? שאלות אלו ואחרות מעלה עתה מלאני פיליפס, יהודיה, עתונאית בכירה ב„גארדיאן", במחזה הדש – „בוגדים" – המוצג בימים אלו בלונדון, בתיאטרון קטן ואינטימי, על־ידי קבוצה הנקראת „פאסקי".

בכניסה לתיאטרון, מחלקים שני בחורים, לקהל הנכנס, עלונים חתומים בשמות: „סולידריות עם פלשתין" ו„ידידי פלשתין". כותבי הטקסט מתנגדים לתיזה שמציג המחזה – אנטי־ישראליות היא דרך מכובדת להסוות רגשות אנטישמיים, ולפיכך, כל התנגדות לישראל ולמדיניותה, נובעת מאנטישמיות. עוד נכתב שם, כי במסווה של מלחמה באנטישמיות ובגזענות, עושה המחזה תעמולה למען ישראל, תוך התעלמות מן ההיסטוריה, והיינו, גירוש הפלסטינאים מארצם, הפלישה ללבנון, ואי־מתן זכות הגדרה עצמית לעם הפלסטינאי. המסקנה היא, שיש לגנות את האנטישמיות, אך גם את הציונות.

עלילת המחזה מתרחשת על במת התקשורת האנגלית, בקיץ 1982, אחרי תחילת מלחמת לבנון וסמוך לסיום מלחמת פוקלנד. בשיחות בין העתונאים, רווחת הדעה כי מלחמת פוקלנד תביא בעקבותיה – אחרי שישכחו הקרבנות, כשלונות המודיעין, הכשלונות הצבאיים – נצחון נוסף של „השמרנים" בבחירות הבאות. העתונאים אינם חושבים כי מאחורי המלחמה עומדים עקרונות כלשהם, חוץ מעקרון אחד, והוא לשמור את הממשלה בקוממה. באותה עת מותחים אמצעי־התקשורת, ביקורת חריפה על מלחמת לבנון, ובזים ליהודים המקריבים הפגנת הזדהות עם ישראל.

הדמות הראשית במחזה, האריית גולדסמית, היא יהודיה מתבוללת, עתונאית בעלת־מוניטין, וסדרנית טלוויזיה מצליחה. היא נקלעת למשבר־זהות כאשר העתון שבו היא כותבת, עומד לפרסם מאמר מערכת חריף, אנטישמי ואנטי־ישראלי, בעקבות מלחמת לבנון. בפניה עומדות שתי אפשרויות: להתפטר מעבודתה כעתונאית, ובכך לסכל את הקריירה המקצועית שלה ואת חיי המשפחה, או להשאר על מקומה, ולהתפשר עם עקרונותיה.

ההתרחשויות במחזה מעלות שאלות נוספות: האם מלחמת לבנון נתנה לגיטימציה „מכובדת" לאנטישמיות האנגלית? מה משמעותו של פאטריוטיזם עבור יהודי אנגלי? כיצד יתמודד היהודי האנגלי עם הרגשות הפאטריוטיים הגואים ברחוב הבריטי בעת מלחמת פוקלנד, על רקע של זעם וההפגנות המכוונים כלפי הישראלים ומלחמת לבנון? האם כל יהודי הרואה עצמו כיהודי הוא בהכרח גם ציוני? האריית מייצגת את היהודים המרגישים חובה להביע את דעתם, ולעמוד על עקרונותיהם. לעומתה, בעלה, יהודי אף הוא, פקיד בכיר במשרד ממשלתי, אופורטוניסט שמעדיף את קידומו המקצועי על פני גילוי דעתו. הוא מעדיף לטמון את ראשו בחול. בעלה של האריית מייצג את היהודים הרואים עצמם כבריטים, ובכך פוטרים עצמם מן הבעייה שמציגה מלחמת לבנון. דמות אחרת במחזה, הוא עתונאי ישראלי שמאלני, אשר יצא לבריטניה „להתאוורר" מאווירת המלחמה בישראל. כל יהודי, כך מאמין אותו עתונאי, בשעה שהוא נמצא מחוץ לישראל, חייב להתייצב איתן על מדיניות ישראל. צריך לומר שעל־אף השאלות כבדות המשקל המוצגות במחזה, יש בו שילוב מוצלח ומעניין של דיבור ופעולה, רצינות והומור.

„בוגדים". שחקנים [illegible]

המחזאית, מלאני פיליפס, אינה נותנת תשובות. „לא ניסיתי לתת תשובות, ואינני חושבת כי יש תשובות קלות. הרגשתי צורך להציג את השאלות כי חברה „מנומסת" שוכרת מתחת לפני השטח הרבה דעות קדומות. אחרי שהמחזה הוצג, פנו אלי אנשים רבים, יהודים ושאינם יהודים, והודו לי על האתגר שהצבתי בפניהם. השאלות אילצו אותם להתבונן בעצמם, לפקפק בהשקפותיהם שלהם, ואף לשנות את ההתייחסות הקודמת שלהם. לעומתם, היו גם כאלו שלא אהבו את הספרים שלי".

מלאני אינה רואה הכרח בזהות אנטישמיות ואנטי־ישראליות. היא חושבת שאפשר להיות אנטי־ישראלי ולא אנטי־יהודי, ויש הרבה יהודים כאלה. בכל זאת, במקרים רבים, אכן משמשת האנטי־ישראליות דרך מכובדת להבעת אנטישמיות. שלא כמו העתונאי הישראלי במחזה, אין היא סבורה כי יהודי בריטניה חייבים להגן על מדיניות ישראל בכל מחיר.

„היה טוב באור אילו היהודים היו יכולים מתוך להתייצב מאחורי ישראל. אך ישראל, במדיניותה, דוחקת לעתים את היהודים לפינה. אילו לא כבשה ישראל את לבנון היה ליהודים המעוניינים בסולידריות עם ישראל, קל יותר להזדהות עמה. מלחמת לבנון העמידה לראשונה את היהודים בלחץ מוסרי, פנימי וחיצוני, כבר מאז ההכרה כי גם עמים אחרים מנהלים מלחמות כאלה אינה מתקנת את הנזק שנגרם ליהדות העולם".

תיאטרונים בגרמניה ובסקנדינביה גילו עניין בהעלאת המחזה בארצותיהם אך מלאני פיליפס תועלה בישראל. „כתיבת המחזה היתה חשובה לי מאד. כתבתי אותו תוך הרגשת כעס, כאב, והיתר עז להסביר את הדברים".